

Az ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola képzési terve: a komplex vizsga

„A doktori képzés során, a negyedik félév végén, a képzés képzési és kutatási szakaszának lezárásaként és a kutatási és disszertációs szakasz megkezdésének feltételeként komplex vizsgát kell teljesíteni, amely méri, értékeli a tanulmányi, kutatási előmenetelt.” Nftv 53. § (1)

Az EDSz 48. §-a illetve a KDSz vonatkozó előírásain túl illetve azokkal összhangban a Nyelvtudományi Doktori Iskola szabályai a következők.

A komplex vizsga két részből, elméleti és disszertációs részből áll.

1. Elméleti rész.

Az elméleti rész a vizsgázó elméleti felkészültségének felmérését célozza. A vizsgázó két tárgyból, fő témakörből és mellék témakörből tesz vizsgát.

1.1 A fő témakör a készülő doktori értekezés átfogó diszciplináris összefüggéseit foglalja magában. A fő témakörhöz programonként tételek tartoznak a szükséges szakirodalommal. A vizsgázó egy kiválasztott tételből vizsgázik. A vizsgatételek doktori programonkénti listáját l. lent.

1.2 A melléktémakört a vizsgára való jelentkezéskor határozza meg a programvezető és a témavezető közösen, ekkor megadva a szükséges feldolgozandó szakirodalmat.

A vizsga elméleti része szóbeli, a NyDI nem írja elő kötelező jelleggel, hogy az elméleti vizsgának legyen írásbeli része is, ezt az egyes programok külön szabályozhatják.

2. Disszertációs rész

A komplex vizsga disszertációs részéhez a vizsgázó előzetesen benyújt egy legalább 2 szerzői ív (80.000 karakter) terjedelmű írást, disszertációs dolgozatot, készülő disszertációjának részeként. A disszertációs dolgozat készítésében a témavezetővel és a programvezetővel konzultál szükség szerint a vizsgázó. A disszertációs dolgozat beadási határidejét a komplex vizsga időpontjához viszonyítva a program határozza meg.

A disszertációs rész szóbeli vizsgáján a vizsgázó a disszertációs dolgozathoz kapcsolódva szabad előadás formájában tudományos előrehaladásáról ad számot, részletezi a készülő doktori értekezéséhez kapcsolódó kutatásai állását, illetve a doktori képzés kutatási és disszertációs szakaszára vonatkozó kutatási tervét, valamint a doktori értekezés elkészítésének és a részeredmények publikálásának ütemezését mutatja be. A disszertációs rész szóbeli vizsgájának időtartamát a program 20 (esetleg 30) perc közötti tartamban határozza meg.

A vizsgarész értékelésekor a bizottság a benyújtott írásművet és a prezentációt együttesen értékeli.

A vizsgatételek doktori programonkénti listája (a lista a programonként lényegében azonos bevezető tájékoztatókat nem tartalmazza, azok a programok saját tájékoztatóiban lesznek olvashatók)

Alkalmazott nyelvészeti Doktori Program
Angol Nyelvészet Doktori Program
Arabisztikai Doktori Program

Elméleti Nyelvészeti Doktori Program
Fordítástudományi Doktori Program
Germanisztikai Nyelvtudományi Program
Germanisztikai Nyelvtudományi Program
Skandináv Nyelvek Alprogram
Interkulturális Nyelvészet Doktori Program
Iranisztika Doktori Program
Japanológia Doktori Program
Magyar Nyelvtudományi Doktori Program
Mongolisztika Doktori Program
Nyelvpedagógia és angol alkalmazott nyelvészet
Ókortudományi Doktori Program
Orosz nyelvészeti doktori Program
Romanisztikai Doktori Program
Sinológia Doktori Program
Szláv Nyelvtudományi Program
Turkológia Doktori Program
Uráli Nyelvészet és Nyelvek Doktori Program

ALKALMAZOTT NYELVÉSZETI DOKTORI PROGRAM

1. Az Alkalmazott nyelvészet területei. A tétel az alkalmazott nyelvtudomány specifikumának bemutatásáról, interdiszciplináris voltának jellemzéséről szól, kitérve a tudományterületek módszertani és kísérletes sajátosságaira, valamint az összefüggésekre a nyelvtudomány többi területével.

Irodalom:

- Bugarski, Ranko 1978. Az alkalmazott nyelvészet fogalma és jelentősége. *Hungarológiai Közlemények* 10 (34): 5–18.
- Crystal, David 1998. A nyelv enciklopédiája. Osiris Kiadó, Budapest. (vonatkozó fejezetek)
- Fodor István 2001. *Mire jó a nyelvtudomány? 2.*, javított és bővített kiadás. Balassi Kiadó, Budapest.
- Károly Krisztina 2002. Az alkalmazott nyelvészeti kutatások néhány alapvető módszertani kérdéséről. *Alkalmazott Nyelvtudomány* 2 (1): 77–87.
- Kárpáti Eszter (szerk.) 2003. *Szöveggyűjtemény az alkalmazott nyelvészet tanulmányozásához.* Aula Kiadó, Budapest.
- Papp Ferenc 1989. *Alkalmazott nyelvtudomány.* Akadémiai székfoglaló. Akadémiai Kiadó, Budapest.

2. Alkalmazott fonetika. A tétel a spontán beszéd fonetikai jellemzőiről szól mind a szegmentális, mind a szuprasegmentális tényezők figyelembevételével, továbbá a beszédkutatás kísérleti eredményeinek felhasználásáról a beszédtechnológiában.

Irodalom:

- Gósy Mária 2003. A beszélő felismerése beszédének fonetikai elemzése alapján. *Alkalmazott Nyelvtudomány* III/1, 59–71.
- Gósy Mária 2004. *Pszicholingvisztika (vonatkozó fejezetek)*. Osiris, Budapest, 2004.
- Gósy Mária 2012. Multifunkcionális beszélt nyelvi adatbázis – BEA. In: Prószéky Gábor – Váradi Tamás szerk. 2012. *Általános Nyelvészeti Tanulmányok XXIV. Nyelvtechnológiai kutatások*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 329–349.
- Gósy Mária (szerk.) 2015. *Diszharmóniás jelenségek a beszédben*. Budapest, MTA Nyelvtudományi Intézet. (Választott fejezetek)
- Hunyadi László – Földesi András – Szekrényes István – Kiss Hermina – Abuczki Ágnes – Bódog Alexa 2012. Az ember-gép kommunikáció elméleti-technológiai modellje és nyelvtechnológiai vonatkozásai. In: Prószéky Gábor – Váradi Tamás szerk. 2012. *Általános Nyelvészeti Tanulmányok XXIV. Nyelvtechnológiai kutatások*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 265–309.
- Markó Alexandra 2012. Az irreguláris zöngé funkciói és gyakorisága olvasott és spontán beszédben. In Gósy Mária (szerk.): *Beszéd, adatbázis, kutatások*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 25–42.
- Markó Alexandra szerk. 2012. *Beszédtudomány*. ELTE BTK – MTA Nyelvtudományi Intézet.
- Németh Géza – Olasz Gábor (szerk.) 2010. *A magyar beszéd. Beszédkutatás, beszédtechnológia, beszédinformációs rendszerek (8–12. fejezet)*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Váradi Tamás 2003. A Budapesti Szociolingvisztikai Interjú. In: Kiefer Ferenc (szerk.): *A magyar nyelv kézikönyve*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 339–359.

3. Alkalmazott pszicholingvisztika- A tételben ismertetendők a beszédzavarok és a nyelvi zavarok jellemzői, az osztályozási kritériumok, az olvasás folyamata (nyelvészeti, pszichológiai és pedagógiai szempontból), valamint egy kiválasztott beszédzavar és az olvasási nehézségek típusainak bemutatása az elvárás.

Irodalom:

- Adamikné Jászó Anna 2006. *Az olvasás múltja és jelene (vonatkozó fejezetek)* Trezor Kiadó, Budapest.
- Bánréti Zoltán (szerk.) 1999. *Nyelvi struktúrák és az agy. Neurolingvisztikai tanulmányok*. Corvina, Budapest, 1999.
- Csépe Valéria 2006. *Az olvasó agy*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Gósy Mária 1995. *Beszédpercepció diagnosztika*. Nikol Kiadó, Budapest.
- Gósy Mária 2005. *Pszicholingvisztika*. Osiris Kiadó, Budapest, vonatkozó fejezetek.
- Gósy Mária 2010. *A beszédészlelés és a beszédmegértés zavarai az anyanyelv-elsajátításban*
Szerk.: Gósy Mária. Nikol, Budapest.
- Józsa Krisztián (szerk.) 2006. *Az olvasási képesség fejlődése és fejlesztése*. Dinasztia Kiadó, Budapest.
- Markó Alexandra szerk. 2012. *Beszédtudomány*. ELTE BTK – MTA Nyelvtudományi Intézet,
- Pléh Csaba – Lukács Ágnes 2015. *Pszicholingvisztika*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

4. Alkalmazott retorika. A tétel során ismertetendők a klasszikus és a modern retorika irányzatai, jellemzőik, különös tekintettel a szónoki beszéd fajtáira, az érvelésre, valamint a retorikai elemzés sajátosságaira.

Irodalom:

- Adamik Tamás 2001. A retorikai szituáció: a szónoki beszéd fajtái és részei. In: A. Jászó–Aczél szerk. A szónoki beszéd részei és a beszédfajták. Trezor Kiadó, Budapest.
- Adamik Tamás 2003. Chaim Perelman és a gyakorlati érvelés. In: A. Jászó – Aczél szerk. A modern retorika bizonyítás. Trezor Kiadó, Budapest, 31–41.
- Adamik Tamás főszerk. 2010. Retorikai lexikon. Kalligram, Pozsony.
- Adamik Tamás – A. Jászó Anna – Aczél Petra 2004. Retorika. Osiris Kiadó, Budapest.
- Adamikné Jászó Anna 2013. Klasszikus magyar retorika. Holnap Kiadó, Budapest.
- Arisztotelész 1999. Rétorika. Telosz Kiadó, Budapest, 2. könyv.
- Bencze Lóránt 2003. Stephen Toulmin és a bizonyítás természete. In: A. Jászó – Aczél szerk. A modern retorika bizonyítás. Trezor Kiadó, Budapest, 13–29.
- Adamikné Jászó Anna 2012. A retorikai elemzésről. In: Markó Alexandra szerk. Beszédtudomány. ELTE BTK – MTA Nyelvtudományi Intézet, 171–191.
- Quintilianus 2008. Szónoklattan. Kalligram, Pozsony, 12. könyv.

5. Alkalmazott szociolingvisztika. A tétel a szociolingvisztika eredményein alapuló alkalmazott kutatások bemutatásáról, az alkalmazott szociolingvisztika eredményeiről, a társadalmi felhasználási lehetőségekről szól.

Irodalom:

- Kiss Jenő 2002. Társadalom és nyelvhasználat. Szociolingvisztikai alapfogalmak. Tankönyvkiadó, Budapest. (vonatkozó fejezetek)
- Fodor István 2001. Mire jó a nyelvtudomány? Balassi Kiadó, Budapest.
- Kiss Jenő (szerk.) 2001. Magyar dialektológia. Osiris Kiadó, Budapest, 145–155.
- Kontra Miklós 2010. Hasznos nyelvészet. Fórum Kisebbségkutató Intézet, Somorja.
- Wardhaugh, Ronald 1995. Szociolingvisztika. Osiris–Századvég, Budapest. (vonatkozó fejezetek)
- Kontra Miklós (szerk.) 2003. Nyelv és társadalom a rendszerváltás kori Magyarországon. Osiris Kiadó, Budapest. (vonatkozó fejezetek)
- Bartha Csilla 1999. A kétnyelvűség alapkérdései: Beszélők és közösségek. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

6. Nyelvészeti pragmatika. A tétel során ismertetendő a beszédaktus-elmélet, az együttműködés elve, ezek kutatásának területei és módozatai, valamint az udvariassági elméletek, illetve a kommunikatív nyelvhasználat mibenléte.

Irodalom:

- Austin, John 1990. Tetten ért szavak. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Nemesi Attila László 2000. Benyomáskeltési stratégiák a társalgásban. Magyar Nyelv 96: 418–436.
- Nemesi Attila László 2009. Az alakzatok kérdése a pragmatikában. Loisir, Budapest, 44–76.
- Németh T. Enikő 2002. A kommunikatív nyelvhasználat elvei. Általános Nyelvészeti Tanulmányok 20: 221–254.
- Reboul, Anne – Moeschler, Jacques 2000. A társalgás cselei. Bevezetés a pragmatikába. Osiris Kiadó, Budapest.
- Szili Katalin. 2004. Tetté vált szavak. A beszédaktusok elmélete és gyakorlata. Tinta Könyvkiadó, Budapest.
- Szili Katalin 2007. Az udvariasság pragmatikája. Magyar Nyelvőr 131 (1): 1–16.

7. Diskurzuselemzés. A tétel a társalgások, párbeszédnek nyelvészeti megközelítéséről, az alkalmazott kutatások aspektusairól, módszertani jellemzőkről, a diskurzuselemzés részterületeiről, illetve a társalgási műfajokról szól.

Irodalom:

- Boronkai Dóra 2009. Bevezetés a társalgáselemzésbe. Ad Librum Kft., Budapest.
- Iványi Zsuzsanna 2001. A nyelvészeti konverzációelemzés. Magyar Nyelvőr 125: 74–93.
- Németh T. Enikő 1996. A szóbeli diskurzusok megnyilatkozáspéldányokra tagolása. Nyelvtudományi Értekezések 142. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Tátrai Szilárd 2011. Bevezetés a pragmatikába. Tinta Könyvkiadó, Budapest 68–150.
- Grice, H. Paul 1997. A társalgás logikája. In: Pléh Csaba – Síklaki István – Terestyéni Tamás (szerk.) 1997. Nyelv – kommunikáció – cselekvés. Osiris Kiadó, Budapest, 213–227.
- Hámori Ágnes 2006. A társalgási műfajokról. In: Tolcsvai nagy Gábor szerk. Szöveg és típus. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 157–181.
- Labov, William – Fanshel, David 1997. Beszélgetési szabályok. In: Pléh Csaba – Síklaki István – Terestyéni Tamás (szerk.) Nyelv – kommunikáció – cselekvés. Osiris Kiadó, Budapest, 395–435.
- Pléh Csaba 2012. A társalgás pszichológiája. Libri Kiadó, Budapest.

8. Tanári kommunikáció. A tételben ismertetendők az osztálytermi kommunikáció általános jellemzői és kutatási területei, a gyakorlatban felmerülő kérdések és problémák kutatásának módszertana, az eredmények alkalmazásának vetületei, valamint a tanári megnyilatkozások típusai és jellemzői.

Irodalom:

- Antalné Szabó Ágnes 2006. A tanári beszéd empirikus kutatások tükrében. A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 225. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest.
- Antalné Szabó Ágnes 2015. Osztálytermi kommunikáció. In: Mozaikok a magyar nyelvről és a nyelvhasználatról. Bölcsész- és Művészetpedagógiai Tananyagok 10. ELTE. Budapest. 55–70. http://metodika.btk.elte.hu/file/TAMOP_BTK_BMT_10.pdf
- Antalné Szabó Ágnes 2010. A tanári megnyilatkozások típusai. In: Vancóné Kremmer Ildikó, Kozmács István (szerk.) Közös jövőnk a nyelv II. Nitra, Konstantin Filozófus Egyetem, Nyitra 5–18.
- Boronkai Dóra 2008. Konverzációelemzés és anyanyelvtanítás I. Anyanyelv-pedagógia 2. <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=60>
- Boronkai Dóra 2008. Konverzációelemzés és anyanyelvtanítás II. Anyanyelv-pedagógia 3–4. <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=115>
- Herbst Mária 2010. Tanári beszédmagatartás. Szegedi Egyetemi Kiadó, Szeged.
- Schirm Anita 2015. A diskurzusjelölők az osztálytermi kommunikáció szövegtípusaiban. In: Tanóratervezés és tanórákutató. Bölcsész- és Művészetpedagógiai Kiadványok 10. ELTE. Budapest. 49–66. http://metodika.btk.elte.hu/file/TAMOP_BTK_BMK_10.pdf
- Szító Imre 2007. Kommunikáció az iskolában. Argumentum Kiadó, Budapest.

9. Anyanyelv-elsajátítás. A tétel a nyelvelsajátítás fogalmáról, történeti vonatkozásairól, a különféle modellekről, a folyamat szakaszairól szól, valamint az anyanyelvi elmaradás fejlesztés lehetőségeiről és a fejlesztési területekről, a nyelvelsajátítási folyamat megismerésének alkalmazási területeiről.

Irodalom:

- Antalné Szabó Ágnes 2015. Paradigmaváltás az anyanyelvi nevelésben és a magyartanárképzésben. In: Bölcsész- és Művészetpedagógiai Kiadványok 2. Szakpedagógiai körkép I. Anyanyelv- és irodalompedagógiai tanulmányok. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest. 9–27.
http://metodika.btk.elte.hu/file/TAMOP_BTK_BMK_2.pdf
- Bartha Csilla 2015. Nyelvi hátrány, avagy a cigány gyermekek oktatásának elmulasztott lehetőségei. In: Bölcsész- és Művészetpedagógiai Kiadványok 2. Szakpedagógiai körkép I. Anyanyelv- és irodalompedagógiai tanulmányok. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest. 28–45. http://metodika.btk.elte.hu/file/TAMOP_BTK_BMK_2.pdf
- Gósy Mária 1995. Beszédpercepciós diagnosztika. Nikol Kiadó, Budapest.
- Gósy Mária 2005. Pszicholingvisztika. Osiris Kiadó, Budapest, vonatkozó fejezetek.
- Gósy Mária – Imre Angéla 2008. Beszédpercepciós fejlesztési modulok. Nikol Kiadó, Budapest.
- Vančo Ildikó (szerk.) 2014. Funkcionális és kognitív nyelvpedagógia. Szöveggyűjtemény. Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem, Nyitra.
- Raátz Judit 2015. A kommunikációs kompetencia területei és fejlesztési lehetőségei az anyanyelvi nevelésben. In: Szakpedagógiai körkép I. Anyanyelv- és irodalompedagógiai tanulmányok. Bölcsész- és Művészetpedagógiai Kiadványok 2. ELTE, Budapest. 71–93.
http://metodika.btk.elte.hu/file/TAMOP_BTK_BMK_2.pdf

10. Digitális kommunikáció. A tétel a digitális kommunikáció nyelvészeti megközelítésének lehetőségeiről, módszereiről és az új ismeretek nyelvpedagógiai, szociolingvisztikai alkalmazásáról szól, beleértve a digitális írás és olvasás sajátosságait.

Irodalom:

- Balázs Géza 2005. Az internetkorszak kommunikációja. In: Balázs Géza – Bódi Zoltán (szerk.) Az internetkorszak kommunikációja. Tanulmányok. Gondolat–Infonia. Budapest. 25–57.
- Bódi Zoltán 2004. Az írás és a beszéd viszonya az internetes kommunikációban. Magyar Nyelvőr 128: 286–94.
- Érsok Nikolett Ágnes 2006. Szóbeliség és/vagy írásbeliség. Magyar Nyelvőr 130: 165–76
<http://www.c3.hu/~nyelvor/period/1302/130202.pdf>
- Fenyő D. György 2010. Hogyan olvasnak a mai fiatalok? Fordulópont 52: 13–35.
- Golden Dániel 2009. Az elektronikus olvasás mintázatai. Információs Társadalom 3: 85–94.
http://www.infonia.hu/digitalis_folyoirat/2009_3/2009_3_golden.pdf
- Gonda Zsuzsa 2015. Digitális szövegek olvasásának típusai és stratégiái. Bölcsész- és Művészetpedagógiai Kiadványok 7. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest.
http://metodika.btk.elte.hu/file/TAMOP_BTK_BMK_7.pdf
- Habók Lilla – Czirfusz Dóra 2013. Információcsere a digitális korban – a kommunikáció modellje, eszközei és kommunikációs helyzetek a digitális térben. Oktatás-Informatika 1-2.
<http://www.oktatas-informatika.hu/2013/11/habok-lilla-czirfusz-dora-informaciocsere-a-digitalis-korban-a-kommunikacio-modellje-eszkozei-es-kommunikacios-helyzetek-a-digitalis-terben/>
- Koltay Tibor 2011. Kérdések és válaszok az írástudás új formáiról. Anyanyelv-pedagógia 3.
<http://www.anyp.hu/cikkek.php?id=329>
- Veszelszki Ágnes 2015. Digitális kommunikáció. In: Mozaikok a magyar nyelvről és a nyelvhasználatról. Bölcsész- és Művészetpedagógiai Tananyagok 10. ELTE. Budapest. 121–131. http://metodika.btk.elte.hu/file/TAMOP_BTK_BMT_10.pdf

11. Német mint idegen nyelv. A tételben ismertető a német mint idegen nyelv tanításának és kutatásának speciális területe, különös tekintettel az újabb paradigmák bemutatására a német mint idegen nyelv tanításában.

Irodalom:

- Boócz-Barna, Katalin 2012. Wirksamkeit der Interaktionen im Unterricht von Deutsch als Fremdsprache. Welches Lehrerwissen erfordern unterrichtliche Interaktionen. In: Feld-Knapp, Ilona (ed.) 2012. Beruf und Berufung. Fremdsprachenlehrer in Ungarn. Budapest: Eötvös-József-Collegium. Reihe Cathedra Magistrorum 2011/2012. 107–125.
- Boócz-Barna, Katalin 2014. Wirkung neuer Erkenntnisse der Fremdsprachenforschung auf den Unterricht der zweiten Fremdsprache in Ungarn. In: Feld-Knapp, Ilona 2014. (ed.): Mehrsprachigkeit. Reihe Cathedra Magistrorum. Budapest: Eötvös-József-Collegium. 33–60.
- Feld-Knapp, Ilona 2014. Universitäre DaF-Lehrerbildung in Ungarn. Im Spannungsfeld von Traditionen und neuen Herausforderungen. München: Iudicium (2. és 5. fejezetek)
- Feld-Knapp, Ilona 2014. Mehrsprachigkeit und Fremdsprachenunterricht. In: In: Feld-Knapp, Ilona 2014. (ed.): Mehrsprachigkeit. Reihe Cathedra Magistrorum. Budapest: Eötvös-József-Collegium.
- Feld-Knapp, Ilona 2014. Textkompetenzen beim Lehren und Lernen von modernen Fremdsprachen. In: Bassola Péter – Drewnowska-Vargáné Ewa – Kispál Tamás – Németh János – Scheibl György (szerk.) Zugänge zum Text. Frankfurt am Main: Peter Lang Verlag. (Szegediner Schriften zur germanistischen Linguistik; 3.)127–150.
- Götze, Lutz – Helbig, Gerhard – Henrici, Gert – Krumm, Hans-Jürgen 2010. Die Strukturdebatte als Teil der Fachgeschichte. In: Krumm, Hans-Jürgen – Fandrych, Christian – Hufeisen, Britta – Riemer, Claudia (eds.) (2010): Deutsch als Fremd- und Zweitsprache. HSK Bd. 35.1. Berlin: De Gruyter. 19–34.
- Hufeisen, Britta – Riemer, Claudia 2010. Spracherwerb und Sprachenlernen. In: Krumm, Hans-Jürgen – Fandrych, Christian – Hufeisen, Britta – Riemer, Claudia (eds.) 2010. Deutsch als Fremd- und Zweitsprache. HSK Bd. 35.1. Berlin: De Gruyter. 738–753.
- Wolff, Dieter 1996. Kognitionspsychologische Grundlagen neuer Ansätze in der Fremdsprachendidaktik. In: Info DaF 23. München. 541–560.

12. Magyar mint idegen nyelv. A tétel a nyelvtipológia, a kontrasztív nyelvészet és a magyar mint idegen nyelv oktatásának összefüggéseiről szól, beleértve az alkalmazott kutatási eredmények, illetve empirikus tapasztalatok bemutatását a területen.

Irodalom:

- Balácsi József Attila 2006. A nyelvtipológia fogalma, legfontosabb kérdései a magyar mint idegen nyelv szempontjából. In: Hegedűs Rita –Nádor Orsolya (szerk.) Magyar nyelvmester. Budapest, Tinta Könyvkiadó, 84–96.
- Bándli Judit–Maróti Orsolya 2003. Kultúra és nyelvi viselkedés. Japán diákok kérés és visszautasítási stratégiái magyar nyelven. In: Hungarológiai Évkönyv 4. Pécs, 401–407.
- Dóla Mónika 2013. Többmorfémás interakciós rutinok az idegennyelv-tanulásban és a magyar mint idegen nyelv oktatásában. Hungarológiai Évkönyv 14. Pécs,142–176.
- Havas Ferenc 2002. A nyelvek típusai között a magyar nyelv. In: Sipos L. (szerk) A magyar nyelv és irodalom enciklopédiája. Budapest, Magyar Könyvklub. 23–26.
- Maróti Orsolya 2003. Szia, professzor úr! Pragmatikai hibák idegen ajkúak magyar nyelvhasználatában. In: Szűcs Tibor (szerk.) Hungarológiai Évkönyv 5. Pécs, 166–172.

- Skalička, V. 1967. A magyar nyelv tipológiája. Nyelvtudományi Értekezések. 58. sz. 296–299.
- Szili Katalin 2004. Empirikus vizsgálatok a beszédaktusok köréből. In: Tetté vált szavak. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 97–104.
- Szűcs Tibor 2006. A kontrasztív nyelvészet szerepe a magyar mint idegen nyelv tanításában. In: Hegedűs Rita –Nádor Orsolya (szerk.) Magyar nyelvemester. Budapest, Tinta Könyvkiadó, 97–111.

ANGOL NYELVÉSZET DOKTORI PROGRAM

Fő témakör I. Szintaxis

1. Mutassa be az alkategorizációs keret és az argumentumszerkezet közötti átfedéseket és eltéréseket. Milyen szerkezeti tartományon belül történik ezek meghatározása? (Irodalom: BESE)
2. Hasonlítsa össze a Kormányzás és Kötés Elméletének főbb elemeit a Minimalista Programmal vagy az Optimalitáselmélettel. (Irodalom: Cook & Newson (2007))
3. Hasonlítsa össze a következő angol szerkezeteket: a mondatszintű *he gave books to ELTE*, és a nominális *his gift of books to ELTE*. Milyen párhuzamok és eltérések figyelhetők meg? Milyen következményekkel járnak ezek a megfigyelések a kategoriális különbségek ill. a lexikon és a szintaxis viszonyának a leírásában? (Irodalom: BESE)
4. A *the sheet of metal* főnévi csoport a következő mondatok mindegyikében téma tematikus szerepű:
(1) *the sheet of metal is perfectly flat*; (2) *I hammered the sheet of metal perfectly flat*; (3) *I consider the sheet of metal perfectly flat*; (4) *with the sheet of metal perfectly flat, I can now put the sheet of metal on the roof*.
Mutassa be, hogy a fenti adatok alapján milyen szerkezeti pozíció(k)ban jelenhet meg téma tematikus szerepű összetevő, különös tekintettel a UTAH-ra. (Irodalom: BESE, Hoekstra (2004))
5. A látható tárgyi kérdőszómozgatást és a kvantifikált tárgyi összetevőt tartalmazó mondatok megegyeznek abban, hogy a mondat alanya nem lehet az említett tárgyakkal koreferens névmás (**who_i does his_i mother love?*, **his_i mother loves everyone_i*). A tárgyi topikalizációra azonban nem vonatkozik ez a megszorítás (*John_i, his_i mother really loves*). Mire utal ez a különbség a kérdőszómozgatás, a kvantifikáció, valamint a topikalizáció szintaxisát illetően? (Irodalom: Lasnik & Stowell (1991))
6. Az angol aktív/passzív alternációt eredetileg egy konstrukció- és nyelvspecifikus szabállyal írták le: a *be* segédigével a főige participiumi alakját használjuk, valamint (opcionálisan) az ágenst bevezető *by* prepozíciós frázis is megjelenhet. Ez a megközelítés nem felel meg a magyarázó adekvátság követelményének. Mutassa be, miért, ill. válaszoljon fel egy olyan alternatívát az Elvek és Paraméterek elméletéből, amely a magyarázó adekvátság követelményének eleget tesz. (Irodalom: Chomsky (1981))

7. Az angol birtokos szerkezetekben a prenominalis birtokos és a determináns kiegészítő disztribúcióban van. Hasonló kiegészítő disztribúciót figyelhetünk meg az előremozgatott kérdőszavak és a C fejből megjelenő mondatbevezető elemek között. A főmondati kérdésekben viszont az előremozgatott nem alanyi kérdőszavakat kötelezően követni kell egy finit igének. A birtokos szerkezetek, a főmondati és az alárendelő kérdő mondatok szerkezetének leírásával párhuzamosan mutassa be az empirikus adatok alapján levonható általánosítási lehetőségeket. (Irodalom: Abney (1987))

8. A Projekciós Elv gondoskodik az argumentumszerkezetnek a szintaxisba történő leképezéséről, az expletívumok disztribúciójára vonatkozóan azonban nem nyújt információt. Mutassa be, milyen megszorításra van szüksége az elméletnek ahhoz, hogy a *there* expletívum kötelező megjelenését magyarázni tudja a következő mondatokban:

(1) *is there a solution?*; (2) *there is a solution*; (3) *we think there is a solution*; (4) *we believe there to be a solution*; (5) *we consider there likely to be a solution*.

(Irodalom: Chomsky (1981), Lasnik (1992))

9. Az angolban a névmások és az anaforikus elemek jellemzően kiegészítő disztribúcióban vannak a koreferencia-viszonyok tekintetében: ahol egy reflexív elem megjelenhet, ott nem lehet ugyanazt az indexet viselő névmás. Mutasson be néhány elemzési lehetőséget a mintázat leírására, majd a kivételek fényében is javasoljon megoldást (*he saw a snake near him(self)*, *he thinks that pictures of him(self) are worth a lot of money*). (Irodalom: Chomsky (1981), Reinhart & Reuland (1993))

10. Az angol nyelvben általában csak segédigék jelenhetnek meg az alanytól balra, lexikális igék nem (*will the boy jump into the pool?* versus **jumped the boy into the pool?*). Az angol ebben a tekintetben a többi germán nyelvtől eltérően viselkedik. A szakirodalom ezt a különbséget egyrészt a segédigék és lexikális igék eltérő tematikus szerep-adó képességével, másrészt az angol igeragozás hiányos morfológiájával magyarázza. Adjon részletesebb leírást a jelenség magyarázatára, majd röviden térjen ki arra is, hogyan lehetséges az, hogy egyes lexikális igék megelőzhetik az alanyukat, ha közvetlenül előttük egy prepozíciós frázis áll (*into the pool jumped the boy*). (Irodalom: Pollock (1989), Hoekstra & Mulder (1990))

11. A következő angol mondatok felszíni szerkezete nagymértékű hasonlóságot mutat: *Peter seems to be happy*, *Peter wants to be happy* és *Peter tries to be happy*. Soroljon fel olyan adatokat, amelyek azt mutatják, hogy a mondatok szintaktikai szerkezete valójában eltérő, majd mutasson be néhány lehetséges elemzési módot. (Irodalom: BESE, Landau (2003))

12. Az angol gerundium egyszerre mutat főnévi és mondatra utaló tulajdonságokat. Értékelje a szerkezet elemzésére tett különböző javaslatokat. (Irodalom: Abney (1987), BESE, Reuland (1983))

Irodalomjegyzék

Abney, Steven P. (1987), 'The English Noun Phrase in its Sentential Aspect'. MIT: Doctoral dissertation.

Chomsky, Noam (1981), *Lectures on Government and Binding: The Pisa Lectures*. Dordrecht: Foris.

Cook, Vivian and Mark Newson (2007) *Chomsky's Universal Grammar: An Introduction*, third edition. Oxford: Blackwell.

Hoekstra, Teun (2004), 'Small clauses everywhere' In *Arguments and Structure: Studies on the Architecture of the Sentence*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.

- Hoekstra, Teun, and Mulder, René (1990). 'Unergatives as copular verbs; locational and existential predication', *The Linguistic Review* 7:1-79.
- Landau, Idan (2003), Movement Out of Control, *Linguistic Inquiry* 34, 471-498.
- Lasnik (1992), 'Case and expletives: Notes toward a parametric account', *Linguistic Inquiry* 23, 381-405
- Lasnik, Howard and Tim Stowell (1991), 'Weakest crossover', *Linguistic Inquiry* 22, 687-720
- Newson, Mark et.al. (2006), *Basic English Syntax with Exercises*. Budapest: Bölcsész Konzorcium.
- Pollock, Jean-Yves (1989), 'Verb Movement, Universal Grammar, and the Structure of IP', *Linguistic Inquiry* 20, 365-424.
- Reinhart, Tanya, and Eric Reuland. (1993), Reflexivity. *Linguistic Inquiry* 24:657-720
- Reuland, Erik. (1983), 'Governing -ing'. *Linguistic Inquiry* 14:101-136.

Fő témakör II. Fonológia

1. Reprezentációk a fonológiában

Mögöttes és felszíni reprezentációk: mi a különbség közöttük? Miért kell / érdemes / szükséges-e megkülönböztetnünk őket? Az opacitás és az absztrakt szegmentumok. Lineáris és autoszegmentális fonológiai reprezentációk. A lokalitás szerepe. Morfológiai és prozódiai tartományok.

2. Az angol szóhangsúly elemzése

Mennyire megjósolható az angol szóhangsúly(ok) helye? Hány hangsúlyfokozatot kell megkülönböztetnünk fonológiailag? A generatív megközelítés (SPE, Kager, Hayes, Halle és Vergnaud stb). A magánhangzó-redukció. A szóhangsúly probabilsztikus megközelítése.

3. Az angol szegmentális fonológia: a magánhangzó- és mássalhangzóalternációk elemzése

A Vowel Shift elemzése (SPE és későbbi szabályalapú elemzések). Mennyire valós/szinkron fonológiai szabály a Vowel Shift és az azzal összefüggő, a kvantitást változtató szabályok (Trisyllabic, -ic, id, ish Laxing/Shortening, stb)? A magánhangzó és a mássalhangzó-alternációk összefüggései (pl. Velar Softening, Spirantization).

4. A fonetika szerepe a fonológiában

Milyen szerepet játszik a fonetika a hagyományos generatív fonológiamodellben? Hozzon példát olyan jelenségekre, amelyek jobban magyarázhatók artikulációs és/vagy percpációs tényezők segítségével. Mik a percpációs kulcsok (perceptual cues) és milyen szerepet játszanak a fonológiai kontrasztban, neutralizációban (példa: a zörejhangok pozíciófüggő „zöngésségi” kontrasztjában/neutralizációjában)? A hagyományos generatív modellben, ha egy jelenség/jegy megjósolható, akkor az redundáns, nincs helye a fonológiában, a mögöttes fonológiai reprezentációban, mutassa meg, hogy ezek bizonyos környezetekben mégis szerepet játszanak a fonológiában, a kontrasztfenntartásban. Lehet-e a fonológia nem-kategorikus, graduális (pl. “részleges” neutralizáció jelensége); beépíthető-e a fonetikai variabilitás a fonológiamodellbe? Meg lehet-e húzni a határt a fonetikai és a fonológia között? Hogyan modellezhetjük a fonetika–fonológia interfészt? Térjen ki más, „külső” tényezőkre is, amelyek szintén befolyásolhatják a fonológiai mintázatokat: gyakoriság, paradigmfüggő tényezők, analógia (alakhasonlóság), szociofonetikai tényezők.

5. A szótag a generatív fonológiában. Szótagszerkezetre érzékeny angol fonológiai jelenségek

Mi indít arra, hogy a fonológiában használjuk a szótag fogalmát? A szótag szóalapú megközelítése: ennek előnyei és hátrányai. Milyen nehézségeket okoz az, hogyha a szótaghatárokat azonosítjuk a szóhatárokkal? Ha a szótaghatárok nem feltétlenül esnek egybe a szóhatárokkal, mit kezdünk a szóhatárokon maradó szótagtöredékekkel? Lehetnek-e ilyen szótagtöredékek a szón belül is? Milyen szempontból felesleges a szótag a fonológiai elemzésekben? A szótagalapú megközelítés előnyei és hátrányai a laterális megközelítéssel szemben. Milyen következményekkel jár a szótag bevezetése a következő angol jelenségek leírásában: ‘sötét’ és ‘világos’ L, aspiráció (és annak hiánya), sC kapcsolatok és az aspiráció hiánya, (pre)glottalizáció, zöngétlenedés, L-vokalizáció, zárt szótagbeli rövidülés, nyílt szótagbeli nyúlás, hangsúly, stb.?

6. Az üres kategóriák szerepe a fonológiában

Miért van értelme annak, hogy azt feltételezzük, hogy egy mássalhangzós vagy egy magánhangzós pozíció néma maradhat? Mik az előnyei annak, hogyha prozodikus helyzeteket fonetikailag kifejezetlennek tartunk? Mennyire hasonló és mennyiben különbözik ez a fajta „üresség” a szintaxis üres kategóriáitól.

7. Az optimalitás-elmélet (OT)

Szabályok (rules) és megszorítások (constraints) a generatív fonológiában. Mi a különbség? Mi motiválja egy olyan fonológiai modell bevezetését, melyben csak megszorítások vannak? Az OT felépítése és működése. A megszorítások típusai (jelöltségi és hűségi megszorítások, input-output és output-output megszorítások, stb.). Az OT tipológiai vetülete (a faktoriális tipológia). Az absztraktság/opacitás kezelése az OT-ben. Milyen (morfo)fonológiai jelenségek problematikusak az OT számára?

8. A fonológiai jegyek elméleti (unáris vagy bináris jegyek, jegygeometria)

Mik az elméleti következményei annak, hogy bináris helyett unáris jegyeket tételezünk fel? Mik egy unáris jegyekkel dolgozó elmélet kombinációs lehetőségei egy bináriséval szemben? Milyen fonológiai jelenségeket akar egy unáris jegyelmélet magyarázni? Mire szolgál a fonológiai jegyek geometrikus elrendezése?

9 A beszédhangok akusztikus fonetikai elemzése

A hanghullámok leírása: frekvencia, amplitúdó, spektrum. Rezonátorok és szűrők, a beszédhangok forrás–szűrő modellje. Formánsok: a magánhangzótér formánsalapú leírása. Van-e a réshangoknak és a nazálisoknak formánsszerkezete? Az akusztikus fonetikai elemzés eszközei: spektrum- és spektrogramelemzés, LPC-szűrés, annotáció a Praat programban. A beszédhangok spektrumalapú csoportosítása. Zöngés zörejhangok akusztikus elemzése, a zöngemérés akusztikus vizsgálatának módszerei, ezek nehézségei (pl. harmonics-to-noise ratio, zero crossing rate stb.). A zöngékezdési idő (Voice Onset Time) mérésének és elemzésének módszerei. A hangsúly, hangmagasság és az intonáció akusztikus elemzése.

10. “Felszínközele” jelenségek az angol fonológiában: l-darkening, aspiration, tapping, pre-fortis clipping, stb.

Hogyan elemzi a hagyományos nyelvtan és a generatív fonológiai modell ezeket a jelenségeket? Mit értünk fonológiai redundancia alatt? Milyen okok miatt tekinthetjük az aspirációt fonológiai szempontból relevánsnak – annak ellenére, hogy a disztribúciója megjósolható? Van-e összefüggés a „pre-fortis clipping” jelenség, a glottalizáció/glottaling és a zárhangok „zöngésségi” kontrasztja között az angolban? Miért nem nevezhetjük az angol zörejhangok kontrasztját tisztán zöngétlen vs. zöngésnek, hanem inkább fortis vs. lenisnek? Mikor játszanak szerepet ezek a „redundáns” jegyek (aspiráció, clipping, glottalizáció stb.) a fonológiai

kontrasztban és mikor nem? Melyik jelenség hozható összefüggésbe a „teljes” neutralizációval és melyik esetében beszélhetünk „részleges” neutralizációról?

11. A fonológiai szabály mint absztrakció helye a(z) (angol) fonológiában

A klasszikus generatív szabály fogalma: mit mond ki, milyen módon, milyen hatókörrel bír, mennyire fedi le a valóságot, mennyire valóságos egyáltalán? Mennyire lehet absztrakt egy szabály és ez hogyan mérhető? A szabályrendezés fajtái, előnye és hátránya. Az opacitás. Van-e különbség szinkrón és diakrón szabály között: melyik mond el többet a nyelvről és miért? A szabályalapú megközelítés előnyei és hátrányai.

12. A diakrón fonológia helye, a diakrón fonológiai adat érvénye

A diakrón és a szinkrón fonológia különbségei. Diakrón fonológia nélkül létezik-e nyelvtörténeti fonológia? Miben különbözik a diakrón leírás a szinkrón leírástól? A diakrón fonológia hatóköre: meg tudja-e pl. mondani, a ‘sötét’ vagy a ‘világos’ L volt előbb (melyik vezethető le melyikből történetileg)? Mire ‘jó’ a diakrón fonológia: miben áll a diakrón fonológiai adatok érvénye (pl. a hosszan ‘elhúzódó’ szabályok -- long protracted rules -- esetében)?

Irodalomjegyzék

- Aarts, Bas and April McMahon (eds) (2006). *The Handbook of English Linguistics*. MA & Oxford: Wiley-Blackwell
- Anderson, Stephen R. (1985) *Phonology in the Twentieth Century: Theories of Rules and Theories of Representations*. University of Chicago Press.
- Bybee, Joan L. & Paul Hopper (eds.). 2001. *Frequency effects and the emergence of lexical structure*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Bybee, Joan L. 2001. *Phonology and language use*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Chomsky, Noam; Halle, Morris (1968) *The Sound Pattern of English*. New York: Harper and Row.
- Cohn, Abigail, Cécile Fougeron & Marie K. Huffman (eds.). 2012. *The Oxford handbook of laboratory phonology*. Oxford: Oxford University Press.
- Cruttenden, Alan. 2014. *Gimson's Pronunciation of English*. 8. kiadás. London/New York: Routledge.
- de Lacy, Paul (ed.), (2007). *The Cambridge Handbook of Phonology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Docherty, Gerard J. 1992. *The timing of voicing in British English obstruents*. Dordrecht: Foris.
- Duanmu, San (2010). *Syllable Structure: The Limits of Variation*. Oxford University Press.
- Cho, Hang Tae (2007). *Implications of Old English Syllable Structure and Consonant Phonotactics for Phonological Theory*. University of Minnesota.
- Caro Reina, Javier, Szczepaniak, Renata (eds) (2014). *Syllable and Word Languages*. De Gruyter.
- Hulst, Harry van der, Rob Goedemans and Ellen van Zanten (2011). *A Survey of Word Accentual Patterns in the Languages of the World*. De Gruyter.
- Hulst, Harry van der, Nancy A. Ritter (1999). *The Syllable: Views and Facts*. De Gruyter.
- Kenstowicz, Michael (1994). *Phonology in Generative Grammar*. Blackwell-Wiley.
- Goldsmith, John A. (ed.) (1996). *The Handbook of Phonological Theory*. Wiley.
- Roca, Iggy (1997). *Derivations and Constraints in Phonology*. The Clarendon Press.
- Minkova, Donka (2003). *Alliteration and sound change in early English*. Cambridge University Press.

- Chapman, Don, Colette Moore, Miranda Wilcox (2016). *Studies in the History of the English Language VII: Generalizing vs. Particularizing Methodologies in Historical Linguistic Analysis*. De Gruyter.
- Curzan, Anne and Kimberly Emmons (2004). *Studies in the History of the English Language II: Unfolding Conversations*. De Gruyter.
- Fitzmaurice, Susan M. and Donka Minkova (2008). *Studies in the History of the English Language IV: Empirical and Analytical Advances in the Study of English Language Change*. De Gruyter.
- Adams, Michael, Laurel J. Brinton and Robert D. Fulk (2015). *Studies in the History of the English Language VI: Evidence and Method in Histories of English*. De Gruyter.
- King, Robert D. (1969). *Historical Linguistics and Generative Grammar*. Prentice Hall.
- Goldsmith, John, Jason Riggle and Alan C. L. Yu (eds.) (2011). *Handbook of Phonological Theory. 2nd ed.* Cambridge, MA: Blackwell
- Goldsmith, John A., ed. (1999) *Phonological Theory: The Essential Readings*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Halle, Morris and Jean-Roger Vergnaud. (1987). *An Essay on Stress*. MIT Press.
- Halle, Morris and K. P. Mohanan. (1985) Segmental phonology of modern English. *Linguistic Inquiry* 16, 57–116.
- Harris, John. 1994. *English sound structure*. Oxford/Cambridge, MA: Blackwell.
- Hayes, Bruce, Robert Kirchner & Donca Steriade (eds.). 2004. *Phonetically based phonology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hayes, Bruce. (1995) *Metrical Stress Theory: Principles and Case Studies*. University of Chicago Press.
- Hume, Elizabeth & Keith Johnson (eds.). 2001. *The role of speech perception in phonology*. New York: Academic Press.
- Jansen, Wouter 2004. *Laryngeal contrast and phonetic voicing: A laboratory phonology approach to English, Hungarian, and Dutch*. Doctoral dissertation, Rijksuniversiteit Groningen.
- Johnson, Keith. 2003. *Acoustic & auditory phonetics*. 2nd ed. Malden, MA & Oxford: Blackwell.
- Johnson, Leith & John W. Mullennix (eds.). 1997. *Talker variability in speech processing*. San Diego: Academic Press.
- Kager, René. (1989). *A Metrical Theory of Stress and Destressing in English and Dutch*. Dordrecht: Foris.
- Kager, René. (1999). *Optimality Theory*. Cambridge: CUP.
- Ladefoged, Peter. 1996. *Elements of acoustic phonetics*. 2nd ed. Chicago & London: The University of Chicago Press.
- Ladefoged, Peter. 2012. *Vowels and consonants*. 3rd ed. Malden, MA & Oxford: Wiley-Blackwell.
- Lisker, Leigh 1986. 'Voicing' in English: A catalogue of acoustic features signalling /b/ vs. /p/ in trochees. In: *Language and Speech* 29: 3–11.
- McCarthy, John J. (2001) *A Thematic Guide to Optimality Theory*. Cambridge: Cambridge University Press
- Moore-Cantwell, Claire (2016). *The Representation of Probabilistic Phonological Patterns: Neurological, Behavioral, and Computational Evidence from the English Stress System*. PhD dissertation, Amherst.
- Myers, Scott (1987) Vowel Shortening in English. *Natural Language and Linguistic Theory* 5. pp 485-518.
- Núñez-Cedeño, Rafael A. (ed) (2016). *The Syllable and Stress Studies in Honor of James W. Harris*. De Gruyter.

- Oostendorp, M. van, Colin J. Ewen, Elizabeth Hume and Keren Rice (eds) (2011). *The Blackwell Companion to Phonology*. Malden, MA & Oxford: Wiley-Blackwell.
- Pater, Joe (2000) Non-uniformity in English secondary stress: the role of ranked and lexically specific constraints. *Phonology* 17. 237-274.
- Preston, Dennis R. & Nancy Niedzielski (eds.). 2010. *A reader in sociophonetics*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Prince, Alan and Paul Smolensky (1993/2004). *Optimality Theory: Constraint Interaction in Generative Grammar*. Ms. Rutgers University, New Brunswick, and University of Colorado, Boulder. [Published by Oxford: Blackwell, 2004.]
- Raphael, Lawrence J., Gloria J. Borden & Katherine S. Harris (2011): *Speech science primer. Physiology, acoustics, and perception of speech*. 6. kiadás. Philadelphia: Wolters Kluwer/Lippincott Williams & Wilkins.
- Rubach, Jerzy (1996) Shortening and ambisyllabicity in English. *Phonology* 13. 197-237.
- Russo, Domenico (2015). *The Notion of Syllable Across History, Theories and Analysis*. Cambridge Scholars Publishing.
- Silverman, Daniel. 2012. *Neutralization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Skousen, Royal, Deryl Lonsdale & Dilworth B. Parkinson. 2002. *Analogical modeling*. Amsterdam: John Benjamins.
- Steriade, Donca 1997. Phonetics in phonology: The case of laryngeal neutralization. Manuscript (UCLA).

ARABISZTIKAI DOKTORI PROGRAM

1. Az arab nyelv és a sémi nyelvek

Miután az arab nyelv a sémi nyelvcsaládhoz tartozik, elengedhetetlenül hozzátartozik az arabisztikai nyelvészeti tanulmányokhoz a sémi nyelvek és a szemitisztika eredményeinek az ismerete. Szól röviden e nyelvcsalád tanulmányozásának történetéről, majd ismerteti a sémi nyelvcsalád főbb jellemzőit a hangtan, az alaktan, a szótan és a mondatan terén. Szól belső fölosztásának problematikájáról, illetőleg további kapcsolatairól: a sémi-hámi, másnéven afroázsiai nagy nyelvcsaládról, illetőleg esetleges még távolabbi kapcsolatokról.

Szakirodalom:

- Carl Brockelmann: *Grundriss der vergleichenden Grammatik der semitischen Sprachen*. Berlin, Reuther und Reichard 1908-1913.
- Carl Brockelmann: *Kurzgefasste vergleichende Grammatik der semitischen Sprachen*. Berlin: Reuther und Reichard 1908.
- Anton Baumstark: *Semitistik*. (Handbuch der Orientalistik I. 3.) Leiden, Brill 1964.
- Sabatino Moscati (szerk.): *An Introduction to the Comparative Grammar of the Semitic Languages: Phonology and Morphology*. (*Porta Linguarum Orientalium*). Wiesbaden, Otto Harrassowitz 1969.
- Igor Mihajlovics Gyakonov (szerk.): *Afrazijzskije jazüki 1-2*. (Jazüki Azii i Afriki, IV). Moszkva, Nauka 1976.
- Igor Mihailovich Diakonoff: *Afrasian Languages*. Moszkva, Nauka 1988.
- Hetzron Róbert (szerk.): *The Semitic Languages*. London, Routledge 1997.
- Edward Lipiński: *Semitic languages. Outline of a Comparative Grammar*. Leuven, Peeters 1997.

Reinhard Stempel: *Abriss einer historischen Grammatik der semitischen Sprachen*. Frankfurt am Main, Lang 1999.

Lutz Edzard (szerk.): *Semitic and Afroasiatic. Challenges and Opportunities*. Wiesbaden, Otto Harrassowitz 2012.

2. Az arab nyelvtudomány története

Az arab tudományok közül a legsajátosabb, amelyiknek az eredetét a legkevésbé sikerült kikutatni, a középkori arab nyelvtudomány, amely mind a mai napig az arab nyelv leírásának és tanításának az alapját képezi az arab világban. A nyelvtudomány a 8. században leíró nyelvészeti alapon alakult ki, ugyanakkor azonban magyarázó modell is kívánt lenni. A nyelvtudomány módszereit más tudományok is felhasználták, és az iszlám világ főiskoláiban a jogtudomány mellett a legfontosabb tantárgy volt, a szent szövegek megértésének segéd tudományaként.

Szakirodalom:

Goldziher Ignác: „A nyelvtudomány történetéről az araboknál. Irodalomtörténeti kísérlet.” *Nyelvtudományi Közlemények* 14 (1878), 309-375. Repr.: Ormos István (szerk.), *Az arabok és az iszlám I*. Budapest, MTA Könyvtára, Kőrösi Csoma Társaság 1995, 221-290.

Cornelis H. M. Versteegh: *Die arabische Sprachwissenschaft*. In: Helmut Gätje (szerk.), *Grundriss der Arabischen (sic!) Philologie, II. Literaturwissenschaft*. Wiesbaden, Dr. Ludwig Reichert Verlag 1987, 148-176.

Kees Versteegh, Michael G. Carter (szerk.), *Studies in the History of Arabic Grammar II*. Amsterdam, Benjamins 1990.

Michael G. Carter: „Arabic grammar”. In: M. Jane L. Young et al. (szerk.), *The Cambridge History of Arabic Literature. Religion, Learning and Science in the 'Abbasid Period*. Cambridge, Cambridge University Press 1990, 118-138.

Michael G. Carter: *Sibawayhi*. (Makers of Islamic Civilization). Oxford, Oxford University Press 2003.

3. Az arab szótárirodalom

A szótárírás már igen korán, a 8. század második felében kialakult. Az ekkor szükségessé, hogy a különböző törzsi nyelvjárások szavait össze kellett gyűjteni és megmagyarázni a különböző szövegek megértése céljából. Az első szótárak a hangképzés szerveit követték a torokhangoktól az ajakhangokig csoportosítva a szavakat, s ugyanakkor a bennük szereplő mássalhangzók együtt szerepeltek sorrendjüktől függetlenül. A következő lépcsőfokot a rímszótárak képviselték a 10. századtól kezdve, egészen a 19. századig, majd az utolsó 150 évben átvette helyét az ábécérendes gyökszótár. Ezenkívül már a középkorban készítettek enciklopedikus szótárakat is. A szótártudomány ismerete és megértése alapvető nyelvi eszköz minden szöveg értelmezésekor.

Szakirodalom:

John A. Haywood: *Arabic Lexicography. Its History and its Place in the General History of Lexicography*. Leiden, Brill 1960.

- Stefan Wild: Arabische Lexikographie. In: Helmut Gätje (szerk.), *Grundriss der Arabischen (sic!) Philologie, II. Literaturwissenschaft*. Wiesbaden, Dr. Ludwig Reichert Verlag 1987, 136-147.
- Michael G. Carter: Arabic Lexicography. In: M. Jane L. Young et al. (szerk.), *The Cambridge History of Arabic Literature. Religion, Learning and Science in the 'Abbasid Period*. Cambridge, Cambridge University Press 1990, 106-117.
- Ramzi Baalbaki: *The Arabic Lexicographical Tradition. From the 2nd/8th to the 12th/18th Century*. Leiden, Brill 2014.

4. Az arab nyelv és írás

Az arab nyelv történetének és szerkezeti jellegzetességeinek az általános ismerete minden doktori hallgató számára kötelező diszciplína. Az arab nyelv számára jól megfelelő arab írás története és jellegzetességei, a különböző írásduktusok ismerete nem csak az általános arabisztika műveltség alapkövetelménye, hanem elengedhetetlenül szükséges, amennyiben a doktori hallgató kéziratokat kíván olvasni.

Szakirodalom:

- Anwar G.Chejne: *The Arabic Language. Its Role in History*. Minneapolis, University of Minnesota Press 1969.
- Johannes Pedersen: *The Arabic Book*. Princeton University Press 1984.
- Gabriel Mandel Khan: *Arabic Script: Styles, Variants, and Calligraphic Adaptations*. New York, Abbeville Press 2001.
- Clive Holes: *Modern Arabic. Structures, Functions and Varieties*. Revised Edition. Washington, Georgetown University 2004.
- Kees Versteegh: *The Arabic Language*. 2. kiad. Edinburgh, Edinburgh University Press, 2014.

5. Az arab történettudomány szövegei

A témakör keretében ismertetendők a történetírással, a történelmi tudattal és annak sajátosan muszlim megnyilvánulási formáival kapcsolatos ismeretek. Ilyenek például a történetírás jellegzetes műfajai (krónikák, visszaemlékezések, életrajzok, *sīra*-műfaj, genealógiai művek, stb.) és a muszlim történetírás legfontosabb szerzői és munkásságuk. A muszlim történelem forrásanyagainak problémái, felhasználásuk nehézségei (pl. szektás elfogultságok, kronológiai megfontolások, ideológiai szempontok, stb.) ugyancsak a témakör fontos részét képezik. Szélesebb értelemben a témakör felöleli nemcsak az arab, hanem általánosabb értelemben a muszlim történelem fontosabb jelenségeit is.

Szakirodalom:

- Youssef M. Choueiri (szerk.): *A Companion to the History of the Middle East*. Oxford, Blackwell 2005.
- Philip K. Hitti: *History of the Arabs*. New York, Palgrave Macmillan 2002.
- Albert Hourani: *A History of the Arab Peoples*. London, Faber and Faber 2013.
- Ira M. Lapidus: *A History of Islamic Societies*. Cambridge, Cambridge University Press 1988.
- W. Montgomery Watt: *Islamic Political Thought*. Edinburgh, Edinburgh University Press 1998.
- Chase F. Robinson: *Islamic Historiography*. Cambridge, Cambridge University Press 2004.

6. Az iszlám vallási hagyomány írásos forrásai

E témakörbe tartozik mindenekelőtt az iszlám vallásjog (*fiqh*) hatalmas írott (és gyakorlati) hagyománya, a vallásjogi irányzatok kialakulása, nézetkülönbségei, továbbá az iszlám vallásjogi hagyomány alapvető fogalmai és módszerei. Elvárt a muszlim vallásjogi irányzatok (*madhāhib*), továbbá az iszlám főbb irányzatai (síita, szunnita, kháridzsita) alapvető különbségeinek ismerete. Az iszlám teológia alapfogalmaira és főbb irányzataira vonatkozó ismeretek szintén e témakör kereteibe illeszkednek. Ugyancsak a témakör részeként ismertetendő a Koránnal kapcsolatos muszlim tudományok (Korán-kommentárok, -olvasatok, általában véve a szent szöveg tanulmányozása) egésze, illetve mindezek szerepe a hagyományos muszlim oktatás rendszerében.

Szakirodalom:

Jan Knappert, Andrew Rippin (szerk.): *Textual Sources for the Study of Islam*. Chicago, University of Chicago Press, 1992.

Wilferd Madelung: *Religious Schools and Sects in Medieval Islam*. London, Variorum Reprints 1985.

Etan Kohlberg: *Shi'ism*. Aldershot, Ashgate 2003.

Joseph Schacht: *An Introduction to Islamic Law*. Oxford, Clarendon Press 2012.

Wael B. Hallaq: *Authority, Continuity, and Change in Islamic Law*. Cambridge, New York, Cambridge University Press 2005.

Majid Fakhry: *An Introduction to Islamic Philosophy, Theology and Mysticism*. Oxford, Oneworld 1998.

7. Az iszlám világ népi kultúrája és az írott hagyomány

A témakör részeként ismertetendő a muszlim népi vallásossággal, annak speciális jelenségeivel (szentkultusz, mágikus hiedelmek, varázslás, népi ünnepek, stb.) kapcsolatos tudásanyag. Különös hangsúlyt kapnak a közel-keleti, azon belül az arab népi hagyományokban különösen kiemelkedő szerepet játszó jelenségek (pl. szemmelverés, szellemekkel kapcsolatos hiedelmek, a népies szúfizmus rituáléi). Ugyancsak az elvárt ismeretkör részét képezi a népi vallási hagyományok és a magaskultúra, az írott iszlám hagyomány közötti viszony kérdésköre, illetve a modern vallási fundamentalizmus hatása a népi hagyományokra és azok továbbélésére.

Szakirodalom:

Brinkley Messick: *The Calligraphic State: Textual Domination and History in a Muslim Society*. Berkeley, University of California Press 1992.

Talal Asad: *The Idea of an Anthropology of Islam*. Washington DC, Georgetown Center for Contemporary Arab Studies 1986.

Abdullahi Ali Ibrahim: *Assaulting with Words: Popular Discourse and the Bridle of Shariah*. Evanston, Northwestern University Press 1994.

Clifford Geertz: *Islam Observed*. New Haven, Yale University Press 1968.

Michael Gilson: *Recognizing Islam: Religion and Society in the Modern Middle East*. London, I. B. Tauris 2008.

Boaz Shoshan: *Popular Culture in Medieval Cairo*. Cambridge, Cambridge University Press 1993.

8. Az arab-iszlám földrajztudomány filológiai alapjai

A jelölt ismerteti az arab-izlám földrajztudomány létrejöttét és gyökereit, majd főbb későbbi alakulásait, a gyakorlati szempontokat sem tévesztve szem elől. Röviden vázolja a térképek szerepét ezen a területen, majd bemutatja a főbb műfajokat. A tárgy bemutatása során alapvetően az arab nyelvű művekkel foglalkozik, de érinti a perzsa és török nyelven íródott rokon műveket is. Ismerteti az arab nyelvű művek kéziratos szöveggyűjteményezésének problematikáját, s a modern szövegkiadásokban rendelkezésünkre álló szövegek által képviselt nehézségeket. Ily módon vázolja az arab textológia főbb problémáit.

Szakirodalom:

- Johannes Hendrik Kramers: „Djughrafiya” címszó az *Iszlám Enciklopédia* 1. kiadásának (1913-1936) kiegészítő kötetében (létezik német, angol és francia változatban is).
- Johannes Hendrik Kramers: *Geography and Commerce*. In: *The Legacy of Islam*, szerk. Sir Thomas Arnold, Alfred Guillaume. Oxford, Clarendon 1931, 79-107.
- Régis Blachère: *Extraits des principaux géographes Arabes du Moyen Age*. Párizs, Geuthner 1932 (a bevezetés, valamint az egyes műfajokhoz és szövegekhez készült ismertető).
- Ignatyij Julianovics Kracskovszkij: *Arabszkaja geograficseskaja lityeratura* (Izbrannüje szocsinyenyija, IV). Moszkva-Leningrád, Izd. AN SzSzsZR 1957 (létezik arab fordításban is).
- S. Ahmad Maqbul, Franz Taeschner: „Djughrafiya” címszó az *Iszlám Enciklopédia* 2. kiadásában (1954/1960-2004) (létezik angol és francia változatban egyaránt).
- André Miquel: *La géographie humaine du monde musulman*. Párizs, [különböző kiadók] 1967-1988.

9. A korai magyar történelem („magyar őstörténet”) arab forrásainak filológiai problémái

A jelölt ismerteti a korai magyar történelem (korábban használatos nevén „magyar őstörténet”) arab nyelvű forrásait, azoknak csoportjait, az idevágó szerzőket, s a művek főbb jellemzőit. Kitér az ezen szövegekből készült, az iszlámot valló népek nyelvén született további fordításokra is. Ismerteti a kutatás történetét, s a szövegek értelmezésének nehézségeit. Ennek kapcsán részletesen beszél a szöveggyűjteményezés és a szövegkiadás kérdéseiről.

Szakirodalom:

- Ligeti Lajos (szerk.): *A magyarság őstörténete*. Budapest, Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Magyarságtudományi Intézete, Franklin Társulat 1943.
- Tadeusz Lewicki: „Madjar, Madjaristan” címszó az *Iszlám Enciklopédia* 2. kiadásában (1954/1960-2004) (létezik angol és francia változatban egyaránt).
- Joshua Blau: *The Emergence and Linguistic Background of Judaeo-Arabic. A Study of the Origins of Middle Arabic*. Jeruzsálem, Ben-Zvi Institute 1981.
- Gerhard Endress: *Handschriftenkunde*. In: *Grundriss der arabischen Philologie*, I. Sprachwissenschaft. Szerk. Wolfdietrich Fischer. Wiesbaden, Dr. Ludwig Reichert Verlag 1982, 271-315.
- Czeglédy Károly: *Magyar őstörténeti tanulmányok*. Budapest, MTA Könyvtára, Körösi Csoma Társaság 1985.
- Róna-Tas András: *Hungarians and Europe in the Early Middle Ages*. Ford. Nicholas Bodoczky. Budapest, CEU Press 1999.
- Czeglédy Károly: *Collected Papers*. Szerk. Dévényi Kinga (*The Arabist. Budapest Studies in Arabic and Islam*, 33-35). Budapest, ELTE, Körösi Csoma Társaság 2014.

Ormos István: A korai magyar történelem arab forrásai. A háttér s a környezet. A szövegek értelmezéséhez. In: *Az Avicenna Közel-Kelet Kutatások Intézete Évkönyve 2013-2014. Az Avicenna KKKI konferenciája a magyar őstörténeutről*. Szerk. Kis Anna Flóra. (Annales I). Piliscsaba, Avicenna Közel-Kelet Kutatások Intézete 2015, 95-109.

10. Arab-izlám orvostudomány forrasszövegeinek filológiai problémái

A jelölt ismerteti az arab orvostudomány létrejöttét és gyökereit (prófétai medicina, görög medicina). Ebben a kontextusban beszél a görögből történt fordítások történetéről s e mozgalom legkiemelkedőbb alakjának, Hunajn ibn Iszháknak a tevékenységéről. Kitér az arab-izlám orvostudománynak az európai kultúrára gyakorolt hatására is. Ismerteti a medicina különböző területeit, beleértve a gyógyszertant, majd az arab nyelvű orvostörténelem területét. Érinti a specializáció kérdését. Beszél a kézirati szövegahagyományozás és a szövegkiadás kérdéseiről, a szövegek értelmezésének nehézségeiről.

Szakirodalom:

Max Meyerhof: Science and Medicine. In: *The Legacy of Islam*, szerk. Sir Thomas Arnold, Alfred Guillaume. Oxford, Clarendon Press 1931, 311-355.

Manfred Ullmann: *Die Medizin im Islam*. (Handbuch der Orientalistik I, VI/1). Leiden, Köln, Brill 1970.

Manfred Ullmann: *Islamic Medicine*. (Islamic Surveys, 11). Edinburgh, University Press 1978.

Gerhard Endress: Handschriftenkunde. In: *Grundriss der arabischen Philologie*, I. Sprachwissenschaft. Szerk. Wolf Dietrich Fischer. Wiesbaden, Dr. Ludwig Reichert Verlag 1982, 271-315.

Dimitri Gutas: *Greek Thought, Arabic Culture. The Graeco-Arab Translation Movement in Bagdad*. Milton Park, Abingdon, Routledge 1998.

Peter E. Pormann, Emilie Savage-Smith: *Medieval Islamic Medicine*. Washington, Georgetown University Press 2007.

Ormos István: A korai magyar történelem arab forrásai. A háttér s a környezet. A szövegek értelmezéséhez. In: *Az Avicenna Közel-Kelet Kutatások Intézete Évkönyve 2013-2014. Az Avicenna KKKI konferenciája a magyar őstörténeutről*. Szerk. Kis Anna Flóra. (Annales I). Piliscsaba, Avicenna Közel-Kelet Kutatások Intézete 2015, 95-109.

11. A klasszikus hagyományok továbbélése az arab-izlám fordításokban

A jelölt ismerteti a klasszikus hagyomány továbbélését az izlamban. Ennek keretén belül foglalkozik a különböző területek jellemzőivel. Foglalkozik a fordítási mozgalommal, főbb képviselőivel, annak esetleges társadalmi háttérével, szerepével. Kitér Hunajn fordításainak főbb jellemzőire. A direkt hatáson túlmenően (fordítások) érinti az esetleges indirekt hatások kérdését is (pl. nyelvtudomány).

Szakirodalom:

Franz Rosenthal: *The Classical Heritage in Islam*. Ford. Emile és Jenny Marmorstein. London, Routledge and Kegan Paul 1975 (eredetileg németül jelent meg).

Szabó Árpád, Kádár Zoltán: *Antik természettudomány*. Budapest, Gondolat 1984.

Gotthard Strohmaier: *Von Demokrit bis Dante. Die Bewahrung antiken Erbes in der arabischen Kultur*. (Olms Studien, 43). Hildesheim, Olms 1996.

Dimitri Gutas: *Greek Thought, Arabic Culture. The Graeco-Arab Translation Movement in Bagdad*. Milton Park, Abingdon, Routledge 1998.

Dimitri Gutas: *Greek Philosophers in the Arabic Tradition*. Aldershot, Variorum 2000.

Gotthard Strohmaier: *Antike Naturwissenschaft in orientalischem Gewand*. Trier, WVT 2007.

ELMÉLETI NYELVÉSZETI DOKTORI PROGRAM

I. Fonológia tételek

1. A klasszikus generatív fonológia (The Sound Pattern of English) bírálata: a fonológiai ábrázolások szerkezete, természetesség a fonológiában.
2. Autoszegmentális fonológia: többtengelyes ábrázolások, a Kötelező Kontúrelv (OCP); szegmentális folyamatok az autoszegmentális fonológiában: magánhangzó-harmónia, antigemináció és az OCP
3. Lexikális fonológia: a szigorú ciklus elve, a ciklikus/nemciklikus és a lexikális/posztlexikális szabályok problémája; lexikális szintek és szabályrendezés
4. A szótag: fonotaktika, szonoritás, szabály-alapú és templátum-alapú szótagolás; szótagszerkezet: lapos vagy hierarchikus; a moraelmélet; a pótlónyúlás; prozodikus engedélyezés
5. Fonológiai jegyek: jegygeometriák, kétértékű és egyértékű jegyek
6. Metrikus fonológia: hangsúly, fák és/vagy rácsok, prozodikus összetevők
7. Optimalitáselmélet: az elmélet architektúrája, alapvető komponensei (Gen, Con, Eval), a korlátok áthághatósága, rangsorolása, optimalitás és univerzális grammatika
8. Variabilitás és analógia a fonológiában

Irodalom:

Bruce Hayes: *Introductory phonology*. Oxford/Malden, 2009, Blackwell/Wiley.

David Odden: *Introducing phonology*. Cambridge, 2005, Cambridge University Press.

Iggy Roca: *Generative phonology*. London/New York, 1994, Routledge.

Iggy Roca – Wyn Johnson: *A course in phonology*. Oxford/Malden, 1999, Blackwell.

Jacques Durand – Siptár Péter: *Bevezetés a fonológiába*. Budapest, 1997, Osiris Kiadó.

Jeroen van de Weijer: *Where now with Optimality Theory?* In: Ma Qiuwu (szerk.): *Frontier research in phonetics and phonology*. Beijing, 2017, Foreign Language Teaching and Research Press.

John A. Goldsmith: *Autosegmental and metrical phonology*. Oxford, 1990, Blackwell.

John A. Goldsmith (szerk.): *The handbook of phonological theory*. Oxford, 1995, Blackwell.

John A. Goldsmith – Jason Riggle – Alan C. L. Yu (szerk.): *The handbook of phonological theory*. 2nd ed. Cambridge, MA, 2011, Blackwell.

John J. McCarthy: *A thematic guide to Optimality Theory*. Cambridge, 2001, Cambridge University Press.

Marc van Oostendorp – Colin Ewen – Elizabeth Hume – Keren Rice (szerk.): *The Blackwell companion to phonology*. Oxford, 2011, Blackwell/Wiley.

Michael Kenstowicz: *Phonology in generative grammar*. Oxford, 1994, Blackwell.

Noam Chomsky – Morris Halle: *The sound pattern of English*. New York, 1968, Harper and Row.

Paul de Lacy (szerk.): *The Cambridge handbook of phonology*. Cambridge, 2007, Cambridge University Press.

- René Kager: *Optimality Theory*. Cambridge, 1999, Cambridge University Press.
- Siptár Péter – Törkenczy Miklós: *The phonology of Hungarian*. Oxford, 2007, Oxford University Press.
- Szilágyi N. Sándor: *Elmélet és módszer a nyelvészetben, különös tekintettel a fonológiára*. Kolozsvár, 2004, Erdélyi Múzeum-Egyesület.
- Varga László: *Intonation and stress. Evidence from Hungarian*. Basingstoke, 2002, Palgrave Macmillan.

II. Szintaxis tételek

1. Az NP szintaxisa

melléknévek, számnevek, mutató névmások, határozott és határozatlan névelő, a birtokos szerkezetek szintaxisa, a névmások

Irodalom:

- Szabolcsi, Anna. 1983. The possessor that ran away from home. *The Linguistic Review* 3: 89–102.
- Szabolcsi, Anna. 1994. The Noun Phrase. In *The syntactic structure of Hungarian*, eds. Ferenc Kiefer and Katalin É. Kiss. *Syntax and semantics* 27, 179–275. New York: Academic Press.
- Longobardi, Giuseppe. 1994. Reference and proper names: A theory of N-movement in syntax and logical form. *Linguistic Inquiry* 25: 609–665.
- Giusti, Giuliana. 1996. Is there a FocusP and a TopicP in Noun Phrase structure? *University of Venice Working Papers in Linguistics* 6 (2): 105–128.
- Scott, G. J. 2002. Stacked adjectival modification and the structure of nominal phrases. In *Functional structure in DP and IP*, ed. Guglielmo Cinque. *The cartography of syntactic structures* 1, 91–120. New York: Oxford University Press.
- Brugè, Laura. 2002. The positions of demonstratives in the extended nominal projection. In *Functional structure in DP and IP*, ed. Guglielmo Cinque, 15–53. Oxford: Oxford University Press.
- Laenzlinger, Christopher. 2004. French adjective ordering: perspectives on DP-internal movement types. *Lingua* 115: 645–689.
- Alexiadou, Artemis and Liliane Haegeman and Melita Stavrou. 2007. *Noun phrase from the generative perspective*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Laenzlinger, Christopher. 2015. The CP/DP (non-)parallelism revisited. In *Beyond functional sequence: The cartography of syntactic structures, volume 10*, ed. Uri Shlonsky. *Oxford studies in comparative syntax*, 128–150. New York: Oxford University Press.

2. A szórend és a hatóköri viszonyok szintaxisa

topik, fókusz, negáció, disztributív frázisok, az ige mögötti szabad szórend a magyarban

Irodalom:

- Hunyadi, László. 1986. The expression of logical scope in Hungarian. In Werner Abraham and Sjaak de Meij (eds.), *Topic, focus and configurationality*. Amsterdam: John Benjamins. 89–102.
- Kenesei, István. 1986. On the logic of Hungarian word order. *Topic, focus and configurationality*. Amsterdam: John Benjamins. 143–159.
- Puskás, Genovéva. 2000. *Word order in Hungarian: the syntax of A-bar positions*. Amsterdam: John Benjamins.
- É. Kiss, Katalin. 2002. *The syntax of Hungarian*. Cambridge: CUP.
- Balázs, Surányi. 2002. *Multiple operator movements in Hungarian*. Utrecht: Lot Publications.
- Brody, Michael and Anna Szabolcsi. 2003. Overt scope in Hungarian. *Syntax* 6:19–51.
- Olsvay, Csaba. 2006. Negative universal quantifiers in Hungarian. *Lingua* 116: 245–271.

3. A mondat bal perifériájának szintaxisa

mondatbevezetők, topik, fókusz, kérdő és felszólító mondatok szintaxisa, a mondat határozók

Irodalom:

- Kenesei, István. 1994. Subordinate clauses. In Kiefer Ferenc and Katalin É. Kiss. *The syntactic structure of Hungarian*. New York: Academic Press. 275-354.
- Rizzi, Luigi 1997. *The Fine Structure of the Left Periphery*. In: Liliane Haegeman (ed.), *Elements of Grammar*, 281–337. Dordrecht: Kluwer.
- Horvath, Julia. 1997. The status of “wh-expletives” and the partial wh-movement construction of Hungarian. *Natural Language and Linguistic Theory* 15: 509-572.
- É. Kiss, Katalin 1998. Multiple topic, one focus? *Acta Linguistica Hungarica* 45: 3-29.
- Cinque, Guglielmo. 1999. *Adverbs and functional heads*. Oxford: OUP.
- Puskás, Genovéva. 2000. *Word order in Hungarian: the syntax of A-bar positions*. Amsterdam: John Benjamins.
- Rizzi, Luigi 2001. On the position Int(errogative) in the left periphery of the clause. In: G. Cinque & G. Salvi (eds.), *Current studies in Italian syntax. Essays offered to Lorenzo Renzi*, 287–296. Oxford: Elsevier.
- É. Kiss, Katalin. 2002. *The syntax of Hungarian*. Cambridge: CUP.
- Balázs, Surányi. 2002. *Multiple operator movements in Hungarian*. Utrecht: Lot Publications.
- Horvath, Julia. 2007. Separating “Focus Movement” from Focus. In S. Karimi, V. Samiiian and W. Wilkins (eds), *Phrasal and clausal architecture*. Amsterdam: John Benjamins. 108-145.
- Rizzi, Luigi. 2017. Locality and the functional sequence in the left periphery. In Enoch Aboh, Eric Haeberli, Genoveva Puskas and Manuela Schönenberger (eds.), *Elements of comparative syntax*. Berlin: De Gruyter. 319-348.

4. A Minimalista Program nyelvtani modellje, a fontosabb szintaktikai elvei, szabályai, kategóriái, kutatási módszertana

Irodalom:

- Chomsky, Noam. 1995. *The Minimalist program*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Chomsky, Noam. 2000. *Minimalist Inquiries: The Framework*. In *Step by Step: Essays on Minimalist Syntax in Honor of Howard Lasnik*, eds. Roger Martin, David Michaels, and Juan Uriagereka. MIT Press, Cambridge.
- Chomsky, Noam. 2001. *Derivation by Phase*. In M. Kenstowicz (ed.). *Ken Hale: A Life in Language*. Chap. 1. 1-15. Cambridge, MA: MIT Press.
- Boeckx, Cedric (ed.) 2001. *The Oxford Handbook of Linguistic Minimalism*. New York: OUP.
- Chomsky, Noam. 2013. Problems of projection. *Lingua* 130: 33-49.
- Chomsky, Noam. 2015. Problems of projection. Extensions. In Elisa Di Domenico, Cornelia Hamann and Simona Matteini (eds.), *Structures, Strategies and Beyond: Studies in honour of Adriana Belletti*. 1-16. Amsterdam: John Benjamins.

5. A kontroll viszonyok kezelése a Lexikai Funkcionális Grammatikában

Irodalom:

- Bresnan, Joan: Control and complementation. In: Bresnan, Joan (ed.): *The Mental Representation of Grammatical Relations*. MIT, 1982. 282-390
- Bresnan, Joan et al.: Chapter 13: Anaphoric Control. In: *Lexical-Functional Syntax (Blackwell Textbooks in Linguistics 16)*. Blackwell, 2016. 310-323.
- Dalrymple, Mary: Chapter 12: Functional and anaphoric control. In: *LFG*. Academic Press, 2001. 313-361.
- Kroeger, Paul R.: Chapter 5: Control. In: *Analyzing Syntax: a Lexical-Functional Approach*. Cambridge Univ. Press, 2004. 103-134.

Jaworska, E.: Control. In Brown, Keith --Jim Miller (eds): Concise Encyclopedia of Grammatical Categories. Elsevier, 1999. 107-110.

6. A magyar mondatban: a főnévi csoport szerkezete, a releváns szintaktikai szabályok és kategóriák

melléknevek, számnevek, mutató névmások, határozott és határozatlan névelő, a birtokos szerkezetek szintaxisa, a névmások

Irodalom:

Szabolcsi, Anna. 1983. The possessor that ran away from home. *The Linguistic Review* 3: 89–102.

Szabolcsi, Anna. 1992. A birtokos szerkezet és az egzisztenciális mondat. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Szabolcsi, Anna, and Tibor Laczkó. 1992. A főnévi csoport szerkezete. In *Strukturális magyar nyelvtan 1. Mondattan*, ed. Ferenc Kiefer, 181–298. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Szabolcsi, Anna. 1994. The Noun Phrase. In *The syntactic structure of Hungarian*, eds. Ferenc Kiefer and Katalin É. Kiss. *Syntax and semantics* 27, 179–275. New York: Academic Press.

Bartos, Huba. 1999. Morfoszintaxis és interpretáció. A magyar inflexió jelenségek szintaktikai háttere. PhD diss, Eötvös University.

Dikken, Marcel den. 1999. On the structural representation of possession and agreement. The case of (anti-)agreement in Hungarian possessed Nominal Phrases. In *Crossing boundaries: Theoretical Advances in Central and Eastern European Languages*, ed. István Kenesei, 137–178. Amsterdam: John Benjamins.

É. Kiss, Katalin. 2000. The Hungarian NP is like the English NP. In *Approaches to Hungarian 7: Papers from the Pécs conference*, eds. Gábor Alberti and István Kenesei, 119–150. Szeged: JATE.

7. A magyar mondat szerkezetének fő vonásai, a releváns szintaktikai szabályok és kategóriák.

az igei csoport, az igekötő, topik, fókusz, mondatbevezető, alárendelt mondat típusok, az ige előtti és ige mögötti szórend

Irodalom:

Kiefer, Ferenc (szerk). 1992. *Strukturális Magyar nyelvtan 1. Mondattan*. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Kiefer, Ferenc and Katalin É. Kiss. 1994. *The syntactic structure of Hungarian*. New York: Academic Press.

É. Kiss, Katalin. 2002. *The syntax of Hungarian*. Cambridge: CUP.

É. Kiss, Katalin. 2006. The function and the syntax of the verbal particle. In É. Kiss, Katalin (ed.), *Event structure and the left periphery. Studies on Hungarian*. Dordrecht: Springer. 17-55.

Surányi, Balázs. 2009. Verbal particles inside and outside vP. *Acta Linguistica Hungarica* 56: 201-249.

továbbá a mondat bal perifériája tételhez felsorolt magyar vonatkozású publikációk

III. Szemantika, formális szemantika

1. Általános kérdések

Milyen problémákat vet fel a kompozicionalitás elve? Milyen megoldásait ismeri a szakirodalom ezeknek a problémáknak?

Irodalom:

Frege, G. 1892. 'Über Sinn und Bedeutung', in Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik, 100: 25–50. Translated as 'On Sense and Reference' by M. Black in Translations from the Philosophical Writings of Gottlob Frege, P. Geach and M. Black (eds. and trans.), Oxford: Blackwell, third edition, 1980.

Janssen, T. M. V. 1997. Compositionality. In: J. van Benthem and A. ter Meulen (eds.) Handbook of Logic and Language, 417-473.

Zimmermann, Thomas Ede 2011. Model-theoretic semantics. In: von Heusinger, Maienborn and Portner (eds.) Semantics (HSK 33.1), de Gruyter, 762-802.

2. A főnévi kifejezések jelentése

Hogyan modellezhető a határozott, a határozatlan, a kvantoros determinánst tartalmazó, a többes számú főnévi kifejezések és az anyagnevek jelentése?

Irodalom:

Barwise, Jon & Robin Cooper 1981. Generalized quantifiers and natural language. Linguistics & Philosophy 4, 159–219.

Hackl, Martin 2009. On the grammar and processing of proportional quantifiers: *most* versus *more than half*. Natural Language Semantics 17, 63–98.

Heim, Irene 1983. File change semantics and the familiarity theory of definiteness. In: Bäuerle, Schwarze and von Stechow (eds.) Meaning, Use and the Interpretation of Language. De Gruyter, 164-99.

Keenan, Ed. 2011 Quantifiers. In: von Heusinger, Maienborn and Portner (eds.) Semantics (HSK 33.2), de Gruyter, 1058–1087.

Keenan, Edward L. & Dag Westerståhl 1997. Generalized quantifiers in linguistics and logic. In: J. van Benthem & A. ter Meulen (eds.). Handbook of Logic and Language. Amsterdam: Elsevier, 837–893.

Krifka, M., 1999. At Least Some Determiners Aren't Determiners, in: Turner, K. (Ed.), The Semantics/Pragmatics Interface from Different Points of View. Elsevier, Amsterdam, pp. 257-291.

Link, Godehard 1983. The logical analysis of plurals and mass terms: A lattice-theoretical approach. In: R. Bäuerle, Ch. Schwarze & A. von Stechow (eds.). Meaning, Use and Interpretation of Language. Berlin: de Gruyter, 302–323.

Scha, Remko 1981. Distributive, collective and cumulative quantification. In: J. Groenendijk, T. Janssen & M. Stokhof (eds.). Formal Methods in the Study of Language 2. Amsterdam: Mathematical Centre, 483–512.

Szabolcsi, A., 1997. Strategies for Scope Taking, in: Szabolcsi, A. (Ed.), Ways of Scope Taking. Kluwer, Dordrecht, pp. 109-154.

3. Kvantifikáció és hatókör

Hogyan modellezhető a determináns- és adverbium-kvantorok jelentése? Mit értünk a természetes nyelvi kifejezések hatókörén, hogyan modellezhető a kvantoros kifejezések ill. a tagadás hatóköre? Milyen problémák merülnek fel a negatív polaritású elemek szemantikájával kapcsolatban?

Irodalom:

- Barwise, Jon & Robin Cooper 1981. Generalized quantifiers and natural language. *Linguistics & Philosophy* 4, 159–219.
- Fodor, Janet & Ivan Sag 1982. Referential and quantificational indefinites. *Linguistics & Philosophy* 5, 355–398.
- Keenan, Ed. 2011 Quantifiers. In: von Heusinger, Maienborn and Portner (eds.) *Semantics (HSK 33.2)*, de Gruyter, 1058–1087.
- Keenan, Edward L. & Dag Westerståhl 1997. Generalized quantifiers in linguistics and logic. In: J. van Benthem & A. ter Meulen (eds.). *Handbook of Logic and Language*. Amsterdam: Elsevier, 837–893.
- Lewis, David 1975. Adverbs of quantification. In: E. L. Keenan (ed.). *Formal Semantics of Natural Language*. Cambridge: Cambridge University Press, 3–15.
- Horn, Laurence R. 1989. *A Natural History of Negation*, University of Chicago Press, Chicago and London.
- Kadmon, N. and F. Landman 1993. Any. *Linguistics and Philosophy* 16 (4):353 – 422.
- Krifka, M. 1995. The semantics and pragmatics of polarity items. *Linguistic Analysis* 25: 209–257.
- Szabolcsi, Anna. 2004. Positive polarity – Negative polarity. *Natural Language & Linguistic Theory* 22: 409–452.
- Szabolcsi, Anna 2011. Scope and binding. In: von Heusinger, Maienborn and Portner (eds.) *Semantics (HSK 33.2)*, de Gruyter, 1605–1641.

4. A predikátumok jelentése

Hogyan modellezhetők a predikátumok jelentésének alábbi aspektusai: argumentumszerkezet, igeidő, aspektus, modalitás, valamint az individuumszintű és helyzetképszintű olvasat megkülönböztetése?

Irodalom:

- Bach, Emmon 1986. The algebra of events. *Linguistics & Philosophy* 9, 5–16.
- Davidson, Donald 1967. The logical form of action sentences. In: N. Rescher (ed.). *The Logic of Decision and Action*. Pittsburgh, PA: University of Pittsburgh Press, 81–95.
- Dowty, David R. 1977. Toward a semantic analysis of verb aspect and the English ‘imperfective’ progressive. *Linguistics & Philosophy* 1, 45–79.
- Eckardt, Regine 2000. Causation, contexts and event individuation. In: J. Higginbotham, F. Piansesi and A. C. Varzi (eds.) *Speaking of Events*. OUP, 105–121.
- Haquard, Valentine 2011. Modality. In: von Heusinger, Maienborn and Portner (eds.) *Semantics (HSK 33.2)*, de Gruyter, 1484–1515.
- Kaufmann, Stefan, Cleo Condoravdi and Valentina Harizanov 2005. Formal approaches to modality. In: William Frawley (ed.) *The expression of modality*. Berlin: De Gruyter: 71–106.
- Kratzer, Angelika 1981. The notional category of modality. In: H.-J. Eikmeyer & H. Rieser (eds.). *Words, Worlds, and Contexts. New Approaches in Word Semantics*. Berlin: Mouton de Gruyter, 38–74.
- Kratzer, Angelika 1988. Stage-level and individual-level predicates. In: M. Krifka (ed.). *Genericity in Natural Language. Proceedings of the 1988 Tübingen Conference (SNS-Bericht 88-42)*, 247–284. Reprinted in: G. N. Carlson & F. J. Pelletier (eds.). *The Generic Book*. Chicago, IL: The University of Chicago Press, 1995, 125–175.
- Kratzer, Angelika 1991. Modality. In: A. von Stechow & D. Wunderlich (eds.). *Semantik: Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung*. Berlin: Mouton de Gruyter, 639–650.

- Krifka, Manfred 1992. Thematic relations as links between nominal reference and temporal constitution. In: I. A. Sag and A. Szabolcsi (eds.) *Lexical matters*. Stanford University, Stanford CA 29-53.
- Pustejovsky, James 1991. The syntax of event structure. *Cognition* 41: 47-81.
- Stechow, Arnim von 2009. Tenses in compositional semantics. In: Wolfgang Klein and Ping Li (eds.) *The Expression of Time*. de Gruyter. 129-166.

5. A mondatfajták szintaxisa, szemantikája, és az illokúciós erő

Milyen összefüggések vannak a mondatfajták és a beszédaktusok fajtái között? Hogyan modellezhető a kérdő, felkiáltó és felszólító mondatok jelentése?

Irodalom:

- d'Avis, Franz-Josef. 2002. On the Interpretation of Wh-Clauses in Exclamative Environments. *Theoretical Linguistics* 28:5-31.
- Farkas, D. - K. Bruce 2009. On Reacting to Assertions and Polar Questions. *Journal of Semantics* 27:81-118.
- Groenendijk, Jeroen, and Martin Stokhof. 1997. Questions. Johan van Benthem and Alice ter Meulen (eds.) *Handbook of Logic and Language*. North Holland: Elsevier Science. 1055-124.
- Hamblin, Charles. 1973. Questions in Montague English. *Foundations of Language* 10:41-53.
- Han, Chung-hye 2011. In: von Heusinger, Klaus, Claudia Maienborn and Paul Portner (eds.) *Semantics (HSK 33.2)*, de Gruyter, 1785–1804.
- Karttunen, Lauri. 1977. Syntax and semantics of questions. *Linguistics and Philosophy* 1: 3-44.
- König, Ekkehard, and Peter Siemund. 2007. Speech Act Distinctions in Grammar. In: Timothy Shopen (ed.) *Language Typology and Syntactic Description*. Vol. 1. Cambridge: CUP. 276-324.
- Krifka, Manfred. "Questions." In *Semantics, Part 2*, edited by Claudia Maienborn, Klaus von Heusinger and Paul Portner, 1742-85. Berlin: de Gruyter Mouton, 2011.
- Sadock, Jerry, and Arnold Zwicky. 1985. Speech Act Distinctions in Syntax. In: Timothy Shopen (ed.) *Language Typology and Syntactic Description I: Clause Structure*. Cambridge: CUP. 155-196.
- Searle, John. 1976. A Classification of Illocutionary Acts. *Language in Society* 5:1-23.
- Siemund, Peter. 2001. Interrogative Constructions. In: Martin Haspelmath, Ekkehard König, Wulf Oesterreicher, and Wolfgang Raible (eds.) *Sprachtypologie und sprachliche Universalien. Ein Internationales Handbuch*. Berlin: de Gruyter. 1010-28.
- Zaefferer, Dietmar. 2001. Deconstructing a Classical Classification: A Typological Look at Searle's Concept of Illocution Types. *Revue Internationale de Philosophie* 217:209-225.

6. A módosító kifejezések szemantikája

Hogyan modellezhető a melléknevek és az adverbiumok különböző típusainak jelentése?
Hogyan modellezhető az adverbialis mellékmondatok jelentése, különös tekintettel a feltételes mellékmondatokra?

Irodalom:

- Bellert, Irena 1977. On semantic and distributional properties of sentential adverbs. *Linguistic Inquiry* 8, 337–351.
- Cresswell, Maxwell John 1976. The semantics of degree. In: B. H. Partee (ed.). *Montague Grammar*. New York: Academic Press, 261–292.

- Eckardt, Regine 2003. Manner adverbs and information structure. Evidence from the adverbial modification of verbs of creation. In: E. Lang, C. Maienborn & C. Fabricius-Hansen (eds.). *Modifying Adjuncts*. Berlin: de Gruyter, 261–305.
- Ernst, Thomas 2009. Speaker-oriented adverbs. *Natural Language and Linguistic Theory* 27, 497–544.
- Kamp, Hans 1975. Two theories of adjectives. In: E. Keenan (ed.). *Formal Semantics of Natural Languages*. Cambridge: Cambridge University Press, 123–155.
- Kennedy, Christopher 2007. Vagueness and grammar: The semantics of relative and absolute gradable adjectives. *Linguistics & Philosophy* 30, 1–45.
- Kratzer, Angelika 2010. Conditionals. In: A. Kratzer (ed.) *Modals and Conditionals*. Oxford University Press, 86-108.
- McConnell-Ginet, Sally 1982. Adverbs and logical form. A linguistically realistic theory. *Language* 58, 144–184.
- Mittwoch, Anita 1977. How to refer to one's own words: Speech-act modifying adverbials and the performative analysis. *Journal of Linguistics* 13, 177–189.
- Saeboe, Sjell-Johan 2011. Adverbial clauses. In: von Heusinger, Maienborn and Portner (eds.) *Semantics (HSK 33.2)*, de Gruyter, 1420–1441.
- Stalnaker, Robert 1968. A theory of conditionals. In: N. Rescher (ed.). *Studies in Logical Theory*. Oxford: Blackwell, 98–112.
- Von Stechow, Kai 2011. Conditionals. In: von Heusinger, Maienborn and Portner (eds.) *Semantics (HSK 33.2)*, de Gruyter, 1515–1538.

7. Argumentumszerkezet

Milyen elvek alapján modellezhetőek az igei argumentumszerkezet tulajdonságai?

Irodalom:

- Dowty, David R. 1979. Word Meaning and Montague Grammar. *The Semantics of Verbs and Times in Generative Semantics and in Montague's PTQ*. Dordrecht: Reidel.
- Dowty, David R. 1991. Thematic proto-roles and argument selection. *Language* 67, 547–619.
- Engelberg, Stefan 2011. Frameworks of lexical decomposition of verbs. In: von Heusinger, Maienborn and Portner (eds.) *Semantics (HSK 33.1)*, de Gruyter, 358-399.
- Levin, Beth and Malka Rappaport Hovav 2005. *Argument realization*. Oxford University Press.
- Pustejovsky, James 1991. The syntax of event structure. *Cognition* 41: 47-81.

8. A szemantikai interpretáció és a kontextus

Hogyan modellezhető a kontextus és a szemantikai interpretáció kölcsönhatása (a kontextus befolyása a kifejezések interpretációjára, illetve egyes kifejezéseknek a kontextussal való kompatibilitása)? Mutassuk meg a referáló, anaforikus kifejezések, előfeltevések, feltételes mondatok, és az információs szerkezet kezelése alapján a dinamikus szemantikai elméletekben!

Irodalom:

- Groenendijk, Jeroen and Martin Stokhof 1990. Dynamic Montague Grammar. In L. Kálman and L. Pólos (eds.), *Papers from the Second Symposium on Logic and Language*, 3–48. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Heim, Irene 1983. File change semantics and the familiarity theory of definiteness. In: Bäuerle, Schwarze and von Stechow (eds.) *Meaning, Use and the Interpretation of Language*. De Gruyter, 164-99.

- Heim, Irene 1992. Presupposition projection and the semantics of attitude verbs. *Journal of Semantics* 9: 183–221.
- Kamp, Hans 1981. A theory of truth and semantic representation. In J. Groenendijk, T. M. V. Janssen, and M. Stokhof (eds.), *Formal Methods in the Study of Language*, 277–321. Amsterdam: Mathematische Centrum.
- Karttunen, Lauri. 1973. Presuppositions of Compound Sentences. *Linguistic Inquiry* 4:167-193.
- Kratzer, Angelika 2010. Conditionals. In: A. Kratzer (ed.) *Modals and Conditionals*. Oxford University Press, 86-108.
- Krifka, Manfred. 1993. Focus and Presupposition in Dynamic Interpretation. *Journal of Semantics* 10: 269-300.
- Roberts, Craige 1996. Information structure: Towards an integrated theory of formal pragmatics. *OSU Working Papers in Linguistics*, vol. 49: *Papers in Semantics*, 91–136.
- Stalnaker, Robert C. 1978. Assertion. In Cole, Peter (ed.) *Syntax and Semantics 9: Pragmatics*. New York: Academic Press., 315–22.
- Stalnaker, Robert 1968. A theory of conditionals. In: N. Rescher (ed.). *Studies in Logical Theory*. Oxford: Blackwell, 98–112.

INTERKULTURÁLIS NYELVÉSZET DOKTORI PROGRAM

1.

Az interkulturális nyelvészet fő területei. Az interkulturális nyelvészet interdiszciplináris vonatkozásai, elméleti modelljei és módszertana. A kultúra, a nyelv és a megismerés: kapcsolódási pontok és diszciplínákon átívelő kölcsönkapcsolatok hálózata. Tudománytörténeti előzmények az antropológia, a pszichológia, a szociológia, a filozófia és a nyelvészet szemszögéből. A kultúra definíciói. Az interkulturális nyelvészet kulcsfogalmai: nyelvi relativitás, szemiotikai mediáció és kiterjesztett testesültség.

Main areas of intercultural linguistics. Interdisciplinary aspects, theoretical models and methodology of intercultural linguistics. Culture, language and cognition: Meeting points and cross-disciplinary networks of interdependences. Preludes in the history of science from anthropological, psychological, sociological, philosophical and linguistic perspectives. Definitions of culture. Key concepts of intercultural linguistics: linguistic relativity, semiotic mediation, and extended embodiment.

Irodalom/Readings

- Goffman, Erving (1967). *Interaction Ritual: Essays on face-to-face behaviors*. Garden City: Doubleday.
- Hall, Edward T. (1966). *The Hidden Dimension*. Garden City: Doubleday.
- Lucy, John (1992). *Language Diversity and Thought: A reformulation of the linguistic relativity hypothesis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Palmer, Gary (1996). *Toward a Theory of Cultural Linguistics*. Austin: University of Texas Press.
- Sapir, Edward (1949). *Selected Writings in Language, Culture and Personality (David G. Mandelbaum, Ed.)*. Berkeley: University of California Press.

- Shore, Brad (1996). *Culture in Mind: Cognition, culture and the problem of meaning*. New York: Oxford University Press.
- Sinha, Chris (2021). Culture in language and cognition. Chapter for Taylor, John R., & Wen, Xu (Eds.) *The Routledge Handbook of Cognitive Linguistic*. Preprint. [Access 20.03.2021. <https://psyarxiv.com/prm7u/>] DOI 10.31234/osf.io/prm7u]
- Whorf, Benjamin Lee (2012). *Language, thought, and reality: Selected writings of Benjamin Lee Whorf*. MIT press.

2.

Interkulturális kommunikáció. A kultúrák közötti kommunikáció és a kultúrák közötti közvetítés. A nyelvek és kultúrák közötti érintkezés különböző válfajai. Az interkulturális kommunikáció definíciói. Az interkulturális kompetencia értelmezése. Elméleti megközelítések, módszerek és alkalmazási lehetőségek.

Intercultural communication. Communication between cultures and mediation between cultures. Different types of cross-linguistic and cross-cultural contacts. Definitions of intercultural communication. Rethinking intercultural competence. Theoretical approaches, methodology and applications.

Irodalom/Readings

- Honna, Nobuyuki (2008). English across cultures and intercultural awareness. *Intercultural Communication Studies XVII*(2), pp. 1–14.
- Houghton, Stephanie (2009). The role of intercultural communicative competence in the development of World Englishes and lingua francas. *3L: The Southeast Asian Journal of English Language Studies 15*, pp. 69–95.
- Liddicoat, Anthony J. (2015). Intercultural mediation, intercultural communication and translation. *Perspectives: Studies in Translatology 24*(3), pp. 1–10.
- López-Jiménez, María Dolores & Sánchez-Torres, Jorge** (Eds.) (2021). Intercultural competence past, presence and future: Respecting the past, problems in the present and forging the future. Cham: Springer Singapore.
- Rings, Guido & Rasinger, Sebastian (Eds.) (2020). *The Cambridge Handbook of Intercultural Communication*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Scollon, Ron & Wong Scollon, Suzanne (2001). *Intercultural communication: A discourse approach. 2. edition*. Oxford: Blackwell.
- Smith, Jerry F. (2018). World Englishes and cross-cultural communication. *The Journal of English as an International Language 13*(1), pp. 91–111.
- Stahl, Günter K., Maznevski, Martha L., Voigt, Andreas, & Jonsen, Kasten (2010). Unraveling the effects of cultural diversity in teams: A meta-analysis of research on multicultural work groups. *Journal of International Business Studies, 41*(4), 690-709.
- Watson, W. E., Kumar, K., & Michaelsen, L. K. 1993. Cultural diversity's impact on interaction process and performance: Comparing homogeneous and diverse task groups. *Academy of Management Journal, 36* (3), pp. 590–602.

3.

Az interkulturális nyelvészet antropológiai vonatkozásai. Az antropológiai nyelvészet alapfogalmai. Az antropológiai nyelvészet tipikus témái és alapvető módszerei. Az antropológiai nyelvészet mitológiai, mitopoétikai, pszichoanalitikus, néprajzi irányzata.

Anthropological aspects of intercultural linguistics. Basic concepts of anthropological linguistics. Typical topics and basic methods of anthropological linguistics. Mythological, mitopoetic, psychoanalytic and ethnographic trends in anthropological linguistics.

Irodalom/Readings

- Balázs, Géza, & Takács, Szilvia (2009). *Bevezetés az antropológiai nyelvészetbe*. Celldömölk/Budapest Pauz-Westerman: Inter-PRAE.HU.
- Cseresnyési, László (2004). *Nyelvek és stratégiák. Avagy a nyelv antropológiája*. Tinta Könyvkiadó: Budapest.
- Hidasi, Judit (2004). *Interkulturális kommunikáció*. 2. kiadás. Scolar: Budapest.
- Hymes, Dell (1964). *Language in Culture and Society: A Reader in Linguistics and Anthropology*. Harper and Row Psh., London.
- Kramsch, Claire (1998). *Language and Culture*. Oxford/New York: Oxford University Press.

4.

Nyelvtipológia. A nyelvtipológia tárgya, célja és helye a komparatiztikai kutatásokban. A nyelvtipológia módszertana. A nyelvtípusok: morfológiai tipológia, a korai nyelvtipológia története. A nyelvtípusok és a beszélőközösségek közötti kapcsolatok. Szórendi tipológia: az alapszórend meghatározása, az alapszórend és a szintagmatikus szórendek közötti kapcsolatok. Az esetek tipológiája, mondat szerkesztés: nominatív–akkuzatív, abszolútív–ergatív, triadikus, aktív mondat szerkezetek.

Language typology. Topic, aim of language typology and its place within comparative studies. Methods of language typology. Language types: morphological typology, the early history of language typology. Relationship between language types and speakers' communities. Word order typology: definition of basic word order, relation between basic word order and ordering on the non-clausal level. Typology of cases, alignment of syntactic roles: nominative-accusative, absolute-ergative, tripartite, active alignment.

Irodalom/Readings

- Comrie, Bernard (1989). Case marking. Bernard Comrie (1989). *Language Universals and Linguistic Typology*, 2nd edition. Chicago: The University of Chicago Press, pp. 124–137.
- Croft, William (2003). Introduction. William Croft (2003). *Typology and Universals*, 2nd edition. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 1–30.
- Dryer, Matthew S. & Haspelmath, Martin (Eds.) (2013). *The World Atlas of Language Structures Online*. Leipzig: Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology. (Available online at <http://wals.info>, Accessed on 2013-10-08.)
- Haspelmath, Martin (2010). Comparative concepts and descriptive categories in crosslinguistic studies. *Language* 86 (3), pp. 663–687.
- Havas, Ferenc, Csepregi, Márta, F. Gulyás, Nikolett & Németh, Szilvia (2015). *Typological Database of the Ugric Languages*. Budapest: ELTE Finnugor Tanszék. (utdb.elte.hu)
- Klumpp, Gerson, Mazzitelli, Lidia Federica, Rozhanskiy, Fedor (2018). Typology of Uralic languages: current views and new perspectives. Introduction to the special issue of ESUKA – JEFUL. *Eesti ja soome-ugri keeleteaduse ajakiri = Journal of Estonian and Finno-Ugric Linguistics* 9 (1), pp. 9–30. DOI: 10.12697/jeful.2018.9.1.01.
- Moravcsik, Edith A. (2013). Dissembling words: Morphological typology. Moravcsik A. Edith (2013). *Introducing language typology*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 109–147.
- Song, Jae Jung (2001). Basic word order. Jae Jung Song (2001). *Linguistic Typology: Morphology and Syntax*. Harlow: Longman, pp. 49–137.
- Velupillai, Viveka (2012). *An introduction to linguistic typology*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

5.

Kontrasztív nyelvészet. A nyelvek összehasonlításának válfajai és problémái. A kontrasztív nyelvészet főbb kutatási területei. A nyelvek közötti dinamikus kontrasztok és a nyelvek fordítási viselkedése. A kontrasztív nyelvészet mint elméleti és mint alkalmazott diszciplína. Kontrasztív kognitív nyelvészeti esettanulmányok.

Contrastive linguistics. Types and problems of language comparison. The main research areas contrastive linguistics. Dynamic interlingual contrasts and the translational behaviour of languages. Contrastive linguistics as a theoretical and as an applied discipline. Contrastive linguistic case studies

Irodalom/Readings

- Fisiak, Jacek, ed. (1990). *Further Insights into Contrastive Analysis*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Hasselgård, Hilde (2020). Corpus-based contrastive studies: Beginnings, developments and directions. *Languages in Contrast* 20(2), pp. 184–208.
- Hawkins, John (1986). *A comparative typology of English and German: Unifying the contrasts*. London: Croomhelm.
- Klaudy, Kinga (2003). *Langauages in Translation: Lectures on the Theory, Teaching and Practice of Translation. With Illustrations in English, French, German, Russian and Hungarian*. Budapest: Scholastica.
- Krzeszowski, Tomasz P. (1991/2011). *Contrasting Languages: The Scope of Contrastive Linguistics*. (Trends in Linguistics: Studies and Monographs 51). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Panther, Klaus-Uwe, & Thornburg, Linda L. (Eds.) (2003). *How Universal are Conceptual Metonymies?* (Jezikoslovlje 4.1. Special Issue). Osijek: University of Osijek.
- Rojo Lopez, Ana María (2009). *Step by Step: A Course in Contrastive Linguistics and Translation*. Bern: Peter Lang.
- Valenzuela, Javier, & Rojo, Ana (Eds.) (2003). *Contrastive Cognitive Linguistics*. (International Journal of English Studies 3.2. Monograph). Murcia: Universidad de Murcia.

6.

Cognitive semantics from an intercultural perspective. Theories of meaning: structural (decompositional) and cognitive approaches, semantics and pragmatics. The central tenets of cognitive semantics. Embodiment and cultural cognition. Models and categories of conceptualization (domain, schema, script, frame, mental space). Theories of conceptual metaphor and metonymy. The model of conceptual integration. Frame semantics in intercultural context.

A kognitív szemantika interkulturális szemszögből. A jelentés elméletei: (strukturális (dekompozíciós) és kognitív megközelítések, szemantika és pragmatika viszonya. A kognitív szemantika fő tézisei; testesültség és kulturális megismerés. A fogalmi reprezentáció modelljei és kategóriái (tartomány, séma, forgatókönyv, keret, mentális tér). A fogalmi metonímia és a fogalmi metafora elmélete. A fogalmi integráció modellje. Keretszemantika interkulturális kontextusban.

Irodalom/Readings

- Fillmore, Charles J. (2006). [1982]. Frame semantics. Geeraerts, Dirk (Ed.) *Cognitive Linguistics: Basic Readings*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter, pp. 373–400.
- Lakoff, George (2006). [1993]. The contemporary theory of metaphor. Geeraerts, Dirk (Ed.) *Cognitive Linguistics: Basic Readings*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter, pp. 185–238.
- Lemmens, Marteen (2016). Cognitive semantics. Riemer, Nick (Ed.) *The Routledge Handbook of Semantics*. London/New York: Routledge. pp. 90–105.
- Oakley, Todd (2007). Image schemas. Geeraerts, Dirk, & Cuyckens, Hubert (Eds.) *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. Oxford: Oxford University Press, pp. 214–235.
- Panther, Klaus-Uwe, & Thornburg, Linda L. (2007). Metonymy. Geeraerts, Dirk, & Cuyckens, Hubert (Eds.) *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. Oxford: Oxford University Press, pp. 236–263.
- Riemer, Nick (2010). *Introducing Semantics*. New York: Cambridge University Press, pp. 1–40.
- Sharifian, Farzad (2008). Distributed, emergent cultural cognition, conceptualisation and language. Frank, Roslyn M., Dirven, René, Ziemke, Tom, & Bernárdez, Enrique (Eds.) *Body, Language and Mind. Vol 2. Sociocultural Situatedness*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter, pp. 109–136.

- Turner, Mark (2007). Conceptual integration. Geeraerts, Dirk, & Cuyckens, Hubert (Eds.) *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. Oxford: Oxford University Press, pp. 377–393.
- Yu, Ning (2015). Embodiment, culture, and language. Sharifian, Farzad (Ed.) *The Routledge Handbook of Language and Culture*. London/New York: Routledge. pp. 227–239.

7.

The Intercultural Aspects of the Embodiment Theory. The different interpretations of embodiment theory. Domains of figurative extensions of body-parts: universal and culture-specific trends. The role of culture in the conceptualization of body-parts. Cultural models of the human body.

A testesültség elméletének interkulturális vonatkozásai. A testesültség elméletének különböző értelmezései. A testrészek figuratív kiterjesztésének tartományai: jellemző univerzális és kultúraspecifikus irányok. A kultúra szerepe a test konceptualizációjának varianciájában. Az emberi test kulturális modelljei.

Irodalom/Readings

- Gibbs, Raymond W. (2005). *Embodiment and Cognitive Science*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Johnson, M. (1987). *The body in the mind: The bodily basis of meaning, reason and imagination*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Kraska-Szlenk, Iwona (2014). Semantic extensions of body part terms: common patterns and their interpretation. *Language Sciences* 44: 15–39.
- Littlemore, Jeannette (2019). *Metaphors in the Mind: Sources of Variation in Embodied Metaphor*. New York, NY: Cambridge University Press.
- Maalej, Zouheir, & Yu, Ning (Eds.) 2011. *Embodiment via Body Parts: Studies from Various Languages and Cultures*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Rohrer, Tim (2007): Embodiment and experientialism. Geeraerts, Dirk, & Cuyckens, Hubert (Eds.) *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. Oxford/New York: Oxford University Press, pp. 25–47.
- Sharifian, Farzad, Dirven, René, Yu, Ning, & Niemeier, Susanne (Eds.) (2008). *Culture, Body, and Language. Conceptualizations of Internal Body Organs across Cultures and Languages*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Yu, Ning (2004). The eyes for sight and mind. *Journal of Pragmatics* 36, pp. 663–686.
- Yu, Ning (2007). Heart and Cognition in Ancient Chinese Philosophy. *Journal of Cognition and Culture* 7, pp. 27–47.

8.

A nyelvi kategorizáció interkulturális jellege. A kategorizáció szintjei. Alapszintű kategóriák. Prototipikus kategorizáció és jelentés, képzeleti struktúrák és nyelvi kategorizáció, enciklopédikus jelentés. A vizsgázó feladata, hogy a fentiek elméleti kifejtése és magyarázata mellett interkulturális szempontból példákon keresztül bemutassa az interkulturális és kulturális ismeretek hatását a nyelvi kategóriák és jelentések kialakulására és módosulására, mind a különbségek mind pedig a hasonlóságok (esetleges univerzálisok) tekintetében.

The intercultural character of linguistic categorization. Levels of categorization. Basic level categories. Prototypical categorization and meaning. Imaginative structures and linguistic categorization. Encyclopedic meaning. The task of the examinee is to provide a theoretical overview and explanation of the above and to show from an intercultural aspect through examples how intercultural and cultural knowledge affect the formation and modification of linguistic categories and meaning with respect to differences and similarities (or maybe even universalities).

Irodalom/Readings:

- Harnad, Stevan (2005). To cognize is to categorize: Cognition is categorization. Cohen, Henri & Lefebvre, Claire (Eds.), *Handbook of categorization in cognitive science*. Amsterdam: Elsevier, pp. 20-43.
- Lakoff, George (1987). *Women, fire and dangerous things: What categories reveal about the mind*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Malt, Barbara C. (2015). Words as names for objects, actions, relations, and properties. Taylor, John R. (Ed.), *Handbook of the word*. Oxford: Oxford University Press, pp. 320-333.
- Rosch, Eleanor (1978). Principles of categorization. Rosch, Eleanor, & Lloyd, Barbara B. (Eds.), *Cognition and categorization*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, pp. 27-48.
- Taylor, John R. (1995). *Linguistic categorization: Prototypes in linguistic theory*. (2nd edition). Oxford: Clarendon Press.
- Tomasello, Michael (1999). *The cultural origins of human cognition*. Cambridge, MA/London: Harvard University Press.

9.

A metafora szerepe a jelentésalkotásban interkulturális szemszögből. Enciklopédikus és kulturális ismeret. Idealizált Kognitív Modell. Képi séma. Fogalmi metafora. A vizsgázó feladata, hogy bemutassa, hogy a kognitív struktúrák és mechanizmusok – az enciklopédikus és kulturális ismeretek hatására – hogyan eredményeznek a nyelvi jelentés alapjául szolgáló fogalmi struktúrákat és konceptualizációkat, illetve fogalmi metaforákat. Ennek elméleti kifejtése mellett mutassa be interkulturális példák összevetésén keresztül, hogy a kulturális ismeretek hogyan befolyásolják és alakítják a fogalmi struktúrákat és konceptualizációkat, valamint a fogalmi metaforákat a nyelvek közötti különbségek és hasonlóságok tekintetében.

The role of metaphor in meaning creation from an intercultural perspective. Encyclopedic and cultural knowledge. ICM, image schemata, conceptual metaphor. The task of the examinee is to show how cognitive structures and mechanisms, as a result of encyclopedic and cultural knowledge, result in the conceptual structures and conceptualizations, as well as the conceptual metaphors that underlie linguistic meaning. In addition to the theoretical explanation of the above a comparison of intercultural examples should be presented, showing how cultural knowledge influences and shapes conceptual structures and conceptualizations, as well as conceptual metaphors with respect to differences and similarities between languages.

Irodalom/Readings

- Boers, Frank (2003). Applied linguistics perspectives on cross-cultural variation in conceptual metaphor, *Metaphor and Symbol* 18(4), pp. 231–238.
- Gibbs, Raymond W., Jr. (1994). *The poetics of mind: Figurative thought, language, and understanding*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ibarretxe-Antuñano, Iraide (2013). The power of the senses and the role of culture in metaphor and language. Caballero, Rosario, & Díaz Vera, Javier E. (Eds.) *Sensuous Cognition*. Berlin/Boston: De Gruyter Mouton, pp. 109-134.
- Johnson, Mark (1987). *The body in the mind: The bodily basis of meaning, reason and imagination*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Kövecses, Zoltán (2005). *Metaphor in culture: Universality and variation*. Cambridge/New York: Cambridge University Press.
- Kövecses, Zoltán (2006). *Language, mind and culture: A practical introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Lakoff, George (1987). *Women, fire and dangerous things: What categories reveal about the mind*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Sweetser, Eve E. (1990). *From Etymology to Pragmatics. Metaphorical and Cultural Aspects of Semantic Structure* (Cambridge Studies in Linguistics 54). Cambridge: Cambridge University Press.

10.

A metonímia szerepe a jelentésalkotásban interkulturális szemszögből. A fogalmi metonímia elméleti modelljei. A metonímia kulturális beágyazottsága. A metonímia univerzalitásának és nyelvspecifikusságának sajátosságai. A metonímia használatában megfigyelhető kultúráközi és kultúrán belüli variáció motiválása.

The role of metonymy in meaning making from an intercultural perspective. Theoretical models of conceptual metonymy. The cultural embeddedness of metonymies. Universality and language specificity in the realm of metonymies. Motivating inter- and intracultural variation in the usage of metonymies.

Irodalom/Readings

- Barcelona, Antonio (2003). Names: A metonymic “return ticket” in five languages. *Jezikoslovlje* 4, pp. 11–41.
- Benczes, Réka, Barcelona, Antonio, & Francisco José Ruiz de Mendoza Ibáñez (Eds.) (2011). *Defining Metonymy in Cognitive Linguistics: Towards a Consensus View*. (Human Cognitive Processing 28). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Brdar-Szabó, Rita, & Mario Brdar (2012). The problem of data in the cognitive linguistic research on metonymy: a cross-linguistic perspective. *Language sciences* 34(6), pp. 728–745.
- Gibbs, Raymond W., Jr. (1994). *The poetics of mind: Figurative thought, language, and understanding*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 319–358.
- Littlemore, Jeanette (2015). *Metonymy: Hidden Shortcuts in Language, Thought and Communication*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Panther, Klaus-Uwe, & Günter Radden (Eds.) (1999). *Metonymy in Language and Thought*. (Human Cognitive Processing 4). Amsterdam/Philadelphia: John Benjamin.
- Panther, Klaus-Uwe, & Thornburg, Linda L. (Eds.) (2003). *Metonymy and Pragmatic Inferencing*. (Pragmatics and Beyond. New Series 113). Amsterdam/Philadelphia: Benjamins.
- Zhang, Weiwei, Speelman, Dirk, & Dirk Geeraerts. (2011). Variation in the (non) metonymic capital names in Mainland Chinese and Taiwan Chinese. *Metaphor and the Social World* 1(1), pp. 90-112

11.

A nyelvtan (inter-)kulturális megközelítése. A nyelvtan modellálása funkcionális kognitív elméleti keretben az angol és a magyar nyelv példáján. A fonológiai és a szemantikai potenciál angol és magyar nyelvi kiaknázása a séma-megvalósulás viszony alapján. A morfológiai és a szintaktikai konstruálás műveletei. A jelentésképzés rendszerszerű összefüggései és kontextuális megvalósulása. A vizsgázó feladata egy választott angol és magyar nyelvi részterület egybevetése egy másik nyelv megfelelő jelenségeinek funkcionális kognitív alapú leírásával.

(Inter-)cultural approach to grammar. The modelling of grammar in a cognitive-functional theoretical framework on the basis of English and Hungarian. The use of the phonological and semantic potential of English and Hungarian based on the relation of schema and instantiation. Morphological and syntactic construal operations. Systematic connections and contextual realization of meaning making. The task of the examinee is to compare an area of English and Hungarian of his/her choice with the cognitive-functional description of equivalent phenomena in another language.

Irodalom/Readings

Kötelező irodalom/Obligatory readings

- Radden, Günter, & Dirven, René (2007). *Cognitive English Grammar*. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins.
- Tolcsvai Nagy, Gábor (szerk.) (2017). *Nyelvtan*. (A magyar nyelv kézikönyvtára 4.) Budapest: Osiris Kiadó.

A vizsgázó választ egy témát a 11.1.-től 11.6.-ig felsoroltak közül.

The examinee chooses one of the topics from 11.1. to 11.6.

11.1.

Fonológia a kognitív nyelvészetben. Elmélet és alkalmazás.

Phonology in cognitive linguistics. Theory and application.

Irodalom/Readings

Mompean, Jose A. (2014). Cognitive Linguistics and Phonology. Littlemore, Jeannette, & Taylor, John R. (Eds.) *The Bloomsbury Companion to Cognitive Linguistics*. London/New Delhi/New York/Sydney: Bloomsbury, pp. 253–276.

[https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/4670287/mod_resource/content/1/Cognitive%20grammar.pdf]

11.2.

Kognitív szemantika. Elmélet és alkalmazás.

Cognitive semantics. Theory and application.

Irodalom/Readings

Langacker, Ronald W. (2007). Cognitive Grammar. Geeraerts, Dirk, & Cuyckens, Hubert (Eds.) *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. Oxford: Oxford University Press, pp. 421–462.

11.3.

Morfológiai konstrukciók. A morfológiai konstrukciók és összetevőik. A morfológiai konstrukciók profilja. Morfológiai konstrukciós sémák és megvalósulásai. A morfológiai konstrukciók hálózata.

Morphological constructions. Morphological constructions and their components. Profile of morphological constructions. Morphological constructional schemas and their instantiations. Network of morphological constructions.

Irodalom/Readings

Tuggy, David (2005). Cognitive approach to word-formation. Štekauer, Pavel, & Lieber, Rochelle (Eds.) *Handbook of Word-Formation*. Dordrecht: Springer, Dordrecht, pp. 233–265.

11.4.

Dimenziók az elemi mondat szemantikai és formai szerveződésében. Elméleti alapvetések és nyelveken átívelő elemzések. A mondat mint egy folyamat ábrázolása a hozzá tartozó szereplőkkel és körülményekkel. Az illokúció és a polaritás kifejezése. Információs szerkezet és kontextualizáció. Jelentéviszonyok és formai jelölésük a szegmentális szerkezet, a szórend és a prozódia révén.

Dimensions in the semantic and formal organization of clauses. Theoretical assumptions and cross-linguistic application. The clause profiling a grounded process with associated participants and circumstances; the expression of illocutionary force and polarity; information structure and contextualization. Semantic relations and their symbolization by segmental content, word order and prosody.

Literature/Readings

Imrényi, András (2017). Form-meaning correspondences in multiple dimensions: The structure of Hungarian finite clauses. *Cognitive Linguistics* 28(2): pp. 287–319.

Langacker, Ronald W. (2001). Discourse in Cognitive Grammar. *Cognitive Linguistics* 12(2), pp. 143–188.

11.5.

Tagmondatkapcsolódási mintázatok különböző nyelvekben. A tagmondatkapcsolatok konstruálása. A tagmondatok közötti viszonyok műveleteinek, típusainak konstrukciós sémái. Szimmetrikus és aszimmetrikus konstruálást kifejező konstrukciók. Sorrendi mintázatok (pl. a feltételes mellékmondat kezdő helyzete és ennek motivációi).

Patterns in combining clauses into sentences across languages. The construal of complex sentences. Operations and types of interclausal relations, and their constructional schemas. Constructions reflecting asymmetric or rather symmetric construal. Patterns of seriality (e. g. 'if-clause first' language specific tendency, and its motivations).

Literature/Readings

Haiman, John, & Thompson, Sandra A. (Eds.) (1988). *Clause combining in grammar and discourse*.

Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

Herlin, Ilona, Kalliokoski, Jyrki, & Visapää, Laura (2014). Introduction. Visapää, Laura, Kalliokoski, Jyrki, & Sorva, Helena (Eds.). *Contexts of subordination*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, pp. 1–16.

Kugler, Nóra (2020). Contextualizing clauses. *Studia Linguistica Hungarica* 32, 76–90.

11.6.

Cognitive pragmatics. Context and contextualization. Deixis and epistemic grounding.

Kognitív pragmatika. Kontextus és kontextualizáció. A deixis és az episztemikus lehorgonyzás.

Irodalom/Readings

Auer, Peter (2009). Context and contextualization. Verschueren, Jef, & Östman, Jan-Ola (Eds.) *Key notions for pragmatics. Handbook of pragmatics highlights 1*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, pp. 86–101.

Brisard, Frank (2002). Introduction: The epistemic basis of deixis and reference. Brisard, Frank (Ed.) *Grounding. The epistemic footing of deixis and reference*. Berlin/New York: Mouton, pp. xi–xxxiv

12.

Interkulturális pragmatika. Kulturális nyelvhasználati különbségek, (in)formális nyelvhasználat, beszédaktusok, különös tekintettel az udvariassági kifejezések összevetésére. Az interkulturális kommunikáció szocio-kognitív megközelítése, a kontextus és a szálencia vizsgálata, a formulaikus kifejezésmód valamint a szituációhoz kötött kifejezések kulturaspecifikus vonásai.

Intercultural Pragmatics. Interactions between people with different language and cultural backgrounds, contrasting (in)formal language usage, speech acts, especially linguistic means for expressing (im)politeness. The socio-cognitive approach of intercultural communication, the role of context and salience. Formulaic language use and situation bound utterances from an intercultural perspective.

Irodalom/References

Gudykunst, William B. (Ed.) (2003). *Cross-cultural and intercultural communication*. Thousand Oaks: Sage.

Hickey, Leo, & Stewart, Miranda (Eds.) (2005). *Politeness in Europe*. Clevedon: Multilingual Matters, Ltd.

House, Juliane, Kasper, Gabriele, & Blum-Kulka, Shoshana (1989). *Cross-cultural Pragmatics: Requests and Apologies*. Norwood, N.J: Ablex.

Keckés, István, & Zhang, Fenghui (2009) Activating, seeking and creating common ground: A sociocognitive approach. *Pragmatics and Cognition* 17(2), pp. 331–355.

Keckés, István (2014) *Intercultural Pragmatics*. Oxford: Oxford University Press.

Spencer-Oatey, Helen (2008). *Culturally Speaking. Culture, Communication and Politeness Theory*. London/New York: Continuum.

Trosborg, Anna (2010). *Pragmatics across Languages and Cultures. Handbook of pragmatics 7*. Berlin/New York: Walter de Gruyter.

13.

A pragmatikai jelölők interkulturális megközelítése. A pragmatikai jelölők fogalma, tulajdonságaik és szerepük a diskurzusban. A pragmatikai kompetencia, kulturális modellek és az interkulturalitás kérdése. Kultúraközi különbségek és univerzális pragmatikai funkciók. A pragmatikai jelölők és a közös háttérismeret (Common Ground) összefüggései.

Pragmatic markers in intercultural perspective. Pragmatic markers as a functional class of linguistic items and their role in discourse. The issue of pragmatic competence, cultural models and interculturality. Pragmatic functions, considered in contrastive intercultural perspective. Pragmatic markers, common ground and the cognitive stance of the speaker-hearer relationship.

Irodalom/Readings

Aijmer, Karin (2013). *Understanding Pragmatic Markers. A Variational Pragmatic Approach*. Edinburgh. Edinburgh University Press Ltd.

Fretheim, T. and Andersen G. (Eds.) (2000). *Pragmatic markers and propositional attitude*. Amsterdam: Benjamins.

Giora, Rachel, & Haugh, Michael (Eds.) (2017). *Doing Pragmatics Interculturally: Cognitive, Philosophical, and Sociopragmatic Perspectives* (Trends in Linguistics. Studies and Monographs 312). Berlin/Boston: De Gruyter Mouton.

Gudykunst, William B. (Ed.) (2003). *Cross-cultural and intercultural communication*. Thousand Oaks: Sage.

Keckés, István, & Zhang, Fenghui (2009). Activating, seeking and creating common ground: A sociocognitive approach. *Pragmatics and Cognition* 17(2), pp. 331–355.

Trosborg, Anna (2010). *Pragmatics across Languages and Cultures. Handbook of pragmatics 7*. Berlin/New York: Walter de Gruyter.

14.

A stílus kognitív és interkulturális kontextusban. A stílus mint előtérbe kerülés, stílusjelentés. Figura - alap szerveződés, a textúra fogalma. Az irodalmiság kognitív poétikai megközelítésmódjai. A figuratív jelentés (pl. metafora, metonímia, hasonlat, megszemélyesítés) nyelvi kifejezésének konvencionális és kreatív lehetőségei. Stilisztikai jelenségek empirikus vizsgálatának módszerei.

Style in cognitive and intercultural context. Style as foregrounding, style as meaning. Figure – ground organization and the notion of texture. Approaches to literariness in Cognitive Poetics. Conventions and creativity in the linguistic expression of figurative meaning (e.g. metaphor, metonymy, simile, personification). Empirical methods of investigating stylistic phenomena.

Irodalom/Readings

Dorst, Aletta G., Mulder, Gerben, & Steen, Gerard J. (2011). Recognition of personifications in fiction by non-expert readers. *Metaphor and the Social World* 1(2), pp. 174–201.

Gibbons, Alison, & Whiteley, Sara (2018). *Contemporary Stylistics. Language, Cognition, Interpretation*. Edinburgh: Edinburgh University Press, pp. 149–161.

Freeman, Margaret H. (2014). Cognitive poetics. Burke, Michael (Ed.). *The Routledge Handbook of Stylistics*. London/New York: Routledge, pp. 313–328.

Stockwell, Peter (2002). *Cognitive Poetics. An Introduction*. London/New York: Routledge, pp. 59–74 (Cognitive grammar), pp. 105–120 (Conceptual metaphor).

Stockwell, Peter (2009). *Texture. A Cognitive Aesthetics of Reading*. Edinburgh: Edinburgh University Press, pp. 1–6, pp. 14–15, pp. 56–71.

Stubbs, Michael (2014). Quantitative methods in literary linguistics. Stockwell, Peter, & Whiteley, Sara (Eds.). *The Cambridge Handbook of Stylistics*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 46–62.

- Tartakovsky, Roi, & Shen, Yeshayau (2019). Meek as a milk and large as logic: A corpus study of the non-standard poetic simile. *Language and Literature* 28(3), pp. 203–220.
- Van Peer, Willie, Zyngier, Sonia, & Hakemulder, Jémeljan (2007). *Foregrounding: Past, Present, Future*. Hoover, David L., & Lattig, Sharon (Eds.) *Stylistics: Prospect and Retrospect*. Amsterdam/New York: Rodopi, pp. 1–22.

15.

Kulturális nyelvészet. A nyelv, a környezet, a kultúra és megismerés közötti összefüggések. A kulturális kogníció és konceptualizáció fogalma és jellemzői. A kulturális konceptualizáció fajtái: a kulturális metafora, a kulturális séma és a kulturális kategória. A világnézeti metafora fogalma. A rekonceptualizáció interkulturális aspektusa.

Cultural Linguistics. The interface between language, environment, culture and cognition. The notions and characteristics of cultural cognition and cultural conceptualization. Subtypes of cultural conceptualizations: Cultural metaphors, cultural schemas and cultural categories. The notion of worldview metaphors. The intercultural aspects of reconceptualization.

Irodalom/Readings

- Baranyiné Kóczy Judit (2017). Cultural conceptualizations of RIVER in Hungarian folksongs. Sharifian, Farzad (Ed.) *Advances in Cultural Linguistics*. New York/London/Singapore: Springer, pp. 223–245.
- Ibarretxe-Antuñano, Iraide (2013). The Relationship Between Conceptual Metaphor and Culture. *Intercultural Pragmatics* 10(2): pp. 315–340.
- Mulsoff, Andreas (2017). Metaphor and Cultural Cognition. Sharifian, Farzad (Ed.) *Advances in Cultural Linguistics*. Berlin/New York: Springer, pp. 325–344.
- Sharifian, Farzad (2003). On Cultural Conceptualisations. *Journal of Cognition and Culture* 3(3), pp. 187–207.
- Sharifian, Farzad (2011). *Cultural conceptualisations and language: Theoretical framework and applications*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Sharifian, Farzad (2017). *Cultural Linguistics*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.
- Yu, Ning (2017). Life as opera: A cultural metaphor in Chinese. Sharifian, Farzad (Ed.) *Advances in Cultural Linguistics*. Berlin/New York: Springer, pp. 65–87.

16.

Nyelvészeti etnográfia és antropológia. A nyelvészeti etnográfia és antropológia tudománytörténeti és elméleti alapjai. A kortárs megközelítések kulcsfogalmai: nyelvi ideológiák, a nyelvváltozatok regisztrálása (pl. „standard”, „nyelvjárás”, „szleng”, „női nyelv”, „közbeszéd”, „politikailag korrekt nyelv” vagy másképp „píszí”) különböző nyelvekben és kultúrákban, nyelvi repertoár, szuperdiverzitás, heteroglosszia, transzlingválás. Nyelvi különbségtétel a beszélői típusok, beszédhelyzetek és beszédmódok közötti összefüggések keresztmetszetében.

Linguistic ethnography and anthropology. Theoretical and historical foundations of linguistic ethnography and anthropology. Key concepts of current approaches: language ideologies, the enregisterment of speech forms, such as 'standard', 'dialect', 'slang', 'women's language', 'public speech', 'politically correct language' or 'PC' in different languages and cultures, linguistic repertoire, superdiversity, heteroglossia, translanguaging. Sociolinguistic differentiation at the intersection of speaker types, speech events and speech forms.

Irodalom/Readings

- Agha, Asif (2005). Voice, footing, enregisterment. *Journal of Linguistic Anthropology* 15(1): pp. 38–59.
- Agha, Asif (2007). The Object Called "Language" and the Subject of Linguistics. *Journal of English Linguistics* 35(3): pp. 217–235.

- Blommaert, Jan, & Rampton, Ben (2016). Language and superdiversity. Arnaut, Karel, Blommaert, Jan, Rampton, Ben, & Spotti, Massimiliano (Eds.) *Language and superdiversity*. New York/London: Routledge, pp. 21–48.
- Gal, Susan (2016). Sociolinguistic differentiation. Coupland, Nikolas (Ed.), *Sociolinguistics: Theoretical Debates*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 113–135.
- Rampton, Ben, Maybin, Janet, & Roberts, Celia (2015). Theory and method in linguistic ethnography. Snell, Julia, Shaw, Sarah, & Coupland, Fiona (Eds.) *Linguistic Ethnography: Interdisciplinary Explorations*. Palgrave Macmillan, pp. 14–50.

17.

Nyelv és nem. A nyelv és a nem kulturális különbségei. A nyelv és nem kutatásának ideológiái. Nyelv és a gyakorlat elmélete. Nyelv, nem és identitás. Performancia és performativitás. Nyelv és szexualitás. A másokért való beszélés etikai kérdései.

Language and gender. Cultural differences of language and gender. Ideologies in language and gender research. Language and practice theory. Language, gender and identity. Performance and performativity. Language and sexuality. Ethical issues of speaking for others.

Irodalom/Readings

- Bucholtz, Mary (1999). 'Why be normal?': Language and Identity Practices in a Community of Nerd Girls. *Language in Society* 28(2): pp. 203–223.
- Cameron, Deborah (2003). Gender and language ideologies. Holmes, Janet, & Meyerhoff, Miriam (Eds.) *Handbook of Language and Gender*. London: Blackwell.
- Kulick, Don (2003). No. *Language and Communication* 23(2): pp. 139–151.
- Kulick Don (2015). The problem of speaking for others *redux*: Insistence on disclosure and the ethics of engagement. *Knowledge Cultures* 3(6), pp. 14–33.
- Milani, Tomasso M. (2017). Language and Sexuality. García, Ofelia, Nelson, Flores, & Spotti, Massimiliano (Eds.) *The Oxford Handbook of Language and Society*. Oxford: Oxford University Press.

18.

Egy- és kétnyelvű anyanyelv-elsajátítás. Az anyanyelv-elsajátítás elméletei, szakaszai, egynyelvű és többnyelvű anyanyelv-elsajátítás, dajkanyelv.

Monolingual and bilingual first language acquisition. Theories of first language acquisition, stages of L1-acquisition, monolingual and multilingual L1 acquisition, motherese.

Irodalom/Readings

- Barcelona, Antonio (2010). Metonymic inferencing and second language acquisition. *AILA Review* 23.(1), pp. 134–154.
- Barrett, Martin (Ed.) (1999). *The Development of Language*. Hove: Psychology Press.
- Clark, Eve V. (2009). *First language acquisition*. Cambridge University Press.
- Cook, Vivian, & Wei, Li (Eds.), *The Cambridge Handbook of Linguistic Multicompetence*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Filipović, Luna (2019). *Bilingualism in action: Theory and practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Genesee, Fred, & Nicoladis, Elena (2007). Bilingual first language acquisition. Hoff, Erika, & Shatz, Marilyn (Eds.) *Blackwell Handbook of Language Development*, pp. 324–342.
- Jarvis, Scott, & Pavlenko, Aneta (2008). *Crosslinguistic Influence in Language and Cognition*. New York/London: Routledge.
- Kidd, Evan, Donnelly, Seamus, & Christiansen, Morten H. (2018). Individual differences in language acquisition and processing. *Trends in cognitive sciences*, 22(2), 154-169.
- Ortega, Lourdes (2009). *Understanding Second Language Acquisition*. London: Routledge.
- Slobin, Dan Isaac (Ed.) (1997). *The crosslinguistic study of language acquisition. Volume 5: Expanding the Contexts*. Mahwah, New Jersey/London: Lawrence Erlbaum

19.

Alkalmazott pszicholingvisztika. Tipikus és atipikus L2-elsajátítás. Az írott nyelv (olvasás-írás) pszicholingvisztikája. Beszéd- és nyelvi zavarok.

Applied psycholinguistics. Typical and atypical L2-acquisition. Psycholinguistics of written language (reading and writing). Speech and language disorders,

Irodalom/Readings

- Choo, Ai Leen, & Smith, Sara A. (2020). Bilingual children who stutter: Convergence, gaps and directions for research. *Journal of Fluency Disorders*, 63, p. 105741.
- Littlemore, Jeannette (2009). *Applying cognitive linguistics to second language learning and teaching*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Melogno, Sergio, Pinto, Maria Antonietta, & Gabriel (2012). Metaphor and metonymy in ASD children: A critical review from a developmental perspective. *Research in Autism Spectrum Disorders* 6, pp. 1289–1296.
- Perfetti, Charles A., Van Dyke, Julie, & Hart, Lesley (2001). The psycholinguistics of basic literacy. *Annual review of applied linguistics*, 21, pp. 127–152.
- Relevant papers from the *Applied Psycholinguistics* journal.
- Roberts, Patricia M., & Shenker, Rosalee C. (2007). Assessment and treatment of stuttering in bilingual speakers. Curlee, Richard F., & Conture, Edward G. (Eds.). *Stuttering and related disorders of fluency*. 3rd edition. New York: Thieme Medical Publishers, pp. 183-209.
- Rosenberg, Sheldon (Ed.) (2014). *Handbook of applied psycholinguistics: Major thrusts of research and theory*. Psychology Press.
- Rundblad, Gabriella, & Annaz, Dagmara (2010). The atypical development of metaphor and metonymy comprehension in children with autism. *Autism* 14(1), pp. 29–46.
- Tavakoli, Parvaneh, & Wright, Clare (2020). *Second language speech fluency: From research to practice*. Cambridge: Cambridge University Press.

20.

Multilinguális nyelvhasználat az angol mint lingua franca és a nyelvoktatás kontextusában. Az angol mint lingua franca kommunikáció jellegzetes vonásai, valamint nyelvi és kulturális sokszínűsége. Többnyelvűség az angol mint lingua franca kommunikációban. Többnyelvűség a tanórán. Kognitív nyelvészet a nyelvtanításban

Multilingual language use in English as a lingua franca and its implications for language teaching. Characteristics and linguistic/cultural diversity of ELF communication. Multilingualism in ELF. Multiple languages in the classroom. Cognitive linguistics in language teaching.

Olvasmányok/Readings:

- Grundy, Peter (2007). Language evolution, pragmatic inference, and the use of English as a lingua franca. Kecskés, István & Horn, Larry R. (Eds.) *Explorations in pragmatics: Linguistic, cognitive and intercultural aspects*. Berlin: Walter de Gruyter, pp. 219–256.
- Jenkins, Jennifer (2015). Repositioning English and multilingualism in English as a Lingua Franca. *Englishes in Practice*, 2(3), pp. 49–85.
- Niemeier, Susanne (2005). Applied cognitive linguistics and newer trends in foreign language teaching methodology. Tyler, Andrea E., Takada, Mari, Kim, Yiyoun, & Marinova, Diana (Eds.) *Language in use: Cognitive and discourse perspectives on language and language learning*. Georgetown University Press, pp. 100–111.

21.

Kreativitás az angol mint lingua franca kommunikációban. Nyelvi és kulturális sokszínűség az angol mint lingua franca kommunikációban. Kreatív nyelvhasználat az angol mint lingua franca kommunikációban. A kreatív idiómák és metaforák szerepe az angol mint lingua franca kommunikációban.

Creativity in English as a lingua franca communication. Linguistic and cultural diversity of English as a lingua franca communication. Creativity in English as a lingua franca communication. Functions of creative idioms and metaphors in ELF interactions.

Olvasmányok/Readings

- Illés, Éva, & Akcan, Sumru (2017). Bringing real-life language use into the EFL classroom. *ELT Journal*, 71(1), pp. 3–12.
- Pitzl, Marie-Luise (2016). World Englishes and creative idioms in English as a lingua franca. *World Englishes*, 35(2), pp. 293–309.
- Pitzl, Marie-Luise (2018). *Creativity in English as a lingua franca: Idiom and metaphor*. Boston/Berlin: De Gruyter Mouton. (Chapters 2., 5., and 6.)

22.

Az angol mint lingua franca pragmatikai aspektusai, különös tekintettel a kontextus fogalmára.

Megközelítések és kontextus meghatározások. Kontextus az angol mint lingua franca kommunikációban. Kontextus szerepe a metafora-alkotásban.

The pragmatics of English as a lingua franca with particular attention to the notion of context. Approaches to the definition of context. Context in English as a lingua franca communication. The role of context in metaphor creation.

Olvasmányok/Readings

- Illés, Éva (2020). *Understanding context in language use and teaching: An ELF perspective*. London/New York: Routledge.
- Kövecses, Zoltán (2012). Creating metaphor in context. Kleinke, Sonja, Kövecses, Zoltán, Mussolff, Andreas, & Szelíd, Veronika (Eds.) *Cognition and culture*. Budapest: Eötvös Kiadó, pp. 28–43.
- Kövecses, Zoltán (2015). *Where metaphors come from: Reconsidering context in metaphor*. Oxford: Oxford University Press.
- Kövecses, Zoltán (2019). Metaphor universals in literature. *Argumentum* 15, pp. 264–27.

23.

Nyelvtanulási motiváció interkulturális megközelítése. A tételben a nyelvtanulási motiváció olyan elméleteit és empirikus kutatásait kell ismerni, amelyekben az interkulturalitás koncepciója a legtágabb értelemben helyet kap. A tétel ismertetése során ki kell térni a releváns elméletekre, a különböző nyelvek tanulásának kérdéseire és a Kontaktus Hipotézissel kapcsolatos eredményekre is.

Second language learning motivation from an intercultural perspective. This topic covers second language motivation from an intercultural perspective by taking into account relevant theories and empirical studies. As part of the topic, all the theories including an intercultural perspective need to be taken into account. In addition, the role of various languages as well as the Contact Hypothesis should be discussed.

Irodalom/Readings:

- Clément, Richard, Noels, Kimberly A., & Deneault, Bernard (2001). Interethnic contact, identity, and psychological adjustment: The mediating and moderating roles of communication. *Journal of Social Issues*, 57, pp. 559–577.
- Csizér, Kata, & Kormos, Judit (2009). Modelling the role of inter-cultural contact in the motivation of learning English as a foreign language. *Applied Linguistics* 30, pp. 166–185.
- Dörnyei, Zoltán, & Ushioda, Ema (2021). *Teaching and researching motivation* (3rd ed.). Harlow, UK: Longman.
- Kachru, Braj B. (1992). Teaching World Englishes. Kachru, Braj B. (Ed.) *The other tongue. English across cultures* (2nd ed.) Urbana/Chicago: University of Illinois Press, pp. 355–365.
- Kormos, Judit, & Csizér, Kata (2007). An interview study of inter-ethnic contact and its role in language learning in a foreign language environment. *System*, 35, pp. 241–258.

- Pettigrew, Thomas F., & Tropp, Linda R. (2006). A meta-analytic test of intergroup contact theory. *Journal of Personality and Social Psychology* 90, pp. 751–783.
- Williams, Marion, & Burden, L. Robert (1997). *Psychology for language teachers*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

24.

Egyéni különbségek szerepe a nyelvtanulásban. Az egyéni különbségek definíciója. Kognitív és affektív egyéni különbségek. Nyelvkészség elméletek. A munkamemória modell. A nyelvtanulási motiváció elméletei. Autonómia és önszabályozás. Az érzelmek (szorongás és pozitív érzelmek) szerepe. Az életkor szerepe természetes és oktatási kontextusban.

The role of individual differences in language learning. Defining individual differences. Cognitive and affective individual differences. Theories of language aptitude. The model of working memory. Theories of language learning motivation. Learner autonomy and self-regulation. The role of emotions (anxiety and positive emotions). Age effects in naturalistic and instructed settings.

Irodalom/Readings

- Dörnyei, Zoltán, & Ryan, Stephen (2015). *The psychology of the language learner revisited*. London/New York: Routledge.
- Granena, Gisela, Jackson, Daniel O., & Yilmaz, Yucel (Eds.). (2016). *Cognitive individual differences in second language processing and acquisition*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Kontráné Hegybíró, Edit, & Kormos, Judit (2004). *A nyelvtanuló: Sikerek, módszerek, stratégiák*. Budapest: Tinta Kiadó.
- Lambelet, Amelia, & Berthele, Raphael (2015). *Age and foreign language learning in school*. Palgrave Macmillan.
- Mercer, Sarah, Ryan, Stephen, & Williams, Marion (Eds.) (2012). *Psychology for language learning: Insights from research, theory and practice*. Palgrave Macmillan.
- Pawlak, Mirosław (Ed.). (2012). *New perspectives on individual differences in language learning and teaching*. Berlin/Heidelberg: Springer-Verlag.

25.

Speciális igényű tanulók nyelvtanulása. A speciális tanulási eltérések meghatározása. A fogyatékos pedagógiai megközelítései. Diszlexiás nyelvtanulók. Siket nyelvtanulók. Látássérült nyelvtanulók. Autista nyelvtanulók. A speciális igényekhez való alkalmazkodás (akkomodáció). Értékeléssel kapcsolatos kérdések. Inklúzív oktatás.

Language learning of special needs students. Definition of specific learning differences. Views of disability in education. Dyslexic language learners. Deaf language learners. Visually impaired language learners. Autistic language learners. Accommodating differences. Issues of assessment. Inclusion in education.

Irodalom/Readings

- Domagała-Zyśk, Ewa, & Kontra, Edit H. (Eds.). (2016). *English as a foreign language for deaf and hard-of-hearing persons: Challenges and strategies*. Cambridge Scholars Publishing.
- Kontráné Hegybíró, Edit (2010). *Nyelvtanulás két kézzel*. Eötvös Kiadó.
- Kormos, Judit, & Kontra, Edit H. (Eds.). (2008). *Language learners with special needs: An international perspective* (Vol. 31). Multilingual Matters.
- Kormos, Judit, & Smith, Anne Margaret (2012). *Teaching foreign languages to learners with specific learning differences*. Multilingual Matters.
- Lewis, Ann, & Norwich, Brahm (2004). *Special teaching for special children? Pedagogies for inclusion: A pedagogy for inclusion?*. McGraw-Hill Education.
- Susanto, Susanto, & Nanda, Deri Sis (2018). Teaching and learning English for visually impaired students: an ethnographic case study. *English Review: Journal of English Education*, 7(1), pp. 83–92.

Wire, Vivienne (2005). Autistic spectrum disorders and learning foreign languages. *Support for Learning*, 20(3), pp. 123–128.

26.

A fordítás mint interkulturális kommunikáció. Nyelv, kultúra és kogníció a fordításban. A reáliák fordítása. A kulturális kötöttség relativitása. Honosító, semlegesítő és idegenítő műveletek. A figuratív nyelv fordítási problémái. A fordított szöveg jellegzetességei.

Translation as intercultural communication. Language, culture and cognition in translation. Translating culture-bound units. The relativity of culture-boundedness. Foreignisation, neutralisation and domestication, Translation of figurative language. The specifics of translated texts.

Irodalom/Readings

- Katan, David (2009). Translation as intercultural communication. Munday, Jeremy (Ed.) *The Routledge Companion to Translation Studies, Translate*, London/New York: Routledge, pp. 74–92.
- Klaudy Kinga (2013). Nyelvi és kulturális aszimmetria a reáliák fordításában. Bárdosi, Vilmos (szerk.) *Reáliák: A lexikológiától a frazeológiáig. Értelmezések és fordítási kérdések*. Budapest: Tinta, pp. 86–91.
- Kövecses, Zoltán (2006). *Language, Mind and Culture*. Oxford: Oxford University Press.
- Kwieciński, Piotr (2001). *Disturbing strangeness: foreignisation and domestication in translation procedures in the context of cultural asymmetry*. Torun: Wydawnictwo Edytor.
- Leppihalme, Ritva (1997). *Culture Bumps: An Empirical Approach to the Translation of Allusions*. Bristol/Buffalo/Toronto: Multilingual Matters.
- Liddicoat, Anthony J. (2016). Translation as intercultural mediation: setting the scene. *Perspectives: Studies in Translatology* 24(3), pp. 347–353. DOI: 10.1080/0907676X.2015.1125934
- Newmark, Peter (2010). Translation and Culture. Lewandowska-Tomaszczyk, Barbara (Ed.) *Meaning in Translation*. Frankfurt: Peter Lang, pp. 171–182.
- Pedersen, Jan (2005). How is Culture Rendered in Subtitles? *Challenges of Multidimensional Translation: Conference Proceedings*. pp. 1–18.
- Ranzato, Irene (2015). *Translating culture specific references on television: The case of dubbing*. London/New York: Routledge.
- Rojo, Ana, & Ibarretxe-Antuñano, Iraide (Eds.) (2013). *Cognitive Linguistics and Translation: Advances in Some Theoretical Models and Applications*. Berlin/Boston: De Gruyter Mouton.
- Snell-Hornby, Mary, Jettmarová, Zuzana, & Kaindl, Klaus (Eds.) (1995). *Translation as Intercultural Communication*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.

27.

Az online kommunikáció interkulturális aspektusai. Az online kommunikáció vizsgálati modelljei. Szöveges, képi és videó alapú online kommunikáció. Az online kommunikáció új szövegtípusainak interkulturális aspektusai. Az online tanulás és az e-learning tananyagok interkulturális jellemzőinek. A mesterséges intelligencia szerepe az online kommunikációban.

Intercultural aspects of online communication. Text-based, visual and video-based online communication. Intercultural aspects of new text types in online communication. Intercultural characteristics of online learning and e-learning materials. The role of artificial intelligence az online kommunikációban.

Irodalom/Readings

- Chen, Guo-Ming. (2012). The impact of new media on intercultural communication in global context. *China Media Research* 8(2), pp. 1–10. [access 20.03,2021. <http://www.wwdw.ch1-inamediaresearch.net/index.php/back-issues?id=54>].
- Kniewasser Christina (2017). Intercultural online communication of international companies in high-context and low-context cultures. Becker Timo, Schneckenleitner Peter, Reitberger Wolfgang & Brunner-Sperdin Alexandra (Eds.) Conference Proceedings Trends in Business Communication. Wiesbaden: Springer & Gabler, pp. 141–147. https://doi.org/10.1007/978-3-658-17254-1_14
- Liaw, Mei-Ling (2019). EFL Learners' Intercultural Communication in an Open Social Virtual Environment. *Journal of Educational Technology & Society*, 22(2), pp. 38–55. doi:10.2307/26819616
- Marcoccia, Michel (2012). The internet, intercultural communication and cultural variation. *Language and Intercultural Communication* 12(4), pp. 353–368. DOI: [10.1080/14708477.2012.722101](https://doi.org/10.1080/14708477.2012.722101)
- O'Dowd, Robert, & Lewis, Tim (Eds.) (2016). Online intercultural exchange: Policy, pedagogy and practice. London/New York: Routledge.
- Pfeil, Ulrike, Zaphiris, Panayiotis, & Ang, Chee Siang (2006). Cultural differences in collaborative authoring of Wikipedia. *Journal of Computer-Mediated Communication* 12(1), pp. 88–113.
- Seidenspinner, Margarete, & Theuner, Gabriele (2007). Intercultural aspects of online communication: A comparison of Mandarin-speaking, US, Egyptian and German user preferences. *Journal of Business Economics and Management* 8(2), pp. 101–109. DOI: [10.1080/16111699.2007.9636157](https://doi.org/10.1080/16111699.2007.9636157)

28.

A nonverbális kommunikáció interkulturális vonatkozásai. Az interkulturális kommunikáció vizsgálati modelljei. Legújabb kutatások a nonverbális kommunikációval kapcsolatban. Kulturális különbségek a nonverbális kommunikáció használatában, különös tekintettel az üzleti kontextusra.

Intercultural aspects of nonverbal communication. Theoretical approaches to intercultural communication. Recent research in the field of nonverbal communication. Cultural differences in the use of nonverbal communication, with a special focus on business contexts. nonverbal communication in business contexts

Irodalom/Readings

- Adair, Wendi L. & Brett, Jeanne M. (2005). The negotiation dance: time, culture and behavioural sequences in negotiation. *Organization Science* 16(1): 33–51.
- Ekman, Paul (2004). Emotional and Conversational nonverbal signals. Larrazabal, Jesus M., Pérez Miranda, Luis A. (Eds.) *Language, Knowledge, and Representation*. Kluwer Academic Publishing, pp. 39–50.
- Hofstede, Geert (1980). *Culture's consequences: International differences in work related values*. London/New Delhi: Newbury Park.
- Mittelberg, Irene, & Waugh, Linda R. (2014). Gestures and metonymy. Müller, Cornelia, Cienki, Alan, Fricke, Ellen, Ladewig, Silvia H., McNeill David, & Theßendorf, Sedinha (Eds.) *Body – language – communication: An international handbook on multimodality in human interaction*,. Berlin/Boston: Mouton de Gruyter, pp. 1747–1766.
- Müller, Cornelia (2017). How recurrent gestures mean: Conventionalized contexts-of-use and embodied motivation. *Gesture* 16(2), pp. 277–304.
- Salacuse, Jeswald W. (1998). Ten ways that culture affects negotiating style: some survey results. *Negotiation Journal* 14(3): pp. 221–239.
- Sebenius, James K. (2002). The hidden challenge of cross-border negotiations. *Harvard Business Review* 80(3): pp. 76–85.
- Terestyéni, Tamás (2006). *Kommunikációelmélet. A testbeszédtől az internetig*. Budapest: Typotex.

29.

Alkalmazott interkulturális nyelvészet 1: A jelentésalkotás társadalmi dimenziói. Miként alkalmazható az interkulturális nyelvészet olyan társadalmi jelenségek vizsgálatára, mint például az öregedés, a gazdasági válság, a klímaváltozás vagy a migráció? Folyó kutatások alapján annak bemutatása, miként lehet nyelvi adatok felhasználásával, az interkulturális nyelvészet eszköztárának alkalmazásával módszeresen elemezni a különféle társadalmi jelenségeket, és hogy mindez milyen következtetésekre vezethet a nyelvi konceptualizáció és a tágabb szociokulturális kontextus interakcióját illetően.

Applied intercultural linguistics 1: The social dimensions of meaning-making. How can methods of intercultural linguistics be applied to the study of social phenomena, such as ageing, economic crises or migration? Drawing mostly but not exclusively on the framework of cognitive linguistics, the aim of the module is to introduce students to current research on how societal issues can be investigated and methodologically studied via actual language use, and what inferences can be drawn with regard to the interaction between linguistic conceptualization and the wider sociocultural context.

Irodalom/Readings

- Benczes Réka, Burridge Kate, Sharifian Farzad, Allan Keith (2017). Cultural Linguistics and Ageing: What Naming Practices in Australian English Can Reveal About Underlying Cultural Conceptualisations. Sharifian, Farzad (Ed.) *Advances in Cultural Linguistics*. Singapore: Springer, pp. 607–624. https://doi.org/10.1007/978-981-10-4056-6_27
- Catalano, Theresa, & Waugh, Linda R. (2013). The language of money: How verbal and visual metonymy shapes public opinion about financial events. *International Journal of Language Studies* 7(2), pp. 31-60.
- Geeraerts, Dirk (2017). Ten Lectures on Cognitive Sociolinguistics. (Distinguished Lectures in Cognitive Linguistics 8). Leiden: Brill.
- Kristiansen, Gitte, & Dirven, René (Eds.). (2008). *Cognitive sociolinguistics: Language variation, cultural models, social systems*. Berlin: Walter de Gruyter.
- Moreno-Fernandez, Francisco (2017). *A Framework for Cognitive Sociolinguistics*. London/New York: Routledge.

30.

Alkalmazott interkulturális nyelvészet 2: Interkulturális nyelvészet és orvos-beteg kommunikáció. Az interkulturális kommunikáció és az orvos-beteg viszony elméleti és gyakorlati vonatkozásai. Az orvos-beteg viszony interkulturális kommunikációként való értelmezése a felek közötti szerepek alapján. Közös jelentésképzés és a társas viszonyok, az aszimmetria, a hierarchia nyelvi megalkotása és a konfliktusok kezelése (pl. tudásmegosztás, attitűd deixis, metapragmatikai tudatosság, megszólítás stb.). Az interkulturális jelleg különböző kultúrákon átívelő értelmezése.

Applied intercultural linguistics 2: Intercultural linguistics and doctor-patient communication. Theoretical and practical aspects of intercultural linguistics and doctor-patient communication. Doctor-patient interactions interpreted as intercultural communication based on the role of participants in the discourse. Joint meaning construction and social relations, asymmetry, hierarchy, social roles, conflict management and their linguistic patterns (common ground, shared knowledge, attitudinal deixis, metapragmatic awareness, form of address etc.). Analysis of intercultural phenomena of doctor-patient interactions across cultures.

Irodalom/Readings

- Bigi, Sarah (2016). *Communicating (with) Care. A linguistic approach to the study of doctor-patient interactions*. Amsterdam/Berlin/Washington: IOS.
- Brdar, Mario, & Brdar-Szabó, Rita (2020). The role of metaphors and metonymies in framing the transplantation discourse. *Jezikoslovlje* 21(3), pp. 305–344.
- Jucker, Andreas H., Schneider, Klaus P., & Bublitz, Wolfram (Eds.) (2018). *Methods in Pragmatics. Handbooks of Pragmatics*. Berlin: De Gruyter.
- Keckés, István (2010). The paradox of communication: Socio-cognitive approach to Pragmatics. *Pragmatics and Society* 1(1), pp. 50–73.
- Kuna, Ágnes (2016). Person deixis and self-representation in medical discourse: Usage patterns of first person deictic elements in communication by doctors. *Language Communication Information* 11, pp. 99–121.
- Semino, Elena, Demjén, Zsófia, & Demmen, Jane (2018). An integrated approach to metaphor and framing in cognition, discourse, and practice, with an application to metaphors for cancer. *Applied Linguistics* 39(5), pp. 625–645.

FORDÍTÁSTUDOMÁNYI DOKTORI PROGRAM

<p>1.</p>	<p>Általános fordítástudomány: az ekvivalencia</p> <p>Az ekvivalencia fogalma. Formális megfelelés és szövegekvivalencia (Catford 1965). Formális ekvivalencia és dinamikus ekvivalencia (Nida 1964). Egyéb ekvivalencia felfogások. A referenciális, kontextuális és funkcionális ekvivalencia (Klaudy 1999). A fordítás invariánsának definíciója. A fordítás egységének definíciója. Az ekvivalencia fogalmának elvetése (Snell-Hornby1988, Toury1995). Az ekvivalencia és a fordítási norma fogalma (Chesterman 1993). A norma fogalma a leíró fordítástudományban. Toury törvényei.</p> <p>Irodalom:</p> <p>Catford, J. C. 1965. <i>A Linguistic Theory of Translation</i>. London: OUP.</p> <p>Chesterman, A. 1993. From 'Is' to 'Ought': Laws, Norms and Strategies in Translation Studies. <i>Target</i> Vol. 5. N. 1. 1–21.</p> <p>Klaudy K. 1999. <i>Bevezetés a fordítás elméletébe</i>. Budapest: Scholastica.</p> <p>Nida, E.A. 1964. <i>Toward a Science of Translating</i>: Leiden: Brill.</p> <p>Pym, A. 2008. On Toury's laws of how translators translate. In: Pym, A., Shlesinger, M., Simeoni, D. <i>Beyond Descriptive Translation Studies. Investigations in homage to Gidon Toury</i>. Amsterdam: Benjamins. 311–328.</p> <p>Shuttleworth, M., Cowie, M. 1997. <i>Dictionary of Translation Studies</i>. Manchester: St.Jerome</p> <p>Snell-Hornby, M. 1988. <i>Translation Studies. An Integrated Approach</i>. Amsterdam: Benjamins.</p> <p>Toury, G. 1995. <i>Descriptive Translation Studies and Beyond</i>. Amsterdam: Benjamins.</p>
<p>2.</p>	<p>Leíró fordítástudomány/1: a fordítás eredménye</p> <p>A fordítás és tolmácsolás eredményének leírása. A fordított és tolmácsolás szövegek jellegzetességeinek leírása. Egybevetés a nem fordított és tolmácsolás szövegekkel. Fordítási szöveg és tolmácsolási szöveg. A kvázi-helyesség fogalma, mérhetősége. Az eltolódás (shift) fogalma). A grammatikai tagolás eltolódása a fordításban, a téma-réma tagolás eltolódása a fordításban. A fordított szövegek univerzális sajátosságai: explicités, normalitás, célnyelvi sajátosságok felerősödése. A fordított szövegek korpuszalapú kutatása: párhuzamos, multilingvális és összehasonlítható korpuszok.</p> <p>Irodalom:</p> <p>Baker, M. 1995. Corpora in Translation Studies. An Overview and Suggestions for Future Research. <i>Target</i> Vol. 7. N. 2. 223–245.</p> <p>Kenny, D. 2014. <i>Lexis and Creativity in Translation. A Corpus Based Approach</i>. London: Routledge.</p> <p>Klaudy K. 1987. <i>Fordítás és aktuális tagolás</i>. Budapest: Akadémiai Kiadó.</p> <p>Klaudy K. 2004. A kommunikatív szakaszhatárok eltűnése a magyarra fordított európai uniós szövegekben <i>Magyar Nyelvőr</i> 128. évf. 4. szám: 389–407.</p>

	<p>Laviosa, S. 1998. Universals in Translation In: Baker, M. (ed.) <i>Encyclopedia of Translation Studies</i>. London: Routledge. 288–291.</p> <p>Mauranen, A., Kujamäki, P. (eds) 2004. <i>Translation Universals – do they exist?</i> Amsterdam: Benjamins. 165–177.</p> <p>Olohan, M. 2004. <i>Introducing Corpora in Translation Studies</i>. London: Routledge.</p> <p>Pápai V. 2001 <i>Az explicitációs hipotézis vizsgálata angol-magyar és magyar magyar párhuzamos korpuszok egybevetésével</i>. PhD értekezés. Kézirat. Pécs–Győr.</p> <p>Szirmai M. 2006. <i>Bevezetés a korpusznyelvészetbe</i>. Budapest: Tinta Kiadó.</p>
<p>3.</p>	<p>Leíró fordítástudomány/2: a fordítás folyamata</p> <p>A fordítás és tolmácsolás folyamatának leírása. Analízis, transzfer és újrastrukturálás. Az egyes szakaszok jellegzetességei. A fordítás folyamatának modellálása. A forrásnyelvből a célnyelvbe való átlépés szintjei. Denotatív, transzformációs és szemantikai modellek. Átváltási műveletek, stratégiák, eljárások. Lexikai és grammatikai átváltási műveletek. Univerzálisnak feltételezett fordítási műveletek: explicitáció, implicitáció, egyszerűsítés, normalizálás stb. Explicitációs hipotézis, aszimmetria hipotézis.</p> <p>Irodalom:</p> <p>Baker, M. 1993. Corpus Linguistics and Translation Studies. Implications and Applications. In: Baker, M., Francis, G. and Tognini-Bonelli, E. (eds) <i>Text and Technology: In honour of John Sinclair</i>. Amsterdam: Benjamins. 233–250.</p> <p>Becher, V. 2010. <u>Abandoning the notion of "translation-inherent" explicitation. Against a dogma of translation studies</u>. <i>Across Languages and Cultures</i> Vol. 11. No. 1. 1–28.</p> <p>Blum-Kulka, S. 1986. Shifts of Cohesion and Coherence in Translation. In: House, J. Blum-Kulka, S. (eds) <i>Interlingual and Intercultural Communication. Discourse and Cognition in Translation and Second Language Acquisition</i>. Tübingen: Narr. 17–35.</p> <p>Klaudy K. 1999. Az explicitációs hipotézisről. <i>Fordítástudomány</i> 2. évf. 1. szám. 5–22.</p> <p>Klaudy K. 2009. <i>Bevezetés a fordítás gyakorlatába</i>. Budapest: Scholastica.</p> <p>Klaudy, K., Károly, K. 2005. Implication in Translation: Empirical Evidence for Operational Asymmetry in Translation. <i>Across Languages and Cultures</i> Vol. 6. No. 1. 13–29.</p> <p>Klaudy K. 2009. The Asymmetry Hypothesis in Translation Research. In: Dimitriu, R. & M. Shlesinger (eds) <i>Translators and their readers. In Homage to Eugene A. Nida</i>. Brussels: Les Éditions du Hazard. 283–303.</p> <p>Nida, E.A., Taber, Ch.R. 1969. <i>The Theory and Practice of Translation</i>. Leiden: Brill.</p>
<p>4.</p>	<p>Leíró fordítástudomány/3: a fordítás funkciója</p> <p>A fordítás és tolmácsolás funkciójának leírása. A fordítás funkciója a társadalomban. Mi hat a fordításra és mire hat a fordítás? A fordított szövegek hatása a célnyelvre és a célnyelvi társadalomra. A fordítók és tolmácsok tevékenységének szociolingvisztikai és szociológiai elemzése (társadalmi megbecsültség, presztízs). A fordítók és tolmácsok helyzete, szervezetei. Nem professzionális fordítás és tolmácsolás. Közösségi tolmácsolás (kórház, határőrség, rendészet).</p> <p>Irodalom:</p>

	<p>Chesterman, A. 2000. <i>A Causal Model for Translation Studies</i>. In: Olohan, M. (ed.) <i>Intercultural Faultlines. Research Models in Translation Studies</i>. Manchester: St. Jerome.</p> <p>Chesterman, A., Wagner, E. 2001. <i>Can Theory Help Translators?</i> Manchester: St. Jerome.</p> <p>Dam, H. V., Zethsen K. K. 2008. Translator status – a study of Danish company translators. <i>The Translator</i> Vol.14. No.1. 71–96.</p> <p>Dam, H. V., Zethsen, K. K. 2010. Translator status – helpers and opponents in the ongoing battle of an emerging profession. <i>Target</i> Vol.22. No.2. 194–211.</p> <p>Horváth I. (szerk.) 2014. <i>A modern fordító és tolmács</i>. Bp: Eötvös Kiadó.</p> <p>Horváth I, Szabari K., Volford K. (szerk.) 2000. <i>Fordítás és tolmácsolás a világban</i>. Budapest: FTK.</p> <p>Sela-Sheffy, R. 2005. How to be a (recognized) translator. Rethinking habitus, norms, and the field of translation. <i>Target</i>. Vol.17. No.1. 1–26.</p> <p>Simeoni, D. 1998. The pivotal status of the translator’s habitus. <i>Target</i>. Vol. 10. No. 1. 1–39.</p>
<p>5.</p>	<p>Alkalmazott fordítástudomány/1: fordításpedagógia</p> <p>A fordítók és tolmácsok képzése. A fordító és tolmácstanfolyamok tervezésének elméleti alapja és gyakorlati kérdései. A fordítás és tolmácsolás oktatása. Szövegkiválasztás és graduálás a fordító és tolmácsképzésben. A nyelvi közvetítéshez szükséges kompetenciák fejlesztése. Különböző kompetenciamodellek. A fordítási és tolmácsolási hibák meghatározása, elemzése és tipologizálása. A fordítás és tolmácsolás minőségének értékelése. A fordítások lektorálása mint harmadlagos szövegalkotás. Lektorálási univerzálék.</p> <p>Irodalom:</p> <p>Dollerup, C., Loddegaard, A. (eds) 1992. <i>Teaching Translation and Interpreting</i>. Vol. 1.; Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.</p> <p>Dollerup, C., Lindegaard, A. (eds) 1994. <i>Teaching Translation and Interpreting</i>. Vol. 2.; Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.</p> <p>Dollerup, C., Appel, V. (eds) 1996. <i>Teaching Translation and Interpreting</i>. Vol. 3.; Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.</p> <p>Dróth Júlia: 2002. <i>Formatív értékelés a fordítás oktatásában</i>. Doktori disszertáció. Kézirat.</p> <p>Hatim, B. 2001. <i>Teaching and Researching Translation</i>. Applied Linguistics in Action. London-New York: Longman.</p> <p>Gile, D. 2009. <i>Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training</i>. Amsterdam: John Benjamins. Rev. ed.</p> <p>Horváth Péter Iván 2011. <i>A szakfordítások lektorálása. Elmélet és gyakorlat</i>. Budapest: Tinta Könyvkiadó</p> <p>Király, D. A Social Constructivist Approach to Translator Education. London: Routledge.</p> <p>House, J. 1997. <i>Translation Quality Assessment. A Model Revisited</i>. Tübingen: Narr.</p> <p>Kelly, D. 2005. <i>A Handbook for Translator Trainers</i>. Manchester, UK & Northampton MA: St. Jerome Publishing.</p> <p>Király, D.C. 1995. <i>Pathways to Translation. Pedagogy and Process</i>. Kent, Ohio: Kent State University Press.</p>

	<p>Kiraly, D.C. 2000. <i>A Social Constructivist Approach to Translator Education. Empowerment from Theory to Practice</i>. Manchester, UK & Northampton MA: St. Jerome Publishing.</p> <p>Klaudy K. 2005. A fordítási hibák értékelése az életben, a képzésben és a vizsgán. <i>Fordítástudomány</i> VII. évf. 1. szám. 76–84. Második közlés: Klaudy K. <i>Nyelv és fordítás</i>. Válogatott fordítástudományi tanulmányok. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 253–260.</p> <p>Kussmaul, P. 1995. <i>Training the Translator</i>. Amsterdam / Philadelphia: Benjamins.</p> <p>Láng Zsuzsa 2001. <i>Tolmácsolás felsőfokon. A hivatásos tolmácsok képzéséről</i>. Budapest: Scholastica.</p> <p>Mossop, B. 2001. <i>Revising and Editing for Translators</i>. Manchester: St. Jerome.</p> <p>Robin E. 2009. <i>Fordítási univerzálék a lektorált szövegekben</i>. Doktori értekezés. Kézirat. ELTE FTT.</p>
<p>6.</p>	<p>Alkalmazott fordítástudomány/2: fordításpolitika</p> <p>Fordításpolitika. Implicit fordításpolitika. Fordítás és kétnyelvűség. A fordítás szerepe a nyelvek megmaradásában. Fordítás és tolmácsolás az Európai Unióban. Az Európai Unió nyelvi rezsimje, terminológiai munka az EB Fordítási és Tolmácsolási Főigazgatóságában. Az EU nyelvpolitika hatása a magyar nyelvre.</p> <p>Irodalom:</p> <p>Fischer M. <i>A fordító mint terminológus, különös tekintettel az európai uniós kontextusra</i>. Doktori értekezés. Kézirat. ELTE FTT.</p> <p>Heltai, P., Lanstyák I. 2012. Universals in Language Contact and Translation. <i>Across Languages and Cultures</i>. Vol. 13. No.1. 99–121.</p> <p>Jones, R. 2012. <i>Conference Interpreting Explained</i>. Manchester: St Jerome.</p> <p>Klaudy K. 2004. Az EU-szakszövegek fordításának oktatása. In: Dobos Cs. (szerk.) <i>Miskolci nyelvi mozaik</i>. Budapest: Eötvös József Kiadó. 11–24.</p> <p>Koskinen, K. 2000. Institutional Illusions: Translating in the EU Commission. <i>The Translator</i>. Vol. 6. No. 1.</p> <p>Pym, A. 2000. The European Union and its Future Languages. Question for Language Policies and Translation Theories. <i>Across Languages and Cultures</i>. Vol. 1. No.1. 1-17.</p> <p>Wagner, E. 2014. <i>Translating for the European Union Institutions</i>. Manchester. St. Jerome.</p>
<p>7.</p>	<p>Alkalmazott fordítástudomány/3: terminológia</p> <p>A fordítás terminológiai kérdései. Fogalom alapú megközelítés. Hogyan adjunk definíciót? A terminológiai helyzet felismerése. A terminológiai konzisztencia fenntartása. Terminológiai adatbázisok használata. A fordítók számítógépes segédeszközei. Fordítási memóriák, fordítástechnológia. A fordítási környezetek hatása a fordítás minőségére. Gépi fordítás utószerkesztése.</p> <p>Irodalom:</p> <p>Cabré, N. T. and Sager, J.C. <i>Terminology: Theory, methods, and applications</i>. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins. 1999.</p>

	<p>Fischer M. 2012. Elméleti és módszertani adalék a terminológia oktatásához. Terminológiai alapkérdések a fordításban. <i>Fordítástudomány</i> 14. évf.2.szám 5-30.</p> <p>Fóris Á. 2005. <i>Hat terminológiai lecke</i>. Pécs: Lexikográfia.</p> <p>Tamás D. M. 2014. <i>Gazdasági szakszövegek fordításának terminológiai kérdéseiről. Fordítástudományi értekezések I.</i> Budapest: ELTE Bölcsészettudományi Kar Fordító- és Tolmácsképző Tanszék.</p> <p>Tamás D. 2017. <i>Bevezetés a jogi terminológiába a terminológus szemüvegén át</i>. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.</p>
<p>8.</p>	<p>A tolmácsolás kutatása</p> <p>A fordítók és tolmácsok tevékenységének pszicholingvisztikai elemzése (percepció és produkció különbsége a fordításban és tolmácsolásban). A tolmácsolás neurolingvisztikai problémái. Empirikus kutatások a konzekutív tolmácsolásban: a jegyzeteléstechnika mint a mentális lexikon működésének leképezése. Empirikus kutatások a szinkrontolmácsolásban: time-lag, anticipáció, hosszútávú, rövidtávú és munkamemória. Diszharmonias jelenségek, nyelvbotlások, pályamódosítások. Videokonferencia, távtolmácsolás. Szemmozgáskövetés vizsgálata blattolásánál. Bírósági tolmácsolás.</p> <p>Irodalom:</p> <p>Bakti M. 2005. <i>Diszharmonias jelenségek a szinkrontolmácsok célnyelvi beszédprodukciójában</i>. Doktori értekezés. Kézirat. ELTE FTT.</p> <p>Horváth I. 2013. <i>Bírósági tolmácsolás</i>. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.</p> <p>Horváth I. 2012. <i>Interpreter Behaviour. A Psychological Approach</i>. Budapest, Hang Nyelviskola.</p> <p>Pöhhacker, F., Shlesinger, M. (eds) 2002. <i>The Interpreting Studies Reader</i>. London and New York: Routledge. 163–176.</p> <p>Pöhhacker, F. 2004. <i>Introducing Interpreting Studies</i>. London: Routledge.</p> <p>Setton, R. 1999. <i>Simultaneous Interpretation</i>. Amsterdam: Benjamins.</p> <p>Seresi M. 2016. <i>Távtolmácsolás és távoktatás a tolmácsképzésben</i>. Budapest: ELTE Eötvös.</p> <p>Szabari K. 1999. <i>Tolmácsolás. Bevezetés a tolmácsolás elméletébe és gyakorlatába</i>. Budapest: Scholastica.</p>
<p>9.</p>	<p>A fordítás lexikai kérdései</p> <p>A lexikai rendszerek eltérései: lexikai kontrasztok és fordítási műveletek. A formulaszerű elemek és a kollokációk fordítási kérdései irodalmi és szakfordításban. Hamis barátok. Terminusok és köznyelvi szavak, terminológiai frazeológia. Terminusok és reáliák. Lexikai problémák irodalmi fordításban: kulturálisan kötött kifejezések, metafora, tulajdonnév, idegen szó, dialektus, szleng.</p> <p>Irodalom:</p> <p>Heltai P. 2002. Rutin és kreativitás a szakfordításban. <i>Alkalmazott Nyelvtudomány</i>, II/1, 19-40.</p> <p>Heltai, P. 2004. Terminus és köznyelvi szó. In:Dróth J. (szerk.) <i>Szaknyelvoktatás és szakfordítás 5. Tanulmányok a Szent István Egyetem Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékének kutatásaiból</i>. Szent István Egyetem, Gödöllő, 25–45.</p>

	<p>Kis M. 2004. A “faux amis” jelenségének terminológiai problémája. <i>Fordítástudomány</i> 6. évf. 2. szám. 18–29.</p> <p>Klaudy K., Gulyás R. 2014. Terminusok és reáliák az európai uniós kommunikációban. In: Bartha-Kovács Katalin et al. (szerk.) <i>Transfert nec mergitur. Albert Sándor 65. születésnapjának tiszteletére</i>. Szeged: JATE Press. 75–84.</p> <p>Kövecses Z. 2006. <i>Language, Mind and Culture</i>. Oxford/New York: Oxford University Press.</p> <p>Lakoff, G., Johnson, M. 1980. <i>Metaphors We Live By</i>. University of Chicago Press.</p> <p>Pawley, A., Syder, F.H. 1983. Two puzzles for linguistic theory: nativelike selection and nativelike fluency. In: Richards, J. C., Schmidt, R.W. (eds) <i>Language and communication</i>. London: Longman, 191–22.</p> <p>Fenyvesi A., Kis T., Várnai J. Sz. (szerk.) 1999. <i>Tanulmányok a szleng fogalmáról</i>. Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó.</p> <p>Tirkkonen-Condit, S. 2002. Metaphoric Expressions in Translation Processes. <i>Across Languages and Cultures</i>. Vol. 3 No. 1. 101–116.</p> <p>Vermes A. A kontextus szerepe a tulajdonnév fordításában. <i>Névtani Értesítő</i> 37. https://edit.elte.hu/xmlui/handle/10831/31321</p> <p>Wray, A. 2002. <i>Formulaic language and the lexicon</i>. Cambridge: Cambridge University Press.</p>
10.	<p>A fordítás kutatásának szövegtani megközelítése</p> <p>Kohézió és koherencia a fordításban. Témastruktúra elemzés. Témafejlődési típusok. A műfaj és a szövegtípus fogalma. Műfaj-transzfer a fordításban. Miként alkalmazható a retorikastruktúra-elmélet fordítások tanulmányozására? A kapcsolódási propozíció fogalma példákkal illusztrálva.</p> <p>Irodalom:</p> <p>Beaugrande, R. de & Dressler, W. U. 1983. <i>Introduction to text linguistics</i>. London: Longman.</p> <p>Halliday, M. A. K. 1985. <i>An introduction to functional grammar</i>. London: Edward Arnold.</p> <p>Hasan, R. 1984. Coherence and cohesive harmony. In: Flood, J. (ed.) <i>Understanding reading comprehension</i> Delaware: International Reading Association. 181–219.</p> <p>Hoey, M. 1991. <i>Patterns of lexis in text</i>. Oxford: Oxford University Press.</p> <p>Károly, K. 2007. <i>Szövegtan és fordítás</i>. Budapest: Akadémiai Kiadó.</p> <p>Károly K. 2010. Shifts in repetition vs. shifts in text meaning: A study of the textual role of lexical repetition in non-literary translation. <i>Target</i> Vol. 22. No. 1. 40–70.</p> <p>Károly K. 2013a. News discourse in translation: Topical structure and news content in the analytical news article. <i>META</i> Vol. 57. No. 4, 884–908.</p> <p>Károly K. 2013b. Translating rhetoric: Relational propositional shifts in the Hungarian-English translations of news stories. <i>The Translator</i> Vol.19. No. 2. 245–273.</p> <p>Károly, K. 2014. <i>Szövegkoherencia a fordításban</i>. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.</p> <p>Lautamatti, L. 1987. Observations on the development of the topic of simplified discourse. In: Connor, U. & Kaplan, R.B. (eds) <i>Writing across languages: Analysis of L2 text</i> Reading, Massachusetts: Addison-Wesley. 87–114.</p> <p>Mann, W. C. & Thompson, S. A. 1988. Rhetorical structure theory: Toward a functional theory of text organization. <i>Text</i> Vol. 8. No. 3. 243–281.</p> <p>Swales, J. 1990. <i>Genre analysis</i>. Cambridge: Cambridge University Press.</p>

11.	<p>Szakszövegek fordítása</p> <p>Szaknyelv, szakmai kommunikáció, szakfordítás. A szaknyelvek terminológiai, lexikai, szintaktikai és szövegszintű sajátosságai. A szaknyelvek rétegzettsége, szaknyelvi regiszterek és műfajok. Átváltási műveletek a szakmai nyelvhasználat különböző szintjein. Szakembereknek szóló, tudományos ismeretterjesztő és nagyközönségnek szóló fordítás. A szaknyelvi terminológia és frazeológia fordítási kérdései: nyelvek és fogalmi rendszerek, a terminologizáltsági fok, a terminológia használatának eltérései a szakfordításban; rövidítés, terminológiai szinonímia, terminológiai frazeológia.</p> <p>A szaknyelvi norma kérdései a fordításban: zsargon, terpeszkedő szerkezetek, idegen szavak.</p> <p>Irodalom:</p> <p>Dobos Cs. (szerk.) 2010. <i>Szaknyelvi kommunikáció</i>. Budapest: Tinta.</p> <p>Fischer, M. 2012. Elméleti és módszertani adalék a terminológia oktatásához. Terminológiaelméleti alapkérdések a fordításban. <i>Fordítástudomány</i> 14. évf. 2. szám. 5–29.</p> <p>Fóris Á. 2005. A terminológiai norma és az ekvivalencia kérdése műszaki szövegek fordításánál. <i>Fordítástudomány</i> 7. évf. 2. szám, 41–53.</p> <p>Göpferich, S. 1998. <i>Interkulturelles Technical Writing. Fachliches adressatengerecht vermitteln</i>. Tübingen: Narr.</p> <p>Heltai P. 2002. Rutin és kreativitás a szakfordításban. <i>Alkalmazott Nyelvtudomány</i>, II/1, 19-40.</p> <p>Heltai P. 2004. A fordítás és a nyelvi norma I-III. <i>Magyar Nyelvőr</i> 128. évfolyam 2004. október-december 4. szám 407–434, 129. évfolyam 2005. január-március 1. szám, 30–58, 129. évfolyam április-június 2. szám, 165–172. 2005.</p> <p>Heltai, P. 2004. Terminus és köznyelvi szó. In: Dróth J. (szerk.) <i>Szaknyelvoktatás és szakfordítás</i> 5. Tanulmányok a Szent István Egyetem Alkalmazott Nyelvészeti Tanszékének kutatásaiból Szent István Egyetem, Gödöllő. 25–45.</p> <p>Kurtán Zs. 2003. <i>Szakmai nyelvhasználat</i>. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.</p> <p>Nord, Ch. 2005. <i>Text Analysis in Translation: Theory, Methodology, and Didactic Application of a Model for Translation-oriented Text Analysis</i>. Amsterdam: Rodopi.</p> <p>Schmitt, P. A. 2006. <i>Translation und Technik</i>. Tübingen: Stauffenburg</p> <p>Stolze, R. 2009. <i>Fachübersetzen - ein Lehrbuch für Theorie und Praxis</i>. Frank und Timme.</p>
12.	<p>Audiovizuális fordítás</p> <p>Feliratozás, szinkronizálás, hangalámondás. A közvetítő csatorna sajátosságainak hatása az audiovizuális fordításra. Explicitáció és implicitáció a feliratozásban. Pragmatikai kiigazítások a célnyelvi befogadó érdekében. Operák szöveggönyvének fordítása és feliratozása. Dalművek fordítása.</p> <p>Irodalom:</p>

	<p>Díaz Cintas, J. (ed.) 2009. <i>New Trends in Audiovisual Translation</i>. Bristol: Multilingual Matters.</p> <p>Díaz Cintas, J., Anderman, G. (eds) 2009. <i>Audiovisual Translation: Language Transfer on Screen</i>. Basingstoke: Palgrave Macmillan.</p> <p>Díaz Cintas, J., Matamala, A., Neves, J. (eds) 2010. <i>New Insights into Audiovisual Translation and Media Accessibility</i>. Amsterdam: Rodopi.</p> <p>Díaz-Cintas, J. (ed.) 2008. <i>The Didactics of Audiovisual Translation</i>. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.</p> <p>Gambier, Y., Gottlieb, H. (eds) 2001. <i>(Multi) Media Translation: Concepts, Practices, and Research</i>. John Benjamins Publishing, Amsterdam/Philadelphia.</p> <p>Hickey, L. 1998. <i>The Pragmatics of Translation</i>. London: Multilingual Matters.</p> <p>Orero, P. (ed.) 2004. <i>Topics in Audiovisual Translation</i>. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.</p> <p>Perego, E. (ed.) 2016. Special Issue on Empirical Approaches to Audiovisual Translation. <i>Across Languages and Cultures</i>. Vol. 17. No.2.</p> <p>Perez-Gonzalez, L. 2014. <i>Audiovisual Translation. Theories, Methods and Issues</i>. London: Routledge.</p> <p>Polcz K. <i>Konvencionálisan indirekt beszédaktusok az angol–magyar filmfordításban</i>. Doktori értekezés. Kézirat. ELTE FTT</p> <p>Ranzato, I. 2015. <i>Translating Culture Specific References on Television: The Case of Dubbing</i>. London: Routledge.</p>
<p>13.</p>	<p>A fordítás mint interkulturális kommunikáció</p> <p>Nyelv és kultúra, nyelv- és kultúraspecifikus elemek; reáliák. A kulturális kötöttség relativitása. Fordítási normák a kulturálisan kötött elemek (reáliák) fordításában: honosító és idegenítő műveletek. A kulturálisan kötött frazeológia fordítási kérdései. A reáliák funkciója: intertextualitás.</p> <p>Irodalom:</p> <p>Drahota-Szabó E. 2015. <i>Fordíthatóság, fordíthatatlanság és ami között van. A kultúraspecifikus nyelvi elemek átültetéséről</i>. Szeged: Grimm Kiadó.</p> <p>Hall, E. T. 1987. <i>Rejtett dimenziók</i>. Budapest: Gondolat Kiadó.</p> <p>Heltai P. 2013. Kultúraspecifikus kifejezések és reáliák. <i>Fordítástudomány</i> 15. évf. 1. szám. 32–53.</p> <p>Hofstede, G. 1994. <i>Culture and Organisations, Software of the Mind</i>. London: Harper Collins Publishers.</p> <p>Klaudy K. 2013. Nyelvi és kulturális aszimmetria a reáliák fordításában. In: Bárdosi V. (szerk.) Budapest: Tinta. 86–91.</p> <p>Kóbor M. 2007. A kultúrafogalom evolúciója a fordításelméleti diskurzusban és a kultúrakoncepciók gyakorlati implikációi (doktori értekezés tézisei) <i>Fordítástudomány</i> 9. évf. 2. szám. 37–54.</p> <p>Kövecses, Z. 2006. <i>Language, Mind and Culture</i>. Oxford: Oxford University Press.</p> <p>Leppihalme, R. 1997. <i>Culture Bumps: An Empirical Approach to the Translation of Allusions</i>. Bristol/Buffalo/Toronto: Multilingual Matters.</p> <p>Mujzer-Varga K. 2007. A reáliafogalom változásai és változatai. <i>Fordítástudomány</i> 9. évf. 2. szám. 55–84.</p> <p>Pedersen, J. 2005. How is Culture Rendered in Subtitles? In: <i>Challenges of Multidimensional Translation: Conference Proceedings</i> 1–18.</p>

	<p>Pedersen, J. 2011. <i>Subtitling Norms for Television: An Exploration Focussing on Extralinguistic Cultural References</i>. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.</p> <p>Ranzato, I. 2015. <i>Translating Culture Specific References on Television - The Case of Dubbing</i>. London and New York: Routledge, Taylor and Francis Group.</p>
14.	<p>A fordítás kutatásának relevanciaelméleti megközelítése</p> <p>Rámutatásos- következtetési kommunikáció, explikatúrák és implikatúrák, aluldetermináltság. Leíró és interpretív nyelvhasználat. A következtetések kulturális meghatározottsága: a kognitív környezet szerepe az értelmezésben. Relevancia-elméleti megközelítés a kultúra-specifikus kifejezések fordításában.</p> <p>Irodalom:</p> <p>Gutt, E.-A. 1991. <i>Translation and relevance: cognition and context</i>. Oxford: Blackwell.</p> <p>Heltai P. 2009. Fordítás, relevancia, feldolgozás. In: Nádor O. (szerk.) <i>A magyar mint európai és világnyelv. A XVIII. Magyar Alkalmazott Nyelvészeti Kongresszus előadásai. 5/1. kötet</i>. Balassi Intézet, Budapest, 2008. április 3-5. MANYE – Balassi Intézet, Budapest. 27–53.</p> <p>Vermes A. 2004. A relevancia-elmélet alkalmazása a kultúra-specifikus kifejezések fordításának vizsgálatában. <i>Fordítástudomány</i> 6. évf. 2. szám. 5–18.</p> <p>Vermes, A. 2005. <i>Proper names in translation: a relevance-theoretic analysis</i>. Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó.</p> <p>Yus, F. 2016. <i>Humour and Relevance</i>. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.</p>
15.	<p>A fordítástudomány terminológiája</p> <p>A fordítástudományi terminusok keletkezése. „Science” vagy „theory”? A „Translation Studies” terminus meghonosodása. A fordítástudomány magyar terminológiájának kialakulása (nemzetközi terminusok változatlan átvétele, adaptálása, magyar keletkezésű terminusok, eltérő jelentésű terminusok). Fordítástudományi dichotómiák (pl. szó szerinti fordítás vs. szabad fordítás, formális vs. dinamikus ekvivalencia, honosítás vs. elidegenítés stb.). Helytelenül szinonimaként használt terminusok: művelet, eljárás, technika, módszer, eltolódás, stratégia, megoldástípus. A fordítás folyamatára és eredményére vonatkozó metaforák (partitúra, szöttes, köteltánc stb.).</p> <p>Irodalom:</p> <p>Chesterman, A. 2005. Problems with Strategies. In: Károly, K., Fóris, Á. (eds) <i>New Trends in Translation Studies</i>. Budapest: Akadémiai Kiadó. 17–29.</p> <p>Klaudy K. 2014. A fordítástudomány neve, természete és terminológiája. In: Navracsics Judit (szerk.) <i>Transzdiszciplináris üdvözlések Lengyel Zsolt számára</i>. Budapest–Veszprém: Gondolat Kiadó–Pannon Egyetem MFTK. 9–19.</p> <p>Pym, A., Simon-Torres, E. 2015. The Pedagogical Value of Translation Solution Types. <i>Perspectives. Studies of Translatology</i>. Vol. 23. No. 1. 89–106.</p> <p>Shuttleworth, M., Cowie, M. 1997. <i>Dictionary of Translation Studies</i>. Manchester: St. Jerome.</p>

Venuti, L. 1995. <i>The Translator's Invisibility</i> . London: Routledge. Vinay, J. P., Darbelnet, J. 1995. <i>Comparative Stylistics of French and English. A methodology for Translation</i> . Amsterdam: Benjamins.
--

GERMANISZTKAI NYELVTUDOMÁNYI PROGRAM

1. Vázzolja fel a 20. sz. második felének és a 21. sz. kezdete legalább 2 jelentős nyelvészeti irányzatát /paradigmáját és jellemezze azokat.

A jelölt mutassa be az egyes iskolákat, különös tekintettel a német nyelvészeti kutatásokra. A tartalmi súlypontok elsősorban a nyelvvel való tudományos igényű foglalkozás történeti folytonosságát, a koronként eltérő gondolati kereteket, az egyes korszakok meghatározó kiemelkedő egyéniségeit és a lehetséges módszerek pluralizmusát jellemezzék.

2. A jelölt disszertációs témájával kapcsolatos nyelvészeti paradigma elméleti háttere és módszertani eszközeinek bemutatása, elemző értékelése a disszertáció szempontjából.

A jelölt mutassa be azokat a módszereket, amelyek a kiválasztott nyelvészeti paradigma elméleti háttérét és módszertani eszközeit tárgyalják.

3. Az empiria és az introspekció viszonya nyelvészeti kutatásokban

A jelölt a modern nyelvészet területéről olyan aktuális irányzatokat, megközelítéseket illetve tudományos vitákat mutasson be, amelyekben az empiria és az introspekció viszonyát tematizálják. Térjen ki az empirikus vizsgálatok általános módszertani, valamint a vizsgálati eredmények kiértékelésének a problémáira, illetőleg ezen problémák lehetséges megoldásaira.

4. A korpusznyelvészet újabb eredményeinek alkalmazásai a nyelvészeti kutatásokban

A jelölt vázzolja fel a korpusznyelvészet aktuális állását, így például egyes kiválasztott új eredményeket, a nyilvánosan használható korpuszok által nyújtott új kutatási lehetőségeket, a kiválasztott aktuális vitakérdéseket, esetleg jelenleg folyó nyelvtechnológiai fejlesztéseket. A saját kutatásaival összefüggésben tárgyalja ezen eredmények illetve problémák relevanciáját.

5. Mutassa be legalább két jelentős nyelvészeti paradigma vagy modell alkalmazási lehetőségeit a kontrasztív nyelvészetben, a magyar és a német nyelv példáján.

A jelölt mutassa be azokat a problémákat és jelenségeket, amelyekre nem csupán a mai magyar nyelv és nem csupán csak a mai német nyelv leírása során állítják új helyzet elé a kutatókat, hanem a két nyelv összehasonlítása során fokozott erővel jelentkeznek.

6. Vázzolja fel a kontrasztív nyelvészetnek elméleti és módszertani vonatkozásait.

A jelölt tárja fel a két nyelv összehasonlításával kapcsolatos elméleti háttérrel, másrészt pedig az ehhez kapcsolódó kutatás módszertani eszköztárát.

7. Mutassa be a variációs nyelvészet fontosabb problémaköreit és/vagy kutatási paradigmáit, kitérve a nyelvi variáció és a nyelvi változás metszéspontjaira is.

A jelölt mutassa be a nyelvi heterogenitás, variabilitás, valamint a nyelvváltozás folyamatát, különös tekintettel a dialektológiára mint diszciplínára. Az elméleti alapvetések mellett mutassa

be a kutatási módszertani kérdéseket, különös tekintettel az empirikus adatgyűjtésre és korpuszképzésre.

8. Váolja fel részletesebben a variációs nyelvészet- /a dialektológia/, a nyelvi változások kutatásának disszertációja témájával kapcsolatos vonatkozásait.

A jelölt mutassa be azokat a problémaköröket, melyek a német nyelv vonatkozásában meghatározó jelentőséggel bírnak.

9. Mutassa be elemző és kritikus módon a diskurzusnyelvészet ill. nyelvészeti diskurzuselemezés elméleti és metodológiai hátterét képező főbb premissákat és fogalmakat, kitérve a pragmatika és a diskurzusnyelvészet metszéspontjaira.

A jelölt mutassa be azon új elméleti és egyben empirián nyugvó irányait a témának, amelyek a diskurzusnyelvészetre alapozva, a diskurzusban résztvevők által létrehozott nyelvi cselekvéstípusok elemzésére, értékelésére irányulnak.

10. Váolja fel a pragmatikának és/vagy diskurzusnyelvészetnek elméleti és módszertani vonatkozásait.

A jelölt mutassa be a diskurzusban megalkotott valóságot és ahhoz kapcsolódóan a kommunikációs, gondolkodási és értelmezési mintákat, amelyek megszervezik egy adott időszakra vonatkozóan egy adott társadalom kollektív tudását, értelmezési perspektíváját a világ egy bizonyos szegmenséről, eseményéről.

11. Mutasson be az újabb nyelvészeti metszéspontok (Schnittstellen) közül olyanokat, amelyek a disszertáció hátterét és részét képezik.

Mutassa be elemző és kritikus módon alkalmazásuk előnyeit, módszertani jellegzetességeit saját kutatásai szempontjából.

12. Értelmezze és fejtsse ki a nyelvhasználatból eredő nyelvi heterogenitás elméleti és empirikus alapjait.

Pl. keretek: funkcionális szociolingvisztika, nyelvkontaktusok (transzfer típusok, interferenciák típusai), percepció dialektológia, nyelvi attitűdök és regiszterek, nyelv és kultúra, nyelvi variánsok és stílusok, nyelvpolitika (nyelvi norma, nyelvi tudatosság, normaközvetítés, stb.)

Irodalom:

Ammon, Ulrich (1995): Die deutsche Sprache in Deutschland, Österreich und der Schweiz. Das Problem der nationalen Varietäten. Berlin/New York: de Gruyter.

Auer, Peter (2013): Sprachwissenschaft.Grammatik – Interaktion- Kognition. Metzler.

Barbour, Stephan / Stewenson, Patrick (1998): Variation im Deutschen. Soziolinguistische Perspektiven. Berlin/New York: de Gruyter.

Brons-Albert, Ruth / Koster, Cor J. (2002): Empirie in Linguistik und Sprachlehrforschung. Ein methodologisches Arbeitsbuch. Tübingen: Narr.

Bubenhofer, Noah (2009): Sprachgebrauchsmuster. Korpuslinguistik als Methode der Diskurs- und Kulturanalyse. Berlin et al.. de Gruyter.

Busse, Dietrich/Hermanns, Fritz/Teubert, Wolfgang (1994) (Hrsg.): Begriffsgeschichte und Diskursgeschichte. Methodenfragen und Forschungsergebnisse der historischen Semantik. Opladen: Westdeutscher Verlag.

Cruse, D. Alan / Hundsnurscher, Franz / Job, Michael / Lutzeier, Peter Rolf (2005): Lexikologie. Lexicology. Ein internationales Handbuch zur Natur und Struktur von Wörtern und Wortschätzen. Berlin / New York: de Gruyter. 2. Halbband, Kap. XXIV: Methodologie der Lexikologie.

- Eichinger, Ludwig/Kallmeyer, Werner (Hg.) (2004): Standardvariation. Wie viel Variation verträgt die deutsche Sprache? Berlin/New York: de Gruyter.
- Elsen, Hilke (2014): Linguistische Theorien. Narr Studienbücher
- Fandrych, Christian / Salverda, Reinier (Hgg.): (2007) Standard, Variation und Sprachwandel in germanischen Sprachen. Tübingen: Narr.
- Felder, E. (2009): Sprache – das Tor zur Welt!? Perspektiven und Tendenzen in sprachlichen Äußerungen. In: Felder, E. (Hrsg.): Sprache. Im Auftrag der Universitätsgesellschaft Heidelberg. Berlin u.a.: Springer Verlag, 13-57.
- Gnutzmann, Claus (Hrsg.) (1990). *Kontrastive Linguistik*. Frankfurt am Main et al.: Peter Lang.
- Graefen, Gabriele / Liedke, Martina (2012): Germanistische Sprachwissenschaft. Deutsch als Erst-, Zweit- oder Fremdsprache. xxx Grundlagen 3: Korpora.
- Gries, Stefan Th. (2008): Statistik für Sprachwissenschaftler. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Hoffmann, Ludger (2003): Sprachwissenschaft. Ein Reader. de Gruyter Studienbuch
- Kämper, Heidrun/Warnke, Ingo H. (Hrsg.) (2015): Diskurs - interdisziplinär. Zugänge, Gegenstände, Perspektiven. Berlin/Boston: de Gruyter (Diskursmuster – Discourse Patterns, Bd. 6).
- Lang, Ewald und Gisela Zifonun (Hrsg.) (1996). *Deutsch - typologisch*. Berlin – New York: de Gruyter.
- Lenz, Alexandra/Mattheier, Klaus (Hg.) (2005): Theorie der Varietäten. Frankfurt a.M.: Peter Lang.
- Niermann, Hermann / Macha, Jürgen: (2006) Einführung in die Dialektologie des Deutschen. 2. neubearbeitete Aufl. [= Germanistische Arbeitshefte]. Tübingen: Niemeyer.
- Nübling, Damaris (et al.) (2006): Historische Sprachwissenschaft des Deutschen. Tübingen: Narr.
- Spitzmüller, Jürgen/Warnke, Ingo H. (2011): Diskurslinguistik. Eine Einführung in Theorien und Methoden der transtextuellen Sprachanalyse. Berlin/Boston: de Gruyter.
- Tekin, Özlem (2012). Grundlagen der Kontrastiven Linguistik in Theorie und Praxis. Tübingen: Stauffenburg.
- Theisen, Joachim (2016). Kontrastive Linguistik: Eine Einführung. Tübingen: Narr.

GERMANISZTKAI NYELVTUDOMÁNYI PROGRAM SKANDINÁV NYELVEK ALPROGRAM

1. Vázzon fel a kontinentális skandináv nyelvek legfontosabb fonológiai jellegzetességeit és azok elméleti interpretációs lehetőségeit.

Szabályok és ábrázolatok (reprezentációk) a proto-skandináv nyelvállapottól a mai skandináv nyelvállapotig (dán, svéd, norvég). Kiválasztott témakörök az izlandi és a feröeri fonológiájából. A skandináv fonológia és az általános fonológia-elmélet kapcsolatai.

2. Vázzon fel a kontinentális skandináv nyelvek legfontosabb morfológiai jellegzetességeit és azok elméleti interpretációs lehetőségeit.

Névszó- és igeragozás, szóképzés, szóalkotás, kölcsönzés. Morfológia-elméletek és ezek alkalmazhatósága skandináv adatokra. Az interskandináv kommunikáció fogalma és nyelvészeti aspektusai.

3. Vázzon fel, hogy a skandinávok miben és mennyiben járultak hozzá a skandináv és az általános nyelvészeti elméletek fejlődéséhez a kezdetektől a 21. századig.

A skandináviai nyelvészeti gondolkodás története és fejlődési íve az Első Nyelvtani Értekezéstől napjainkig. A speciális skandináv nyelvészeti iskolák (glosszematika, Diderichsen, Noreen) hatástörténete. A skandináv nyelvészeti iskolák kapcsolata egyes általános nyelvészeti irányzatokkal.

4. Vázzon fel a 20. századi szemantikai felfogásokat, a jelentés leírásának módjait és fejtsen ki azok lényeges különbségeit.

Vesse össze a kognitív nyelvészeti, a logikai és a strukturalista elmélet jelentésfogalomról alkotott felfogását.

5. Ismertesse a szemantika és a pragmatika elkülönítésének fontosabb szempontjait.

Fejtsen ki a mondatjelentés fogalmát, a mondat, megnyilatkozás és a beszédhelyzet összefüggéseit.

6. Vázzon fel a Diderichsen-féle mondatséma alkalmazásának lehetőségeit, ismertesse a mondatvázis elemzés korlátait.

A határozottság/ismertség fogalma a skandináv nyelvekben. Pronominalizáció. Szórend. Tagadás, aspektus, modalitás. Struktúra minták Diderichsen pozicionális nyelvtanában. Szintaktikai összetételek (Noreen). Kiválasztott témák a glosszematikus irodalomból (Hjelmslev, Uldall).

7. Vázzon fel a generatív és a legfontosabb posztgeneratív szintaxis elméleteket

A skandináv szintaxis és az általános szintaktika-elmélet kapcsolatai: az aktuális mondattani elméletek bemutatása és ezek alkalmazhatóságai az egyes skandináv nyelvekre.

8. A germán nyelvek és struktúrák különös tekintettel a gót nyelvre

A germán nyelvek szerkezeti sajátosságai. Grafematika és fonológia. Morfológiai és szintaktikai aspektusok. A germán nyelvek történeti tipológiája.

9. Germán írástörténet/rúnológia

A rúnírás eredete és kialakulása, főbb jellegzetességei, a rúna-ABC-k, a skandináv és kontinentális rúnák jellegzetességei és funkciói. Rúna és varázslat, rúna és kommunikáció.

10. A germán nyelvek történeti tipológiája

A gót nyelv: grafematika, fonológia, morfológia, szókincs. A gót nyelv elemzése. A germanisztika nyelvészeti ágának aktuális elméletei skandináv szempontból.

Irodalom

Braunmüller, Kurt (2007) Die skandinavischen Sprachen im Überblick. A. Franck UTB.

Cruse, Alan D. (2011): Meaning in language: an introduction to semantics and pragmatics
Oxford University Press, 3rd. ed.

Haugen, Einar (1976) The Scandinavian Languages. Faber, London.

Haugen, Einar (1984): Die skandinavische Sprachen. Buske Verlag.

Hovdhaugen, Even (et al.) (eds.) (2000) The History of Linguistics in the Nordic Countries.
Helsinki. Scientarium Societas Fennica.

Hutterer, Miklós (1973, 1979): A gót nyelv. Grammatika, szövegek, szótár. Tankönyvkiadó.

Hutterer, Miklós (1986): A germán nyelvek. Gondolat Kiadó.

Hutterer, Claus Jürgen (1999⁴): Die germanischen Sprachen. Ihre Geschichte in Grundzügen.

- Jaszczolt, Katarzyna M. (2002): Semantics and pragmatics: meaning in language and discourse. 1. kiadás.
- Katamba, Francis (1993): Lexical Morphology. Palgrave, London. Harlow, Longman.
- Kiefer, Ferenc (2000): Jelentésemélet. Budapest. Corvina.
- Streitberg, Wilhelm (1960^{3,4}): Die gotische Bibel. Heidelberg-Darmstadt.
- Lie, Svein (2003): Innføring i norsk syntaks, Universitetsforlaget, Oslo. 5. utg.
- Lie, Svein (2011): Norsk morfologi Ling Forlag
- Åfarli, Tor A. & Sakshaug, Laila (2006): Grammatikk: Syntaks og morfologi med norsk i sentrum, Oslo: Det Norske Samlaget
- Togeby, Ole: (2003): Fungerer denne saetnig? Gads Forlag Copenhagen

INTERKULTURÁLIS NYELVÉSZET DOKTORI PROGRAM

1. Interkulturális kommunikáció

Mutassa be a kommunikációs jelenség kultúrák közötti megnyilvánulási formáit (műalkotások, társadalmi és szellemi termékek). Határozza meg a következő fogalmakat: kultúra, civilizáció, környezet, multi-, inter- és inkulturalitás, kulturális antropológiai akkulturáció.

Irodalom

- Gecső Tamás, A nyelvleírás lehetőségei és határai, Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2003.
- Falkné Bánó Klára, Kultúrákőzi kommunikáció, Püski Kiadó, Budapest, 2001.
- Fukuyama, Francis, Bizalom, Gondolat, Budapest, 1997.
- Hall, Edward T., Rejtett dimenziók, Gondolat, Budapest, 1975.
- Hidasi Judit, Interkulturális kommunikáció, Scolar Kiadó, Budapest, 2004.
- Hill, Richmond, Mi, európaiak, Geomédia Kiadói Rt., Budapest, 1999.
- Hofstede, Geert, Cultures and Organizations: Software of the Mind, McGraw-Hill, London, 1991.
- Lendvai Endre, Közelkép a verbális humorról, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996.
- Mehrabian, Albert, Silent Messages, Wadsworth, Belmont (CA), 1981.
- Trompenaars, F., Hampden-Turner, Ch., Riding the Waves of Culture: Understanding Diversity in Global Business, (2nd ed.), McGraw-Hill, New York, 1998.

2. Interkulturális tanulmányok

Ismertesse az alábbi fogalmakat: magatartás, viselkedés, kultúra. Kultúra-definíciók. A hagyma- és a jéghegy-modell. A kulturális antropológia meghatározásai. A beszélőközösségek mint a kultúra hordozói. Nyelv és gondolkodás. Anyanyelv és valóság-interpretálás. A Whorf-hipotézis. Nyelvtípus és kultúra viszonya (Boas). A kultúra jelrendszerei. Metakommunikáció, gesztusok, proxemika. Kulturális különbségek, kezelésük módszerei. E. T. Hall dimenziói. A kultúrakutatás területei a szociológia, az antropológia, a pszichológia és a kommunikáció összefüggésében. Kulturális relativizmus, a cselekedet minősítése. A közös tudás mint interpretációs alap. Beállítódások, értékek, gondolkodásminták, nyelvhasználat. Interkulturális kutatási irányzatok, interakciók, az egyén identitásának kifejeződése. Az elektronikus tudásépítés (e-learning) interkulturális vonatkozásai.

Irodalom

Borgulya I.: Üzleti kommunikáció kultúrák találkozásában. JPTE, Pécs, 1996.
Cushner, K., Brislin, R.: Intercultural interactions. SAGE Publications, London, 1996.
Földes Csaba: Interkulturális nyelvészet: problémavázlat. Magyar Nyelv 2007/1.
Hall, E. T.: Rejtett dimenziók. Gondolat, Budapest, 1975.
Hidasi Judit: Szavak, jelek, szokások, Windsor Kiadó, Budapest, 1998.
Nyelv, gondolkodás, relativizmus. Szerk. Neumer Katalin. Osiris, Budapest, 1999.

3. Etnolingvisztika

Az antropológiai nyelvészet (anthropological linguistics) és az etnolingvisztika terminológiája. A korai magyar etnolingvisztika. Az etnolingvisztika története, területei, módszerei, nagy egyéniségei. Az amerikai antropológia megalapítója: Franz Boas.
Az antropológiai nyelvészet alaptörvényei. Etnolingvisztikai univerzálék (pl. titkos nyelvek) és unikumok (kulturális-nyelvi sajátosságok). Nyelvi tréfák és nyelvi agresszió.

Irodalom

Balázs Géza: Titkos nyelvek – etnolingvisztikai univerzálék. Magyar Nyelv, 2008.
Balázs Géza–Takács Szilvia: Antropológiai nyelvészet. Pazu-Westermann, Celldömölk, 2008.
Boas, Franz: Népek, nyelvek kultúrák. Gondolat, Bp., 1975. 15-130 és 217–234.
Boglár Lajos (és munkatársai): Bevezetés a kulturális antropológiába. Nyitott Könyv, Budapest, 2005.
Glazer, M. (szerk.): Mérföldkövek a kulturális antropológiában. Panem, Budapest, 1997.
Gulya János: Az etnolingvisztika magyar „előfutárai”. In: Szathmári István (szerk.): Tanulmányok a magyar és finnugor nyelvtudomány történetéből 1850–1920. Tankönyvkiadó, Budapest, 1978. 131-136.

4. Kontrasztív nyelvészet

A kontrasztív nyelvészeti kutatás története. A nyelvek összevethetőségének alapjai. Kontrasztív (lexiko)szemantika és szintaxis. Magyar–indoeurópai kontrasztok. Magyar–angol/francia/német/olasz/ orosz nyelvi példák kontrasztív szempontú elemzése.

A nyelvtipológia fogalma és módszerei. A nyelvtipológia viszonya a történeti-összehasonlító (genetikai nézőpontú) és az areális nyelvészethez. A XIX. századi (morfológiai) tipológia. A XX. század nyelvtipológiája (a mondatszerkezet jelentősége). Szórend és morféma-rend. Az indoeurópai nyelvek legfontosabb tipológiai sajátosságai. A magyar nyelv tipológiája.

Irodalom

Balázs János, Az egybevető (kontrasztív) módszer alkalmazásának lehetőségei, in Balázs János (szerk.), Nyelvi rendszer és nyelvhasználat, Tankönyvkiadó, Budapest, 1980, 265–95.
Gecső Tamás (szerk.), Kontrasztív szemantikai kutatások, Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2001.
Gecső Tamás, A nyelvtípusok lehetőségei és határai, Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2003.
Rein, Kurt, Einführung in die kontrastive Linguistik, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, 1983.
Havas Ferenc (szerk.), Nyelvtipológiai szöveggyűjtemény (XIX. század), Tankönyvkiadó, Budapest, 1977.
Havas Ferenc (szerk.), Nyelvtipológiai szöveggyűjtemény II., Tankönyvkiadó, Budapest, 1988.
Kiefer Ferenc (főszerk.), Magyar nyelv, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006, 73–79, 267–287.

5. Elsőnyelv-elsajátítás

Mutassa be annak a fejlődési folyamatnak az egyetemes mérföldköveit és kultúraspecifikus sajátosságait, amelynek során a biológiai lényként világra jövő újszülött az adott kulturális környezetben, a szocializáció részeként birtokába jut az első nyelvnek (anyanyelvnek), s ezzel egyszersmind társadalmi lényé is válik.

Irodalom

- Berko-Gleason, J. (1997) *The development of language*. New York: Macmillan Publishing Company.
- Gopnik, Alison, Meltzoff, Andrew N., Kuhl, Patricia K. (2001/2006): *Bölcsék a bölcsőben. Hogyan gondolkodnak a kisbabák?* Budapest: Typotex.
- Kassai Ilona (2005) *A család mint nyelvmester*. In: Balázs Géza és Grétsy László (szerk.) *Nyelv és nyelvhasználat a családban*. Budapest: Tinta Könyvkiadó, 143-164.
- Kassai Ilona (2006) *Nyelvi kompetencia és kommunikatív kompetencia viszonya az elsőnyelv-elsajátítás folyamatában*. In: Gecső Tamás (szerk.) *Nyelvi kompetencia – kommunikatív kompetencia*. Tinta Könyvkiadó, Kodolányi János Főiskola, 182-187.
- Pléh Csaba (2006) *A gyermeknyelv*. In: Kiefer Ferenc (főszerk.) *Magyar nyelv*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 753-782.
- Réger Zita (2002) *Cigány gyermekvilág*. Budapest: L'Harmattan.
- Réger Zita (2002) *Utak a nyelvhez*. Budapest: Soros Alapítvány – MTA Nyelvtudományi Intézet.

6. Az idegennyelvi képzés szerepe az interkulturális nevelésben

- Az interkulturalitás értelmezése és értékelése az Európai Unióban.
- Az interkulturalitás mint nevelési érték.
- Az interkulturális nevelés szerepe a szociális életképesség megalapozásában.
- Az interkulturális nevelés modelljei az Európai Unióban.
- Konfliktuskezelés, antirasszista nevelés. Csoportdinamika, kooperatív tanulás.
- Az idegen nyelvek oktatása és tanulása Magyarországon – interkulturális aspektusból.

Irodalom

- Bábosik István: *A nevelés elmélete és gyakorlata*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest, 1999.
- Bábosik István–Kárpáti Andrea (szerk): *Összehasonlító pedagógia*. BIP, Budapest, 2002.
- István Bábosik–Richard Olechowski (Hrsg.): *Lehren-Lernen-Prüfen*. Peter Lang, Frankfurt am Main, 2003.
- Bábosik István: *Alkalmazott neveléstudomány*. OKKER, Budapest, 2003.
- Bábosik István: *Neveléstudomány*. OSIRIS Könyvkiadó. Budapest, 2004.
- Churchill, S.: *The education of linguistic and cultural minorities in the OECD countries*. Clevedon, 1986.
- Van Daele, H.: *L'Éducation comparée. Que sais-je?* Paris, 1993.
- Kiss Gy. Cs.: *Vázlat a nemzeti kisebbségekről*. *Educatio*, 1993. nyár, 173-178.
- Kozma T.: *Etnocentrizmus*. *Educatio*, 1993. nyár, 195-210.

Szekszárdi J.: Konfliktuspedagógiai szöveggyűjtemény. Veszprém, 1994.
Tomlinson, S.: Multicultural education in white schools. London, 1990.

7. Az idegen/második nyelv tanulásának/elsajátításának elméletei

Az L₂-tanuló/elsajátító transzferképességének kulcsszerepe (input-, output-, fluency-, accuracy-kutatások). A struktúraalapú kontrasztív analízis elméletei. Az univerzális grammatika. Az interlanguage-hipotézis. Kompetenciaszintek.

Irodalom

Chomsky, N.: Aspects of the Theory of Syntax. Cambridge, Mass: M. I. T. Press
Damasio, E. R./Damasio, H. (1989): Lesion Analysis in Neuropsychology. Oxford University Press; ők: (1992): Brain and Language. In: Scientific American. September, 63-71.
Ellis, R. (1985): Understanding Second Language Acquisition. Oxford: Oxford University Press
Ellis, R. (1990): Instructed Second Language Acquisition. Oxford, Basil Blackwell
Kasper, G. (1982): Kommunikationsstrategien in der interimsprachlichen Produktion. In: Die Neueren Sprachen, 81/6. 578-600.
Krashen, S. D. (1982): Principles and Practice in Second Language Acquisition. Oxford, Pergamon
Kreszowski, T. P. (1967): Fundamental Principles of Structural Contrastive Studies. In: Glottodidaktik II. 33-39.
Lenneberg, E. G. (1967): Biological Foundations of Language. New York
McLaughlin, B. (1987): Theories of Second Language Learning. London: Edward Arnold
Paivio, A. (1986): Mental Representation. Oxford: Oxford University
White, L. (1989): Universal grammar and Second Language Acquisition. Philadelphia: Benjamins

8. Gendernyelvészet

A biológiai nem (szexus) és a társadalmi nem (gender) értelmezése a nyelv és a nyelvhasználat szempontjából különböző nyelvekben és kultúrákban. A határjelenségekből (transzszexuálisok, hijrák) levonható tanulságok. A férfiak és a nők beszéde között megnyilvánuló különbségek a fonetikai szinten: egyes nyelvekben rendszerszerű oppozíció, másokban fakultatív választás. Nyelvhasználati különbségek a morfológiai szinten (nyelvtani nem, genderlect). Különbségek a lexikai választásban: tabuk és előírások. Szövegszintű különbségek a nemek nyelvhasználatában.

Irodalom

Huszár Ágnes: Hogyan (nem) érdemes kutatni a női és a férfi kommunikáció közötti különbségeket? (2006) In: Sokszínű nyelvészet. Alkalmazott nyelvészeti gender-kutatás. Szerk. S. Fenyő S., K. Szekeres E. Miskolc. 15–38.
Kegyessné Szekeres Erika: Nyelvi szexizmus és szexista nyelvhasználat a magyar nyelvben. Uo. 91–100.
Kulick, Don, Anger, Gender, Language Shift, and the Politics of Revelation in a Papua New Guinean Village. In: Language Ideologies. Practice and Theory. Ed. B. B. Schiffelin, K. A. Woolard, P. V. Kroskity. Oxford U. P., 1998. 87–102.
Reményi Andrea Ágnes: Nyelv és társadalmi nem. In: Replika 2001, 45/46: 153–63.
Wardhaugh, Ronald: Szociolingvisztika. Budapest, Osiris. 282–293.

9. Nyelvi tervezés, nyelvpolitika

A világ nyelvi helyzetképe, problémái. A nyelvi cselekvés elmélete (nyelvpolitika – nyelvi tervezés – nyelvstratégia). Eszmei törekvések/ideológiák a nemzetközi és a magyar nyelvpolitikában. Lingvicizmus, diszkrimináció. Nyelvi kisebbségek. A nyelvi jogok szabályozása. Az Európai Unió és a nyelvek. Nyelvtörvények. Nyelvipresztízs-tervezés.

Irodalom

Andrássy György: Nyelvi jogok. A modern állam nyelvi jogának alapvető kérdései, különös tekintettel Európára és az európai integrációra. JPTE Európa Központ, Pécs, 1998.

Balázs Géza: Nyelvi politika. In: Sipos Lajos (főszerk.): A magyar nyelv és irodalom enciklopédiája. Magyar Könyvklub, 2002. 194–202.

Banczerowski Janusz: A nyelv és a nyelvi kommunikáció alapkérdései. ELTE BTK, Budapest, 2000.

Kontra M., Robert Phillipson, Tove Skutnabb-Kangas, Tibor Várady (ed.): Language: A Right and a Resource. Approaching Linguistic Human Rights. CEUPress, Budapest, 1999.

A lett nyelvpolitika alapelvei. 2005–2014. HEUréka, Szombathely, 2007.

Szépe György: Nyelvpolitika: múlt és jövő. Iskolakultúra, Pécs, 2001.

Szépe György–Derényi András (szerk.): Nyelv, hatalom, egyenlőség. Nyelvpolitikai írások. Corvina, Budapest, 1999.

Veszélyeztetett kisebbségi kultúrák Európában. Európa Tanács Információs és Dokumentációs Központ, Budapest, 2002.

10. Interlingvisztika

Az interlingvisztika helye a nyelvtudományok rendszerében. Definíciók. Jespersen interlingvisztika-modellje. A nyelvi probléma: a soknyelvűség és a nyelvi különbözőség heterolingvális és homolingvális megoldásai. A nyelvi modellálás és a mesterséges nyelvek tipológiája. Etnikus és tervezett nyelvek közvetítő szerepben: kontrasztív egybevetésük a szemiotika és a pragmatika síkján. A tervezett nyelvek filozófiai és nyelvészeti alapjai: egyetemes gondolkodás, nyelvi univerzálék. Az interlingvisztika a priori korszaka, fogalomosztályozó filozófiai nyelvek (Lullus, Descartes, Comenius, Leibniz, Dalgarno, Wilkins). A posteriori korszak: a volapük, az eszperantó és az ido a nyelvészeti iskolák fényében (újgrammatikusok, strukturalizmus, generatív nyelvészet). A naturalista irányzat és fő képviselői. Baudouin de Courtenay, Jespersen, Martinet és Sapir interlingvisztikai munkássága. Magyarok: Tapolczafői Kalmár Györgytől Magyar Zoltánig. Az interlingvisztika mai állása, az eszperantó helyzete és perspektívái.

Irodalom

Blanke, D.: Internationale Plansprachen. Akademie-Verlag, Berlin, 1985.

Couturat, L., Leau, L.: Histoire de la langue universelle. Paris, Librairie Hachette et Cie. 1907.

Gledhill, Ch.: The Grammar of Esperanto. A corpus-based description. München, Lincom Europa, 1998.

Greenberg, J. H.: Universals of Language. Cambridge, Massachusetts, 1963.

Interlingvisztikai szöveggyűjtemény I. Szerk.: Varga-Haszonits Zsuzsa. Tankönyvkiadó, Budapest.

Kiss Jenő: Társadalom és nyelvhasználat. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2002.

Manders, W.: Interlingvistiko kaj esperantologio. Purmerend, 1950.
Szerdahelyi István: Bevezetés az interlingvisztikába. Történeti vázlat és forrástanulmány. Tankönyvkiadó, Budapest, 1980.
Varga-Haszonits Zsuzsa 1985: A naturalista irányzat az interlingvisztikában. In: Interlingvisztikai szöveggyűjtemény I. Szerk.: Varga-Haszonits Zsuzsa. Tankönyvkiadó, Budapest.

11. Kommunikációs zavarok

A kommunikációs folyamat résztvevőinek eltérő kulturális és konceptuális háttérből eredő kommunikációs zavarok okai, legfontosabb jellemzői és megoldásuk lehetőségei. Individuális és szociálpszichológiai kontextus. A beszélők nem patológikus eredetű diszfunkciós közlései. Inadekvát csatorna-, kód- és regiszterválasztások. A szituáció formalitásfokának és a kommunikációs partnerek viszonyának téves meghatározása.

Irodalom

Rosengren, Karl Erik 2004. Kommunikáció. Typotex, Budapest.
Ivaskó Livia (szerk.) 2004. A kommunikáció útjai. Gondolat Kiadó, MTA–ELTE Kommunikációelméleti Kutatócsoport, Budapest.
Aronson, Elliot 1994. A társas lény. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.
Terestyéni Tamás: Konvencionális jelentés – kommunikációs jelentés. Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Budapest, 1981.
Németh T. Enikő 2006. Pragmatika. In: Kiefer Ferenc (főszerk.) Magyar nyelv. (Akadémiai kézikönyvek sorozat.) Akadémiai Kiadó, Budapest.
Em Griffin 2001. Bevezetés a kommunikációelméletbe. Harmat Kiadó, Budapest.
Síklaki István (szerk.) 1990. A szóbeli befolyásolás alapjai I–II. Tankönyvkiadó, Budapest.
John J. Gumperz (ed.) 1982. Language and Social Identity. Cambridge University Press, Cambridge.
Gumperz, John J. 1989. Discourse Strategies. Cambridge University Press, Cambridge.
Pléh Csaba–Síklaki István–Terestyéni Tamás (szerk.) 1997. Nyelv, kommunikáció, cselekvés. Osiris Kiadó, Budapest.
Horányi Özséb (szerk.) 1977. Kommunikáció 1. Válogatott tanulmányok. A kommunikatív jelenség. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.
Horányi Özséb (szerk.) 1978. Kommunikáció 2. Válogatott tanulmányok. A kommunikáció világa. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.
Buda Béla 1986. A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei. Animula Kiadó, Budapest.
Forgács József 1996. A társas érintkezés pszichológiája. Gondolat–Kairosz, Budapest.
Austin, John L. 1990. Tette ért szavak. Akadémiai Kiadó, Budapest.
Reboul, Anne–Moeschler, Jacques 2000. A társalgás cselei. Osiris Kiadó, Budapest.
Kegyessné Szekeres Erika–Simigné Fenyő Sarolta (szerk.) 2006. Sokszínű nyelvészet. Alkalmazott nyelvészeti gender-kutatás. Miskolci Egyetem Alkalmazott Nyelvészeti Tanszéke, Miskolc.
Holmes, Janet–Meyerhoff, Miriam 2004. The Handbook of Language and Gender. Blackwell, Oxford.

12. A világ nyelvei

A világ nyelvi képe a kezdetektől napjainkig. A Biblia tanulságai. A folyóvölgyi kultúrák és nyelvek. Az ókori Európa nyelvi térképe, a népvándorlások következményei. Szubsztrátumok, szupersztrátumok, adsztrátumok. Nyelvátvétel, nyelvváltás. Antropológiai és nyelvészeti jelenségek összefüggései. A mai Európa nyelvi képének kialakulása. A többi kontinens nyelvi helyzete a gyarmatosítások előtt és után. A soknyelvűség magyarázatai, nyelvek keletkezése és eltűnése, ennek okai. A beszélt nyelvek száma, dialektusok, nyelvváltozatok. A nyelvrokonság elméletei, a nyelvtipológia kialakulása a történeti-összehasonlító nyelvészet korszakában. A világ nyelveinek csoportosítása rokonság és típus szerint. A nyelvcsaládok leírása. Areális nyelvészet, nyelvsvövetségek.

Irodalom

Comrie, Bernard: *Language Universals and Linguistic Typology*. Blackwell, Oxford, 1981.
Crystal, D.: *A nyelv enciklopédiája*. Osiris, Budapest, 1998.
Fodor István: *A világ nyelvei*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1999.
Fodor István: *A világ nyelvei és nyelvcsaládjai*. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2003.
Meillet, A., Cohen, M.: *Les langues du monde*. Paris, 1952.
Róna-Tas András: *A nyelvrokonság*. Gondolat, Budapest, 1978.
Voegelin, C., Voegelin, F.: *Languages of the world*. Bloomington, 1964.

13. Interkulturális terminológia

A párhuzamos különböző terminológiák létezése. A kutatási paradigmák eltérése. A nyelvek és a kultúrák közötti különbség. A terminológiák egységesítése. A nemzeti terminológiák összehangolása. A terminológiai rendezés.

A terminus fogalmi, funkcionális és formális jellemzői. A terminusok létrejöttének módjai. A terminológia mint a terminusok fogalmi és nyelvi rendszere. Friss és érett terminológiák. A társadalomtudományi és a természettudományi terminológiák eltérése. Kulturális eltérések a terminológiákban. Nemzeti és nemzetközi terminológiák. Terminológiai rendezés. A szakterminológiák alkalmazásának szociolingvisztikai vonatkozásai.

Irodalom

Bañcerowski Janusz 2004. *A szaknyelvek és a szaknyelvi szövegek egyes sajátosságairól*. Magyar Nyelvőr 446–452.
Beaugrande, Robert de 1994. *International terminology, prospect for a new agenda*. In: J. K. Draskau – H. Picht (eds.), *Terminology Science and Terminology Planning/Theoretical Issues of Terminology Science*, 6-23. TermNet, Vienna.
Fóris Ágota: *Hat terminológia lecke*. Pécs: Lexikográfia Kiadó, 2005.
Fóris Ágota: *A terminológiai szemlélet szerepe a szakmai kommunikációban*. <http://www.feek.pte.hu/feek/feek/index.php?ulink=1352#top> (Letöltve: 2007. 09. 07.)
Fóris Ágota – Pusztay János (szerk.) 2006. *Utak a terminológiához*. Terminologia et Corpora – Supplementum 1. BDF, Szombathely.
Sager, J. C. *A practical course in terminology processing*. Benjamins, Amsterdam/Philadelphia.

1.1.Fő témakörök

a/ A perzsa diakrón és szinkrón leírás elméleti kérdései

A témakör számba veszi az angol, német, francia és orosz nyelven megjelent releváns szakirodalmat, különös tekintettel a modern nyelvészet elméleti keretében megjelent perzsa (elsősorban modern perzsa) leírásait, ezek kritikai ismertetését preferálja;

b/ A perzsa nyelvtörténet aktuális kérdései

A pré-, klasszikus és modern perzsa leírásának századokon át húzódó kérdéseinek vizsgálata, különös tekintettel a modern kollokvialis nyelv sajátosságaira;

c/ Az iráni filológia legújabb kutatási eredményei

A fenti témakör felöleli a nyugati, angol, német, francia és orosz nyelven megjelenő szakirodalom ismeretét; különös tekintettel kitér a mai iráni kutatások kritikai bemutatására;

d/ A perzsa irodalmi nyelv alakulásának kérdései

A témakör külön hangsúllyal tárgyalja a perzsa szociolingvisztikai kérdéseit, pl. formális és informális stílus nyelvi sajátosságait, a diglosszia jelenségének értelmezését, az irodalmi és beszélt nyelv fejlődésének fáziskésését, valamint az arab nyelvi kölcsönzések szerepét;

e/ A perzsa klasszikus irodalom műfaji kérdései

A témakör kiemelten kezeli műfaj és nyelv, próza és vers perzsa elméleti kérdéseit, ezeknek a kérdéseknek a középkortól meglévő klasszikus forrásait, valamint a modern perzsa költészet elméleti irodalmát a ma Iránban;

f /A perzsa paleográfia és epigráfia kérdései

A témakör a kéziratos, illetve a nem papíralapú feliratos emlékek olvasásával, átírásával foglalkozik, részben a szakon összegyűjtött mikrofilmanyag, részben egyéb, eredeti források feldolgozásán keresztül. Magába foglalja a perzsa kalligráfia elméleti alapjainak tárgyalását is;

1.2. Mellék témakör:

Alkalmanként a doktori témának megfelelő alábbi témakörökből választja a doktori program vezetője és a témavezető:

a/ A történeti fonológia kérdései

Különös tekintettel kezeli a modern kollokvialis nyelvben tetten érhető rendszerszintű változásokat;

b/ A retorikus alakzatok kérdései

Kiemelten kezeli az arab minták alapján a kora középkortól kezdve létrejövő sajátos perzsa retorikus alakzatok nyelvi sajátosságait;

c/ Az összetételek szerepe

Az összetételek elméleti osztályozásának kérdései, szerepük a nyelvi stílus tömörítésében, valamint az arab grammatikusok vonatkozó terminusai;

d/ A perzsa grammatika-írás története

Klasszikus és modern perzsa grammatika-történet Európában és iráni nyelvterületen, az arab grammatikai irodalom hatása;

Bibliográfia:

A fenti fő és mellék témakörökhöz tartozó összesített szakirodalom

- Afshar, I. 2007. Editing Problems of Persian Classical Texts and the Respect to Manuscript Authenticity. In J. Pfeiffer – M. Kropp (eds.), *Theoretical Approaches to the Transmission and Edition of Oriental Manuscripts*. Beirut: Orient-Institut Beirut.
- Alam, M. –Subrahmanyam, S. 2011. *Writing the Mughal World*. New York, Columbia University Press.
- Aubin, J. 1965. Archives Persanes Commentées 1: Note sur quelques documents Aq Qoyunlu. *Mélanges Lois Massignon I*. Damas, 123-47.
- Bayani, M. 1984. *Ahvâl o Âsâr e Khošnevisân*, 2. vols. Tehran, Elmi.
- Blair, Sh. (ed.) 1992. *The Monumental Inscriptions from Early Islamic Iran and Transoxiana (Studies in Islamic Art and Architecture: Supplements to Muqarnas)*. Leiden, Brill.
- Blair, Sh. 1998. *Islamic Inscriptions*. Edinburgh, EUP.
- Blair, Sh. 2006. *Islamic Calligraphy*. Edinburgh, EUP.
- Current Trends in Linguistics*. Vol. 5 (1969), vol. 6. (1970). (Paper, H., Redard, G., MacKenzie, D. N., Lazard, G. eds).
- de Bruijn, J.T.P. 2009. *General Introduction to Persian Literature. A History of Persian Literature*. vol 1, London, Tauris. (releváns fejezetek).
- Fekete, L. 1977. *Einführung in die persische Paläographie, 101 persische Dokumente*. Budapest: Akadémiai.
- Fragner, B. 1980. *Repertorium Persischer Herrscherurkunden. Publierte Originalurkunden bis 1848*, Freiburg, 195-333.
- Grundriss der iranischen Philologie*. Geiger, W. – Kuhn, E. (eds) 1895–1904. Strassburg. (releváns kötetek és fejezetek)
- Handbuch der Iranistik* (Brill): Henning, W. B. 1958. *Mitteliranisch*, 20–130.
- Homâyunfarrokh, R. 1337/1958. *Dastur-e jáme '-e zabân-e fârsi*. 2. ed. Teheran.
- Horn, P. 1898–1901. *Neupersische Schriftsprache*. In *GIPh*, Bd. I. Abt. 2, 1–198.
- Jefimov, A. – Rastorgueva, V. S. – Sharova, Je. N. 1982. *Persidskij, tadzsikskij, dari*. In V. A. Abajev, M. N. Bogoljubov, V. S. Rastorgujeva (eds). *Novoiranskije jazyki, zapadnaja gruppya*. In *OIJ*. Moskva, Nauka, 5–230.
- Jensen, H. 1931. *Neupersische Grammatik*. Heidelberg, Carl Winter.
- Jeremiás Éva. 1984. Diglossia in Persian, *Acta Linguistica Academiae Scientiarum Hungaricae*, vol. 34, 271–287.
- Jeremiás Éva. 1986 ősz. Mai nyelvi változatok és nyelvtörténeti hátterük a perzsában, *Keletkutató*, A Körösi Csoma Társaság folyóirata, 56–69.
- Jeremiás Éva. 1993. On the Genesis of the Periphrastic Progressive in Iranian Languages, in Wojciech Skalmowski and Alois Van Tongerloo (eds), *Medioiranica*, Proceedings of the International Colloquium organized by the Katholieke Universiteit from the 21st to the 23rd of May 1990, Peeters, Leuven, 99–116.
- Jeremiás Éva. 1993. Tradition and innovation in the native grammatical literature of Persian, *Histoire Epistemologie Langage*, (Paris), vol. 15, 51–68.
- Jeremiás Éva. 1995. Some grammatical problems of early New Persian syntax: pronominal clitics in early Tafsirs, in *Proceedings of the 2nd European Conference of Iranian Studies*, B. Fragner–Gh. Gnoli, *et alia* (eds), Bamberg, 1991, Roma, Instituto Italiano per il Medio ed Estremo Oriente, 325–334.
- Jeremiás Éva. 1995. The knowledge of Persian and a scholarly approach to the language: a Persian Grammar by J.B. Podesta, 1691. Wien, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, vol. 48, 71–86.

- Jeremiás Éva. 1996. Grammatical rule and standard in the first Persian grammars written in Latin (XVIIIth c.), in *Italia ed Europa nella linguistica del Rinascimento*, vol. II, L'Italia e l'Europa non romanza. Le lingue orientali, Ferrara, 1991, ed. Franco Cosimo Panini, Modena, 569–80.
- Jeremiás Éva. 1996–1997. *Radix és affixum* az orientális nyelvek grammatikáiban (16–17. sz.), *Nyelvtudományi Közlemények*, vol. 95, 89–100.
- Jeremiás Éva. 1997. *Zā'id* and *asl* in early Persian prosody, *Jerusalem Studies in Arabic and Islam*, vol. 21, 167–186.
- Jeremiás Éva. 1998. Pahlavī, Pārsī and Darī in Persian Lexicography, *Acta Antiqua Academiae Scientiarum Hungaricae*, vol. 38, 175–183.
- Jeremiás Éva. 1999. The Impact of Semitic linguistics on the first Persian grammars written in Europe, in *Irano-Judaica IV*, Shaul Shaked and Ammon Netzer (eds), Jerusalem, 159–171.
- Jeremiás Éva. 1999. The Persian Grammar of Sir William Jones, in D. Cram, A. Linn, E. Nowak (eds), *History of Linguistics*, John Benjamin, 277–288.
- Jeremiás Éva. 1999. Grammar and linguistic consciousness in Persian, in *Proceedings of the Third European Conference of Iranian Studies held in Cambridge 11th to 15th September 1995*, part II, ed. Charles Melville, Reichert, Wiesbaden, 19–31.
- Jeremiás Éva. 2000. Arabic influence on Persian linguistics. In *History of the language Sciences*, eds., S. Auroux, E.F.K. Koerner, H. Niederehe, K. Versteegh, vol. 1, IX. The Establishment of Arabic Linguistics. chp.57. Berlin: Gruyter, 329–334.
- Jeremiás Éva. 2002. *Rābita* in the classical Persian literary tradition: the impact of Arabic logic on Persian”, *Jerusalem Studies in Arabic and Islam*, [= *Volume in Honour of Shaul Shaked*], vol. 27, 550–574.
- Jeremiás Éva. 2003. Kamālpāšāzāda as linguist, in Éva M. Jeremiás (ed.), *Irano-Turkic Contacts in the 11th–17th centuries*, The Avicenna Institute of Middle Eastern Studies, Piliscsaba, [2002]: 79–110.
- Jeremiás Éva. 2003. The Formation of Early New Persian Poetry”, in Ludwig Paul (ed.), *Persian Origins – Early Judaeo-Persian and the Emergence of New Persian*, Wiesbaden, Harrassowitz, 49–66.
- Jeremiás Éva. 2003. “New Persian”. *Iranian languages, III*, in *Encyclopaedia of Islam*, 2nd ed., *Supplementum*, Brill, Leiden, fascicules 7–8, 2003: 426–448 (columns).
- Jeremiás Éva. 2003. The Formation of Early New Persian Poetry. In *Persian Origins – Early Judaeo-Persian and the Emergence of New Persian*. Ed. Ludwig Paul, Wiesbaden: Harrassowitz, 49–66.
- Jeremiás Éva M. 2007. A perzsák hozzájárulása a tudományok műveléséhez az iszlám korában”, in Jeremiás Éva M. (szerk.), *Iráni föld – perzsa kultúra*, Avicenna KKKI
- Jeremiás Éva. 2010 tavasz. Csoma és a korabeli nyelvtudomány, in *Keletkutatás*, A Kőrösi Csoma Társaság folyóirata, Budapest, 5–25.
- Jeremiás Éva. 2006. Hormoz Hormozdān's *Nāme-ye Mizān-e Pārsi*. (A Grammar written for “Zoroastrians”), in A. Panaino and R. Zipoli (eds), *Proceedings of the 5th Conference of the Societas Iranologica Europaea held in Ravenna, 6–11 October 2003*, vol. II, *Classical and Contemporary Studies*, Mimesis, Milano, [2008]: 411–427.
- Jeremiás, Éva. 2007. Iran. Arabic outside the Arab world, in Kees Versteegh (ed.), *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*, Brill, Leiden, vol. II, 406–414.
- Jeremiás Éva. 2009. Sajátos kétnyelvűség a modern perzsában, in Bárdosi Vilmos (szerk.), *Quo vadis philologia temporum nostrorum*, Modern Filológiai Társaság, Tinta, Budapest, 165–172.
- Jeremiás Éva. 2010. Iranian Studies in the 19th Century: The Evolution of Persia's Scholarly Perception in Europe and Hungary, in Béla Kelényi and Iván Szántó (eds), *Artisans at*

- the Crossroads. Persian Arts of the Qajar Period (1796–1925)*, Ferenc Hopp Museum of Eastern Asiatic Arts, Budapest, 12–17.
- Jeremiás Éva. 2010. *The grammatical tradition in Persian: Shams-i Fakhrī's Rhyme Science in the fourteenth century*, *IRAN. Journal of the British Institute of Persian Studies*, vol. 48, 153–162 (columns).
- Jeremiás Éva. 2010. The Renewal of Persian Literature and Culture in the 19th Century, in Béla Kelényi and Iván Szántó (eds), *Artisans at the Crossroads. Persian Arts of the Qajar Period (1796–1925)*, Ferenc Hopp Museum of Eastern Asiatic Arts, Budapest, 26–29.
- Jeremiás Éva. 2012. 'Abd al-Karīm Īrawānī's 'Persian Rules', in Éva M. Jeremiás (ed.), *At the Gate of Modernism*, The Avicenna Institute of Middle Eastern Studies, Piliscsaba, 85–116.
- Jeremiás Éva. 2012. *At the Gate of Modernism*. É.M. Jeremiás (ed.), The Avicenna Institute of Middle Eastern Studies, Piliscsaba, 187 pp.
- Jeremiás Éva. 2012. Giovanni Battista Podestà (1625–1698) udvari tolmács és általános nyelvész, in Bárdosi Vilmos (szerk.), *A szótól a szövegig*, Tinta Könyvkiadó, Budapest, 121–128.
- Jeremiás Éva. 2012. Matthew Lumsden's Persian Grammar (Calcutta, 1810), Part I, *IRAN, Journal of the British Institute of Persian Studies*, vol. 50, 129–140 (columns).
- Jeremiás Éva. 2012. Specialis phrasis linguae Persicae, in Szabó Dávid (szerk.), *Szavak, frazémák, szótárak. Mots, frasémes, dictionnaires. Írások Bárdosi Vilmos 60. születésnapjára*, Tinta Könyvkiadó, Budapest, 105–114.
- Jeremiás Éva. 2013. Matthew Lumsden's Persian Grammar (Calcutta, 1810), Part II", *IRAN. Journal of the British Institute of Persian Studies*, vol. 51, 197–206.
- Jeremiás Éva. 2016. The history of grammatical ideas in Persian: *kitābatan-lafzan* in Classical Persian sources, in *Further Topics in Iranian Linguistics*, J. Ghomeshi, Carina Jahani, (eds,) *Studia Iranica*, Paris, 55-70.
- Karimzada Tabrizi, M.-'A. 1985-1991. *Ahval va asar-i naqqashan-i qadim-i Iran*, 3 vols. London.
- Kelényi, B. – Szántó, I. 2010. *Artisans at the Crossroads. Persian Arts of the Qajar Period, 1786-1925*. Budapest: Museum of Applied Arts – Ferenc Hopp Museum of Eastern-Asian Art.
- Kiefer, C. M. 1983. Afghanistan. Languages. In *Encyclopaedia Iranica*, I/5, 501–516.
- Kreyenbroek, Ph.G. and Marzolph, U. (eds). 2010. *Oral Literature of Iranian Languages. A History of Persian Literature*. XVIII. London, Tausis. (releváns fejezetek).
- Lazard, G. 1956. Caractères distinctifs de la langue tadjik. *BSL*, vol. 52, 117–186.
- Lazard, G. 1963. *La langue des plus anciens monuments de la prose persane* I. Paris, Klincksieck.
- Lazard, G. 1964, 1962. *Les premiers poètes persans (IXe-Xe siècles)*, Tome I (Paris1964), Tome II (Teheran 1341/1962).
- Lazard, G. 1965. Les emprunts arabes dans la prose persane du Xe au XIIe siècle, aperçu statistique. *Revue de l'Ecole nationale des langues orientales*. 2. 53–67.
- Lazard, G. 1965. Les emprunts arabes dans la prose persane du Xe au XIIe siècle, aperçu statistique. *Revue de l'Ecole nationale des langues orientales*. 2. 53–67.
- Lazard, G. 1970. Persian and Tajik. In *Current Trends in Linguistics* 6, 64–96. The Hague, Mouton.
- Lazard, Gilbert 1975. The Rise of the New Persian Language. In *Cambridge History of Iran*, vol. IV, 595–632, 692–696.
- Lazard, Gilbert 1994. Darī. In *Encyclopaedia Iranica*, vol. vii. 34–35.
- Lentz, W. 1926. Die nordiranischen Elemente in der neupersischen Literatursprache bei Firdosi. *ZII*, 4, 251–316.

- Meier, F. 1981. Aussprachefragen des älteren Neupersisch. *Oriens* 27–28, 70–176.
- O’Kane, B. 2009. *The Appearance of Persian on Islamic Art*. Biennial Ehsan Yarshater Lecture Series on Iranian Art. New York: Persian Heritage Foundation.
- Osnovy iranskogo jazykoznanija* 1979–1987. Jefimov, A. – Rastorgueva, V. S. – Sharova, J. N. (eds), 1982. Persidskij, tadzsikskij, dari. In V. A. Abajev, M. N. Bogoljubov, V. S. Rastorgueva (eds). *Novoiranskije jazyki, zapadnaja gruppja*, 5–230.
- Pisowicz, A. 1985. *Origins of the New and Middle Persian Phonological Systems*. Krakow, Uniwersytet Jagielloński.
- Richard, F. 2003. *Le Livre persan*. Paris: Bibliothèque Nationale de France.
- Rzehak, Lutz. 2001. *Vom Persischen zum Tadschikischen*. Wiesbaden, Reichert.
- Sâdeqi, ‘A. A. 1986. Arabic elements in Persian. *EncIr* vol. ii. 229–231.
- Schmitt, Rüdiger (ed.) 1989. *Compendium linguarum Iranicarum*. Wiesbaden, Reichert.
- Schmitt, Rüdiger. 2000. *Die iranischen Sprachen in Geschichte und Gegenwart*. Wiesbaden, Reichert.
- Szántó, I. 2010. *Safavid Art and Hungary: The Esterházy Appliqué in Context*. Piliscsaba: Avicenna.
- Szántó, I. 2013. The Persian and Indo-Persian Manuscripts of Alexander Kégl. *Journal of Islamic Manuscripts*, 4/2, 135–157.
- Szántó, I. 2014. The Topkapi Saray Albums and Some Early Photographs in Budapest. In Frederic Hitzel (ed.): *Proceedings of the 14th International Congress of Turkish Art*. Paris, Collège de France, 19–21. September, 2011. Paris: College de France, 747–752.
- Szántó, I. Zarrinfam-e rang-bakhte; honar-e sofalgari-ye dowre-ye Qajar. In B. Kelényi, I. Szántó (eds): *Honar-e Iran-e asr-e Qajar dar majmu’e-ha-ye Majarestan*, 1210–1343 q. Tehran: Farhangestan-e Honar 101–106.
- Szántó, I. 2015. Shaykh Bahā al-Din al-‘Amili and the Visual Arts. In Szántó, I. (ed.): *From Asl to Za’id: Essays in Honour of Éva M. Jeremiás*. Piliscsaba: Avicenna, 259–274.
- Telegdi Zsigmond 1955. Beiträge zur historischen Grammatik des Neupersischen I. *Acta Ling. Hung.* 5. 67–183.
- Telegdi Zsigmond 1961. Zur Morphologie des Neupersischen. *AOH*, 12. 183–199.
- Telegdi Zsigmond 1962. Zur Unterscheidung von Substantiv und Adjektiv im Neupersischen. *AOH*, 15. 325–336.
- Telegdi Zsigmond 1964. Über einen Fall von struktureller Homonymie im persischen (die Komposita des Typus sb. + part. prät.). *Acta Ling. Hung.*, 14. 237–261.
- Telegdi Zsigmond 1974. Remarques sur les emprunts arabes en persan. *Acta Ling. Hung.* 23. 51–58.
- Telegdi Zsigmond 1974. Remarques sur les emprunts arabes en persan. *Acta Ling. Hung.* 23. 51–58.
- Telegdi Zsigmond Opera Omnia*. Éva M. Jeremiás (ed., preface), 2 vols., The Avicenna Institute of Middle Eastern Studies, Piliscsaba – Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006, 712, 458 pp.
- Windfuhr, G. L. 1979. *Persian Grammar. History and State of its Study*. The Hague: Mouton.

JAPANOLÓGIA DOKTORI PROGRAM

1. tétel:

A japán nyelv eredete és története

Hipotézisek a japán nyelv eredetéről és rokonságáról. A japán nyelv történeti korszakolása. Az ójapán nyelv hangtani, alaktani és mondat szerkezeti jellegzetességei. A középjapán nyelv hangtani, alaktani és mondat szerkezeti jellegzetességei. A modern japán nyelv kialakulása. A kínai nyelv hatása a japán nyelvre. A japán írásrendszer kialakulása: kínai írásjegyek, manjógana, a kana-írások létrejötte.

Irodalom:

- Aldridge, Edith. 2011. Analysis and Value of Hentai Kanbun as Japanese. In: Frellesvig, B. & P. Sells (eds.), *Japanese/Korean Linguistics 20*.
- Bentley, John R. 2001. *A Descriptive Grammar of Early Old Japanese Prose*. Leiden: Brill.
- Frellesvig, Bjarke. 2010. *A History of the Japanese Language*. Cambridge UP, Cambridge, UK.
- Frellesvig, Bjarke & John Whitman (eds.). 2008. *Proto-Japanese: Issues and prospects*. Amsterdam: John Benjamins.
- Kuroda, S.-Y. 2007. On the syntax of Old Japanese. In B. Frellesvig, M. Shibatani, J.Ch. Smith (eds.), *Current issues in the history and structure of Japanese*, 263–317. Tokyo: Kurosio Publishers.
- Mabuchi, Mazuo, Izumo, Masako. 1999, 2010. *Kokugogaku shi – Nihonjin no gengo kenkyū no rekishi*. Tōkyō: Kasama Shoin.
- Martin, Samuel E. 1987. *The Japanese Language Through Time*, New Haven and London: Yale University Press.
- Miyake, Marc H. 2003. *Old Japanese: A Phonetic reconstruction*. London and New York: Routledge.
- Pellard, T. 2009. Proto-Japonic *e and *o in Eastern Old Japanese. *Cahiers de linguistique - Asie Orientale* 37 (2), pp.133-158.
- Seeley, Christopher. 1991. *A history of writing in Japan*. Leiden: E. J. Brill.
- Sugimoto Tsutomu. 1988. *Tōkyōgo no rekishi*. Tokyo: Chūō Kōronsha.
- Tsukishima, Hiroshi. 1977. *Kokugo no rekishi*. Tōkyō: Tōkyō Daigaku Shuppankai.
- Vovin, Alexander. 1997. On the syntactic typology of Old Japanese. *Journal of East Asian Linguistics* 6: 273–90.
- Yamaguchi, Nakami. 2006. *Nihongo no rekishi*. Tōkyō: Iwanami Shoten.

2. tétel:

A modern japán nyelv szerkezete

A modern japán nyelv szintjeinek leírása és szerkezeti elemzése. A mai standard japán nyelv hangtana: beszédhangok, fonémák, allofónia; szupraszegmentumok (hangsúly, intonáció). A mai japán szókészlet sztrátumai (ősi japán szókincs, sino-japán szókincs, modern jövevényszavak, hangutánzó és hangulatfestő szavak). A mai japán nyelv alaktani és mondat szerkezetei: a szavak felépítése; mondat szerkezet és információstruktúra; a morfológia és a szintaxis összjátéka (kauzativitás, passzív szerkezetek); a partikulák szerepe. A nyelvi udvariasság megjelenési módjai és kategóriái.

Irodalom:

- Amanuma Yasushi. 1989. *Nihongo onseigaku*. Tōkyō: Kuroshio Shuppan
- Ayano, Seiki. 2007. Adjectival and verbal nouns in Japanese and multi-level nominalization. *Acta Linguistica Hung.* 54: 237-262.
- Itō Junko & Armin Mester. 1995. Japanese Phonology: Constraint Domains and Structure Preservation. In: Goldsmith, J., *A Handbook of Phonological Theory*. Blackwell, Oxford.

- Kikuchi, Yasuto. 1994. *Keigo*. Tōkyō: Kadokawa Shuppan.
- Kuno, Susumu. 1973. *The Structure of the Japanese Language*. The MIT Press, Cambridge, MA.
- Kuroda, S.-Y. 1992. *Japanese Syntax and Semantics, Collected Papers*. Kluwer, Dordrecht.
- Kuroda, S.-Y. 2005. Focusing on the matter of topic: A study of *wa* and *ga* in Japanese. *Journal of East Asian Linguistics* 14: 1-58.
- Martin, Samuel. 1975. *A Reference Grammar of Japanese*. Yale Univ. Press, New Haven, CT.
- Miller, Roy A. 1967. *The Japanese Language*. Univ. of Chicago Press, Chicago, IL.
- Minami, Fujio. 1987. *Keigo*. Tōkyō: Iwanami Shoten.
- Miyagawa, Shigeru. 2008. *The Oxford Handbook of Japanese Linguistics*. Oxford UP, Oxford.
- Saito, Mamoru. 2014. *Japanese Syntax in Comparative Perspective*. Oxford UP, Oxford.
- Shibatani, Masayoshi. 1990. *The Languages of Japan*. Cambridge Univ. Press., Cambridge, U.K.
- Tokuda, Masanobu. 1983. *Kindai bunpō zusetsu*. Tōkyō: Meiji Shoin.
- Tsujimura, Natsuko. 1999. *The Handbook of Japanese Linguistics*. Blackwell, Oxford/Malden, MA.
- Yoshikawa Taketoki. 1989. *Nihongo bunpō nyūmon*. Tōkyō: NAFL

3. tétel:

Nyelv és társadalom Japánban

A mai japán nyelv változatai: regionális változatok, társadalmi rétegek szerinti változatok. A nyelvi standardok és szerepük a mai Japánban. A nyelvi udvariasság jelenségek: megnyilvánulásai a különböző nyelvi szinteken, kapcsolódásai a beszélők társadalmi helyzetéhez.

Irodalom:

- Azuma, Shōji. 1997. *Shakai gengogaku nyūmon*. Tōkyō: Kenkyūsha.
- Bunkachō. 2007. *Keigo no shishin*. Tōkyō: Bunkachō
- Gottlieb, Nanette. 2005. *Language and society in Japan*. Cambridge UP., Cambridge, U.K.
- Haug, Michael, Obana Yasuko. 2011. Politeness in Japan. In: Kádár Z. Dániel, Mill, Sara (ed.) *Politeness in East Asia*. pp. 147-175.
- Heinrich, Patrick. 2012. *The Making of Monolingual Japan: Language Ideology and Japanese Modernity*. Multilingual Matters, Bristol.
- Ide, Sachiko. 1982. Japanese Sociolinguistics – Politeness and Women’s Language. *Lingua*. 57. pp. 357-385.
- Kaplan, Robert B., Baldauf, Richard B. 2008. *Language Planning and Policy in Asia: Japan, Nepal, Taiwan and Chinese Characters*. Multilingual Matters, Bristol.
- Kibe, Nobuko, Tetsuo Nitta, Kan Sasaki. 2018. *Handbook of Japanese Dialects*. Mouton de Gruyter, Berlin & Boston, MA.
- Miyake, Yoshimi. 1995. *A Dialect in the Face of the Standard: A Japanese Case Study*. Proceedings of the Twenty-First Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society: General Session and Parasession on Historical Issues in Sociolinguistics/Social Issues in Historical Linguistics. pp. 217-225.
- Moeran, Brian. 1988. Japanese language and society: An anthropological approach. *Journal of Pragmatics* 12/4: 427-443.
- Nakamura, Momoko. 2012. *Onnakotoba to nihongo*. Tōkyō: Iwanami Shoten.
- Nakamura, Momoko. 2012. *Sei to nihongo – kotoba ga tsukuru onna to otoko*. Tōkyō: NHK.
- Sanada, Shinji. 1999. *Tenbō gendai no hōgen*. Tōkyō: Hakuteisha.

- Sanada, Shinji. 2002. *Hōgen no nihonchizu – Kotoba no tani*. Tōkyō: Kōdansha.
- Shibata, Takeshi. 1958. *Nihon no hōgen*. Tōkyō: Iwanami Shoten.
- Shibatani, Masayoshi. 2006. *The Languages of Japan*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Sibata, Takesi. 1999. *Sociolinguistics in Japanese Context*. Mouton de Gruyter, Berlin & New York.
- Yanagida, Seiji. 2010. *Nohingo no rekishi 1. – Hōgen no tōzai tairitsu*. Tōkyō: Musashino Shobo.

4. tétel:

A japán művészet és filológiai forrásai

Mi jellemzi a japán képzőművészetet? Hogyan közelítünk meg egy japán műalkotást a Panofsky-féle három lépcsős befogadáselmélet alapján? Válasszon egy konkrét példát, elemezzen egy műalkotást ezzel a módszerrel, különös hangsúlyt fektetve a kép és szöveg kapcsolatrendszerére, az elsődleges és másodlagos források nyelvi-filológiai jellemzőire. Vázzon fel a japán művészettörténet főbb korszakait és azok ismertetőjegyeit, az adott korban írt szöveges források elemzéseire helyezve a hangsúlyt. Ismertesse a japán művészettörténet történetéről és kihívásairól szóló ismereteit.

Irodalom:

- Kidder J. Edward, *The Art of Japan*, New York: Park Lane 1985
- Lippit, Yukio. „Of Modes and Manners in Japanese Ink Painting: Sesshū's "Splashed Ink Landscape" of 1495.” *The Art Bulletin*, Vol. 94, No. 1 (March 2012), pp. 50-77.
- Maeda Kyōji 前田 恭二, *Yasashiku yomitoku Nihon kaiga — Sesshū kara Hiroshige made* やさしく読み解く日本絵画—雪舟から広重まで (Könnyen olvasható japán festészet. Szessútól Hirosigéig), 2003
- Mason, Penelope, *History of Japanese Art*. (2nd edition), Pearson Education, 2005
- Panofsky, Erwin, *A jelentés a vizuális művészetekben*. Budapest: Gondolat Kiadó 1984
http://arthist.elte.hu/TAMOP_412/3_4_panofsky.pdf
- Stanley-Baker, Joan, *Japanese Art*, New York: Thames and Hudson, 1984
- Tanaka Hisao 田中日佐夫監修, *Sugu wakarū Nihon no bijutsu : kaiga, butszū, yakimono, & kurashi to bijutsu* すぐわかる日本の美術：絵画，仏像，やきもの & 暮らしと美術.
Tōkyō: Tōkyō Bijutsu, Heisei 11 [1999] 東京：東京美術，平成11 [1999]
- Tsuji Nobuo 辻 惟雄 (szerk.) *Karā-ban nihonbijutsushi tankōbon* カラー版 日本美術史 単行本 (Színes japán művészettörténet), 2002
- Tsuji Nobuo: „Ornament (Kazari) An Approach to Japanese Culture” *Archives of Asian Art*, Vol. 47 (1994), pp. 35-45
- Yiengpruksawan, Mimi Hall, „Japanese Art History 2001: The State and Stakes of Research.” *The Art Bulletin* Vol. 83, No.1 (March 2001), pp. 105-122

5. tétel:

A japán művészet és vallás a filológiai kutatások tükrében

Ismertesse a főbb japán vallási irányzatokat, a hozzájuk kapcsolható vizuális kultúra és írásos források jellemzőit. Elemezze a sintó és a buddhizmus összefonódását és szétválását a vizuális kultúra és a hozzájuk kapcsolódó japán források szempontjából. Beszéljen a zen buddhizmusról és jelentőségéről Japánban. Elemezze a zen írásos forrásait, és a kép-szöveg

kapcsolat tükrében vizsgálja meg nyelvi, filológiai szempontból jellemzőiket Emelje ki a hozzá kapcsolható művészeti formákat és gyakorlatokat.

Irodalom:

- Addiss, Stephen, *The Art of Zen: Paintings and Calligraphy by Japanese Monks, 1600-1925*. New York: Harry N. Abrams 1989
- Awakawa Yasuichi, *Zen Painting*. New York: Kodansha International 1970
- Brinker, Helmut and Hiroshi Kanazawa, *Zen: Masters of Meditation in Images and Writings*. Zürich: Artibus Asiae, 1996
- Daisetz, Teitaro Suzuki. 1940. „Zen Buddhism And Its Influence On Japanese Culture”. *Monumenta Nipponica*. Tokió: Sophia University. 3, 323–325
- Dressmann, Williem. „A Painting of Jurō by Sesshū Tōyō in the Museum of Fine Arts, Boston.” *Archives of Asian Art*, Vol. 34 (1981), pp. 48-55.
- Faure, Bernard, *Visions of Power: Imaging Medieval Japanese Buddhism*. Princeton: Princeton University Press 1996
- Guth Kanda, Christine (transl.) *Shinto Arts*. New York: Japan Society, 1976
- Kanda, Christine Guth. „Kaikei's Statue of Hachiman in Tōdaiji.” *Artibus Asiae*, Vol. 43, No. 3 (1981-1982), pp. 190-208.
- Kanda, Christine Guth: *Kaikei's Statues of Mañjuśrī and Four Attendants in the Abe No Monjuin in: Archives of Asian Art*, Vol. 32 (1979), pp: 8-26
- Mason, Penelope, *History of Japanese Art*. (2nd edition), Pearson Education, 2005.
- Mecsi, Beatrix: „The Power on Images on Texts Re-Examined: The Case of Bodhidharma's Crossing and the Mass-Consumption of Bodhidharma-images in Japan and Contemporary South Korea”, *Oriental Archive (Archiv Orientalní)*, Quarterly Journal of African and Asian Studies, Oriental Institute, Prague, ISSN 0044-8699, Volume 76/2008, pp. 217-249.
- Tanaka Hisao 田中日佐夫監修, *Sugu wakarū Nihon no bijutsu : kaiga, butszō, yakimono, & kurashi to bijutsu すぐわかる日本の美術 : 絵画, 仏像, やきもの & 暮らしと美術*. Tōkyō: Tōkyō Bijutsu,東京 : 東京美術, 1999
- Zukai butsuga no yomikata 図解・仏画の読み方. Tōkyō: Daihōrinkaku東京 : 大法輪閣 2000

6. tétel:

A hagyományos japán ünnepi kultúra

A japán hagyományos ünnepi kultúra a huszadik század elejétől képezi a japán néprajzkutatás egyik fő témáját. A sokszínű és gazdag rítushagyomány interpretációs keretét a japán népi hitvilág adja. A népi hitvilágban tükröződő kozmológia elméletének alapját különböző források képezik, a japán ősi hitvilág elképzeléseit tartalmazó japán mítoszokat és első nyelvi emlékektől kezdve egészen az Edo-kori népi szokásokat leíró különböző szöveggyűjteményekig. A tétel tárgyát ezen források elemzése és a kapcsolódó kutatások bemutatása képezik. Nevezze meg és elemezze azokat a szövegforrásokat, amelyek alapját képezik a hagyományos japán ünnepi kultúra hátterét alkotó népi hitvilágban gyökerező kozmológia elméletének.

Irodalom:

- Hendry, Joy. 1986. *Becoming Japanese. The World of the Pre-School Child*. Manchester: Manchester University Press.

- Hōri, Ichirō. 1968. *Folk Religion in Japan. Continuity and Change*. The University of Chicago Press.
- Inoguchi, Shōji. 1978. "Tsūka Girei." In *Nihon no Minzoku 3. Jinsei Girei*, ed. Shōji Inoguchi, 1-28. Tokyo: Yūseidō.
- Kojiki*. (Kurano Kenji ed.) 1964. Iwanami Bunko.
- Papp, Melinda. 2013. „A korai gyermekkor rítusai Japánban és a hozzákapcsolódó hagyományos népi hitvilág.” *Távol-keleti Tanulmányok* 3:(1-2) pp. 227-248.
- Papp, Melinda. 2016. *Shichigosan. Change and Continuity of a Family Ritual in Contemporary Urban Japan*. New York: Palgrave Macmillan.
- Sasama, Z. (1995). *Edo seikatsu zukan*. Tokzo: Kashiwa Shobō.
- Suzuki, Masataka. 1998. "Tsūka girei." In *Nihon Minzokugaku. VI. Jikan no Minzoku*, eds. Mitsuo Akata and Ajiō Fukuta, 205-224. Tokyo: Yūsankaku.
- Yagi, Tōru. 2001. "Nanatsu mae wa kami no uchi." In *Nihon no tsūkagirei*, ed. Tōru Yagi, 24-31. Kyoto: Shibunkaku Shuppan.
- Yanagida, Kunio. 1946. *Senzo no hanashi*. Tokyo: Chikuma Shobō.

7. tétel:

Történelmi dokumentumokon keresztül elemezze a japán családszerkezet alakulását a Heian-kortól egészen a modern korig.

A hagyományos családmodellként emlegetett ie-rendszer szellemi és gazdasági egységként szolgált egészen a huszadik század elejéig Japánban, egyben a japán társadalom működésének az alapja volt. Az ie családmodell alakulását különböző dokumentumokon keresztül lehetséges követni és elemezni, ilyenek például többek közt korai törvénygyűjtemények vagy az arisztokratikus családok naplói. Ezek a dokumentumok közvetve írják le a családmodell működését, annak szabályait és szokásrendszerét. Vesse össze két különböző történelmi időszakból származó szövegforrás alapján az ott megjelenő családmodellt és annak jellemzőit.

Irodalom:

- Akiba, Jun'ichi and Minoru Ishikawa. 1995. „Marriage and divorce regulation and recognition in Japan.” *Family Law Quarterly* 29(3): pp. 589-601.
- Aruga, Kisaemon. 1972. *Ie. 'Nihon no Kazoku' Kaidai*. Tokyo: Shibundo.
- Hayami, Akira and Kurosu Satomi. 2001. “Regional diversity in demographic and family patterns in preindustrial Japan,” *Journal of Japanese Studies* 27(2): 295-321.
- Hayami, Akira. 2009. *Population, Family and Society in Pre-Modern Japan*. Global Oriental.
- Hendry, Joy. 1981. *Marriage in Changing Japan*. Rutland, Tokyo: Charles E. Tuttle Co.
- Hendry, Joy. 2003. *Understanding Japanese Society*. Nissan Institute. Routledge Japanese Studies Series.
- Hu Yie. 2016. *Ritsuryōseido to nihon kodai no konin. Kazoku ni kansuru kenkyū*. Tokyo Kazama Shobo.
- Kato, Akihiko. 2009. “The Japanese stem family today,” *Sociological Review of Kobe University* 26:3-18.
- Kato, Akihiko. 2013. "The Japanese family system: Change, continuity, and regionality over the twentieth century.“ *MPIDR Working Papers WP 2013-004*. Rostock: Max Planck Institute for Demographic Research, 1-48.
- Papp, Melinda. 2014. “A család intézményének átalakulása az ünnepi szokások tükrében a háború előtti Japánban (1868-1945).” *Távol-keleti Tanulmányok* 1-2: pp. 159-178.
- Takeda, Akira. 1970. *Ie wo Meguru Minzoku Kenkyū*. Tokyo: Kobundo.

8. tétel:

Újkori és jelenkori japán történelem

Az új- és jelenkori japán történelem áttekintése a Meidzsi-restaurációtól napjainkig. A tétel a fontosabb történelmi események ismeretén túl feltételezi azon háttérben meghúzódó folyamatok ismeretét, amelyek e történéseket mozgatták. A XX. század két világháborút hozott, amelyek drasztikusan megváltoztatták a világot. A tétel tárgya a következő korszakok egyikének elemzése: Meidzsi-korszak; a két világháború közötti időszak; a második világháború; továbbá a világháborúk utáni újjáépítés; a mai Japán.

Irodalom:

- Banno Dzsundzsi. 1993. *Nihon-no rekisi 13. Kindai nihon-no suppacu* Shogakkan.
- Egucsi Kéicsi. 1995. *Nihon-ni rekisi 14. Futacu-ni taiszen* Shogakkan.
- Fudzsi Akira. 1993. *Nihon-no rekisi, Szekai-no nakano nihon* Shogakkan.
- Goldman, Merle, Gordon. 2000. *Historical Perspectives of Contemporary East Asia*.
Cambridge: Harvard University Press
- Gordon, A. 2003. *A Modern History of Japan. From Tokugawa Times to the Present*. Oxford:
Oxford University Press
- Gordon, Andrew. 2008. *The Modern History of Japan From Tokugawa Times to Present*
Oxford Univ. Press.
- Kyogoku Junichi. 1983. *Nihon-no seiji*. Tokyo daigaku shuppankai.
- Mason, R. H. P.– Caiger, J. G. 2004. *Japán története* [ford. Kazár Lajos] Püski Kiadó.
- Najita, T. – Koschmann, V. 1982. *Conflict in Modern Japanese History*. Princeton. N.J.:
Princeton University Press
- Reischauer, Edwin O. 2000. *Japán története* [ford. Kállai Tibor és Kucsera Katalin]
Maecenas Könyvkiadó.
- Totman, C. 2000. *A History of Japan*. Oxford: Blackwell Publishing
- Vadász Sándor (szerk.) 2011. *19. századi egyetemes történelem 1789-1914, Európa és az
Európán kívüli országok*. Osiris Kiadó.

9. tétel:

A japán irodalom története

A japán irodalomtörténet egy meglehetősen tág és szerteágazó terület, amely nagy múlttal bír, és számtalan művet ölel fel. Elvárt a japán irodalom egészének alapvető ismerete. Ezenfelül fontos, hogy a hallgató elmélyítse tudását az irodalomtudomány azon részterületein, amelyek segítséget nyújtanak számára saját kutatási témájának jobb megértésében. Ennek érdekében kulcsfontosságú a hallgató által vizsgált korszak irodalmának teljeskörű ismerete, a kutatási téma elhelyezése a japán irodalom történetében és irodalomtudományi jelentőségének felmérése az adott korszakban, továbbá a vonatkozó szakirodalom ismerete.

Irodalom:

- Asai – Sato – Shino et al. 1980. *Kenkyu shiryō Gendai nihon bungaku I–VII* Meiji Shoin.
- Haruo Shirane. 2007. *Traditional Japanese literature* Columbia University Press.
- Hisamatsu-Yoshida et al. 1975. *Nihonj bungakushi 1-8* Shibundo.
- Ii Haruki – Ikeda Isao. 2007. *Ikikau hitobito-to bunka* In: *Nihon bungaku kenkyu janaru*
Kokubungaku kenkyu shiryōkan. 8-67. o.
- Jinichi Konishi. 1986. *A History of Japanese Literature* Princeton University Press.
- Oozono – Kubota – Horiuchi et al. 1984. *Kenkyu shiryō Nihon koten bungaku I–XII* Meiji Shoin.
- Umehara Takeshu. 1993. *Hyakunin ichigo* Asahi Shimbunsha.

10. tétel:

A japán-magyar kapcsolatok története: kultúraközi kapcsolatok elemzése

Jelen tétel magában foglalja a kétoldalú nemzetközi kapcsolatok kulturális vetületeinek és a kultúraközi kapcsolatok tudományának ismeretét. Jóllehet az elmúlt években számos kutatás emelte témájává, a japán–magyar kapcsolatok története még mindig egy viszonylag új területnek tekinthető. Ugyanakkor a téma nem szűkíthető le Japán és Magyarország viszonyának elemzésére, hanem egyúttal a Kelet és a Nyugat között folyó globális méretű kulturális transzfer dinamikájának, a nyugati kultúrkör Japánra gyakorolt hatásának, valamint Japánnak a világ más országaival való érintkezésének tanulmányozása felé is megnyitja az utat.

Irodalom:

- Farkas I. – Szerdahelyi I. – Umemura Y. – Wintermantel P.: *Tanulmányok a magyar–japán kapcsolatok történetéből*. ELTE Eötvös Kiadó 2009.
- Goldman, Merle Gordon: *Historical Perspectives of Contemporary East Asia*. Cambridge, MA: Harvard University Press 2000.
- Inoguchi Takashi: *Reisengo-no nichibei kankei* NTT shuppan 1997.
- Momose Hiroshi: *Kokuisai kankeigaku* Tokyo Daigaku shuppankai 1993.
- Momosze Hiroshi: Sinkó tó-ó sosókoku to nihon. In Irie Akira: *Szenkanki no nihon gaikó* Tokyo Daigaku Shuppankai 1984.
- Morinosuke Kajima: *The Diplomacy of Japan 1894-1922* Kajima Pub Co.1976.
- Németh István (szerk.): *20. századi egyetemes történet I-II*. Osiris Kiadó 2005.
- Nihon tó-ó kankei kenkjúkai: *Nihon to tó-ó sokoku no bunka kórjú ni kanszuru kizoteki kenkjú* 1982.
- Pantzer, Peter: *Nihon ósztoria kankeisi* Sozosha 1984.
- Reischauer, E.O.: *The United States and Japan* Harvard University Press 1978.
- Szerdahelyi I. – Wintermantel P.: *Japanológiai körkép*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó 2007.
- Takayanagi Sakio: *Yoroppa togo-to nichio kankei* Chuo Daigaku 1998.
- Tanaka-Nakanishi: *Nihon-no kokusai seijigaku 1-4*. Yuikaku, 2009.
- Umemura Yuko: „Japán magyar szemmel – a Magyarországon megjelent japanológiai könyvek tükrében.” In Gáspár–Cseh–Umemura: *Ukijo-e – Az elillanó világ képei*. Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Múzeum, 2010.
- Umemura Yuko: *A Japán-tengertől a Duna-partig*. Gondolat Kiadó 2006.
- Umemura Yuko: *Japánok és magyarok egymásról* Akadémiai Kiadó 2017.
- Wintermantel Péter – Sallay Gergely Pál: „A magyar-japán diplomáciai kapcsolatok története, 1918–1945.” In Farkas et al.: *Tanulmányok a magyar–japán kapcsolatok történetéből*. Eötvös Kiadó, 2009.

MAGYAR NYELVTUDOMÁNYI DOKTORI PROGRAM

I. Fonetika és pszicholingvisztika

1. A spontán beszéd. A tétel a spontán beszéd meghatározásának összetettségéről, fonetikai jellemzőiről szól mind a szegmentális, mind a szuprasegmentális tényezők figyelembevételével; hangsúlyozva a beszédtervezés és a kivitelezés összefüggéseit.

Irodalom

- Bóna Judit (szerk.) 2016. *Fonetikai olvasókönyv*. Egyetemi e-jegyzet. Budapest. http://fonetikaitanszek.hu/e_jegyzet/osszes.pdf
- Gósy Mária 2004. *Fonetika, a beszéd tudománya* (vonatkozó fejezetek). Budapest: Osiris Kiadó.
- Horváth Viktória 2014. *Hezitációs jelenségek a magyar beszédben*. Budapest: ELTE – Eötvös Kiadó,
- Markó Alexandra 2013. *Az irreguláris zöngé funkció a magyar beszédben*. Budapest: ELTE – Eötvös Kiadó.
- Várad Tamás 2003. A Budapesti Szociolingvisztikai Interjú. In: Kiefer Ferenc (szerk.): *A magyar nyelv kézikönyve*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 339–359.

2. Beszédképzési elméletek és a beszéd élettani alapjai. A tétel a különböző beszédképzési elméletek bemutatásáról, a beszédképzés élettani háttéréről szól, beleértve a beszédképzés szerveit, működésüket és részvételüket a beszédhangok, hangsorok és a folyamatos beszéd létrehozásában.

Irodalom

- Bóna Judit (szerk.) 2016. *Fonetikai olvasókönyv*. Egyetemi e-jegyzet. Budapest. http://fonetikaitanszek.hu/e_jegyzet/osszes.pdf
- Gósy Mária 2004. *Fonetika, a beszéd tudománya* (vonatkozó fejezetek). Budapest: Osiris Kiadó.
- Németh Géza – Olasz Gábor (szerk.) 2010. *A magyar beszéd. Beszédkutatás, beszédtechnológia, beszédinformációs rendszerek*. Budapest: Akadémiai Kiadó (vonatkozó fejezetek).
- Markó Alexandra 2017. Hangtan. In Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *Nyelvtan. A magyar nyelv kézikönyvtára*. Budapest: Osiris Kiadó.

3. A beszéd szuprasegmentális sajátosságai. A tétel a beszédre jellemző szuprasegmentális (más szóval: prozódiai) tényezőkről szól, az intonációtól, a hangsúlyviszonyok, az időzítésről, a hangerősségről, valamint a szünetezés sajátosságairól.

Irodalom

- Bóna Judit (szerk.) 2016. *Fonetikai olvasókönyv*. Egyetemi e-jegyzet. Budapest. http://fonetikaitanszek.hu/e_jegyzet/osszes.pdf
- Gósy Mária 2004. *Fonetika, a beszéd tudománya* (vonatkozó fejezetek). Budapest: Osiris Kiadó.
- Bóna Judit 2009. *A gyors beszéd. Produkciós és percepciós sajátosságok*. Budapest: MTA Könyvtára – Lexica Kiadó.
- Németh Géza – Olasz Gábor (szerk.) 2010. *A magyar beszéd. Beszédkutatás, beszédtechnológia, beszédinformációs rendszerek*. Budapest: Akadémiai Kiadó (vonatkozó fejezetek).
- Markó Alexandra 2017.

4. A beszédzavarok és a nyelvi zavarok osztályozása és jellemzése. A tételben ismertetendők a beszédzavarok és a nyelvi zavarok jellemzői, a különbségtétel alapja, az osztályozási

kritériumok és lehetőségek, továbbá egy kiválasztott beszédzavar részletes bemutatása az elvárás.

Irodalom

Bóna Judit (szerk.) 2016. *Fonetikai olvasókönyv*. Egyetemi e-jegyzet. Budapest. http://fonetikaitanszek.hu/e_jegyzet/osszes.pdf

Gósy Mária 2004. *Fonetika, a beszéd tudománya* (vonatkozó fejezetek). Budapest: Osiris Kiadó.

Gósy Mária (szerk.) 2010. *A beszédészlelés és a beszédmegértés zavarai az anyanyelv-elsajátításban* (vonatkozó fejezetek). Budapest: Nikol.

Bánréti Zoltán (szerk.) 1999. *Nyelvi struktúrák és az agy. Neurolingvisztikai tanulmányok*. Budapest: Corvina (vonatkozó fejezet).

Egy tetszőleges beszédzavar vagy nyelvi zavar részletes ismertetése.

5. Az olvasás folyamata, összefüggése a beszédpercepcióval, olvasási nehézségek. A tétel során ismertetendő az olvasás folyamata (nyelvészeti, pszichológiai és pedagógiai szempontból), hangsúlyozottan az összefüggések a beszédészlelési és beszédmegértési mechanizmus működésével, valamint az olvasástanulás nehézségei.

Irodalom

Adamikné Jászó Anna 2006. *Az olvasás múltja és jelene* (vonatkozó fejezetek). Budapest: Trezor Kiadó.

Csépe Valéria 2006. *Az olvasó agy* (vonatkozó fejezetek). Budapest: Akadémiai Kiadó.

Gósy Mária (szerk.) 2010. *A beszédészlelés és a beszédmegértés zavarai az anyanyelv-elsajátításban* (vonatkozó fejezetek). Budapest: Nikol.

Józsa Krisztián (szerk.) 2006. *Az olvasási képesség fejlődése és fejlesztése* (vonatkozó fejezetek). Budapest: Dinasztia Kiadó.

6. Anyanyelv-elsajátítás. A tétel a nyelvelsajátítás fogalmáról, történeti vonatkozásairól, az anyanyelv elsajátításának különféle modelljeiről, a folyamat szakaszairól szól, beleértve a magyar anyanyelv birtokba vételének sajátosságait.

Irodalom

Bóna Judit (szerk.) 2016. *Fonetikai olvasókönyv*. Egyetemi e-jegyzet. Budapest.

Gósy Mária 2005. Az anyanyelv elsajátítása. In: *Pszicholingvisztika*. Budapest: Osiris Kiadó (vonatkozó fejezetek).

Pléh Csaba – Lukács Ágnes 2015. *Pszicholingvisztika*. Budapest: Akadémiai Kiadó (vonatkozó fejezetek).

Neuberger Tilda 2014. *A spontán beszéd sajátosságai gyermekkorban*. Budapest: ELTE–Eötvös Kiadó.

Pinker, Steven 2013. *A nyelvi ösztön*. Budapest: Typotex Kiadó.

II. Kognitív nyelvészet és stilsztika

1. A kognitív nyelvléírás. A funkcionális kognitív nyelvészet alapelvei és alapfogalmai. A kognitív nyelvészet meghatározó irányai, elméleti modelljei. Módszertani kérdések a kognitív nyelvészet empirikus kutatásaiban. A magyar nyelv kognitív leírása.

Irodalom

- Evans, Vyvyan – Poursel, Stephanie (eds.) 2009. *New directions in cognitive linguistics*. Amsterdam: John Benjamins.
- Geeraerts, Dirk – Cuyckens, Hubert (eds.) 2007. *The Oxford handbook of cognitive linguistics*. 3–21. Oxford: Oxford University Press.
- Kövecses Zoltán – Benczes Réka 2010. *Kognitív nyelvészet*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Langacker, Ronald W. 2008. *Cognitive Grammar. A Basic Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Tolcsvai Nagy Gábor 2013. *Bevezetés a kognitív nyelvészetbe*. Budapest: Osiris Kiadó.

2. A jelentés és a grammatika szerveződése. A jelentés fogalmi alapjai. A kategorizáció. A jelentés a különböző méretű nyelvi kifejezésekben. Egyszerű és összetett jelentésszerkezetek. A főnév és az ige jelentése. Az elemi mondat jelentése.

Irodalom

- Evans, Vyvyan – Poursel, Stephanie (eds.) 2009. *New directions in cognitive linguistics*. Amsterdam: John Benjamins.
- Geeraerts, Dirk – Cuyckens, Hubert (eds.) 2007. *The Oxford handbook of cognitive linguistics*. 3–21. Oxford: Oxford University Press.
- Langacker, Ronald W. 2008. *Cognitive Grammar. A Basic Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Tolcsvai Nagy Gábor 2013. *Bevezetés a kognitív nyelvészetbe*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.) 2017. *Nyelvtan*. Budapest: Osiris Kiadó.

3. A konstruálás. A figyelem irányítása és irányulása. A fogalmi szerkezetek szerveződése. Típus/séma és megvalósulás kölcsönviszonya a jelentésképzésben. Az episztemikus lehorgonyzás. A szubjektívizáció és az objektívizáció.

Irodalom

- Geeraerts, Dirk – Cuyckens, Hubert (eds.) 2007. *The Oxford handbook of cognitive linguistics*. 3–21. Oxford: Oxford University Press.
- Langacker, Ronald W. 2008. *Cognitive grammar. A basic introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Tolcsvai Nagy Gábor 2013. *Bevezetés a kognitív nyelvészetbe*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.) 2017. *Nyelvtan*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Verhagen, Arie 2007. Construal and Perspectivization. In: Geeraerts, Dirk – Cuyckens, Hubert (eds.): *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. Oxford: Oxford University Press. 48–81.

4. A kontextus. A kontextus mint a résztvevők által feldolgozott ismeretek rendszere. A kontextualizáció folyamata. A kontextus szerepe a deixis műveleteiben, az implicit jelentések létrejöttében, a beszédaktusok működésében.

Irodalom

- Evans, Vyvyan – Poursel, Stephanie (eds.) 2009. *New directions in cognitive linguistics*. Amsterdam: John Benjamins.
- Tátrai Szilárd 2011. *Bevezetés a pragmatikába. Funkcionális kognitív megközelítés*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.) 2017. *Nyelvtan*. Budapest: Osiris Kiadó.

Verschueren, Jef – Östman, Jan-Ola (eds.) 2009. *Key notions for pragmatics*. Handbook of pragmatics highlights 1. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.

5. A koreferencia. Deixis és koreferencia. Topikalitás és koreferencia. Az anafora működése a magyar nyelvben, az anaforikus viszonyok típusai. A katafora működése a magyar nyelvben, a kataforikus viszonyok típusai.

Irodalom

Givón, Talmy 1995. Coherence in text vs. coherence in mind. In: M. A. Gernsbacher – T. Givón (eds): *Coherence in Spontaneous Text*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins, 59–115.

Pléh Csaba 1998. *A mondatmegértés a magyar nyelvben*. Budapest: Osiris Kiadó.

Tolcsvai Nagy Gábor 2001. *A magyar nyelv szövegtana*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

Tolcsvai Nagy Gábor 2016. Topikfolytonosság és eseménykontiguum a szövegben. *Officina Textologica* 19. 59–73.

Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.) 2017. *Nyelvtan*. Budapest: Osiris Kiadó.

Van Hoek, Karen 1997. *Anaphora and conceptual structure*. Chicago: The University of Chicago Press.

6. A stílustulajdonítás. A résztvevők szociokulturális szituáltságának szerepe a stílustulajdonításban, a stílusminták aktiválásában. A stílus szociokulturális tényezőinek bemutatása. A nyelv variabilitása és a stílus. A nyelvi konstrukciók stíluspotenciálja.

Irodalom

Semino, Elena – Culpeper, Jonathan 2002. *Cognitive stylistics*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins.

Simon Gábor 2016. *Bevezetés a kognitív lírapoétikába*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.

Tolcsvai Nagy Gábor 2005. *A cognitive theory of style*. *Metalinguistica* 17. Frankfurt am Main: Peter Lang.

Tátrai Szilárd – Tolcsvai Nagy Gábor szerk. 2012. *A stílus szociokulturális tényezői*. Budapest: ELTE.

Tolcsvai Nagy Gábor 2013. *Bevezetés a kognitív nyelvészetbe*. Budapest: Osiris Kiadó.

III. Leíró nyelvészet

1. A morfémaszerkezetek. Morfématípusok, művelettípusok, szerkezeti jelentés. Deriváció és inflexió. A kapcsolódási mintázatok produktivitása. A morfémák összetettebb szerkezetté történő összekapcsolódásának megközelítésmódjai (több megközelítési mód bemutatása az elvek, a módszertan és egy-egy példán elvégzett nyelvi elemzés, szemléltetés egységében).

Irodalom

Bybee, Joan 2010. *Language, usage and cognition*. Cambridge: Cambridge University Press.

Janda, Laura 2007. Inflectional morphology. In Geeraerts, Dirk – Cuyckens, Hubert (eds.): *The Oxford handbook of cognitive linguistics*. Oxford: Oxford University Press. 632–649.

Keszler Borbála (szerk.) 2000. *Magyar grammatika*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

Kiefer Ferenc (szerk.) 2000. *Strukturális magyar nyelvtan 3. Morfológia*. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Ladányi Mária 2007. *Produktivitás és analógia a szóképzésben: elvek és esetek*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.

Ladányi Mária 2017. Alaktan. In Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *Nyelvtan. A magyar nyelv kézikönyvtára*. Budapest: Osiris Kiadó.

Ungerer, Friedrich 2007. Word-formation. In Geeraerts, Dirk – Cuyckens, Hubert (eds.): *The Oxford handbook of cognitive linguistics*. Oxford: Oxford University Press. 650–675.

2. A szóosztályok. Kategorizációs eljárások a szóosztályok elkülönítésében. Legalább kétféle kategorizációs eljárás bemutatása az elvek, a módszertan és egy-egy példán elvégzett nyelvi elemzés, szemléltetés egységében. A nyelvészeti kategorizációs eljárások közül legalább egy funkcionális szemléletű legyen, és a bemutatott leírás adatolható legyen magyar nyelvészeti munkában, erre történjen is pontos hivatkozás.

Irodalom

Bybee, Joan 2010. *Language, usage and cognition*. Cambridge: Cambridge University Press.

Keszler Borbála (szerk.) 2000. *Magyar grammatika*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

Kiefer Ferenc (szerk.) 2000. *Strukturális magyar nyelvtan 3. Morfológia*. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Tolcsvai Nagy Gábor 2013. *Bevezetés a kognitív nyelvészetbe*. Budapest: Osiris Kiadó.

Tolcsvai Nagy Gábor 2015. *Az ige a magyar nyelvben. Funkcionális elemzés*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.

3. A szóalkotás. Választhatóan vagy a szóképzés, vagy a szóösszetétel műveletének funkcionális szemléletű bemutatása. A műveleti jellemzők és a típusok leírása mellett a bemutatás érvényesítse a produktivitás szempontját is, továbbá emeljen ki egy elméleti és módszertani szempontból is részletezésre érdemes problémát.

Irodalom

Keszler Borbála (szerk.) 2000. *Magyar grammatika*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

Ladányi Mária 2007. *Produktivitás és analógia a szóképzésben: elvek és esetek*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.

Ladányi Mária 2017. Alaktan. In Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *Nyelvtan. A magyar nyelv kézikönyvtára*. Budapest: Osiris Kiadó.

Ungerer, Friedrich 2007. Word-formation. In Geeraerts, Dirk – Cuyckens, Hubert (eds.): *The Oxford handbook of cognitive linguistics*. Oxford: Oxford University Press. 650–675.

4. A mondattípusok. A főbb mondattípusok (pl. kijelentő, felszólító) körülhatárolásának és leírásának problematikája. A típusok jellemzői. Legalább kétféle kategorizációs eljárás bemutatása, amelyek közül legalább egy funkcionális szemléletű. A bemutatott leírások adatolhatók legyenek magyar nyelvészeti munkában, erre történjen is pontos hivatkozás.

Irodalom

Goldberg, Adele 2006. *Constructions at work: The nature of generalization in language*. Oxford: Oxford University Press. 166–182.

Imrényi András 2013. *A magyar mondat viszonyhálózati modellje*. Nyelvtudományi Értekezések 164. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Imrényi András – Kugler Nóra 2017. Mondattan. In Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *Nyelvtan. A magyar nyelv kézikönyvtára*. Budapest: Osiris Kiadó.

Keszler Borbála (szerk.) 2000. *Magyar grammatika*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

5. Az elemi mondat. Az elemi mondat szerkezetének megközelítésmódjai. Az elemi mondat szerveződése, részek az elemi mondatban. A részek közötti viszonyok típusai, a viszonyok morfoszintaktikai és szórendi jelölése. Több megközelítési mód bemutatása az elvek, a módszertan és az elemzés gyakorlatának az egységében.

Irodalom

García-Miguel, José M. 2007. Clause structure and transitivity. In Geeraerts, Dirk – Cuyckens, Hubert (eds.): *The Oxford handbook of cognitive linguistics*. Oxford: Oxford University Press. 753–764.

Hadrovics László 1969. *A funkcionális magyar mondattan alapjai*. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Imrényi András 2013. *A magyar mondat viszonyhálózati modellje*. Nyelvtudományi Értekezések 164. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Imrényi András – Kugler Nóra 2017. Mondattan. In Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *Nyelvtan. A magyar nyelv kézikönyvtára*. Budapest: Osiris Kiadó.

Keszler Borbála (szerk.) 2000. *Magyar grammatika*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

Tolcsvai Nagy Gábor 2013. *Bevezetés a kognitív nyelvészetbe*. Budapest: Osiris Kiadó.

Tolcsvai Nagy Gábor 2015. *Az ige a magyar nyelvben. Funkcionális elemzés*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.

6. Az összetett mondat. A tagmondat-kapcsolódási mintázatok; a tagmondatok viszonyában a hierarchikusság, a prominencia, a behatároltság (valamint az elérés, mentális hozzáférés biztosítása), a beszédcselekvés-érték és a polaritás szempontja. A tagmondatoknak a művelettel összefüggő szerkezeti jellemzői; a tagmondatsorrend.

Irodalom

Hadrovics László 1969. *A funkcionális magyar mondattan alapjai*. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Haiman, John – Thompson, Sandra A. (eds.) 1988. *Clause combining in grammar and discourse*. Amsterdam, Philadelphia: Johns Benjamins.

Imrényi András – Kugler Nóra 2017. Mondattan. In Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.): *Nyelvtan. A magyar nyelv kézikönyvtára*. Budapest: Osiris Kiadó.

Kugler Nóra 2017. (Megjelenés alatt.) Az összetett mondat. ELTE BTK, Budapest.

Visapää, Laura – Kalliokoski, Jyrki – Sorva, Helena (eds.) 2014. *Contexts of subordination*. Amsterdam, Philadelphia: Johns Benjamins.

IV. Névtan

1. A tulajdonnév funkciója és jelentése. A tulajdonnév meghatározásának problémái, helye a nyelvi rendszerben és a nyelvléírásban. A tulajdonnév jelentése: eltérő megközelítések, értelmezések. Név és névtelenség. A tulajdonnevek nyelvi és nem nyelvi funkciói. A tulajdonnevek rendszere.

Irodalom

Barabás András – Kálmán C. György – Nádasdy Ádám 1977. Van-e a magyarban tulajdonnév? *Nyelvtudományi Közlemények* 79: 135–155.

Farkas Tamás 2014. A névtelenség és a megnevezés alapkérdéseiről. In Bauko János – Benyovszky Krisztián (szerk.): *A nevek szemiotikája*. Nyitra–Budapest: Nyitrai Konstantin

Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara – Magyar Szemiotikai Társaság. 124–138.

Hajdú Mihály 2003. *Általános és magyar névtan*. Budapest: Osiris Kiadó. (Vonatkozó fejezetek.)

Hoffmann István 2012. Funkcionális nyelvészet és helynévkutatás. *Magyar Nyelvjárások* 50: 9–26.

Slíz Mariann 2015. Általános névtani kérdések. In Farkas Tamás – Slíz Mariann (szerk.): *Magyar névkutatás a 21. század elején*. Budapest: Magyar Nyelvtudományi Társaság – ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet. 93–114.

J. Soltész Katalin 1979. *A tulajdonnév funkciója és jelentése*. Budapest: Akadémiai Kiadó. (Vonatkozó fejezetek.)

Tolcsvai Nagy Gábor 2008. A tulajdonnév jelentése. In Bölcskei Andrea – N. Császi Ildikó (szerk.): *Név és valóság. A VI. Magyar Névtudományi Konferencia előadásai. Balatonszárszó, 2007. június 22–24.* Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke. 30–41.

Várnai Judit Szilvia 2005. *Bárhogy nevezzük... A tulajdonnév a nyelvben és a nyelvészetben*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. (Vonatkozó fejezetek.)

2. A magyar személynévtípusok rendszerének, fő típusainak története. A

személynévtípusok rendszerének kialakulása és alakulástörténete, ezek nyelvi és nyelven kívüli tényezői. A személynévfajták történeti típusai, keletkezésük, változásai. A keresztnévek vagy a családnevek névtörténeti vizsgálatának szempontjai.

Irodalom

Benkő Loránd 1998. *Név és történelem. Tanulmányok az Árpád-korról*. Budapest: Akadémiai Kiadó. (Választható fejezetek.)

Farkas Tamás 2003. A magyar családnévanyag két nagy típusáról. *Magyar Nyelv* 99: 144–163.

N. Fodor János 2010. *Személynevek rendszere a kései ómagyar korban*. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem. (Választható fejezetek.)

N. Fodor János 2015. Történeti személynévkutatás. In Farkas Tamás – Slíz Mariann (szerk.): *Magyar névkutatás a 21. század elején*. Budapest: Magyar Nyelvtudományi Társaság – ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet. 115–144.

Hajdú Mihály 2003. *Általános és magyar névtan*. Budapest: Osiris Kiadó. (Vonatkozó fejezetek.)

Hoffmann István 2008. A személynévrendszerek leírásához. *Magyar Nyelvjárások* 46: 5–20.

Slíz Mariann 2011. *Személynévadás az Anjou-korban*. Budapest: Históriaantik. (Választható fejezetek.)

Tóth Valéria 2016. *Személynévadás és személynévhasználat az ómagyar korban*. Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó. (Választható fejezetek.)

3. A magyar helységnevek keletkezése, rendszere és változásai. A történeti helynévanyag elemzésének modelljei és módszerei. A magyar helységnevállomány történeti és nyelvi rétegei. Korai helységnévtípusok a Kárpát-medencében, a történeti helynév-tipológia problémái. A helységnevek változásai, ezek nyelvi és nyelven kívüli tényezői.

Irodalom

- Bölcseki Andrea 2010. *A magyar településnevek korrelációs rendszerének alakulása a természetes névadás korszakában*. Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszék. 13–37, 239–251.
- Hoffmann István 1999. A helynevek rendszerének nyelvi leírásához. *Magyar Nyelvjárások* 37: 207–216.
- Hoffmann István – Tóth Valéria 2016. A nyelvi és az etnikai rekonstrukció kérdései a 11. századi Kárpát-medencében. *Századok* 150: 257–318.
- Hoffmann, István – Rácz, Anita – Tóth, Valéria 2017. *History of Hungarian Toponyms*. Hamburg: Buske. (Választható fejezetek.)
- Kiss Lajos 1999. *Történeti vizsgálatok a földrajzi nevek körében*. Piliscsaba: Pázmány Péter Katolikus Egyetem. (Választható fejezetek.)
- Mező András 1982. *A magyar hivatalos helységnevadás*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 25–74, 114–132.
- Tóth Valéria 2008. *Településnevek változástipológiája*. Debrecen: Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszék.
- Tóth Valéria 2015. Történeti helynévkutatás. In Farkas Tamás – Slíz Mariann (szerk.): *Magyar névkutatás a 21. század elején*. Budapest: Magyar Nyelvtudományi Társaság – ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet. 165–188.

4. A névföldrajzi kutatások elmélete és gyakorlata. Nyelvföldrajz és névföldrajz kapcsolata, dimenzionális nyelvészeti megközelítésben. A névföldrajzi kutatások hagyományos és újabb módszerei. Szinkrón és történeti személynévföldrajzi vagy helynévföldrajzi kutatások a Kárpát-medencében.

Irodalom

- Ditrői Eszter 2017. *Helynévrendszerek modellalapú vizsgálata*. Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó. (Választható fejezetek.)
- Farkas Tamás 2014. Dimenzionális szemlélet a névkutatásban. *Névtani Értesítő* 36: 9–22.
- N. Fodor János 2014. A történeti személynévföldrajz mint a nyelvföldrajz egyik kutatási területe I. A nyelvföldrajzi módszer a névtani kutatásokban. *Névtani Értesítő* 36: 23–41.
- N. Fodor János – F. Láncz Éva 2011. A Történeti magyar családnévátlasz előmunkálatairól. *Névtani Értesítő* 33: 175–190.
- Hajdú Mihály 2002. Tulajdonnév és dialektológia. In Szabó Géza – Molnár Zoltán – Guttmann Miklós (szerk.): *IV. Dialektológiai Szimpozion*. Szombathely: Berzsényi Dániel Főiskola Magyar Nyelvészeti Tanszéke. 104–119.
- Juhász Dezső 2010. A személynévek mint a nyelvföldrajz tárgyai. In Vörös Ferenc (szerk.): *A nyelvföldrajztól a névföldrajzig. A 2010. június 8-i szombathelyi tanácskozás előadásai*. Budapest–Szombathely: Magyar Nyelvtudományi Társaság – NyME Savaria Egyetemi Központ. 31–39.
- Vörös Ferenc 2010. *Családnévek térképlapjainak nyelvföldrajzi vallomása*. Budapest: Magyar Nyelvtudományi Társaság. (Választható fejezetek.)
- Vörös Ferenc (szerk.) 2010–. *A nyelvföldrajztól a névföldrajzig [I–]*. Sorozat. (Választható fejezetek.)

5. A mai magyar keresztnévadás. A szinkrón személynévanyag kutatásának forrásai és módszerei, keresztnévszótáraink típusai és problémái. A magyar keresztnévanyag bővülése, ennek típusai, a keresztnévadás szabályozásának kérdései. A keresztnévadás motivációi, a névízlés és névdivat változásai napjainkban.

Irodalom

- Bauko János 2015. *Bevezetés a szocioonomasztikába*. Nyitra: Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara. (Vonatkozó fejezetek.)
- Farkas Tamás 2006. Keresztnévkönyvek – keresztnévtárak – keresztnévszótárak Magyarországon. In Mártonfi Attila – Papp Kornélia – Slíz Mariann (szerk.): *101 írás Pusztai Ferenc tiszteletére*. Budapest: Argumentum. 246–252.
- Fercsik Erzsébet – Raátz Judit 2009. *Keresztnévek enciklopédiája*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. (Bevezető fejezetek.)
- Hajdú Mihály 2003. *Általános és magyar névtan*. Budapest: Osiris Kiadó. (Vonatkozó fejezetek.)
- Raátz Judit 1996. A névválasztás különleges esetei. *Névtani Értesítő* 18: 75–85.
- Raátz, Judit 2012. The Giving and Usage of First Names in Hungary. *Onoma* 47: 13–34.
- Szilágyi-Kósa Anikó 2015. Mai személynevek kutatása. In Farkas Tamás – Slíz Mariann (szerk.): *Magyar névkutatás a 21. század elején*. Budapest: Magyar Nyelvtudományi Társaság – ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet. 145–164.
- Utónévkereső*. <http://corpus.nytud.hu/utonevportal/>

6. Alkalmazott névtan. Interdiszciplinaritás a névkutatásban, a névtani ismeretek és módszerek alkalmazhatóságának példái más tudomány- és alkalmazott területeken. Az alkalmazott névkutatás valamely kérdésköre: a tulajdonnevek fordítása; névtani terminológia; névkultúra, névtani ismeretterjesztés; névtervezés, névpolitika, illetve név és jog, név és államigazgatás a személynevek vagy a helynevek területén; stb.

Irodalom

- Balázs Géza (szerk.) 2004. *A magyar nyelvi kultúra jelene és jövője*. Budapest: MTA Társadalomkutató Központ. 1: 329–402.
- Bauko János 2015. *Bevezetés a szocioonomasztikába*. Nyitra: Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara. (Vonatkozó fejezetek.)
- Bölcskei Andrea – Farkas Tamás – Slíz Mariann (szerk.) 2017. *Magyar és nemzetközi névtani terminológia – Hungarian and International Onomastic Terminology*. Uppsala–Budapest: International Council of Onomastic Sciences – Magyar Nyelvtudományi Társaság.
- Farkas Tamás 2009. A tulajdonnevek fordításának alapkérdéseiről. *Diadal* vagy *Viktória, Eugén* vagy *Jenő? Fordítástudomány* 11/2: 22–35.
- Lanstyák István 2015. Nyelvalakítás – névalakítás. In Vörös Ferenc – Misad Katalin (szerk.): *A nyelvföldrajztól a névföldrajzig V. Interretnikus kapcsolatok*. Pozsony: Szenczi Molnár Albert Egyesület. 43–75.
- Megyeri-Pálffi Zoltán 2013. *Név és jog. A névviselés jogi szabályozásának fejlődése Magyarországon*. Budapest: Gondolat Kiadó. (Választható fejezetek.)
- Mikesy Gábor 2016. Földrajzi nevek a közigazgatásban. *Névtani Értesítő* 38: 101–112.
- Raátz Judit 2015. Alkalmazott névtan. In Farkas Tamás – Slíz Mariann (szerk.): *Magyar névkutatás a 21. század elején*. Budapest: Magyar Nyelvtudományi Társaság – ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet. 227–247.

V. Nyelvtörténet

1. A nyelvi változások alapkérdései, a történeti nyelvészet céljai. A nyelvi változások mibenléte, cél- és okrendszere, a nyelvtörténeti kutatások céljai, forrásai, módszerei, rendszertörténet és nyelvhasználat-történet.

Irodalom

Benkő Loránd 1987. *A történeti nyelvtudomány alapjai*. Tankönyvkiadó, Bp. 7–182.

Bynon, Theodora 1997. *Történeti nyelvészet*. Osiris, Bp. 15–25.

Kiss Jenő 2008. A nyelvi változás – kutatói dilemmák. *Magyar Nyelv* 104: 257–274.

Kiss Jenő 2011. A nyelvi változás elméletének néhány kérdése. In: É. Kiss Katalin – Hegedűs Attila szerk. *Nyelvelmélet és diakrónia*. PPKE, Piliscsaba. 11–18.

Kiss Jenő – Pusztai Ferenc szerk. 2003. *Magyar nyelvtörténet*. Osiris, Bp. 11–68.

Kiss Jenő – Pusztai Ferenc szerk. 2017. *A magyar nyelvtörténet kézikönyve*. Tinta Könyvkiadó, Bp. 11–40.

2. A magyar nyelvtörténet korszakai. A korszakhatárok kijelölésének nyelvi és nyelven kívüli tényezői, a fő korszakok. A történelmi és kulturális események hatása a nyelvközösség és a nyelvhasználat formálódására. Az alkorszakok kijelölésének lehetősége, ill. szükségessége.

Irodalom

Kiss Jenő 2003. A magyar nyelvtörténet korszakolásához. *Magyar Nyelv* 99: 385–392.

Kiss Jenő 2017. A magyar nyelvtörténet korszakolásának kérdésköréhez. *Magyar Nyelv* 113: 129–145.

Kiss Jenő – Pusztai Ferenc szerk. 2003. *Magyar nyelvtörténet*. Osiris, Bp. 11–68.

Kiss Jenő – Pusztai Ferenc szerk. 2017. *A magyar nyelvtörténet kézikönyve*. Tinta Könyvkiadó, Bp. 11–40.

3. A magyar nyelv interlingvális és interetnikus kapcsolatrendszere, időbeli mozgása, a nyelvi érintkezések hatása a nyelvi változásokra. A magyar nyelvközösség népi-nyelvi érintkezései a honfoglalás előtt és után, a kontaktushatások érvényesülése a szókincsben és egyéb nyelvi szinteken. A nem közvetlen népi érintkezés útján érvényesülő hatások (a latin és az angol nyelv hatása). A nemzetközi vándorszók szerepe a szókincsben.

Irodalom

Balázs János szerk. 1989. *Nyelvünk a Duna-tájon*. Tankönyvkiadó, Bp.

Benkő Loránd 1972. A társadalom anyagi és szellemi műveltsége a szókincs történeti vizsgálatának tükrében. *Általános Nyelvészeti Tanulmányok* 8: 11–27.

Benkő Loránd 1987. *A történeti nyelvtudomány alapjai*. Tankönyvkiadó, Bp. 183–212.

Bynon, Theodora 1997. *Történeti nyelvészet*. Osiris, Bp. 201–231.

Gerstner Károly 2017. Szókészlettörténet. In: Kiss Jenő – Pusztai Ferenc szerk. 2017. *A magyar nyelvtörténet kézikönyve*. Tinta Könyvkiadó, Bp. 249–270.

Kiss Jenő 2017. A magyar nyelvközösség történeti-művelődéstörténeti áttekintésben. In: Kiss Jenő – Pusztai Ferenc szerk. *A magyar nyelvtörténet kézikönyve*. Tinta Könyvkiadó, Bp. 390–415.

Zsilinszky Éva 2003. Szókészlettörténet. In: Kiss Jenő – Pusztai Ferenc szerk. *Magyar nyelvtörténet*. Osiris, Bp. 173–203, 372–392, 618–631, 725–738, 804–823.

4. A magyar nyelv területi és társadalmi tagolódásának nyelvtörténeti dimenziója. A történeti dialektológia, szociolingvisztika, szociopragmatika kérdései, a nyelvjárások keletkezése és egymásra hatása a történeti nyelvföldrajz tükrében, a szak- és csoportnyelvek keletkezése, fejlődése, pragmatikai tényezők érvényesülése a nyelvhasználat-történetben.

Irodalom

- Benkő Loránd 1987. *A történeti nyelvtudomány alapjai*. Tankönyvkiadó, Bp. 213–234.
- Bynon, Theodora 1997. *Történeti nyelvészet*. Osiris, Bp. 159–200.
- Juhász Dezső 2002. Magyar nyelvjárástörténet és történeti szociolingvisztika: tudományszemléleti kérdések. In: Hoffmann István – Juhász Dezső – Péntek János szerk., *Hungarológia és dimenzionális nyelvészélet*. Debrecen–Jyvaskylä, 165–172.
- Juhász Dezső 2017. A nyelvjárások történetéből. In: Kiss Jenő – Pusztai Ferenc szerk. 2017. *A magyar nyelvtörténet kézikönyve*. Tinta Könyvkiadó, Bp. 314–339.
- Kiss Jenő 2017. A szaknyelvek történetéből. In: Kiss Jenő – Pusztai Ferenc szerk. 2017. *A magyar nyelvtörténet kézikönyve*. Tinta Könyvkiadó, Bp. 350–360.
- Sárosi Zsófia 2015. Pragmatika, sociopragmatika, udvariasságkutatás a magyar nyelvtörténetben. *Magyar Nyelv* 111: 129–146.

5. A nyelvi norma formálódásának története, az irodalmi és köznyelv (sztenderd) fejlődéstörténete. A spontán normajelenségek a korai írásbeliségben, a nyelvi tudatosság erősödése és megnyilvánulási formái, a tudatos nyelvformálás színterei, a nemzeti nyelv megeremtésének, fejlesztésének korszakai és ideológiái.

Irodalom

- Benkő Loránd 1987. *A történeti nyelvtudomány alapjai*. Tankönyvkiadó, Bp. 235–257.
- Benkő Loránd 1999. *Nemzet és anyanyelve*. Osiris Kiadó, Bp.
- Kiss Jenő 2017. A magyar köznyelv (standard) alakulástörténetéhez. In: Kiss Jenő – Pusztai Ferenc szerk. *A magyar nyelvtörténet kézikönyve*. Tinta Könyvkiadó, Bp. 361–378.
- Pais Dezső 1953. A magyar irodalmi nyelv. *A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai* 83. Bp.
- Tolcsvai Nagy Gábor 1998. *A nyelvi norma*. Nyelvtudományi Értekezések 144. Akadémiai Kiadó, Bp.

6. A rendszertörténet szintjei, a nyelvi szintek változásérzékenysége; a nyelvelmékek interpretációjának módszertana. A hang-, alak-, mondat- és szövegtan, jelentés- és történeti megközelítésének, leírásának specifikumai, különös tekintettel a változásérzékenységre és változástípusokra; a nyelvelmékek olvasásának, értelmezésének és felhasználásának főbb módszertani kérdései.

Irodalom

- Benkő Loránd 1987. *A történeti nyelvtudomány alapjai*. Tankönyvkiadó, Bp. 48–55, 85–118.
- Bynon, Theodora 1997. *Történeti nyelvészet*. Osiris, Bp. 27–158.
- Juhász Dezső 2016. Interpretációs szintek a nyelvelmékek olvasásában és értelmezésében. In: Benő Attila – T. Szabó Csilla szerk. *Az ember és a nyelv – térben és időben*. Emlékkönyv Szabó T. Attila születésének 110. évfordulóján. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár 183–190.
- Kiss Jenő – Pusztai Ferenc szerk. 2003. *Magyar nyelvtörténet*. Osiris, Bp. (Egy nyelvtörténeti korszak rendszertörténeti fejezetei.)
- Kiss Jenő – Pusztai Ferenc szerk. 2017. *A magyar nyelvtörténet kézikönyve*. Tinta Könyvkiadó, Bp. 99–308.
- Pusztai Ferenc 2003. Szójelentés-történet. In: Kiss Jenő – Pusztai Ferenc szerk. *Magyar nyelvtörténet*. Osiris, Bp. 851–893.

VI. Szociolingvisztika, dialektológia

1. Dialektológiai kutatások. A dialektológia alapfogalmai és megközelítésmódjai; nyelvjárási változásvizsgálatok, nyelv- és nyelvjárászigetek; számítógépes dialektológia, a mobilitás és a nyelvjárás (dialektus) szociolingvisztikája

Irodalom

- Britain, David 2016. Sedentarism and nomadism in the sociolinguistics of dialect. In: Nikolas Coupland (ed.): *Sociolinguistics: Theoretical debates*. Cambridge: Cambridge University Press. 217–241.
- Kiss Jenő 2003. Nyelvjárások, regionális változatok. In: Kiefer Ferenc (szerk.): *A magyar nyelv kézikönyve*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 269–300.
- Péntek János 2005. Magyar nyelv- és nyelvjárászigetek Romániában. *Magyar Nyelv* 101: 406–413.
- Vargha Fruzsina Sára 2015. Lexikai, fonológiai, fonetikai stabilitás (és relevancia) a magyar nyelvjárásokban. In: É. Kiss Katalin – Hegedűs Attila – Pintér Lilla (szerk.): *Nyelvelmélet és dialektológia* 3. Budapest–Piliscsaba: PPKÉ BTK Elméleti Nyelvészeti Tanszék – Magyar Nyelvészeti Tanszék. 243–261.
- Vékás Domokos 2007. Számítógépes dialektológia. In: Guttmann Miklós – Molnár Zoltán (szerk.): *V. Dialektológiai Szimpozion*. Szombathely: Berzsényi Dániel Főiskola. 289–293.

2. Nyelvföldrajz. A nyelvföldrajz alapfogalmai és módszerei; nyelvatlások és típusaik, a magyar nyelv regionális változatainak régebbi és újabb tipológiai; geolingvisztika, kvantitatív dialektológia, dialektometria

Irodalom

- Kiss Jenő 1999. A dialektológia kettős feladata és a nyelvföldrajz. *Magyar Nyelv* 95: 418–425.
- Kiss Jenő (szerk.) 2001. *Magyar dialektológia*. Budapest: Osiris. 92–144.
- Vargha Fruzsina Sára 2017. *A nyelvi hasonlóság földrajzi mintázatai: Magyar nyelvjárások dialektometriai elemzése*. Budapest: Magyar Nyelvtudományi Társaság. 15–36.

3. A variacionista szociolingvisztika. A labovi szociolingvisztika elméleti és módszertani alapjai; változásvizsgálatok, a magyar nyelvvel foglalkozó fontosabb kvantitatív szociolingvisztikai kutatások átfogó bemutatása, egy kiválasztott kutatás részletes ismertetése és kritikai értékelése

Irodalom

- Cameron, Richard 2005/2011. Életkor és társadalmi nem szerinti elkülönülés. In: Juhász Valéria – Kegyesné Szekeres Erika (szerk.): *Társadalmi nem és nyelvhasználat. Válogatott szemelvények az angol és a német szakirodalomból*. Szeged: Szegedi Egyetemi Kiadó – Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó. 235–274.
- Kontra Miklós (szerk.) 2003. *Nyelv és társadalom a rendszerváltás kori Magyarországon*. Budapest: Osiris. 26–40, 169–211.
- Kontra Miklós 2003. A határon túli magyar nyelvváltozatok. In: Kiefer Ferenc (szerk.): *A magyar nyelv kézikönyve*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 301–321.

4. Nyelvi ideológiák. A nyelvi ideológiák kutatási programjának átfogó bemutatása; a nyelvi különbségtétel, a standardizáció, a regisztrálás vizsgálata, beszélői típusok (nemek, életkori, etnikai csoportok stb.) és beszédmódok típusai közötti összefüggések

Irodalom

- Bodó Csanád 2016. *Nyelvi ideológiák és különbségek*. Kolozsvár: Nemzeti Kisebbségkutató Intézet. 11–46.
- Cameron, Deborah 2003. Gender and language ideologies. In: Holmes, Janet – Miriam Meyerhoff (eds.): *Handbook of language and gender*. Oxford: Blackwell. 447–467.
- Lanstyák István 2015. A standardizálás mint nyelvalakító tevékenység. *Fórum Társadalomtudományi Szemle* 17/2: 27–56.
- Rosa, Jonathan – Christa Burdick 2016. Language ideologies. In: García, Ophelia – Nelson Flores – Massimiliano Spotti (eds.): *The Oxford handbook of language and society*. Oxford: Oxford University Press. 103–123.

5. Kritikai szociolingvisztika. Paradigmaváltás a szociolingvisztikában; a globalizáció szociolingvisztikája; nyelvi ideológiák, nyelvi (szuper)diverzitás, nyelvi repertoár, heteroglosszia, hang, stilizálás, „kitalált” nyelvek, a beszélés/(poli- vagy transz)lingválás szociolingvisztikája; nyelvi kommodifikáció

Irodalom

- Agha, Asif 2007. The object called "language" and the subject of linguistics. *Journal of English Linguistics* 35/3: 217–235.
- Cameron, Deborah 2000/2001. A munkavállaló stilizálása: Társadalmi nem és a nyelv áruvá válása a globalizált szolgáltatóiparban. *Replika* 45–46: 213–237.
- Blommaert, Jan – Ben Rampton 2016. Language and superdiversity. In: Karel Arnaut – Jan Blommaert – Ben Rampton – Massimiliano Spotti (eds.): *Language and superdiversity*. New York – London: Routledge. 21–48.
- Makoni, Sifre – Alastair Pennycook 2007. Disinventing and reconstituting languages. In: Uők. (eds.): *Disinventing and reconstituting languages*. Clevedon: Multilingual Matters. 1–41.

6. Alkalmazott szociolingvisztika. A szociolingvisztika alkalmazott nyelvészeti vonatkozásai; nyelvi kisebbségek, nyelvpolitika és nyelvi tervezés, nyelvi jogok, nyelv és oktatás, a heteroglosszia és a transzlingválás pedagógiája

Irodalom

- Blackledge, Adrien – Angela Creese 2014. Heteroglossia as practice and pedagogy. In: Uők. (eds.): *Heteroglossia as practice and pedagogy*. New York: Springer.
- Heltai János Imre 2016. Az egységes nyelvi repertoár pedagógiája. *Magyar Nyelvőr* 140: 407–427.
- Kiss Jenő 2005. A magyar nyelv és az Európai Unió. *Magyar Nyelvőr* 129: 12–31.
- Kontra Miklós 2006. A magyar lingvicizmus és ami körülveszi. In: Sipőcz Katalin – Szeverényi Sándor (szerk.): *Elmélkedések nyelvekről, népekről, és a profán medvéről*. Szeged: SzTE, Finnugor Nyelvtudományi Tanszék. 83–106.

MONGOLISZTIKA DOKTORI PROGRAM

A fő- és melléktémakör(öke)t az adott disszertáció témája határozza meg. A szakirodalom folyamatosan változó, bővülő anyagokat tartalmaz, melyek egyrészt előkerülnek az előadások során, másrészt az óravázlatokkal együtt felkerülnek a tanszéki honlapra (innerasia.hu). A „modul” megjelölésű címekhez kapcsolódhatnak a program disszertációinak témái, a melléktémák a konkrét esetek szerint változhatnak.

I. A mongol nyelvek és nyelvjárások modul (diakrón és/vagy szinkrón megközelítés)

Források és módszertan: a különböző nyelvtörténeti korokban keletkezett írott források vagy a terepen gyűjtött nyelvi, nyelvjárási anyagok elemzése.

1. A mongol nyelvek felosztási rendszerei
2. A mongol nyelv korszakolása
3. Az írott mongol nyelvek és írások
4. A mongol nyelvjárások tipológiája
5. A mongol írások
6. A mongol nyelvek kapcsolata más nyelvekkel és nyelvközösségekkel

Irodalom

Kara, György: *Books of the Mongolian Nomads*. Indiana University, Research Institute for Inner Asian Studies, Bloomington 2005

Nugteren Hans: *Mongolic Phonology and the Qinghai-Gansu Languages*. Netherlands Graduate School of Linguistics, Utrecht 02011

Oirad and Kalmyk Linguistic Essays. Ed. Birtalan, Ágnes. (Talentum Sorozat 11. Ed. Kulcsár Szabó, Ernő – Sonkoly, Gábor) ELTE Eötvös Kiadó, Budapest 2012

The Mongolic Languages. (Routledge Language Family Series) Ed. Janhunen, Juha. Routledge, London – New York 2003

Poppe, Nicholas: *Introduction to Mongolian Comparative Studies*. (Mémoires de la Société Finno-Ougrienne), Suomalais-Ugrilainen Seura, Helsinki 1955

További részletes szakirodalom cf. az egyes ajánlott művekben és az innerasia.hu oldalon.

II. Hagyományos nomád mongol műveltség modul – a nomadizmus jelenségeihez kapcsolódó szöveghagyomány filológiai és más módszertanú (például humánökológiai, stb.) elemzése

Források és módszertan: a nomadizmus problematikájával foglalkozó történeti források és a terepen gyűjtött hangzóanyag (különböző műfajú a szóbeli közlések) szövegfilológiai és más módszertani – disszertációtól függően – elemzése.

1. A belső-ázsiai nomád kultúrszindróma
2. A belső-ázsiai nomadizmus történeti kontextusa
3. A hagyományos nomád anyagi kultúra (források és tárgyi világ)
4. A hagyományos mongol nomád szellemi kultúra (tipológia, átmenti rítusok, ünnepek, szóbeli hagyomány)
5. Ember és természet viszonya (humánökológia és fenntartható fejlődés)

Irodalom

Avar Ákos: *A természet és az állatok a hagyományos mongol gondolkodásban*. Equinter, Budapest 2015

Г. Цэрэнханд: *Монголчууд: угсаа-соёл, зан заншил*. I-II. Адмон, Улаанбаатар 2005

Material Culture (Traditional Mongolian Culture I.). Materielle Kultur. (Traditionelle mongolische Kultur I.). A mongol nomádok anyagi műveltsége. (Hagyományos mongol műveltség I.). Ulaanbaatar mongol soyol. Szerk./Ed./Hrsg. Birtalan, Ágnes, IVA-ICRA Verlag – ELTE, Belső-ázsiai Tanszék, Wien – Budapest 2008 (DVD)
Монгол улсын угсаатны зүй. I–III. Ed. С. Бадамхатан, Адмон, Улаанбаатар 2011
Монгол ард улсын угсаатны судлал, хэлний шинжлэлийн атлас. Vol. I-II. Ed. Б. Ринчен, Улаанбаатар 1979

További részletes szakirodalom cf. az egyes ajánlott művekben és az innerasia.hu oldalon.

III. Szóbeli és írott források és irodalom modul – a mongol népek írott forrásainak és szóbeli hagyományának, elsősorban filológiai megközelítésű elemzése

Források és módszertan: a mongol népek különböző korszakokból származó történeti forrásainak, folklór és irodalmi corpusának, valamint terepen gyűjtött új lejegyzésű hangzóanyagainak filológiai értelmezése.

1. A mongol történeti krónikairódalom (13–19. század)
2. A modern (20–21. századi) mongol irodalom (műfajok, irodalmi trendek, idegen hatások)
3. A hagyományos folklór műfaji rendszere
4. Nyelvjárási folklóriródalom

Irodalom

Birtalan Ágnes: *Egy századeleji ojrát népdalgyűjtemény műfajai és nyelve.* Budapest 1991, kandidátusi értekezés, kézirat

Цэрэнсодном, Д.: *Монголын бурханы шашны уран зохиол. I-II.* ШУА Хэл зохиолын хүрээлэн, Улаанбаатар 1997, 2007

Дамдинсүрэн, Ц.: *Монгол уран зохиолын тойм.* Улаанбаатар 1956

Monumenta Linguae Mongolicae Collecta sorozat. Ed. Ligeti, Loui, Akadémiai Kiadó, Budapest (összes kötet)

Монгол ардын аман зохиолын чуулган. Шинжлэх Ухааны Академи, Улаанбаатар (a sorozat valamennyi kötete)

További részletes szakirodalom cf. az egyes ajánlott művekben és az innerasia.hu oldalon.

IV. A mongol népek vallásai és hiedelemvilága modul – a különböző mongol népcsoportok vallástudományi szöveghagyományának és annak tágabb kontextusának elemzése

Források és módszertan: a mongol népek különböző korszakokból származó vallástörténeti forrásainak, terepen gyűjtött szöveg-corporusának, új lejegyzésű hangzóanyagainak kontextuskutatása és filológiai értelmezése.

1. A mongol népek mitológiája (területi és korszakolási tipológia, források, tipológia)
2. A hagyományos rítusok és hiedelmek (diakrón és szinkrón megközelítés)
3. A mongol népek sámánizmusa (szövegtipológia, identitás, kitalált hagyomány)
4. A népvallás fogalma és szöveghagyománya (terminológia, szövegtipológia)
5. A mongol buddhizmus története (források, jelenlegi helyzet)
6. A mongol buddhizmus szöveghagyománya (fordítások, eredeti művek, buddhizált népvallási szövegek)

Irodalom

Birtalan, Ágnes: *Die Mythologie der mongolischen Volksreligion.* In: Schmalzriedt, Egidius – Haussig, Hans Wilhelm (ed.) *Wörterbuch der Mythologie. Die alten Kulturvölker.* 34. Klett-Cotta Verlag, Stuttgart 2001, pp. 879–1097.

Birtalan Ágnes: *Veszett farkas a hátasod, tűzkigyó az ostorod. A mongol sámánizmus történetének hiányzó láncszeme.* (Őseink nyomán Belső-Ázsiában VI.) L'Harmattan – Equinter, Budapest 2015

Heissig, Walther: *The Religions of Mongolia.* University of California Press 1980
Mongolian Buddhism: Past, Present Future. Ed. Birtalan Ágnes, Teleki Krisztina, Majer Zsuzsa. L'Harmattan, Budapest, 2017

Sárközi, Alice: *Political prophecies in Mongolia in the 17-20th centuries.* (Bibliotheca Orientalis Hungarica 38) Akadémiai Kiadó, Budapest 1992

További részletes szakirodalom cf. az egyes ajánlott művekben és az innerasia.hu oldalon.

V. Történeti szövegek és források modul

Források és módszertan: a mongol népek különböző korszakokból származó különböző műfajú történeti forrásainak, valamint terepen gyűjtött új lejegyzésű hangzóanyagainak (*oral history*) sokoldalú elemzése, értelmezése, és ezek történeti kontextusának vizsgálata, ismerete.

1. A belső-ázsiai nomád birodalmak kialakulásának törvényszerűségei
2. A Nagy Mongol Birodalom kialakulása és a Jüan kor
3. Mongol államalakulatok a 14–18. században, újraegyesítési törekvések
4. Mongol államok a mandzsu korban (17–19. század), az ojrát birodalom
5. A mongol függetlenség és az önálló mongol állam (20. század)
6. Mongólia a szocializmus ideje alatt
7. A mongol politikai változások, Mongólia gazdasági és politikai szerepének felértékelődése (20. század vége, 21. század eleje)

Irodalom

Atwood, Christopher P.: *Encyclopedia of Mongolia and the Mongolian Empire.* (Facts on File Library of World History) Facts on File 2004

Bawden, Charles: *The Modern History of Mongolia.* Praeger, New York 1968

Bulag, Uradyn E.: *Nationalism and Hybridity in Mongolia.* Clarendon Press, Oxford 1998

Далай, Ч. – Очир, А.: *Монгол улсын түүх.* I-V. Адмон, Улаанбаатар 2004

Sanders, Alan J. K.: *Historical Dictionary of Mongolia.* (Historical Dictionaries of Asia, Oceania, and the Middle East) Scarecrow Press, Lanham 2010

További részletes szakirodalom cf. az egyes ajánlott művekben és az innerasia.hu oldalon.

Nyelvpedagógia és angol alkalmazott nyelvészet

ÓKORTUDOMÁNYI DOKTORI PROGRAM

1) A nyelvleírás fő területei 1. (szinkrón és diakrón fonológia)

A hallgatónak ismernie kell az általános fonológia alapvető fogalmait (fonetika és fonológia; fonéma és allofónok; jegyek, szabályok, szerkezetek). Tisztában kell lennie a választott nyelv(ek) fonológiai rendszerével. — Ismernie kell a hangváltozás fogalmát és a hangváltozások fonológiai értelmezésének lehetőségeit. Fogalmat kell alkotnia a választott nyelv(ek) hangrendszeréről, a vizsgált korszak(ok)ban megnyilvánuló történeti fonológiai tendenciákról.

2) A nyelvleírás fő területei 2. (szinkrón és diakrón morfológia)

A hallgatónak ismernie kell az általános morfológia fontosabb fogalmait és elméleteit (a morféma; különböző megközelítések: elem és elrendezés, elem és folyamat, szó és paradigma; tipológia). Behatóan kell ismernie a választott nyelv(ek) morfológiai jelenségeit. — Részletes ismeretekkel kell rendelkeznie a választott nyelv(ek) morfológiai jelenségeinek kialakulásáról, ezek és a fontosabb további változások kronológiájáról.

3) A nyelvelírás fő területei 3. (szinkrón és diakrón szintaxis)

A hallgatónak ismernie kell az általános szintaxis fontosabb fogalmait és elméleteit (szintagma, szabályok, transzformációk; szemantikai szerepek, funkciók, kommunikatív szerepek). Behatóan kell ismernie a választott nyelv(ek) morfoszintaktikai és szintaktikai jelenségeit. — A hallgatónak ismernie kell a szintaktikai változásról szóló főbb elméleteket és (alaposabban) a választott nyelv(ek) szintaxisát. Részletes ismeretekkel kell rendelkeznie a választott nyelv(ek) szintaktikai jelenségeinek kialakulásáról, fontosabb további változásairól.

4) A nyelvelírás fő területei 4. (szinkrón és diakrón szemantika és pragmatika)

A hallgatónak ismernie kell a szemantika fontosabb általános fogalmait és elméleteit, klasszikus, ill. modern irányzatait, továbbá jelentős képviselőit és ezek főbb műveit, különös tekintettel a választott nyelv(ek) vonatkozásában; a jelentés logikai / kognitív / strukturális megközelítéseit, továbbá a pragmatikát illetően a beszédaktus-elméletet. — Ismernie kell a szókincsben lejátszódó jelentésváltozások főbb típusait és fogalmat kell alkotnia a nyelvtani kategóriarendszer jelentésvizonyait érintő változásokról. Attekintést kell szereznie a választott nyelv(ek) története során bekövetkezett jellegzetes szemantikai változásokról a szókincs és a nyelvtan területén.

5. Lexikológia

A hallgatónak ismernie kell a lexikológia, továbbá a hozzá szorosan kapcsolódó frazeológia és lexikográfia fontosabb általános fogalmait és elméleteit, ill. gyakorlati vonatkozásait, jelentős alpműveit, képviselőit különös tekintettel a választott nyelv(ek) vonatkozásában.

Irodalom az 1–5. témához

Általános bevezető művek:

Kálmán László – Trón Viktor: *Bevezetés a nyelvtudományba*. Tinta, Budapest 2007. 2. kiad.
Telegdi Zsigmond: *Bevezetés az általános nyelvészetbe*. Tankönyvkiadó, Budapest 1977.

Specifikus bevezető művek:

A magyar nyelv nagyszótára (főszerkesztő: Ittész Nóra), MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest 2006. 9–50.

Aronoff, Mark — Fudeman, Kirsten: *What is Morphology?* Blackwell, Oxford 2005.

Good, Jeff: *Linguistic Universals and Language Change*. Oxford University Press, Oxford 2008.

Hyman, Larry M.: *Phonology: Theory and Analysis*, Holt, Rinehart and Winston, New York 1975.

Hock, H. H. — Joseph, B. D.: *Language History, Language Change, and Language Relationship*. De Gruyter, Berlin 1996.

Kiefer Ferenc: *Jelentéselmélet*. Corvina Kiadó, Budapest, é. n. [2000].

idem (főszerk.): *A magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest 2006.

Landau, S.: *Dictionaries. The Art and Craft of Lexicography*. Cambridge UP 1984 etc.

Matthews, Peter H.: *Syntax*. Cambridge, Cambridge University Press, 1981.

Valamint a hallgató témájának megfelelő nyelv (ókori latin/közép- és újkori latin/ógörög/bizánci görög/ó- és középid) vonatkozó legfontosabb szakirodalma, előzetes megbeszélés alapján.

6. Intertextualitás / 7. Narratológia / 8. Dekonstrukció

A hallgató a fenti két kérdéskör valamelyikét vagy a modern irodalomtudományi irányzatok közül a dekonstrukciót választva az alábbi irodalomjegyzék alapján bemutatja azt, és elsősorban a doktori értekezésének szöveganyagához kapcsolódva kifejti használhatóságukat a klasszika-filológiában, illetve az ókortudományi programban képviselt további területeken.

Irodalom az 6–8. témához

Általános bevezető művek:

Jefferson, Ann – Robey, David (szerk.) (ford. Babarczy Eszter, Beck András): *Bevezetés a modern irodalomelméletbe*. Bp. 1995.

Sexl, Martin (Hg.): *Einführung in die Literaturtheorie*. Wien 2004.

Waugh, Patricia (ed.): *Literary Theory and Criticism. An Oxford Guide*. Oxford 2006.

Speciális bevezető művek és rész tanulmányok:

Az amerikai dekonstrukció. Helikon 1994/1–2.

Bal, Mieke: „Megjegyzések a narratív beágyazásról”, in Bene Adrián – Jablonczay Tímea (szerk.): *Narratívák 6. Narratív beágyazás és reflexivitás*. Bp. 2007. 55–78.

Barthes, Roland: „Bevezetés a történetek strukturális elemzésébe”, in Bókay Antal – Vilcsek Béla (szerk.): *A modern irodalomtudomány kialakulása*. Bp. 2001. 527–542.

Cohn, Dorrit: „Metalepszis és mise en abyme”, in Bene Adrián – Jablonczay Tímea (szerk.): *Narratívák 6. Narratív beágyazás és reflexivitás*. Bp. 2007. 113–122.

Culler, Jonathan (ford. Módos Magdolna): *Dekonstrukció. Elmélet és kritika a strukturalizmus után*. Bp. 1997.

de Man, Paul: „Ellenzegülés az elméletnek”, in Bacsó Béla (szerk.): *Szöveg és interpretáció*. Bp. 1991. 97–113.

Uő: „Az irónia fogalma”, in Uő: *Estztikai ideológia*. Bp. 2000. 175–203.

Uő: „Visszatérés a filológiához”, in *Filológiai Közöny* 2002/1–2. 12–16.

de Man, Paul: „Hypogramma és inskripció”, in Uő: *Olvasás és történelem*. Bp. 2002. 395–432.

Uő (ford. Fogarasi György): *Az olvasás allegóriái*. Bp. 2006.

Derrida, Jacques: „Az el-különbözés”, in Bacsó Béla (szerk.): *Szöveg és interpretáció*. Bp. 1991. 43–63.

Uő (ford. Molnár Miklós): *Grammatológia I*. Szombathely–Párizs 1991.

Uő: „A fehér mitológia”, in Thomka Beáta (sorozatszerk.): *Az irodalom elméletei V*. Pécs 1997. 5–102.

Uő: „A struktúra, a jel és a játék az embertudományok diszkurzusában”, in Bókay Antal – Vilcsek Béla – Szamosi Gertrud – Sári László (szerk.): *A posztmodern irodalomtudomány kialakulása*. Bp. 2002. 265–275.

Genette, Gérard: „Az elbeszélő diszkurzus”, in Thomka Beáta (sorozatszerk.): *Az irodalom elméletei I*. Pécs 1996. 61–98.

Genette, Gérard (ford. Z. Varga Zoltán): *Metalepszis*. Pozsony 2006.

Gumbrecht, Hans Ulrich (ford. Palkó Gábor): *A jelenlét előállítása – Amit a jelentés nem közvetít*. Bp. 2010.

Intertextualitás. Helikon 1996/1–2.

Kulcsár-Szabó Zoltán: „Intertextualitás: létmód és/vagy funkció?”, *Irodalomtörténet* 1995/4. 495–541.

Kulcsár-Szabó Zoltán: *Tetten érhetetlen szavak. Nyelv és történelem Paul de Mannál*. Bp., Ráció, 2007.

Menke, Bettine: „Ki beszél? A beszélő én alakzata a retorika történetében”, in Füzi Izabella – Odorics Ferenc: *Figurák*. Bp.–Szeged 2004. 87–118.

Továbbá a hallgatók érdeklődésének megfelelő további szakirodalom, megbeszélés alapján.

9. A verstan–metrika elmélete — nyelvtudomány és irodalomtudomány határán

A hallgatónak számot kell adnia az általános metrikai–verstani ismeretekről, általában a versrendszerekről (időmértékes, hangsúlyos, tonális, szótagszámláló), és különösen a verselés nyelvi alapjairól, a versről mint nyelvi rendszerről (fonetika, a szótag, versmondattan, stb.).

10. A főbb versrendszerek és azok története a hallgatók által választott nyelv(ek)ben és a magyar irodalomban

A hallgató (lehetőleg az értekezéséhez kötődve) be kell mutasson egy jelentős versrendszert, annak nyelvi alapjait, változását az adott nyelven/irodalomban, hatástörténetét (ha van, különösen a magyar irodalomban).

Irodalom az 9–10. témához

Általános bevezető művek:

Horváth János: *Rendszeres magyar verstan*. 2. kiadás Budapest 1969.

Jakobson, Robert: *Hang – Jel – Vers*. Budapest 1969

Lotz János: „Általános metrika”, in Uő: *Szonettkoszorú a nyelvről*. Bp. 1976. 215–236.

Szepes Erika — Szerdahelyi István: *Verstan*. Gondolat, Budapest 1981.

Speciális bevezető művek:

Snell, Bruno: *Griechische Metrik*. (Studienhefte zur Altertumswissenschaft, Band 1 5.). Vandenhoeck & Ruprecht. Auflage 2010, illetve más kiadások.

Crusius, Friedrich: *Römische Metrik*. Neuberarbeitung für die zweite Auflage: Hans Rubenbauer. Hueber, München 1955 (és más kiadónál is újabb kiadások).

Norberg, Dag: *An Introduction to the Study of Medieval Latin Versification*. (Jan M. Ziolkowski bevezetőjével; eredetileg franciául 1958) Catholic University of America Press, Washington, D.C. 2004.

Arnold, Edward Vernon: *Vedic Metre in its historical development*. 1905, Cambridge University Press (Reprint 2009)

Ashwini, S. Deo: „The Metrical organization of Classical Sanskrit Verse”, in *Journal of Linguistics* Cambridge Vol 43 (2007) 63–114.

11. A (klasszikus) ókori szövegek története

A hallgató áttekintést ad a következő témákban: az írás mint a kommunikáció történetének első nagy paradigmaváltása; írás és könyv az ókorban; az ókori szövegek „sorsa” a középkoron át a reneszánszig. A fentieket lehetőleg az értekezéséhez kötődő szöveg(ek) szövegtörténetével illusztrálja.

12. A szövegkritika és a szövegkiadás története, a modern szövegkritika módszerei

A hallgató részletes áttekintést ad a klasszikus / középkori (latin, bizánci görög)/ókori és középkori ind szövegek filológiája modern módszereinek kialakulásáról, az irányzatokról, egyben mint példát bemutatva az értekezéséhez kötődő szöveg(ek) sajátos szövegtörténeti, szövegkritikai, kiadástechnikai problematikáját.

Irodalom az 11–12. témához

Assmann, Jan (ford. Hidas Zoltán): *A kulturális emlékezet – Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban*. Atlantisz, Budapest 2013, vagy másik kiadás.
Havas László: *Bevezetés az ókortudományba* I. Debrecen 1996. A vonatkozó fejezetek.
Reynolds, L. D. & Wilson, N. G.: *Scribes and Scholars. A Guide to the Transmission of Greek and Latin Literature*. Clarendon Press, Oxford 1968 (és újabb kiadások).
Paul Maas: *Textkritik*. 4. Auflage. B. G. Teubner, Leipzig 1960, és más kiadások.
West, M. L. (ford. Bolonyai Gábor): *Szövegkritika és szövegkiadás*. Typotex, Budapest, 1999.
Valamint a választott nyelvi szöveg szövegtörténetére, stb. vonatkozó további szakirodalom, megbeszélés alapján.

OROSZ NYELVÉSZETI DOKTORI PROGRAM

1. A funkcionális grammatika általános jellemzése a szentpétervári iskola koncepciója alapján. A jelen elmélet létrehozásának előzményei.

A Prágai nyelvészeti iskola, fogalmi és szemantikai mezők, a centrum és a periféria elve, a kölcsönhatások elemzése, az „értelme–szöveg” modell (I. Melcsuk) vizsgálata, a szemantikailag azonos tartalmú elemek közötti különbség vizsgálata.

2. A „заголовость” („igefajta-jelleg”, diatézis) elnevezésű funkcionális szemantikai mező bemutatása.

A fogalom meghatározása. Kétféle lehetséges megközelítési mód: 1) három pólusú centrum: aktív – passzív – reflexív, ill. 2) két pólusú centrum: aktív – passzív, ebben az oppozícióban a visszaható alak a cselekvő alkategóriájaként kap értelmezést. Periféria: a) alany nélküli mondatok, b) a műveltetés kifejezésének lehetőségei.

3. Az igeszemlélet kategóriája kölcsönhatásban az igeidő, az igemód és az „igefajta” (залог) kategóriákkal.

1) Az abszolút idő és a viszonyított idő szempontjából, 2) az aspektuszabályok egyszerűsödése feltételes módban, ill. pragmatikai szempontokkal való kiegészülése felszólító módban (a beszélő viszonya a címzetthez), 3) a passzív alakok képzése az aspektustól függően.

4. Az aspektualitás mint funkcionális szemantikai mező. Centrum: aspektus, periféria: akcióminőségek / cselekvésmódok.

Az igeszemlélet és az aspektualitás fogalmak definiálása. A szemléletpárok értelmezése, meghatározása. Egyszemléletű igék, kettős szemléletű igék. Az akcióminőségek alapvető osztályozása (temporális, rezultatív – mennyiségre vonatkozó, intenzitásbeli), azok bemutatása.

5. A modalitás mint funkcionális szemantikai mező.

A fogalom definiálása és tartalma. Centruma: az igemód grammatikai kategóriája. Perifériája: az egyéb, nem vagy kevésbé grammatikalizálódott eszközök (lexikai és szintaktikai), melyek az adott mező szemantikai tartalmának kifejezését szolgálják.

6. A „felszólítás” mint fogalmi mező a modális tartalom kifejezésének rendszerében.

A fogalom definiálása, az imperatívusz és az optatívusz megkülönböztetésének szükségessége. A felszólítás erős és gyenge helyzetei (skála, mezőszerkezet, centrum–periféria), az imperatívusz alak átvitt értelmű használata.

7. Az irodalmi nyelv történetének tárgya. A mai orosz irodalmi nyelv történetének főbb koncepcióinak áttekintő bemutatása.

Sahmatov, Obnorszkij, Vinogradov, Uszpenszkij, Zsivov Az orosz irodalmi nyelv történetének korszakai. Az irodalmi nyelv és a dialektus. A norma. Az irodalmi nyelvi norma. Az irodalmi nyelvek típusai. Az irodalmi nyelv és az élőbeszéd viszonya.

8. A XI–XIV. századi irodalmi nyelv: Az első délszláv hatást kísérő nyelvi és kulturális folyamatok.

A délszláv írásbeliség közvetítő szerepe a bizánci–orosz kulturális kapcsolatokban. A középkori nyelvemlékek típusai. A standard és „hibrid” egyházi szláv nyelvemlékek. A jogi szövegek. Magánlevelek és feliratok. Az évkönyvek nyelve. Az óegyházi szláv, keleti szláv irodalmi (egyházi szláv) és a nem irodalmi (óorosz) nyelv közötti alapvető különbségek.

9. A nagyorosz és a délnyugat-orosz irodalmi nyelv (XIV–XVIII. század):

A második délszláv hatás. A beszélt nyelvtől való elhatárolódás. A két kulturális régió elkülönülése. A „prosta mova” irodalmi rangra emelkedése a Lengyel-Litván Államban. A nyelvi helyzet megváltozása: a diglosszia felbomlása és a modern orosz irodalmi nyelv előfeltételeinek kialakulása (XVII. század második fele – XVIII. század eleje): A délnyugat-orosz irodalmi nyelvi hagyomány hatása a nagyoroszra.

10. Az „egyszerű” orosz nyelv létrehozására irányuló kísérletek a XVIII. században.

I. Péter nyelvi politikája. A „polgári írás”, nyugat-európai hatások. Az orosz nyelv kodifikálásának kezdetei. Adodurov és Trediakovszkij. A beszélt nyelvhez való igazodás. Az orosz irodalmi nyelv kodifikálásának második szakasza: az irodalmi és a beszélt nyelv elhatárolása. Az orosz irodalmi nyelv kodifikálásának harmadik szakasza: Lomonoszov programja. Az egyházi szláv és az orosz elemek az egységes orosz irodalmi nyelv stilisztikai eszközeivé minősülnek át.

11. Az orosz irodalmi nyelv a XIX. században:

Az orosz irodalmi köznyelv (= standard nyelv) a XIX. század elején. A „háromstílus”-elmélet felbomlása. Törekvések az egységes köznyelvi normák kialakítására: „nyugatosok” (karamazinisták) és szlavofilek („archaisták”). A puskini szintézis jelentősége. Az orosz realista irodalom és az irodalmi köznyelv stílárissá válása. A köznyelvi normák megszilárdulása. Fontosabb mondattani változások. A szókincs gyarapodásának fő forrásai: szóképzés, (egyházi szláv modellek alapján is), tükörfordítások, jövevényszavak. Szemantikai folyamatok: terminologizálódás, determinologizálódás, stílárissá válás. Zsivov szkeptikus álláspontja Vinogradovval szemben.

12. Az orosz irodalmi nyelv a XX. században:

A nyelvi változások szociolingvisztikai vizsgálata. A köznyelvi normák fellazulása, normán kívüli szubsztrátumok hatása a 20-as években. Purista ellenhatás a 30-as években. Terminológia

és köznyelv viszonya. A metaforizáció új forrásai. Jövevényszavak. Új jelenségek a szóképzésben. – A kiejtési és hangsúlynormák változása. A helyesírási reform(ok). Az analitikus elemek gyarapodása. Az élőbeszéd hatása a mondat szerkesztésre. Stíláriis „semlegesülés” a szókincsben. Új jelenségek a posztszovjet nyelvben: (pszeudo)-anglicizmusok. Az Internet hatása a nyelvhasználatra.

Szakirodalom

- Бельчиков Ю. А. *Русский литературный язык во второй половине XIX в.* Москва, 1974.
- Бондарко А. В. Принципы функциональной грамматики и вопросы аспектологии. Л. Наука, 1983.
- Бондарко А. В. (отв. ред.) Теория функциональной грамматики. Темпоральность. Модальность. Л. Наука, 1990.
- Бондарко А. В. (отв. ред.) Теория функциональной грамматики. Персональность. Залоговость. С-Пб. Наука, 1991.
- Бондарко А. В. Теория значения в системе функциональной грамматики. (На материале русского языка) М. Языки славянской культуры, 2002.
- Виноградов В. В. История русского литературного языка. // В кн.: Виноградов В. В. *Избранные труды.* Москва, 1978.
- Грачев М. А. По фене ботаю – тюрьму схлопотаю. // *Русская речь* 1993/4: 51–58.
- Земская Е. А. (отв. ред.) *Русский язык конца XX столетия (1985–1995).* Москва, 1996. Введение. (Е. А. Земская.)
- Живов В. М. Язык и культура в России XVIII века. Москва, 1996.
- Живов В. М. *История языка русской письменности : в 2 томах.* М. : Русский фонд содействия образованию и науке, 2017.
- Костомаров В. Г. *Языковой вкус эпохи.* Москва, 1994.
- Крысин Л. П. *Иноязычные слова в современном русском языке.* Москва, 1968. [Часть 2: 56–142.]
- Лаптева О. А. *Живая речь с телеэкрана.* Сегед, 1990.
- О состоянии русского языка. (Материалы почтовой дискуссии.) // *Русская речь* 1992/2: 48–56; 1992/3: 39–48; 1992/4: 50–55.
- Панов М. В. О развитии русского языка в советском обществе. // *Вопросы языкознания* 1962/3: 3–16.
- Петрухина Е. В. Русский глагол: категории вида и времени. М. МГУ Фил. фак. 2009.
- Селищев А. М. Язык революционной эпохи. // *Русская речь* 1991/1: 88–102.
- Сорокин Ю. С. *Развитие словарного состава русского литературного языка. 30–90-е годы XIX в.* Москва–Ленинград, 1965.
- Успенский Б. А. Краткий очерк истории русского литературного языка (XI–XIX вв.). Москва, 1994. 240 с.
- Успенский Б. А. История русского литературного языка (XI–XVII вв.). Издание 3-е, исправленное и дополненное. Москва, 2002.
- Толстой Н. И. Взаимоотношение локальных типов древнеславянского литературного языка позднего периода. // В сб.: *Славянское языкознание. V Международный съезд славистов. Доклады советской делегации.* Москва, 1963.
- Филин Ф. П. (отв. ред.) *Лексика русского литературного языка конца XIX – начала XX века.* Москва, 1981.
- Храковский В. С. Взаимодействие грамматических категорий: вид, время, наклонение. – В: *От значения к форме, от формы к значению. Сб. статей в честь 80-летия А. В. Бондарко.* Отв. ред.: М. Д. Воейкова. М. Языки славянской культуры. 2012, 539–561.
- Ясаи Л. О морфологической немаркированности и проблеме наименования. *Studia Slavica Hung.* 50, 2005 (371–378).

- Krékits J., Jászay L. *Szláv igeaspektus – különös tekintettel az orosz nyelvre*. Budapest, Akadémiai Kiadó 2008.
- Orwell G. 1984. Budapest: Európa Könyvkiadó, 1989. [Függelék: Az újbeszél alapelvei, 329–342.]
- Péter Mihály. Hasonlóságok és különbségek az egyházi szláv – orosz, illetve francia – angol lexikális kapcsolatokban. In: *Szlavisztikai tanulmányok. Emlékkönyv Király Péter 70. születésnapjára*. (Szerk. Gregor Ferenc és Nyomárkay István.) ELTE Szláv Filológiai Tanszék. Budapest, 1987. 325–334.
- Šachmatov A. – Shevelov, G. Y. *Die kirchenslawischen Elemente in der modernen russischen Literatursprache*. Wiesbaden, 1960.

ROMANISZTIKAI DOKTORI PROGRAM

1. Általános és újlatin szinkrón fonológia

A hallgatónak ismernie kell az általános fonológia alapjait, a fonológiai elméletek és modellezés fontosabb kérdéseit. Tisztában kell lennie az újlatin nyelvek fonológiai rendszerével és tipologizálásával, az újlatin nyelvek közötti alapvető fonológiai különbségekkel, valamint részletekbe menően ismernie kell saját újlatin nyelvének fonológiai rendszerét és folyamatait.

-Kiefer Ferenc (szerk.) *Strukturális magyar nyelvtan 2 Fonológia*, 2001, Akadémiai kiadó, Budapest.

-Ledgeway, Adam / Maiden, Martin (szerk.): *The Oxford Guide to the Romance Languages*, 2016, Oxford, Oxford University Press, 25, 26, 35, 38, 39, 40 fejezetek.

-*Selected Proceedings from the Linguistic Symposium on Romance Languages*, a mindenkor utolsó három év kiadványaiban szereplő fonológiai témájú cikkek, Amsterdam, Benjamins.

2. Általános és újlatin diakrón fonológia

A jelöltnek ismernie kell a hangváltozás fogalmát és a hangváltozások fonológiai értelmezésének lehetőségeit. Fogalmat kell alkotnia a latin hangrendszerről és rendszeres áttekintéssel kell rendelkeznie a latin–újlatin átmenet során megnyilvánuló történeti fonológiai tendenciákról, valamint a különböző újlatin rendszerekhez vezető differenciálódási folyamatokról.

-H.H. Hock – B.D. Joseph: *Language History, Language Change, and Language Relationship*, Berlin, De Gruyter, 1996, 113-152.

-W.S. Allen: *Vox Latina*, Cambridge, Cambridge University Press, 1965.

-R.A. Hall, Jr.: *Proto-Romance Phonology*, New York, Elsevier, 1976.

3. Általános és újlatin szinkrón morfológia

A hallgatónak ismernie kell az általános morfológia fontosabb fogalmait és elméleteit, a morfológiai tipológia megoldásait és az újlatin nyelvek közötti alapvető alaktani különbségeket. Behatóan kell ismernie saját újlatin nyelvének morfológiai jelenségeit.

-Aronoff, Mark / Fudeman, Kirsten: *What is Morphology?*, Oxford, Blackwell, 2005.

-Kiefer Ferenc (szerk.): *Strukturális magyar nyelvtan*, 3. Morfológia, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2000, 75-93, 137-164, 519-536, 569-600, 613-618.

-Ledgeway, Adam / Maiden, Martin (eds.): *The Oxford Guide to Romance Languages*, Oxford, Oxford University Press, 2016, 497-537, 697-757.

4. *Általános és újlatin diakrón morfológia*

A hallgatónak ismernie kell a vulgáris latin alaktan alapjait, az újlatin változás főbb irányait, a nyelvek közötti fontosabb különbségeket. Részletes ismeretekkel kell rendelkeznie saját újlatin nyelve morfológiai jelenségeinek kialakulásáról, a változások kronológiájáról, a főbb dialektális különbségekről.

-Good, Jeff: *Linguistic Universals and Language Change*, Oxford, Oxford University Press, 2008, 144-181.

-Joseph, Brian D. / Janda, Richard D. (eds.): *The Handbook of Historical Linguistics*, Oxford, Blackwell, 423-492.

-Maiden, Martin / Smith, John Charles / Ledgeway, Adam: *The Cambridge History of the Romance Languages* 1, Cambridge, Cambridge University Press, 2010, 155-267, 532-563.

5. *Általános és újlatin szinkrón szintaxis*

A hallgatónak ismernie kell az általános szintaxis fontosabb fogalmait és elméleteit, az újlatin nyelvek közötti alapvető morfoszintaktikai és szintaktikai különbségeket. Behatóan kell ismernie saját újlatin nyelvének szintaktikai jelenségeit.

-Matthews, Peter H., *Syntax*, Cambridge, Cambridge University Press, 1981.

-Graffi, Giorgio: *200 Years of Syntax. A critical survey*, Amsterdam, Benjamins, 2001.

-Ledgeway, Adam / Maiden, Martin (eds.): *The Oxford Guide to Romance Languages*, Oxford, Oxford University Press, 2016, 541-574, 596-608, 761-859.

6. *Általános és újlatin diakrón szintaxis*

A hallgatónak ismernie kell a szintaktikai változásról szóló főbb elméleteket, a klasszikus latin szintaxis alapjait, az újlatin változás főbb irányait. Részletes ismeretekkel kell rendelkeznie saját újlatin nyelve szintaktikai jelenségeinek kialakulásáról és a főbb dialektális különbségekről.

-Joseph, Brian D. / Janda, Richard D. (eds.): *The Handbook of Historical Linguistics*, Oxford, Blackwell, 495-572.

-Ledgeway, Adam: *From Latin to Romance. Morphosyntactic Typology and Change*, Oxford, Oxford University Press, 2012.

-Maiden, Martin / Smith, John Charles / Ledgeway, Adam: *The Cambridge History of the Romance Languages* 1, Cambridge, Cambridge University Press, 2010, 268-471.

7. *Általános és újlatin szinkrón szemantika*

A hallgatónak ismernie kell a szemantika fontosabb általános fogalmait és elméleteit, klasszikus (pl. komponenses elemzés, mezőelmélet) ill. modern irányzatait (pl. prototípus-szemantika, kognitív szemantika, konceptuális szemantika), továbbá jelentős képviselőit és ezek főbb műveit, különös tekintettel saját újlatin nyelve vonatkozásában.

-Kiefer Ferenc: *Jelentéselmélet*, Corvina Kiadó, Budapest, é. n. [2000]

-Cruse, David Alan: *Meaning in language. An introduction to semantics and pragmatics*, Oxford, Oxford University Press, ³2015.

-Ledgeway, Adam / Maiden, Martin (eds.): *The Oxford Guide to Romance Languages*, Oxford, Oxford University Press, 2016, 577-95, 863-906.

8. Általános és újlatin diakrón szemantika

A jelöltnek ismernie kell a szókincsben lejátszódó jelentésváltozások főbb típusait és fogalmait kell alkotnia a nyelvtani kategóriarendszer jelentésviszonyait érintő változásokról. Áttekintést kell szereznie a latin–újlatin átmenet során bekövetkezett jellegzetes szemantikai változásokról a szókincs és a nyelvtan területén.

-H.H. Hock – B.D. Joseph: *Language History, Language Change, and Language Relationship*, Berlin, De Gruyter, 1996, 153-252.

-R. Posner: „Historical Romance Lexicology and Semantics”, in: R. Posner–J. N. Green (eds.): *Trends in Romance Linguistics and Philology I*, The Hague, Mouton, 1980, 176-190.

-J.R. Craddock *et al.*: „Romance etymology”, *ibid.*, 191-240.

-É. Benveniste: „Mutations of Linguistic Categories”, in: W.P. Lehmann–Y. Malkiel (eds.): *Directions for Historical Linguistics*, Austin, University of Texas Press, 1968, 83-94.

9. Általános és újlatin lexikológia

A hallgatónak ismernie kell a lexikológia, továbbá a hozzá szorosan kapcsolódó frazeológia és lexikográfia fontosabb általános fogalmait és elméleteit, ill. gyakorlati vonatkozásait, jelentős alpműveit, képviselőit különös tekintettel saját újlatin nyelve vonatkozásában.

-Kiefer Ferenc (főszerk.): *A magyar nyelv*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2006, 437–480, 1038–1072.

-O. Nagy Gábor: Mi a szólás?, *Magyar Nyelv* 50 (1954): 110–126; 396–408.

-*A magyar nyelv nagyszótára* (főszerkesztő: Ittész Nóra), Budapest, MTA Nyelvtudományi Intézet, 2006, 9-50.

-Bárdosi Vilmos: *Du phrasème au dictionnaire. Études de phraséographie franco-hongroise*, Budapest, ELTE–Eötvös Kiadó, 2017.

10. Az újlatin nyelvek kialakulása

A jelöltnek beható ismeretekkel kell rendelkeznie a latin–újlatin átmenet történeti körülményeiről és a Római Birodalom eltűnése után kialakult nyelvi helyzetről. Világosan kell ismernie a klasszikus latin, a vulgáris latin és a kései latin fogalmát. Számot kell adnia az újlatin differenciálódásra vonatkozó legfontosabb elképzelésekről és áttekintéssel kell rendelkeznie a ma beszélt újlatin nyelvekről és legfontosabb nyelvjárásairól.

-Herman J.: *A vulgáris latin*, Budapest, Tinta, 2003.

-R.A. Hall, Jr.: *External History of the Romance Languages*, New York, Elsevier, 1974.

-J. Herman: *Du latin aux langues romanes II*, Tübingen, Niemeyer, 2006, 169-182, 195-213.

SINOLÓGIA DOKTORI PROGRAM

1. A kínai nyelv eredete és története

Hipotézisek a kínai nyelv eredetéről és genetikai besorolásáról. A sino-tibeti nyelvcsalád. A kínai nyelv történeti korszakolása. Az ókínai nyelv hangrendszere és mondatszerkezete. A

legrégebbi írás emlékek és az írás korai fejlődése. A klasszikus írott nyelv sajátosságai. A kínai hangtörténet legfontosabb forrásai és a középkínai hangrendszer. A 白話 nyelv és a modern köznyelv kialakulása.

SZAKIRODALOM:

- Driem, G. van 1997. „Sino-Bodic.” *Bulletin of the School of Oriental and African Studies* 60.3: 455–488
- Harbsmeier, Ch. 1981. *Aspects of Classical Chinese Syntax*. London: Curzon Press.
- Jacques, G. 2017. „The genetic position of Chinese.” In: R. Sybesma et al. (eds.) *Encyclopaedia of Chinese Languages and Linguistics*. Leiden: Brill. Online: <http://dx.doi.org/10.1163/2210-7363_ecll_COM_00000167>
- Pulleyblank, E. G. 1984. *Middle Chinese: A study in historical phonology*. Vancouver: UBC Press.
- Pulleyblank, E. G. 1998. *Outline of Classical Chinese Grammar*. Washington: University of Washington Press.
- Pulleyblank, E.G. 2001. „Syllable structure and morphology in Old Chinese.” In: R. Djamouri (ed.) *Collected Essays in Ancient Chinese Grammar*. Paris: CRLAO, 25–61.
- Qiu Xigui 裘錫圭 1990. 文字學概要. Taipei: Wanjuanlou Tushu Co. Ltd. [2000. *Chinese Writing*. Berkeley: University of California Press.]
- Shen Zhongwei. 2017. „Middle Chinese phonology.” *Encyclopaedia of Chinese Languages and Linguistics*. Leiden: Brill. Online: <http://dx.doi.org/10.1163/2210-7363_ecll_COM_00000240>
- Thurgood G & LaPolla R. J. (eds.) 2003. *The Sino-Tibetan languages*. London & New York: Routledge.

2. A modern kínai nyelv szerkezete

A mai kínai nyelv rétegződése: írott vs. beszélt köznyelv, standard (mandarin) nyelv vs. nyelvjárások, modern köznyelv vs. irodalmi nyelvek. A standard kínai nyelv hangrendszere: a szegmentális elemek rendszere; szupraszegmentumok: tónus, hangsúly, intonáció. Morfológia a kínai nyelvben. Mondattani szerkezetek a mai kínai nyelvben: az információstruktúra szerepe a mondatok tagolásában; aspektuális kategóriák; a partikulák szintaktikai, szemantikai és diskurzusszintű szerepe. A kínai írás rendszere és a modern írásjegy-egyszerűsítés.

SZAKIRODALOM:

- Chappell, H. (ed.) 2004. *Chinese Grammar -- Synchronic and diachronic perspectives*. Oxford: Oxford University Press.
- San, Duanmu 2002. *The Phonology of Standard Chinese*. Oxford: Oxford University Press.
- Hole, D.P. 2004. *Focus and Background Marking in Mandarin Chinese*. London: RoutledgeCurzon.
- Huang, C.-T.J., Y.A. Li & Y. Li. 2009. *Syntax of Chinese*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Norman, J. 1988. *Chinese*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Li, Ch. N. & S. A. Thompson. 1981. *Mandarin Chinese. A Functional Reference Grammar*. Berkeley: University of California Press.
- Qiu Xigui 裘錫圭 1990. 文字學概要. Taipei: Wanjuanlou Tushu Co. Ltd. [2000. *Chinese Writing*. Berkeley: University of California Press.]
- Tang T.-C. 1988–1992. *Studies in Chinese Morphology and Syntax I–IV*. Taipei: Student Book Co.

Wang, W.S.-Y. (ed.) 2015. *The Oxford Handbook of Chinese Linguistics*. Oxford: Oxford University Press.

Xu, Shirong 徐世荣 1980. 普通话语音知识. Beijing: Wenzhi Gaige Chubanshe.

3. Nyelvészeti elemzés a kínai nyelv oktatásában

A modern nyelvoktatás elméletei. Nyelvelsajátítás és nyelvtanulás. A kínai mint idegen nyelv oktatásának problémái. A kínai nyelv hangrendszere, alaktani rendszere és szintaktikai konstrukciói. Kontrasztív nyelvészeti elemzés. A modern laboratóriumi fonológia szerepe a tanulói kiejtési hibák elemzésében. Hibaelemzés, korrekció.

SZAKIRODALOM:

Everson, M.E. & Xiao Y. (eds.). 2008. *Teaching Chinese As a Foreign Language: Theories and Applications*. Boston: Cheng & Tsui.

Larsen-Freeman, Diana 2000. *Techniques and principles in language teaching*. Oxford: Oxford University Press.

Lin Tao 林焱 – Wang Lijia 王理嘉 2003. 语音学教程. Beijing: Beijing Daxue.

Lin, Yen-Hwei. 2007. *The Sounds of Chinese*. Cambridge: Cambridge University Press.

Lü Bisong 吕必松 2007. 汉语和汉语作为第二语言教学. Beijing: Beijing Daxue Chubanshe.

Trísková, H. 2011. „The Structure of the Mandarin Syllable: Why, When and How to Teach it.” *Archiv Orientální* 79: 99–134.

Trísková, H. 2008. „The sounds of Chinese and how to teach them.” *Archiv Orientální* 76: 509–543.

Xing, Janet Zhiqun. 2006. *Teaching And Learning Chinese As a Foreign Language: A Pedagogical Grammar*. Hong Kong: Hong Kong University Press.

Xu, Shirong 徐世荣 1980. 普通话语音知识. Beijing: Wenzhi Gaige Chubanshe.

Ye Qiuyue. 2014. *Contrastive and Phonetic Analysis for Teaching and Learning Chinese Pronunciation*. (Doktori disszertáció, ELTE.)

Zhao Jinming 赵金铭 2007. *Duiwai hanyu jiaoxue gailun* 对外汉语教学概论. Beijing: Shangwu Yinshuguan.

Zhu Xiaonong 朱晓农 2010. 语音学. Beijing: Shangwu Yinshuguan.

4. Kínai történeti és történettudományi szövegek és azok filológiai problémái I.

A témakör keretében ismertetendők a kínai történetírással és annak sajátosan kínai megnyilvánulási formáival kapcsolatos ismeretek. E tételhez tartoznak a korai történeti művek (pl. 尚書 (書經), 國語, 左傳, 春秋, 公羊傳, 穀梁傳, 吳越春秋) és különösen a 24 történeti mű (二十四史) kialakulásának általános folyamata és jellegzetességei. Ez utóbbin belül konkrétan a következő művek kialakulása, struktúrája és filológiai problémái kerülhetnek szóba: 史記 (司馬談, 司馬遷), 漢書 (班彪, 班固, 班昭), 後漢書 (范曄), 宋書 (沈約), 齊書 (蕭子顯), 魏書 (魏收), 梁書 (姚察, 姚思廉), 陳書 (姚察, 姚思廉), 北齊書 (李德林, 李百藥), 周書 (令狐德棻), 晉書 (房玄齡), 南史 (李大師, 李延壽), 北史 (李大師, 李延壽). Külön kiemelendők a 史記-ben először megjelenő historiográfiai kategóriák (本紀, 表, 書, 世家, 列傳), amelyek lényegüket tekintve a későbbi történeti munkákban is rendezőelvként működnek.

SZAKIRODALOM:

- The Cambridge History of China*. 15 vols. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gernet, Jacques 2005². *A kínai civilizáció története*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Moloughney, Brian 1992. „From biographical history to historical biography: transformation in Chinese historical writing.” *East Asian History* 4: 1–30.
- Szonyi, Michael 2017. *A Companion to Chinese History*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Wilkinson, Endymion 2015⁴ [2018⁵]. *Chinese History: a New Manual*. Cambridge, MA: Harvard University Asia Center distributed by Harvard University Press.

5. Kínai történeti és történettudományi szövegek és azok filológiai problémái II.

A 24 történeti mű (二十四史) kialakulásának általános folyamatán és jellegzetességein belül konkrétan a következő művek kialakulása, struktúrája és filológiai problémái kerülhetnek szóba: 隋書 (魏徵), 唐書 (劉昫), 五代史 (薛居正), 新五代史 (歐陽脩), 新唐書 (歐陽脩), 遼史 (脫脫), 金史 (脫脫), 宋史 (脫脫), 元史 (宋濂), 明史 (張廷玉). A kínai történelemre vonatkozó felbecsülhetetlen értékük mellett külön tárgyalandók a 遼史, a 金史 és a 元史 kitajokra, dzsürcsenekre, illetve mongolokra vonatkozó információi (például a kínai írásjegyekkel fonetikusán átírt idegen nevek).

SZAKIRODALOM:

- The Cambridge History of China*. 15 vols. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gernet, Jacques 2005². *A kínai civilizáció története*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Szonyi, Michael 2017. *A Companion to Chinese History*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Wilkinson, Endymion 2015⁴ [2018⁵]. *Chinese History: a New Manual*. Cambridge, MA: Harvard University Asia Center distributed by Harvard University Press.

6. Kínai irodalmi szövegek és azok filológiai problémái

A kínai irodalom alapvető műfajai: 1. a költészet kialakulása, korai gyűjtemények (詩經, 楚辭), Han-kori versformák (pl. 賦), gyűjtemények (pl. 樂府), Hat dinasztiaiabeli (pl. 陶淵明, 謝靈運), Tang- (pl. 李白, 杜甫, 白居易, 李商隱, 王維, 孟浩然) és Song-kori költők (pl. 蘇軾, 歐陽脩) és költői formák (pl. 詞/辭); 2. A korai próza (történeti jellegű gyűjtemények, anekdoták), Hat dinasztiaiabeli „mágikus” irodalom (pl. 風俗通義, 搜神記), Tang-kori prózairók (柳宗元, 韓愈), Ming- és Qing-kori regények (pl. 水滸傳, 三國演義, 西遊記, 紅樓夢, 儒林外史, 金瓶梅); 3. Yuan-kori drámák (pl. 竇娥冤, 西廂記, 漢宮秋, 黃梁夢). A szövegek filológiai kérdései, tematikai és formai újítások, egymáshoz fűződő viszonyuk, műfaji problémái.

SZAKIRODALOM:

- Chang, Kang-i Sun – Stephen Owen (eds.) 2010. *The Cambridge History of Chinese Literature*. 2 vols. Cambridge: Cambridge University Press.
- Denecke, Wiebke et al. (eds.) 2017. *The Oxford Handbook of Classical Chinese Literature (1000 BCE-900 CE)*. New York: Oxford University Press.

- Idema, Wilt – Haft, Lloyd 1997. *A Guide to Chinese Literature*. Ann Arbor: Center for Chinese Studies, The University of Michigan.
- Lévy, André 2000. *Chinese Literature, Ancient and Classical*. [Tr. William H. Nienhauser, Jr.] Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press.
- Lippiello, Tiziana, et al. (eds.) 2016. *Linking Ancient and Contemporary: Continuities and Discontinuities in Chinese Literature*. Venice: Ca' Foscari.
- Luo, Yuming 2011. *A Concise History of Chinese Literature*. 2 vols. Leiden: Brill.
- Mair, Victor H. (ed.) 1996. *The Columbia Anthology of Traditional Chinese Literature*. New York: Columbia University Press.
- Mair, Victor H. (ed.) 2002. *The Columbia History of Chinese Literature*. New York: Columbia University Press.
- Mair, Victor H., Nancy S. Steinhardt, and Paul R. Goldin (eds.) 2005. *Hawai'i Reader in Traditional Chinese Culture*. Honolulu: University of Hawai'i Press.
- Minford, John, and Joseph S. M. Lau (eds.) 2000. *Classical Chinese Literature: An Anthology of Translations*. Vol. 1: *From Antiquity to the Tang Dynasty*. Hong Kong: Chinese University Press.
- Nienhauser, William H. Jr. (ed.) *The Indiana Companion to Traditional Chinese Literature*. Bloomington: Indiana University Press.

7. Kínai bölcséleti szövegek és azok filológiai problémái

A kínai bölcséleti irodalom ókori és középkori szövegeinek kialakulása, filológiai problémái, jellegzetességei és fontosabb fogalmi. Az ókori filozófiai „iskolák” (konfucianusok, motisták, taoisták, logicisták, legisták stb.) műveinek redakciótörténete, a művek egymáshoz fűződő viszonya, egymásra hatása. Ehhez a tételhez egyebek között a következő szövegek tartoznak: 易經, 論語, 墨子, 道德經, 荀子, 莊子, 孟子, 管子, 鶡冠子, 呂氏春秋, 商君書, 中庸, 大學, 申子, 慎子, 韓非子, 列子, 公孫龍子, 孔子家語, 春秋繁露, 論衡, 淮南子, 老子指略, 莊子注.

SZAKIRODALOM:

- Csikszentmihályi, Mark 2006. *Readings in Han Chinese Thought*. Indianapolis/ Cambridge: Hackett Publishing Company.
- Chan, Alan K. L. – Yuet-keung Lo (eds.) 2010. *Philosophy and Religion in Early Medieval China*. Albany, NY: SUNY Press.
- Fung Yu-lan 1952–53. *A History of Chinese Philosophy*. Vol. 1–2. (Trans. D. Bodde) Princeton: Princeton University Press.
- Graham, Angus C. 1989. *Disputers of the Tao*. La Salle: Open Court.
- Ivanhoe, Philip J. – Van Norden, Bryan W. (eds.) 2000. *Readings in Classical Chinese Philosophy*. New York–London: Seven Bridges Press.
- Liu, Jeeloo 2006. *An Introduction to Chinese Philosophy. From Ancient Philosophy to Chinese Buddhism*. Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
- Loewe, Michael 1993. *Early Chinese Texts: A Bibliographical Guide*. Berkeley: Society for the Study of Early China; University of California, Berkeley.
- Mou, Bo (ed.) 2009. *History of Chinese Philosophy*. London–New York: Routledge.
- van Norden, Bryan W. 2011. *Introduction to Classical Chinese Philosophy*. Indianapolis and Cambridge: Hackett.
- Schwartz, Benjamin I. 1985. *The World of Thought in Ancient China*. Cambridge: The Bellknap Press.

Tőkei Ferenc (vál., ford., bev., jegyz.) 2005. *Kínai filozófia. Ókor. I–III. kötet.* Budapest: Magiszter Társadalomtudományi Alapítvány. [1986. *Kínai filozófia. I–III.* Budapest: Akadémiai Kiadó.]

8. A *Daozang* szövegei

A Taoista kánon kialakulásának története: 陸修靜 (406–477) első 471-es verziója: 三洞經書目錄; a 728-as 開元道藏; 1119-es 政和萬壽道藏. A *Daozang* 1445-ben megjelent változatának, az 5305 tekerceses 正統道藏 struktúrája, tartalma és filológiai problémái. A Három Barlang (洞真, 洞玄, 洞神) és a Négy Kiegészítés (太玄, 太平, 太清, 正一). A barlangok szövegtörzseinek tematikus részei (本文, 神符, 玉訣, 靈圖, 譜錄, 戒律, 威儀, 方法, 衆術, 記傳, 讚頌, 表奏).

SZAKIRODALOM:

- Boltz, Judith M. 1987. *A Survey of Taoist Literature. Tenth to Seventeenth Centuries.* Berkeley: Institute of East Asian Studies, University of California. (China Research Monographs, 32.)
- Pregadio, Fabrizio (ed.) 2008. *The Encyclopedia of Taoism.* Vols. 1–2. New York: Routledge.
- Schipper, Kristofer M. (ed.) 1975. *Concordance du Tao-Tsang: titres des ouvrages.* Paris: École française d'Extrême-Orient.
- Schipper Kristofer M. – Verellen, Franciscus (eds.) 2004. *The Taoist Canon: A Historical Companion to the Daozang.* Chicago: University of Chicago Press.

9. A kínai buddhista kánon szövegei és filológiai kérdései

A kínai, koreai, japán és vietnami buddhizmus számára egyaránt meghatározó Buddhista Kánon kialakulásának története: a 房山石經, a 趙城金藏, a Tripitaka Koreana, illetve a jelenleg leginkább használt Taishō Tripitaka 大正新脩大藏經 (100 kötet, 5320 szöveg). A kánon felépítése (1–55. kötet: pl. T03–04: Születéstörténetek; T09–10: Lótusz- és Huayan-szútrák; T22–24: Vinaja; T26b–29: Abhidharma; T30–31: Madhjamaka és jógácsára; T33–39: Szútrakommentárok; T49–52: Történeti művek; 56–84. kötet: kínaiul írt japán buddhista művek; 85–97. kötet: illusztrációk; 97–100. kötet: indexek). Külön figyelmet érdemel a kanonikus és apokrif buddhista szövegek viszonyának kérdése.

SZAKIRODALOM:

- Buswell, Robert E. (ed.) 1990. *Chinese Buddhist Apocrypha.* Honolulu: University of Hawaii Press.
- Buswell, Robert E. Jr. – Lopez, Donald S. Jr. (eds.) 2014. *The Princeton Dictionary of Buddhism.* Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Silk, Jonathan A. (ed.-in-chief) 2015–. *Brill's Encyclopedia of Buddhism* (6 vols.) Leiden – Boston: Brill.
- Storch, Tanya 2014. *The History of Chinese Buddhist Bibliography: Censorship and Transformation of the Tripitaka.* Amherst, NY: CambriaPress.
- Takakusu Junjirō 高楠順次郎 – Watanabe Kaigyoku 渡辺海旭 (eds.) 1924–1934. *Taishō shinshū Daizōkyō* 大正新脩大藏經. (100 vols.) Tokyo: Taishō Issaikyō Kankōkai. (Repr. 1962).

Wu, Jiang – Chia, Lucille (eds.) 2015. *Spreading Buddha's Word in East Asia: The Formation and Transformation of the Chinese Buddhist Canon. (The Sheng Yen Series in Chinese Buddhist Studies)* Columbia University Press.

10. Modern kínai történelemre, kultúrára és társadalomra vonatkozó írott források

A következő témákra vonatkozó írott források ismerete: A Kínai Népköztársaság állami szerveinek felépítése és működése a maói időszakban, a „reform és nyitás” első évtizedeiben és jelenleg. Az 1982-es alkotmány által meghatározott államszervezet. A Kínai Kommunista párt felépítése és működése. Döntéshozatal, kiválasztás, politikai kultúra Kínában. A kínai politikai rendszer jellegzetességei. A modern kínai irodalom és kultúra kialakulása a 20. század első évtizedeiben. Az 1920-30-as éveinek művészeti aranykorának jellemzői. A szocialista realizmus és az egyéb irányzatok a maói korszakban. A kínai kultúra új aranykora az 1980-as évektől: irodalom, film, képzőművészetek. A kortárs kínai kulturális környezet. Iskolák, „izmusok”, áramlatok: a modern és a posztmodern változatai. A hagyományos társadalom átalakulása a császárkortól a népköztársaságig. Társadalmi változások a maói korszakban. A kínai társadalom a „reform és nyitás” időszakában. A nők szerepe a mai kínai társadalomban. Urbanizáció, középosztályosodás, globalizáció. A családszerkezet átalakulása. Társadalom és állam kapcsolata a mai Kínában. A civil társadalom jellegzetességei. Az internet hatása a kínai társadalomra.

SZAKIRODALOM:

- Bakken, Borge 2000. *The Exemplary Society: Human Improvement, Social Control and the Dangers of Modernity in China. Studies on Contemporary China.* Oxford: Clarendon Press.
- Bell, Daniel 2008. *China's new Confucianism: politics and everyday life in a changing society.* Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Berry, Michael 2008. *A History of Pain: Trauma in Modern Chinese Literature and Film.* New York, NY: Columbia University Press.
- Chi, Pang-yuan (ed.) 2000. *Chinese Literature in the Second Half of a Modern Century: A Critical Survey.* Bloomington: Indiana University Press.
- Clarke, David 2000. *Modern Chinese Art. Images of Asia Series.* New York: Oxford University Press.
- Dreyer, June Teufel 2015. *China's political system: modernization and tradition.* 9th ed. Boston: Pearson.
- Fong, Vanessa L. – Murphy, Rachel 2005. *Citizenship and Society in China.* London; New York: Routledge.
- Heilmann, Sebastian (ed.) 2017. *China's political system.* Lanham, Boulder, New York, London: Rowman & Littlefield Publishers.
- Hsia, C. T. 1999. *A History of Modern Chinese Fiction.* 3rd Edition. Bloomington: Indiana University Press.
- Lang, Olga 2007. *Chinese Family and Society.* Whitefish, MT: Kessinger Publishing.
- Lieberthal, Kenneth 1995. *Governing China. From revolution through reform.* 1st ed. New York: W. W. Norton & Company.
- MacFarquhar, Roderick (ed.) 1994. *The Politics of China, 1949-1989.* New York: Cambridge University Press.
- McGrath, Jason 2008. *Postsocialist modernity: Chinese cinema, literature, and criticism in the market age.* Stanford, California: Stanford University Press.
- Perry, Elizabeth J. 2010. *Chinese Society: Change, Conflict and Resistance.* 3rd Edition. New York, NY: Routledge.

- Shambaugh, David (ed.) 2006. *The Chinese State*. Cambridge – New York: Cambridge University Press.
- William A., Joseph 2010. *Politics in China: An introduction*. New York: Oxford University Press.
- Zhang, Xudong 1997. *Chinese modernism in the era of reforms: cultural fever, avant-garde fiction and the new Chinese cinema*. Durham, NC: Duke University Press.

SZLÁV NYELVTUDOMÁNYI DOKTORI PROGRAM

1. A nyelvtudomány metodológiai, szemiotikai és kommunikációelméleti alapjai

Szakerodalom:

- Máté Jakab, A 19. századi nyelvtudomány rövid története. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest, 1997.
- Máté Jakab, A 20. századi nyelvtudomány történetének főbb elméletei és irányzatai. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998.
- Bañcerowski Janusz, A nyelv és a nyelvi kommunikáció alapkérdései. ELTE. BTK. Budapest, 2000.
- Bañcerowski Janusz, A nyelvtudomány paradigmái. Magyar Nyelvőr 125 (2001): 1-29.
- Nyelv – kommunikáció – cselekvés (szerk. Pléh – Síklaki – Terestyéni). Osiris Kiadó, Budapest 1997.

2. A nyelv grammatikai, szintaktikai, szemantikai és pragmatikai rendszere.

Szakerodalom:

- Keszler Borbbála (szerk.), Magyar grammatika. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest, 2000.
- É.Kiss Katalin, A magyar mondat szerkezet generatív leírása. Nyelvtud.. Ért. 116.
- Kiefer Ferenc, Jelentéselmélet. Corvina.
- Nyelv – kommunikáció – cselekvés (szerk. Pléh – Síklaki – Terestyéni). Osiris Kiadó, Budapest 1997.
- Lyons J. Semantics I,II. Cambridge University Press. 1977.
- Károly Sándor, Általános és magyar jelentéstan. Akadémiai Kiadó. 1970.
- Szili Katalin, Tetté vált szavak. A beszédaktusok elmélete és gyakorlata. Tinta Könyvkiadó, 2004.
- Bañcerowski Janusz, A jelentés értelmezési módjairól. Magyar Nyelvőr 119 (1995): 263-285.
- Rácz Endre, Mondatgrammatika és szöveggrammatika. MTA, Nyelvtudományi Intézet, Budapest, 1992.
- Sziksainé Nagy Irma, Leíró magyar szövegten. Osiris Kiadó, Budapest, 1999.

3. A világ nyelvi képe a kognitív nyelvtudomány tükrében. (a világkép tükröződése grammatikai struktúrákban, szókészletben, frazeológiában, szintaxisban, a szöveg struktúraiban, szemantikában, etimológiában, stilisztikában, onomasztikában és a nyelvi etikettben. A nyelvi világkép rekonstruálása).

Szakerodalom:

- Anusiewicz Janusz, Lingwistyka kulturowa. Zarys problematyki. Wrocław, 1994.

Bañcerowski Janusz, A világ nyelvi képe. A világkép mint a valóság metaképe a nyelvben és a nyelvhasználatban. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2008.

Bañcerowski Janusz, A nyelv szerepe az emberi valóság megalkotásában. Magyar Nyelv 106 (2010): 129-145.

Bartmiński Jerzy (szerk.), Językowy obraz świata. Wydawnictwo Marii Curie-Skłodowskiej,, Lublin.

Kövecses Zoltán, A metafora. Gyakorlati bevezetés a kognitív metaforaelméletbe. TYPOTEX, Budapest, 2005.

Kövecses Zoltán – Benczes Réka, Kognitív nyelvészet. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2010.

Mosiołek-Kłosińska, Dzieje koncepcji języka jako formy ujmowania świata. Poradnik Językowy. Nr. 4.

Taylor John R., Linguistic Categorization. Prototypes in Linguistic Theory. Oxford University Press. 1995.

Weisgerber Leo, Der deutsche Sprachbegriff. „Wirkende Wort”. 1. Sonderheft. 1951/52.

Whorf Benjamin Lee, Language, Thought and Reality: Selected Writings of Benjamin Lee Whorf. Ed. By J.B. Carroll. Cambridge Massachusetts: The M.I.T. Press

4. A szláv nyelvek összehasonlító nyelvtana (A szláv alaktan).

Szakirodalom:

Horálek, K.: Úvod do studia slovanských jazyků. (Magyarul: Karel Horálek: Bevezetés a szláv nyelvtudományba. Bp. Tankönyvkiadó 1962)

Ivšić, S.: Slavenska poredbena gramatika. Zagreb. Školska knjiga 1970.

Bernštejn S.B.: Očerak sravnitel'noj grammatiki slavjanskich jazykov, Čeredovanija, Imennye osnovy. Moszkva Nauka, 1974

Lehfeldt, W.: Einführung in die Sprachwissenschaft für Slavisten. Verlag Otto Sagner, München 1996.

Szemerényi O.: Einführung in die vergleichende Sprachwissenschaft. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft. 1970. (Oroszul: Semeren'i O.: Vvedenie v sravnitel'noe jazykoznanie. Moskva Progress, 1980.

TURKOLÓGIA DOKTORI PROGRAM

- 1. A mai török nyelvek osztályozása.** Oguz, kipcsak, turki és szibériai török csoport; csuvas és a jakut.
- 2. Az altaji nyelvrokonság kérdése.** I: A török-mongol nyelvviszony. II: A török nyelvek uráli és indoeurópai kapcsolatai.
- 3. A török nyelvtörténet korszakai (ótörök, közép-török, újtörök) és emlékei.** A török nyelvek lejegyzésére használt írásrendszerek áttekintése (rovásírás, manicheus írás, ujjur írás, szír írás, arab írás, görög írás, héber írás). A 8. századi türk rovásírásos emlékektől a 19. századig ismert nyelvemlékcsoportok főbb filológiai problémái és nyelvtörténeti felhasználhatóságuk.

4. **Az oszmán-török nyelvtörténet korszakai és emlékei.** A 14–19. századi oszmán-török írásbeliség korszakai és emlékei. A meghatározó és domináns arab írásos emlékek mellett az ú.n. átírt emlékek (görög, latin, örmény, cirill) osztályozása és filológiai problémái.
5. **A mai törökországi török nyelv (*Türkiye Türkçesi*) leíró elemzése.** Fonológia, alaktan, szintakszis. Az oszmán-török és a modern török nyelvek viszonya: folytonosság és megújulás. A török nyelvújítás (*dil devrimi*) korszakai és elvei: a 19. század végétől napjainkig.
6. **A török magán- és mássalhangzórendszer.** I. *a, ĩ; ä, e, i; o, u; ö, ü.* – Magánhangzó hosszúság az őstörökben. – Magánhangzó változások (hasonulás, elhasonulás, palatalizáció, labializáció; sporadikus változások). — II. Zárhangok: *p, b; t, d; k, g.* – Réshangok: *ğ; s, z; ŧ, ð?* – Affrikáták és likvidák: *ç, y ~ ĵ; y, l, r.* – Nazálisok: *m, n, ŋ, ŋ.* – Protézisek: *v, y, h; ŧ.*
7. **Alaktan I.** Főnév (nem és szám). – A korai és kései őstörök esetrendszer. – Melléknév. – Számnév. – Névmas (személyes, birtokos, mutató, kérdő, visszaható, határozatlan, tagadó). – Igeragozás. – Igenevek és gerundiumok. – Igeidők. – Igeaspektusok. — **II.** A török szóképzés. A: denominális és deverbális névszóképzés. – B: denominális és deverbális igeképzés. – A török szókincs története.
8. **A magyar nyelv régi török elemei I.** – Fonetika. A bolgár-török elmélet és a csuvasos jegyek. – Rotacizmus és lambdacizmus. – Szókezdő *ŧ-* és az őst. **y-* megfelelői. – A csuvasos és a köztörök elemek elkülönítésének lehetőségei. — **II.** Szótani hatás: névutó, rag, tükörszavak. – Török szócsaládok a magyarban. A: *térd, sólyom, koldus ~ koldul.* B: *borít, borul, borong; búsul, búsit, búsong; bosszant, bosszankodik, bosszú; bocsát, bocsánik, búcsú; kapu, koporsó; kis, kicsiny, kicsi; gyümölcs, gyümölcsény; kék, kökény, kökőrcsin, kikerecs; csepü, seprő, apró-cseprő.*
9. **A keleti török filológia története.** A klasszikus keleti török irodalmi hagyomány kialakulása a kezdetektől a 19. század végéig. A főbb műfajok, szerzők és művek bemutatása, a perzsa–török irodalmi kapcsolatok.
10. **Az oszmán-török filológia története.** A klasszikus oszmán irodalmi hagyomány kialakulása a kezdetektől a 19. század végéig, a főbb műfajok, szerzők és művek bemutatása, a perzsa–oszmán-török irodalmi kapcsolatok.
11. **A *türkī-i* 'ajemī filológia története.** A klasszikus *türkī-i* 'ajemī irodalmi hagyomány kialakulása a kezdetektől a 19. század végéig, a főbb műfajok, szerzők és művek bemutatása, a perzsa hatások kérdése.
12. **A török folklór filológiája.** A török folklór kutatástörténete, a főbb műfajok bemutatása, különös tekintettel a török hősi epikára.
13. **A modern török irodalom filológiája.** A modern török irodalom története a 19. század második felétől a 21. század elejéig, a főbb műfajok, szerzők és művek bemutatása, a modern török irodalom nyelvi, filológiai problémái.

Irodalomjegyzék:

- Abdullaev, Vohid. *O'zbek adabiyoti tarikhi*. 2. Toshkent 1967.
- Andrews, Walter. *Introduction to Ottoman Poetry*. Minneapolis 1976.
- Artun, Erman. *Türk Halk Edebiyatına Giriş*. İstanbul 2004.
- Benzing, J. *Einführung in das Studium der altaischen Philologie und der Turkologie*. Wiesbaden 1953.
- Berta, Á. *Deverbale Wortbildung im Mittelkiptschakisch-Türkischen*. Wiesbaden 1996.
- Boratav, Naili Pertev. *Türk Halk Edebiyatı*. İstanbul 1969.
- Brockelmann, C. *Osttürkische Grammatik der islamischen Litteratursprachen Mittelasiens*. Leiden 1954.
- Clauson, G. *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*. Oxford 1971.
- Csató, Éva Ágnes – Lars Johanson (eds.). *The Turkic Languages*. Routledge 1998; 2nd ed. 2007.
- Dilçin, Cem. *Örneklemlerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara 1983.
- Doerfer, G. *Türkische und mongolische Elemente im Neupersischen*, 4 kötet. Wiesbaden 1963–1975.
- Erdal, Marcel. *Old Turkic Word Formation. A Functional Approach to the Lexicon*, I–II. Wiesbaden 1996.
- Eren, Hasan. *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. 2. baskı. Ankara 1999.
- Garipov, T.M. *Başkirkoe imennoe slovoobrazovanie*. Ufa 1959.
- Gibb, Elias John Wilkinson. *A History of Ottoman Poetry*. 6 vols. London 1900–1909.
- Gombocz, Z. *Die bulgarisch-türkischen Lehnwörter in der ungarischen Sprache*. Helsinki 1912.
- Habičev, M.A. *Imennoe slovoobrazovanie i formoobrazovanie v kumanskih ĵazykah*. Moszkva 1989.
- Hazai, György. *Kurze Einführung in das Studium der türkischen Sprache*. Wiesbaden 1978.
- Hazai, György. İpekten, Haluk. *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. İstanbul 2011.
- Kakuk Zsuzsa. *Mai török nyelvek* I. Bevezetés. Budapest 1976; II. Szövegek. Budapest 1980.
- Kakuk Zsuzsa (szerk.). *Örök köbe vésvé. A régi török népek irodalmának kistükre*. Bp. 1985.
- Köprülü, Fuad. *Türk edebiyatı tarihi*. İstanbul 1980.
- Kurdakul, Şükran. *Çağdaş Türk Edebiyatı*. Ankara 2013.
- Lewis, Geoffrey. *The Turkish Language Reform: A Catastrophic Success*. Oxford 2002.
- Ligeti L. Az uráli és az altaji nyelvek viszonyának a kérdése: *MTA I. O.K.* 4 (1953), 333–364.
- Ligeti L. Az altaji nyelvrokonság és a szókészlet statisztika: *MTA I. O.K.* 28 (1973), 259–275.
- Ligeti L. A magyar nyelv török kapcsolatai a honfoglalás előtt és az Árpád-korban. Bp. 1986.
- Mallaev, Natan. *O'zbek adabiyoti tarikhi*. 1. Toshkent 1965.
- Mengi, Mine. *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara 2005.
- Menges, K. H. *The Turkic languages and peoples. An introduction to Turkic studies*. Wiesbaden 1968.
- Németh Gy. A törökség őskora. In: *Berzeviczy Emlékkönyv*. Bp. 1934. 158–174.
- Németh Gy. Az uráli és török nyelvek ősi kapcsolata: *NyK* 47 (1928), 62–84.
- Németh Gy. Probleme der türkischen Urzeit. In: *Analecta Orientalia* (BOH V.) Bp. 1942–1947. 57–102.
- Philologiae Turcicae Fundamenta* I. Wiesbaden 1959; II. Wiesbaden 1964.
- Poppe, N. *Introduction to Altaic linguistics*. Wiesbaden 1965.
- Reichl, Karl. *Turkic Oral Epic Poetry*. New York and London 1992.
- Róna-Tas, A. – Berta, Á. † *West Old Turkic. Turkic Loanwords in Hungarian*, I–II. Wiesbaden 2011.
- Sevort'ian, È.V., *Ètimologičeskij slovar' t'ürkskih ĵazykov*, 7 kötet. Moszkva 1974–1997.

- Sevortjan, É.V. *Affiksy imennogo slovoobrazovaniia v azerbaidzanskom ĭazyke. Opyt sravnitel'nogo issledovaniia*. Moszkva 1966.
- Ščerbak, A.M. *Očerki po sravnitel'noj morfologii tjurkskih ĭazykov (Imja)*. Leningrad 1977.
- Thúry József. *A közép-ázsiai török irodalom*. Budapest 1904.
- Zajączkowski, A. *Sufiksy imienne i czasownikowe w języku zachodnio-karaimskim*. Kraków 1932.
- Žirmunskiĭ, V. M. *Tŭrskiĭ geroičeskiĭ ėpos*. Leningrad 1974.

URÁLI NYELVÉSZET ÉS NYELVEK DOKTORI PROGRAM

1. Az uráli nyelvek hangtana és fonológiája.

Az uráli/finnugor alapnyelv hangállománya (magánhangzórendszer, mássalhangzórendszer, hangsúly). A kikövetkeztethető morfonológiai minták. A finnugor nyelvek összehasonlító hangtana. Az alapnyelvi hangrendszer történeti továbbélése és módosulása a magyar, valamely balti finn és egy választott további finnugor nyelv hangrendszerében. Fonológiai oppozíciók a különböző uráli/finnugor nyelvekben.

- Hajdú Péter 1981. *Az uráli nyelvészet alapkérdései*. Budapest 1981 (megfelelő fejezetek).
- Bereczki Gábor 1998². *A magyar nyelv finnugor alapjai*. Budapest (megfelelő fejezetek).
- Collinder, Björn 1960. *Comparative Grammar of the Uralic Languages*. Stockholm. 45–196.
- Основы финно-угорского языкознания (вопросы происхождения и развития финно-угорских языков). 1974. Moszkva. 108–213.

2. Az uráli nyelvek alaktana.

Az alapnyelv alaktani rendszere. Morfológia morfémaosztályok, szabad és kötött morfémák. Esetragok. Számjelölés. Birtokos jelölés. Módjelölés. Igeidő, igeragozás. Szóképzés. A magyar, valamely finnségi és egy szabadon választott kisebb finnugor nyelv alaktani rendszerének összehasonlítása.

- Hajdú Péter 1996. *Bevezetés az uráli nyelvtudományba*. Tankönyvkiadó, Budapest. 57–80.
- Bereczki Gábor 2003. *A magyar nyelv finnugor alapjai*. Universitas, Budapest. 44–58.
- Kozmács István – Sipőcz Katalin (szerk.) 2008. *Uralisztika. Fejezetek az uráli nyelvészetből*. Szeged. 23–162.
- Collinder, Björn 1960. *Comparative Grammar of the Uralic Languages*. Stockholm. 197–312.
- Основы финно-угорского языкознания (вопросы происхождения и развития финно-угорских языков). 1974. Moszkva 214–382.
- A választott nyelvek leíró grammatikáinak alaktani/morfológiai fejezetei.

3. Az uráli nyelvek mondattana.

Az alapnyelv kikövetkeztethető mondattani sajátosságai. Az ősi alapszórend és ennek változása a mai uráli nyelvekben. Az állítmány jellege. Jelzői és számneves szerkezetek. Egyeztetés. Egyszerű és összetett mondatok. Mellérendelés, alárendelés, participiumos szerkezetek. Birtoklásmondatok. A magyar, valamely finnségi és egy szabadon választott kisebb finnugor nyelv szintaktikai sajátosságainak összehasonlítása.

- Hajdú Péter 1966. *Bevezetés az uráli nyelvtudományba*. Tankönyvkiadó, Budapest. 80–84.
- Bereczki Gábor 2003. *A magyar nyelv finnugor alapjai*. Universitas, Budapest. 58–60.

Kozmács István – Sipócz Katalin (szerk.) 2008. Uralisztika. Fejezetek az uráli nyelvészetből. Szeged. 163–208.

Collinder, Björn 1960. Comparative Grammar of the Uralic Languages. Stockholm. 247–254.

Основы финно-угорского языкознания (вопросы происхождения и развития финно-угорских языков). 1974. Москва. 383–396.

A választott nyelvek leíró grammatikáinak mondattani fejezetei.

4. Egy uráli nyelv vagy nyelvcsoport leíró grammatikája.

A választott nyelv(csoport) teljes grammatikai rendszerének ismertetése: hangtan/fonológia, alaktan (morfológia és morfológia), szófajtan, főnévi, jelzői számnévi és igei szintagmák, egyszerű és összetett mondatok.

A diszciplína jellegéből adódóan (elvben kb. 20 különböző nyelvről lehet szó) itt szakirodalom csak a konkrét nyelv(csoport) kiválasztása után, egyénenként jelölhető ki.

5. A finn nyelv leíró és/vagy történeti grammatikája.

A finn nyelv leíró grammatikája: A finn fonológia, morfológia és morfoszintaxis alapjai: Fonémainventár, fonotaktikai jellemzők, morfofonológiai szabályok. Szóalkotás: produktív és improduktív képzők, jelölt és jelöletlen szóösszetételek. A névszó- és igeragozási kategóriák és jelölők, valamint ezek sorrendje. A fő szintaktikai mondattípusok jellemzése. A finn nominális szintagma jellemzői. A határozott–határozatlan oppozíció kódolása a finnben. A finn számneves kifejezés jellegzetességei. A tárgy esetjelölésének kérdései. A predikatívum esetjelölésének kérdései. Az igeneves kifejezések szintaktikai funkciói.

Hakulinen, Auli (főszerk.) 2004. Iso suomen kielioppi. Helsinki: SKS.

Karlsson, Fred 1983. Suomen kielen äänne- ja muotorakenne. Juva: Werner Söderström Oy.

Suomi, Kari, Juhani Toivanen & Riikka Ylitalo 2008. Finnish sound structure. Phonetics, phonology, phonotactics and prosody. Oulu: University of Oulu.

A finn nyelv történeti grammatikája: Mássalhangzó-változások a kései közfinn korszak előtt és után. A fokváltakozás (radikális/szillabikus, szuffixális/ritmikai) kialakulása.

Magánhangzó-változások a kései közfinn korszak előtt és után. A hosszú monoftongusok és a diftongusok kialakulásának kérdése. A fő tőtípusok kialakulása. A finn szám- és esetrendszer fejlődése. A birtokos személyragozási rendszer kialakulása. A finn igemód- és igeidő-rendszer fejlődése. Az igei személyragozási rendszer kialakulása. A tagadóige alakjainak és az ún. passzív igealakoknak az eredete. Az infinit igealakok eredete. A finn mondat szerkezet fő változásai a kezdetektől a mai finnig. A finn szókészlet eredet szerinti rétegződése.

Hakulinen, Lauri 1979⁴. Suomen kielen rakenne ja kehitys. Keuruu: Otava.

Kallio, Petri 2007. Kantasuomen konsonantihistoriaa. MSFOu 253: 229–49.

Lehtinen, Tapani 2007. Kielen vuosituhaten. Suomen kielen kehitys kantauralista varhaisuomeen. Helsinki: SKS.

6. Az észti nyelv leíró és/vagy történeti grammatikája.

Az észti nyelv szerkezete. Fonetika/fonológia, morfológia, szóképzés, szintaxis. Az észti nyelv története: uráli, finnugor és finnségi gyökerek. A legjellemzőbb hangtani változások, tőtípusok kialakulása, a névszói és igei másodlagos kategóriák alakulása (eset, szám, személy, igeidő stb.) A beszélt nyelv sajátosságai. Az észti nyelvjárások. Az esztológia hagyományos és modern kutatási irányjai.

- Asu, Eva Liina,–Lippus, Pärtel–Pajusalu, Karl–Teras, Pire 2016. Eesti keele hääldus. Eesti Keele Varamu 2. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Erelt, Mati (ed.) 2003. Estonian Language. *Linguistica Uralica Supplementary Series 1*. Tallinn: Estonian Academy Publishers.
- Erelt, Mati–Metslang, Helle 2017. Eesti keele süntaks. Eesti Keele Varamu 3. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Kasik, Reet 2015. Sõnamoodustus. Eesti Keele Varamu 1. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Pajusalu, Karl–Pomozi, Péter–Juhász, Dezső– Viitso, Tiit-Rein 2012. Sociolinguistic Comparison of the Development of Estonian and Hungarian Dialect Areas. *Linguistica Uralica* (48/4): pp. 241–264.
- Pajusalu, Renate 2009. Sõna ja tähendus. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- Peegel, Juhan 2006. Eesti vanade rahvalaulude keel. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- Rannut, Mart–Rannut, Ülle–Verschik, Anna 2003. Keel, võim, ühiskond. Tallinn: TPÜ Kirjastus.

7. Balti-finn nyelvtörténet és nyelvhasonlítás.

A balti finn nyelvek csoportosításának problémái és elméletek a kései közfinn differenciálódásáról. A legkorábbi jövevényszó-rétegek. Közös örökség és innovációk a balti finn nyelvek fonémaállományában, morfofonológiai szabályaiban, névszó- és igeragozási rendszerében, valamint mondat szerkezetében.

- Bereczki Gábor 2000. Bevezetés a balti finn nyelvészetbe. Budapest: Universitas.
- Laakso, Johanna 2001. The Finnic languages. In: Dahl, Östen & Koptjevskaja-Tamm, Maria (szerk.): *Circum-Baltic languages I. Typology and contact*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamin. 175–215.
- Laanest, Arvo 1975. Sissejuhatus läänemeresoome keeltesse. Tallinn: ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituut. = Laanest, Arvo 1982. Einführung in die ostseefinnischen Sprachen. Hamburg: Helmut Buske Verlag.
- Suhonen, Seppo 1974. Lähisukukielten muoto-oppia ja lainasuhteita. *Castrenianumin toimitteita 9*. Helsinki: HY Castrenianum.

8. Uráli őstörténet (nyelvészet és társtudományok).

A nyelvészeti paleontológia módszere és lehetőségei, alkalmazásának története. A nyelvi, kulturális és genetikai őshazák definíciója. A nyelvészet és a régészet eredményei az uráli őshaza kutatásában. A *Linguoarchaeology* módszerének perspektívái az uráli őshaza és alapnyelv kutatásában. Az archeogenetika az uráli ősnépességről.

- Fodor István 2001, Az uráli őstörténet és a régészet. In: Maticsák Sándor – Zaicz Gábor – Lahdelma, Tuomo (szerk.): *Ünnepi könyv Keresztes László tiszteletére*. FUD 8, 143–162.
- Hajdú Péter 1964, Über die alten Siedlungsraume der uralischen Sprachfamilie. *Acta Linguistica Hungaricae* 14, 47–83.
- Janhunen, Juha 2014, A legkeletibb uráliak. *Nyelvtudományi Közlemények* 110, 7–30.
- Klima, László 1990a, Die Urheimat als historischer Begriff. *Specimina Sibirica T. III*. Pécs. 105–111.
- Klima, László 1990b, Основы критики теорий уральской прародины. *CIFU* 7/6. Debrecen. 58–64.

- László Gyula 1961, *Őstörténetünk legkorábbi szakaszai*. Budapest.
- Pusztay János 1997, *Az uráli őshaza rekonstruálásának egy lehetséges nyelvészeti modellje*. *Életünk* 35/3, 410–420.
- Shnirelman, Victor 2011, *Linguoarchaeology: goals, advances and limits*. In: Blench, Roger – Spriggs, Matthew (eds.), *Archaeology and Language I. Theoretical and Methodological Orientations*. London–New York, 158–165.
- Wiik, Kalevi 2008, *Az európai népek eredete*. Budapest.

9. Szociolingvisztika és alkalmazott szociolingvisztika.

Rendszernyelvészet és társadalmi szempontú nyelvészet. A szociolingvisztika elvei és módszertana. A szociolingvisztika és a rokon diszciplínák (pragmatika, diskurzuselemzés, konverzációelemzés). Változat és változás; a nyelvi változás labovi modellje. Nyelv és társadalmi osztály. Nyelv és hátrányos helyzet (Bernstein). Nyelvelsajátítás és szocializáció (Heath). Nyelv és etnikum. Két- és többnyelvűség. Nyelvhasználat nem, kor, iskolázottság stb. függvényében. Beszélőközösségek, társadalmi hálózat. Interakciós szociolingvisztika. Presztízs, norma, túlhelyesbítés. Nyelvpolitika és nyelvtervezés. Nyelvi jogok.

- Wardhaugh, Ronald 1995. *Szociolingvisztika*. Osiris – Századvég, Budapest.
- Trudgill, Peter 1997. *Bevezetés a nyelv és társadalom tanulmányozásába*. JGyTF Kiadó, Szeged.
- A. Jászó Anna és Bódi Zoltán (szerk.) 2002. *Szociolingvisztikai szöveggyűjtemény. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához XII*. Tinta Könyvkiadó, Budapest.
- Cseresnyési László 2004. *Nyelvek és stratégiák avagy a nyelv antropológiája*. Tinta Kiadó, Budapest.
- Kiss Jenő 1996. *Társadalom és nyelvhasználat. Szociolingvisztikai alapfogalmak*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Kontra Miklós (szerk.) 2003. *Nyelv és társadalom a rendszerváltás kori Magyarországon*. Osiris Kiadó, Budapest.

10. Nyelvtipológia.

A nyelvhasználat ágai (történeti-összehasonlító, areális, tipológiai). A tipológiai módszer lényege. A nyelvtipológia története. Modern nyelvtipológia: Morfológiai tipológia: izolálás, agglutinálás, flektálás, bekebelezés. Kontentív mondattani tipológia: nominatív, ergatív, triadikus, aktív és egyéb mondatfelépítési sémák. Szórendi tipológia: A greenbergi alapvetés és az OV – VO tipológia változatai.

- Havas Ferenc 2011. *Nyelvtipológia*. In: Balázs Géza szerk. *Nyelvészetéről mindenkinek*. Inter, Budapest. 257–262.
- Havas Ferenc 2018. *A klasszikus nyelvtipológia története. A stadiális tipológia. Szkeematológia és szkeematogónia*. In: Havas Ferenc, *Válogatott tanulmányok*. Budapest.
- Bakró-Nagy Marianne 2006. *Az uráli nyelvek tipológiai jellemzése*. In: *Magyar nyelv*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 267–287.
- Bernard Comrie 1981, 1989². *Language Universals and Linguistic Typology*. The University of Chicago Press, Chicago. 86–103.
- Jae Jung Song 2001. *Linguistic Typology: Morphology and Syntax*. Longman, Pearson Education Limited, Harlow, London etc. 49–137.
- Jae Jung Song (szerk.) 2011. *The Oxford Handbook of Linguistic Typology*. Oxford University Press. 253–279.

11. Történeti és összehasonlító nyelvészet.

A nyelvhasználat fajtái. A nyelvrokonság fogalma, bizonyítékai. A történeti-összehasonlító nyelv tudomány előzményei, kezdetei. Az ó- és újgrammatikusok. August Schleicher családfaelmélete. Alternatív elméletek: a hullámelmélet, a szivárványelmélet, a folyamelmélet, a francia nyelvészeti és nyelvöldrajzi irányzatok, a stadiális (gyök) elméletek, a nyelvcsaládok. Az alapnyelv fogalmának változása a különböző elméletek tükrében; a mono- és poligenezis kérdése. Az olasz neolingvisztikai iskola. Az újgrammatikusok. F. de Saussure nyelv-történeti nézetei és a Prágai Iskola kritikája. A szinkronia és diakronia összefüggéséről, egységéről. Az indoeurópai és az uráli nyelvcsalád fogalma, tagolódása.

Róna-Tas András 1978. A nyelvrokonság. Budapest, Gondolat.

Zsilka János 1982. De constructione. Történet és állapot egysége a nyelvben. Budapest, Akadémiai. 153–214.

Anderson, John M. – Jones, Charles 1974. Historical linguistics. I–II. Amsterdam – Oxford – New York.

Anttila, Raimo 1989. Historical and Comparative Linguistics. Amsterdam, J. Benjamins.

Bynon, Theodora 1997. Történeti nyelvészet. Budapest, Osiris.

Janda, Richard D. – Joseph, Brian D. (Eds) 2004. The Handbook of Historical Linguistics. Oxford, Blackwell.

Lass, Roger 1997. Historical linguistics and language changes. Cambridge University Press,.

12. Alkalmazott nyelvészet.

Az alkalmazott nyelv tudomány specifikuma, interdiszciplináris jellege. Az ide tartozó tudományterületek módszertani és kísérletes sajátosságai. Az alkalmazott nyelvészet legfőbb kutatási területei. Összefüggések a nyelv tudomány többi területével.

Bugarski, Ranko 1978. Az alkalmazott nyelvészet fogalma és jelentősége. Hungarológiai Közlemények 10 (34): 5–18.

Crystal, David 1998. A nyelv enciklopédiája. Osiris Kiadó, Budapest. (Vonatkozó fejezetek.)

Fodor István 2001. Mire jó a nyelv tudomány? 2., javított és bővített kiadás. Balassi Kiadó, Budapest.

Károly Krisztina 2002. Az alkalmazott nyelvészeti kutatások néhány alapvető módszertani kérdéséről. Alkalmazott Nyelv tudomány 2 (1): 77–87.

Kárpáti Eszter (szerk.) 2003. Szöveggyűjtemény az alkalmazott nyelvészet tanulmányozásához. Aula Kiadó, Budapest.

Ladányi Mária 2010. Az alkalmazott nyelvészet lehetséges funkcionális nyelvelméleti háttéréről In: TI és MI. Alkalmazott nyelvészet és interdiszciplinaritás. Szerk. Gecső Tamás – Kiss Zoltán – Tóth Szergej. Tinta Könyvkiadó, 100–105.

Papp Ferenc 1989. Alkalmazott nyelv tudomány. Akadémiai székfoglaló. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Davis, A.–Elder, C. 2004. General Introduction. Applied Linguistics: Subject to Discipline? In Davis, A.–Elder, C. (eds.): Handbook of Applied Linguistics. Oxford/Malden, MA: Blackwell. 1–15.

Grabe, W. 2002. Applied linguistics: an emerging discipline for the twenty-first century. In R. B. Kaplan (ed.): The Oxford handbook of applied linguistics. Oxford: Oxford University Press. 3–12.

Schmitt, N.–Celce-Murcia, M. 2002. An overview of applied linguistics. In Schmitt, N. (ed.): An introduction to applied linguistics. London: Arnold. 1–16.

